

... vide in ... libro primo ... in ...

Absens est ... inter ...
Terror est in agente ... in bellis ... nente ... Wenn ... tota non ... noite ... honore

Jam ... bachum ... ... in ... bachum

Magister ... conditor ...

Ennodius

Libertas semper studiis te servatur honestis
Nulla fides levis integra nec dubiis
Amplectitur ... que dant bona fama ...
Post culpas anime sunt holocausta dei

Grauisfradus in poetria

Cum dapem ... dapibus non ... ita plena
ut nihil apponi queat amplius Esto re-
fectis plus ... sempleno pleno numbus ...
te ventri non ... possis sed ...

Magister Gerlo

Vis coronari ... ista tibi
presto ... breue ... esto

Gualtherus in alexandreide

Dum ... prosequi bona ... ...
... amicis ... nec ... esse
... memore ... ...
... reperta ... ... debeas
... boni subit ignorancia veri

... bellum ... longum
... contra ... ...
... solet longo ... ...

Totum colligit ...

Nam ... multe ... prestantur
... Phocilides ... ...
... in ... ...
... in libro ... ...

O magne tonans ... ... in primo ...

... exprimere ...
... tua ... ...
... decrat ne tibi fidiicia nostri
... ... sanguis
Et de ... valent ... ...

Nec ... ... ad ...
... rebus extimmerit ...
animus et ... ...
...

... et ... ad ... ...

Cathostrus ... ...
... vite ...

... fuit

... ...

... in primo

kijs gladky

Cum ... ...

In nomine domini amen. Iesus Christus Maria

Domus mea domus orationis

In nomine domini amen Solamen

[illegible] ... fidelis suis gratiam ... habemus ... de ... castellani ... magna ... familiari ... fideli ... nostro ...

... certa ... pro ... Ponesianum ... hominibus Casalium ... Rotte ...

... antiquitus soliti sunt ... in subsidiis et collectis ... consuetudine antiquis temporibus ...

... falso ... per violentiam ... homines Casalium ... Casalium de Rotte qui quidem homines ... in castro de ... Ponesianum ...

... ut cum ipsis hominibus Ponesianum contribuerent in ... subsidiis ... predictis ...

... homines ipsos Casalium ... Regionum ... ad audientiam ... determinandam ... Regem ...

... vice Regem ... hujusmodi ... pendet. Cum vero ... ipsa pendente ... supplicaverunt humiliter ut providere ... super hoc ... opportuno remedio dignaremur. Nos autem ... supplicationibus ... fidelitati ... nullam ... Datum Neap(oli) ... anno domini MCCC... die ... Julii ... Regnorum nostrorum anno ...

Ista est ...

... Iustitiario ... [illegible]

... de ... Comitis ... [illegible]

... [illegible]

Cecidit in Scillam volens vitare Caribdim ...

O dii deorum quorum ego opifex sum

~~[illegible]~~

[illegible]

quinden[illegible] ac lad[illegible] parand[illegible] excessus ad [illegible] quod[illegible]

[illegible] diu in [illegible] morant[illegible] [illegible] affligi [illegible] et

[illegible] alior[illegible] [illegible] in partib[illegible] suis querere morantur [illegible]

[illegible] dampna [illegible] [illegible]

[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] aliorum [illegible] in [illegible] [illegible] ad [illegible]

seu blador[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] coloni [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nos [illegible]

[illegible] [illegible] medianus[illegible] [illegible] [illegible] pena [illegible]

successiue [illegible] [illegible] [illegible] ac officiales [illegible] colonos [illegible] pene [illegible] [illegible]

quos iuste ac [illegible] teneri [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

nostri fauoris presidio manutenentes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eosdem [illegible]

officiales [illegible] memoria aut quosuis alios [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

molestari [illegible] [illegible] aliquatenus seu turbari audeant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] remedia desistere [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ad nos inde querela [illegible] moleste [illegible] non [illegible] [illegible]

aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] die [illegible] Julii [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] anno Domini [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

Lucanus Poeta

obiectos [illegible] insontes inde se asserant pacem fecere firmamque concordiam nullis fraudis seu corrup-
cione admixtione firmatam. Supplicavimus itaque sibi ipsis oporamus super hiis insolita fore ... sibi dari nos repiciemus expedient et violentos hic informacionem ... plenarie fidelicer ac ... tenor distitte ... qui una cum iudice et actore nostro ... tibi damus studeas diligenter indagare
si pax et concordia predicte non fraudulenter neque corrupte sed pure ac libere ut premittitur extitere
cum omnibus et singulis aliis circumstanciis oportunis et quicquid super huiusmodi discussionis indagine
invenire te contingerit, que premissis fideliter in scriptis redacta, serenitati nostre significare cures ...
sub sigillis tuo ac iudicis et actoris nostri predictorum. Ita quod deinde possimus procedere ... ac consulendo
ad easdem pecunias nostras licite ... Dat. Neap. per ... de Capua etc. anno domini M CCC XV
die viii augusti viii indict. Regnorum nostrorum anno vii.

Robertus etc. Iustit. Terre Laboris et comitatus Molisii presentibus et futuris fidelibus suis etc. Omnis fraudis et iniquitas
quelibet violenta iura ... ... regulis ... displicet hec nobis et ...
... ... que nature lex ... impugnat iusticia in
... ... Raynaldi ... fideles Regios ...
... belli ... Raymundus ...
in auditorio nostro ... tenebat ... ipse ... et alios ... tenerat
et possideret in castro Magdalon de ... quandam domum ... vulgaliter
appellatam cum possessionibus ... redditibus et obvencionibus ... eidem Raymundo nomine
pignoris ... Religiosorum virorum prioris et conventus ...

Liber primus

Lucanus Poeta

[illegible]

Corduba me genuit rapuit nero. prelia dixi
Que gessere pares hic socer inde gener.
Continuo ductu dixi carmina numquam
Que tractim serpant plus mihi coma placet.

Bella per emathios plusquam ciuilia campos.
Iusque datum sceleri canimus populumque potentem
In sua uictrici conuersum uiscera dextra.
Cognatasque acies et rupto federe regni
Certatum totis concussi uiribus orbis
In commune nephas infestisque obuia signis
Signa pares aquilas et pila minantia pilis.
Quis furor o ciues que tanta licentia ferri
Gentibus inuisis latium prebere cruorem
Cumque superba foret babilon spolianda tropheis
Ausoniis umbraque erraret crassus inulta
Bella geri placuit nullos habitura triumphos
Heu quantum terre potuit pelagique parari
Hoc quem ciuiles hauserunt sanguine dextre
Vnde uenit titan et nox ubi sidera condit
Quaque dies medius flagrantibus estuat horis
Et qua bruma rigens ac nescia uere remitti
Astringit scithicum glaciali frigore pontum
Sub iuga iam seres iam barbarus isset araxes
Et gens siqua iacet nascenti conscia nilo.
Tunc si tantus amor belli est tibi roma nephandi
Totum sub latias leges cum miseris orbem
In te uerte manus nondum tibi defuit hostis.
At nunc semirutis pendent quod menia tectis
Vrbibus ytalie lapsisque ingentia muris
Saxa iacent nulloque domus custode tenetur.
Rarusque et antiquis habitator in urbibus errat.
Horrida quod dumis multosque inarata per annos

[illegible]

Celum quia Romani patrem celo tonanti quia cesar quia gigantibus post et suos et hoc de nerone totum

Hespia est desuntque manus poscentibz arvis.
Non tu pirre ferox nec tantis cladibz actor
Penus erit nulli penitus discendere ferro
Contigit alta sedent civilis vulnera dextre.
Quod si non aliam venturo fata neronum
Invenere viam magnoque eterna parantur
Regna deis celumque suo servire tonanti
Non nisi sevorum potuit post bella gigantum
Iam nichil o superi querimur scelera ipsa nephasque
Hac mercede placent diros pharsalia campos
Impleat et penum saturentur sanguine manes
Ultima funesta concurrant prelia munda
Hiis cesar perusina fames mutineque labores
Accedant fatis et quas premit aspera classes
Leucas et ardenti servilia bella sub ethna.
Multum roma tamen debes civilibus armis
Quod tibi res acta est te cum statione peracta
Astra petes serus prelati regia celi
Excipiet gaudente polo seu sceptra tenere
Seu te flammigeros febi conscendere currus
Tellurem que nichil mutato sole timentem
Igne vago lustrare iuvat tibi numine ab omni
Cedetur iurisque tui natura relinquet.
Quis deus esse velis ubi regnum ponere mundi.
Set neque in arctoo sedem tibi legeris orbe.
Nec polus aversi calidus qua vergitur austri.
Unde tuam videas obliquo sydere romam.
Etheris immensi partem si presseris unam
Sentiet axis onus librati pondera celi
Orbe tene medio pars etheris illa sereni
Tota vacet nulleque obstent a cesare nubes.
Tunc genus humanum positis sibi consulat armis.
Inque vicem gens omnis amet pax missa per orbem
Ferrea belligeri compescat limina iani.

Set mi iam numen es. nec si te pectore vates
Accipiam cirrea velim secreta moventem
Sollicitare deum bachumque avertere nisa.
Tu satis ad vires romana in carmina dandas.
Fert animus causas tantarum expromere rerum.
Immensumque aperitur opus. quid in arma furentem
Inpulerit populum. quid pacem excusserit orbi.
Invida fatorum series summisque negatum
Stare diu nimioque graves sub pondere lapsus.
Nec se roma ferens. sic cum conpage soluta
Secula tot mundi suprema coegerit hora
Antiquum repetens iterum chaos. omnia mixtis
Sidera sideribus concurrent. ignea pontum
Astra petent. tellus extendere litora nolet.
Excutietque fretum. fratri contraria phebe
Ibit et obliquum bigas agitare per orbem
Indignata diem poscet sibi. totaque discors
Machina divulsi turbabit federa mundi.
In se magna ruunt. letis hunc numina rebus
Crescendi posuere modum. nec gentibus ullis
Commodat in populum terre pelagique potentem
Invidiam fortuna suam. tu causa malorum
Facta tribus dominis communis roma. nec umquam
In turbam missi feralia federa regni.
O male concordes nimiaque cupidine ceci
Quid miscere iuvat vires. orbemque tenere.
Jnmedio dum terra fretum. terramque levabit
Aer et longi volvent titana labores.
Noxque diemque celo totidem per signa sequetur.
Nulla fides regni sotiis. omnisque potestas
Inpatiens consortis erit. nec gentibus ullis
Credite nec longe fatorum exempla petantur.
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

Nec pretium tanti tellus pontusque furoris
Ceperat exiguum dominos commisit asillum
Temporis angusti mansit concordia discors
Paxque fuit non sponte ducum nam sola futuri
Crassus erat belli medius mora qualiter undas
Qui secat et geminum gracilis mare separat isthmos
Nec patitur conferre fretum si terra recedat
Ionium egeo frangeret mare sic ubi seva
Arma ducum dirimens miserando funere crassus
Assirias lacio maculavit sanguine karas
Particha romanos solverunt dampna furores
Plus illa vobis acie quam creditis actum est
Arsacide bellum victis civile dedistis
Dividitur ferro regnum populique potentis
Que mare que terras que totum possidet orbem
Non cepit fortuna duos nam pignora iuncti
Sanguinis et diro ferales omine tedas
Abstulit ad manes parcharum iulia seva
Intercepta manu quod si tibi fata dedissent
Maiores in luce moras tu sola furentem
Inde virum poteras atque hinc retinere parentem
Armatasque manus excusso iungere ferro
Ut generos soceris medie iunxere sabine
Morte tua discussa fides bellumque moveri
Permissum est ducibus stimulos dedit emula virtus
Tu nova ne veteres obscurent acta triumphos
Et victis cedat piratica laurea gallis
Magne times te iam series ususque laborum
Erigit impatiensque loci fortuna secundi
Nec quemquam iam ferre potest cesarve priorem
Pompeiusve parem quis iustius induit arma
Scire nefas magno se iudice quisque tuetur
Victrix causa diis placuit sed victa catoni

Sacrata ibi fixa apposita vel sacrata nam consecrationi est dedicata.

Nec cogere pares. alter uergentibz annis
In seniuz longoq toge tranquillior usu
Dedidicit iam pace ducem. fameq petitor
Multa dare in uulgus. totus popularibz auris
Inpelli. plausuq sui gaudere theatri.
Nec reparare nouas uires. multumq priori
Credere fortune. stat magni nominis umbra.
Qualis frugifero quercus sublimis in agro
Exuuias ueteres populi sacrataq gestans
Dona ducum nec iam ualidis radicibz herens
Pondere fixa suo. nudosq per aera ramos
Effundens trunco non frondibz efficit umbram.
Et quamuis primo nutet casura sub euro
Tot circum silue firmo se robore tollant.
Sola tamen colitur. sed non in cesare tantuz
Nomen erat. nec fama ducis. sed nescia uirtus
Stare loco. solusq pudor non uincere bello.
Acer et indomitus quo spes quoq ira uocasset
Ferre manum et numquam temerando parcere ferro.
Successus urguere suos. instare fauori
Numinis. inpellens quicquid sibi summa petenti
Obstaret. gaudensq uiam fecisse ruina.
Qualiter expressum uentis per nubila fulmen
Etheris inpulsi sonitu mundi fragore
Emicuit. rupitq diem populos pauentes
Terruit. obliqua prestringens lumina flamma.
In sua templa furit. nullaq exire uetante
Materia. magnamq cadens. magnamq reuertens
Dat stragem late. sparsosq recolligit ignes.
Hee ducibz cause suberant. sed publica belli
Semina. que populos semper mersere potentes.
Namq ut opes nimias mundo fortuna subacto
Intulit. et rebus mores cessere secundis.

Predaque et hostiles luxum suasere rapine.
Non auro tectisque modus mensasque priores
Aspernata fames cultus gestare decoros
Vix nuribus rapuere mares fecunda virorum
Paupertas fugitur totoque accersitur orbe.
Quo gens quoque perit tunc longos iungere fines
Agrorum et quondam duro sulcata camilli
Vomere et antiquos curiorum passa ligones
Longa sub ignotis extendere rura colonis.
Non erat is populus quem pax tranquilla iuvaret
Quem sua libertas inmotis pasceret armis.
Inde ire faciles et quod suasisset egestas
Vile nephas magnumque decus ferroque petendum
Plus patria potuisse sua mensuraque iuris
Vis erat hinc leges et plebiscita coacte
Et cum consulibus turbantes iura tribuni
Hinc rapti pretio fasces sectorque favoris
Ipse sui populus letalisque ambitus urbi
Annua venali referens certamina campo.
Hinc usura vorax avidumque in tempore fenus.
Et concussa fides et multis utile bellum.
Iam gelidas cesar cursu superaverat alpes.
Ingentesque animo motus bellumque futurum
Ceperat ut ventum est parvi rubiconis ad undas
Ingens visa duci patrie trepidantis ymago.
Clara per obscuram vultu mestissima noctem
Turrigero canos effundens vertice crines.
Cesarie lacera nudisque adstare lacertis.
Et gemitu permixta loqui quo tenditis ultra
Quo fertis mea signa viri si iure venitis.
Si cives huc usque licet tunc perculit horror
Membra ducis riguere come gressusque coercens.
Langor in extrema tenuit vestigia ripa.

Latialis [illegible] alia[m] potestate Iove[m] invocat· a pr[ope] alba[m] erat templu[m] Iovis et latial' dicebat[ur]
quia ibi p[ri]us fuit ... vestales in templo veste erat ignis de albesto lapide ...
... [illegible]

Mox ait· o magne qui menia prospicis urbis
Tarpeia de rupe tonans phrigiique penates
Gentis iulee et rapti secreti quirini
Et residens celsa latialis iuppiter alba
Vestalesque foci summique o numinis instar
Roma fave ceptis non te furialibus armis
Persequor· en adsum victor terreque marique
Cesar ubi tuus· liceat m[odo] nunc quoque miles·
Ille erit ille nocens qui me tibi fecerit hostem·
Inde moras solvit belli tumidumque per amnem
Signa tulit propere· sic squalentibus arvis
Estifere libies viso leo comminus hoste
Subsedit dubius totam dum colligit iram·
Mox ubi se seve stimulavit verbere caude
Erexitque iubam· et vasto grave murmur hyatu
Infremuit· tunc torta levis si lancea mauri
Hereat· aut latum subeant venabula pectus·
Per ferrum tanti securus vulneris exit·
Fonte cadit modico parvisque impellitur undis·
Puniceus rubicon· cum fervida canduit estas·
Perque ymas serpit valles· et gallica certus
Limes ab ausoniis disterminat arva colonis·
Tunc vires prebebat yemps· atque auxerat undas
Tertia iam gravido pluvialis cinthia cornu·
Et madidis euri resolute flatibus alpes
Primus in obliquum sonipes opponitur amnem
Excepturus aquas· mollit tunc cetera rumpit
Turba vado faciles iam fracti fluminis undas·
Cesar ut adversam superato gurgite ripam
Attigit· esperie vetitis et constitit arvis·
Hic ait hic pacem temerataque iura relinquo·
Te fortuna sequor· procul hinc iam federa sunto·
Credidimus fatis· utendum est iudice bello·

Sic fatus noctis tenebris rapit agmina ductor
Impiger et torto balearis verbere funde
Ocior emissa parthi post terga sagitta
Vicinumque minax invadit ariminum et ignes
Solis lucifero fugiebant astra relicto.
Iamque dies primos belli visura tumultus
Exoritur sponte deum seu turbidus auster
Impulerat mestam tenuerunt nubila lucem.
Constitit ut capto iussus deponere miles
Signa foro stridor lituum clangorque tubarum
Impia concinuit cum rauco classica cornu.
Rupta quies populi stratisque excita iuventus
Diripuit sacris affixa penatibus arma
Que pax longa dabat nuda iam crate fluentes
Invadunt clipeos curvataque cuspide pila
Et scabros nigre morsu rubiginis enses.
Ut note fulsere aquile romanaque signa
Excelsus medio conspectus in agmine cesar
Diriguere metu gelidos pavor alligat artus
Et tacito mutos volvunt in pectore questus.
O male vicinis hec menia condita gallis
O tristi dampnata loco pax alta per omnes
Et tranquilla quies populos nos preda furentum
Primaque castra sumus melius fortuna dedisses
Orbe sub eoo sedem gelidaque sub arthoo
Errantesque domos latii quam claustra tueri
Nos primi senonum motus cimbrumque furentem
Vidimus et martem libies cursumque furoris
Teutonici quotiens romam fortuna lacessit
Hac iter est bellis gemitu sic quisque latenti
Non ausus timuisse palam vox nulla dolori est
Credita sed quantum volucres cum bruma coercet
Rura silent mediusque iacet sine murmure pontus

Tanta quies noctis gelidas lux solverit umbras.
Ecce faces belli dubieque in prelia menti
Urguentes addunt stimulos cunctasque pudoris
Rumpunt fata moras. iustos fortuna laborat
Esse ducis motus et causas invenit armis.
Expulit ancipiti discordes urbe tribunos
Victo iure minax iactatis curia Gracchis.
Hos iam mota ducis vicinaque signa petentes
Audax venali comitatur Curio lingua.
Vox quondam populi libertatemque tueri
Ausus erat et armatos plebi miscere potentes.
Utque ducem varias volventem pectore curas
Conspexit dum voce tue potuere iuvari
Cesar ait partes quamvis nolente senatu
Traximus imperium tunc cum mihi rostra tenere
Ius erat et dubios in te transferre quirites.
Set postquam leges bello siluere coacte
Pellimur e patriis laribus patimurque volentes
Exilium. tua nos faciet victoria cives.
Dum trepidant nullo firmate robore partes
Tolle moras. semper nocuit differre paratis.
Par labor atque metus pretio maiore petuntur.
Bellantem geminis tenuit te Gallia lustris
Pars quota terrarum. facili si prelia pauca
Gesseris eventu tibi Roma subegerit orbem.
Nunc neque te longi remeantem pompa triumphi
Excipit haud sacras poscunt capitolia laurus.
Livor edax tibi cuncta negat. gentesque subactas
Vix impune feres. socerum depellere regno
Decretum est genero. partiri non potes orbem.
Solus habere potes. sic postquam fatus et ipsi
In bellum prono tantum tamen addidit ire
Accenditque ducem quantum clamore iuvatur

Eleus sonipes quamvis iam carcere clauso
Immineat foribus pronusque repagula laxet
Convocat armatos extemplo ad signa maniplos
Utque satis trepidum turba coeunte tumultum
Composuit vultu dextraque silentia iussit
Bellorum o socii qui mille pericula martis
Mecum ait experti decimo iam vincitis anno
Hoc cruor arctois meruit diffusus in arvis
Vulneraque et mortes hiemesque sub alpibus acte
Non secus ingenti bellorum roma tumultu
Concutitur quam si penus transcenderit alpes
Anibal implentur validi tyrone cohortes
In classem cadit omne nemus terraque marique
Iussus cesar agi quid si mihi signa iacerent
Marte sub adverso ruerentque in terga feroces
Gallorum populi nunc cum fortuna secundis
Mecum rebus agat superique ad summa vocantes
Temptamur veniat longa dux pace solutus
Milite cum subito partesque in bella togate
Marcellusque loquax et nomina vana catonis
Scilicet extremi pompeium emptique clientes
Continuo per tot satiabunt tempora regno
Ille reget currus nondum patientibus annis
Ille semel raptos numquam dimittet honores
Quid iam rura querar totum suppressa per orbem
Ac iussam servire famem quis castra timenti
Nescit mixta foro gladii cum triste minantes
Iudicium insolita trepidum cinxere corona
Atque auso medias perrumpere milite leges
Pompeiana reum clauserunt signa milonem
Nunc quoque ne lassum teneat privata senectus
Bella nefanda parat suetus civilibus armis
Et docilis sillam scelerum vicisse magistrum.

[Marginal glosses, partly legible:]
Convocat et suos socios ad bellum
Ponit arengam
Hortatur et ad suos milites
Probat quod socii debeant pugnare
Concludit quodam corolario
Manipulus proprie decem peditum dicitur ...

Ut que fere tigres nu(m)qua(m) posuere furore(m)
Quas nemore hircano matru(m) du(m) lustra sequu(n)t(ur)
Altus cesoru(m) pavit cruor arme(n)toru(m)
Sic et sillanu(m) solito tibi lambere ferru(m)
Durat magne sitis. nullus semel ore receptus
Pollutas patitur sanguis mansuescere fauces.
Que(m) tu(m) inveniet tam longa potentia finem.
Quis scelerum modus est. ex hoc ia(m) te i(m)probe regno
Ille tuus saltem doceat discedere silla.
Post cilicas ne vagos. et lapsi pontica regis
Prelia barbarico vix consumata veneno.
Ultima po(m)peio dabitur provi(n)cia cesar.
Quod no(n) victrices aquilas depone(re) iussus
Paruerim. michi si merces erepta laboru(m) est.
Hiis saltem belli no(n) cu(m) duce p(re)mia longi
Reddantur. miles sub quolib(et) iste triu(m)phet.
Conferet exangu(i)s quo se post bella senectus
Que sedes emeritis erit. que rura dabu(n)tur.
Que noster veteranus aret. que menia fessis.
An melius fient pirate magne coloni.
Tollite ia(m) p(ri)dem victricia tollite signa.
Viribus utendu(m) est quas fecim(us). arma tene(n)ti
Om(n)ia dat qui iusta negat. nec nu(m)i(n)a deerunt.
Nam neq(ue) p(re)da meis neq(ue) regnu(m) querit(ur) armis.
Detrahim(us) do(min)os urbi s(er)vire parate.
Dixerat. at dubiu(m) no(n) claro murmure vulgus
Secum i(n)certa fremit. pietas patriiq(ue) penates
Qua(m)q(uam) cede feras mentes a(n)i(m)osq(ue) tumentes
Frangunt. s(ed) diro ferri revocant(ur) amore
Ductorisq(ue) metu. su(m)mi tu(m) munera pili
Lelius emeritiq(ue) gerens i(n)signia doni
Servati civis referentem p(re)mia querc(um).
Si licet exclamat romani maxi(m)e rector

Pompeius quandam similitudinem

Redit etiam

Respondet Cesar

Nominis ausonii est ueritas exprimere uoces.
Quod tam lenta suas tenuit patientia uires
Conquerimur. deerat ne tibi fiducia nostri.
Dum mouet hec calidus spirantia corpora sanguis.
Et dum pila ualent fortes torquere lacerti.
Degenerem patiere togam regnumque senatus.
Usque adeo miserum est ciuili uincere bello.
Duc age per scithie populos per inhospita syrtis
Litora per calidas libie sitientis harenas.
Hec manus ut uictum post terga relinqueret orbem
Oceani tumidas remo compescuit undas.
Fregit et arthoo spumantem uertice renum.
Iussa sequi tam posse michi quam uelle necesse est.
Nec ciuis meus est in quem tua classica cesar
Audiero. per signa decem felicia castris
Perque tuos uiro quoscumque ex hoste triumphos.
Pectore si fratris gladium iuguloque parentis
Condere me iubeas plenaque in uiscera partu
Coniugis inuita peragam tamen omnia dextra.
Si spoliare deos ignemque inmittere templis
Numina miscebit castrensis flamma monete
Castra super tusci si ponere tybridis undas
Hesperios audax ueniam metator in agros.
Tu quoscumque uoles in planum effundere muros
His aries actus disperget saxa lacertis.
Illa licet penitus tolli quam iusseris urbem
Roma sit. hiis cuncte simul assensere cohortes.
Elatasque alte quecumque ad bella uocaret
Promisere manus. it tantus ad ethera clamor
Quantus ubi fere boreas cum tracius osse
Rupibus incubuit curuato robore pinie
Et sonus aut rursus redeuntis in ethera silue.
Cesar ut acceptum tam prono milite bellum

Cataq; ferre videt ne quo langore moretur
Fortuna sparsas p gallica rura cohortes
Evocat et romam motis petit undiq; signis
Deseruere cavo tentoria fixa lemano
Castraq; vogesi curvam sup ardua ripam
Pugnaces pictis cohibebant ligones armis
Hi vada liquerunt ysare qui gurgite ductus
Per tam multa suo fame maioris in amnem
Lapsus ad equoreas nom non ptulit undas
Solvuntur flavi longa statione rutheni
Mitis etis latias gaudet non ferre carinas
Finis et hesperie promoto milite varus
Quaq; sub herculeo sacratus noie portus
Urget rupe cava pelagus non chorus i illum
Ius ht aut zephirus solus sua litora turbat
Circius et tuta prohibet statione meneti
Quaq; iacet litus dubium quod terra fretumq;
Vendicat alternis vicibus cum funditur ingens
Occeanus vel cum refugis se fluctibus aufert
Ventus ab extremo pelagus sic axe voluptet
Destituat q; ferens an sidere mota secundo
Tethyos unda vage lunaribus estuat horis
Flammiger an titan ut alentes auriat undas
Erigat occeanum fluctusq; ad sidera tollat
Querite quos agitat mundi labor at mihi semp
Tu quecumq; moves tam crebros causa meatus
Ut superi voluere lates tunc rura menetis
Quiq; tenet ripam satyri qua litore curvo
Molliter admissum claudit tabellicus equor
Signa movet gaudetq; amoto santonus hoste
Et biturix longisq; leves sessones in armis
Optimus excusso leucus remusq; lacerto
Optima gens flexis in girum sequana frenis

Et docilis rector monstrati belga quini ·
Aluernique ausi latios se fingere fratres
Sanguine ab yliaco populi · nimiumque rebellis
Neruius a cesi pollutus sanguine cocte ·
Et qui te laxis imitantur sarmata bracis
Vagiones batauique truces quos ere recuruo
Stridentes acuere tube · qua cynga pererrat
Gurgite qua rodanus raptu uelocibus undis
In mare fert ararim qua montibus ardua summis
Gens habitat cana pendentes rupe gebennas ·
Tu quoque letatus conuerti prelia treuir ·
Et nunc tonse ligur quondam per colla decora
Crinibus effusis toti prelate comate ·
Et quibus inmitis placatur sanguine diro
Teucates · horrensque feris altaribus esus ·
Et tytanis · sitice non mitior ara diane ·
Vos quoque qui fortes animas belloque peremptas
Laudibus in longum uates dimittitis euum
Plurima securi fudistis carmina bardi
Et uos barbaricos ritus moremque sinistrum
Sacrorum driade positis repetistis ab armis ·
Solis nosse deos et celi numina uobis
Aut solis nescire datum est · nemora alta remotis
Incolitis lucis uobis actoribus · umbre
Non tacitas herebi sedes · ditis que profundi
Pallida regna petunt · regit idem spiritus artus
Orbe alio · longe canitis si cognita uite
Mors media est · certe populi quos despicit arthos
Felices errore suo · quos ille timorum
Maximus aut urget leti metus · inde ruendi
In ferrum mens prona uiris · animeque capaces
Mortis · et ignauum rediture parcere uite ·
Et uos crinigeros bellis arcere caychos

Opositi petitis romam renique feroces
Deseritis rypas et aptum gentibus orbem
Cesar ut imense collecto robore vires
Audendi maiora fidem fecere per omnem
Italiam spargitur vicinaque menia complet
Vana quoque ad veros accessit fama timores
Irrupitque animos populi cladem que futuram
Intulit et velox properantis nuncia belli
Innumeras solvit falsa in preconia linguas
Est qui tauriferis ubi se menania campis
Explicat audaces ruere in certamina turmas
Afferat et qua nar tiberino illabitur amni
Barbaricas seui discurrere cesaris alas
Ipsum omnes aquilas collataque signa ferentem
Agmine non uno densisque incedere castris
Nec qualem meminere vident maiorque ferox que
Mentibus occurrit victoque inmanior hoste
Tunc inter renum populos alpemque iacentes
Finibus arthois patriaque a sede revulsos
Pone sequi iussamque feris agentibus urbem
Romano spectante rapi sic quisque pavendo
Dat vires fame nulloque actore malorum
Que finxere timent nec solum vulgus inani
Percussum pavore pavet sed curia et ipsi
Sedibus exiliere patres invisaque belli
Consulibus fugiens mandet decreta senatus
Tunc que tuta petant et que metuenda relinquat
Incerti quo quemque fuge tulit impetus urget
Precipitem populum serieque herentia longa
Agmina prorupit credas ut tecta nephandas
Corripuisse faces aut iam quatiente ruina
Nutantes pendere domos sic turba per urbes
Precipiti limphata gradu veluti unica rebus

Spes foret afflictis patrios extendere muros.
Inconsulta ruit qualis cum turbidus auster
Repulit a libicis immensum syrtibus equor
Fractaque veliferi sonuerunt pondera mali
Desilit in fluctus deserta puppe magister.
Nautaque et nondum sparsa compage carine
Naufragium sibi quisque facit. sic urbe relicta
In bellum fugitur. nullus iam languidus evo
Evaluit revocare parens coniunxve maritum
Fletibus. haud patrii dubie dum vota salutis
Conciperent tenuere lares. nec limine quisquam
Exit et extremo tunc forsitan urbis amate
Plenus abit visu ruit irrevocabile vulgus.
O faciles dare summa deos eademque tueri
Difficiles. urbem populis victisque frequentem
Gentibus a genus coeat si turba capacem
Humani facilem venturo cesare predam
Ignave linquere manus. cum pressus ab hoste
Clauditur externis miles romanus in oris
Effugit exiguo nocturna pericula vallo
Et subitus rapti munimine cespitis agger
Prebet securos intra teptoria sompnos.
Exclamatio ad Romam: Tu tamen audito bellorum nomine roma
Desereris. nox una tuis non est credita muris.
Danda tamen venia est tantorum danda pavorum
Pompeio fugiente timent. tum ne qua futuri
Spes salutis trepidas mentes levet addita fati
Peioris manifesta fides. superique minaces
Prodigiis terras impleverunt ethera ponti
Ignota obscure viderunt sidera noctes
Ardentemque polum flammis celoque volantes
Obliquas per inane faces crinemque timendi
Sideris et terris mutantem regna cometen.

Fulgura fallaci

Fulgura fallaci micuerunt crebra sereno
Et varias ignis denso dedit aere formas
Nunc iaculum longo nunc sparso lumine lampas
Emicuit celo tacitum sine nubibus ullis
Fulmen et arctois rapiens de partibus ignem
Percussit latiale caput stelleque minores
Per vacuum solite noctis decurrere tempus
In medium venere diem cornuque coacto
Iam phebe toto fratrem cum redderet orbe
Terrarum subita percussa expalluit umbra
Ipse caput medio tytan cum ferret olimpo
Condidit ardentes atra caligine currus
Involuitque orbem tenebris gentesque coegit
Desperare diem qualem fugiente per ortus
Sole thiestee noctem duxere micene
Ora ferox sicule laxavit mulciber ethne
Nec tulit in celum flammas sed vertice prono
Ignis in hesperium cecidit latus atra caribdis
Sanguineum fundo torsit mare flebile sevi
Latravere canes vestali raptus ab ara
Ignis et ostendens confectas flamma latinas
Scinditur in partes geminoque cacumine surgit
Thebanos imitata rogos tum cardine tellus
Subsedit veteremque iugis nutantibus alpes
Discussere nivem thetis maioribus undis
Hesperiam calpem summumque implevit athlanta
Indigetes flevisse deos urbisque laborem
Testatos sudare lares delapsaque templis
Dona suis dirasque diem fedasse volucres
Accepimus silvisque feras sub nocte relictis
Audaces media posuisse cubilia roma
Tum pecudum faciles humana ad murmura lingue
Monstrosique hominum partus numeroque modoque

athlanta

Membrorum matremque suus conterruit infans.
Diraque per populos cumane carmina vatis
Vulgantur. tum quos sectis bellona lacertis
Seva movet cecinere deos crinemque rotantes
Sanguineum populis ulularunt tristia galli
Conpositis plene gemuerunt ossibus urne
Tunc fragor armorum magneque per avia voces
Audite nemorum venientesque cominus umbre.
Quique colunt iunctos extremis menibus agros
Diffugiunt. ingens urbem cingebat erinis
Excutiens pronam flagranti vertice pinum
Stridentesque comas thebanam qualis agavem
Inpulit aut sevi contorsit tela ligurgi
Eumenis aut qualem iussu iunonis inique
Horruit alcides viso iam dite megeram
Insonuere tube et quanto clamore cohortes
Miscentur. tantum nox atra silentibus umbris
Edidit. e medio visi consurgere campo
Tristia sillani cecinere oracula manes.
Agricole fracto marium fugere sepulcro
Tollentemque caput gelidas almonis ad undas
Hec propter placuit tuscos de more vetusto
Acciri vates quorum qui maximus evo
Arrons incoluit deserte menia luce.
Fulminis edoctus motus venasque calentes
Fibrarum et monitus errantis in aere penne.
Monstra iubet primum que nullo semine discors
Protulerat natura rapi sterilique nephandos
Ex utero fetus infaustis urere flammis
Mox iubet et totam pavidis a civibus urbem
Ambiri et festo purgantes menia lustro
Longa per extremos pomeria cingere fines.
Pontifices sacri quibus est permissa potestas.

Turba minor sequitur ritu succincta gabino
Vestalemque chorum ducit uittata sacerdos
Troianam soli cui fas uidisse mineruam
Tum qui fati deum secretaque carmina seruant
Et lotam paruo reuocant almone cibellem
Et doctus uolucres augur seruare sinistras
Septem uirque epulis festus titiique sodales
Et salius lecto portans ancilia collo
Et tollens apicem generoso uertice flamen
Dumque illi effusam longis anfractibus urbem
Circumeunt arons dispersos fulminis ignes
Colligit et terre mesto cum murmure condit
Datque locis nomen sacris tunc admouet aris
Electa ceruice marem iam fundere bachum
Ceperat obliquoque molas inducere cultro
Inpatiensque diu non grati uictima sacri
Cornua succincti premerent cum torua ministri
Deposito uictum prebebat poplite collum
Nec cruor emicuit solitus sed uulnere largo
Diffusum rutilo nigrum pro sanguine uirus
Palluit attonitus sacris feralibus arons
Atque iram superum raptis quesiuit in extis
Terruit ipse color uatem nam pallida tetris
Viscera tincta notis gelidoque infecta cruore
Plurimus asperso uariabat sanguine liuor
Cernit tabe iecur madidum uenasque minaces
Hostili de parte uidet pulmonis anheli
Fibra latet paruusque secat uitalia limes
Cor iacet et saniem per hiantes uiscera rimas
Emittit produntque suas omenta latebras
Quodque nephas nullis inpune apparuit extis
Ecce uidet capiti fibrarum increscere molem
Alterius capitis pars egra et marcida pendet

Pars micat · et celeri uenas mouet i proba pulsu ·
Hs ubi ccepit magnoꝝ fata maloꝝ
Exclamat · sup' uix fax quecūq; mouetis
Prodere me populis · neq; eī tibi sūme litaui
Iuppiter hoc sacrū cesiq; ī pectore tauri
Inferni uenere dij · nō fandi timemus ·
Set uenient maiora metu · dij uisa secundet
Et fibris sit nulla fides · s; conditor artis
Finxerit ista tages · a flexa sic omina tuscus
Inuoluens · multaq; tegens ambage canebat ·
At figulus cui cura deos · secretaq; celi
Nosse fuit · quē nō stellaꝝ egiptia mēphis
Equaret uisu nūisq; mouentibz astra ·
Aut hic errat ait nulla sine lege per euū
Mundus · a iccerto discurrūt sidera motu
Aut si fata mouent · urbi generiq; parat'
Humano matura lues · terrene dehiscent
Subsidentq; urbes · aut tollet feruidus aer
Temperiem · segetes tellus q; īfida negabit
Omnis · an īfusis miscebit' unda uenenis ·
Quod cladis genus · o supi qua peste paratis
Seuitiam · extremi multoꝝ tempus ī unum
Conuenere dies · summo si frigida celo
Stella nocens nigros saturni accēderet ignes
Deucalioneos fudisset aquarius imbres
Totaq; diffuso latuisset ī equore tellus ·
Si seuum radijs nemeū phebe leonem
Nūc p̄meres toto fluerent īcendia mūdo ·
Succensusq; tuis flagrasset curribz ether
Hi cessant ignes · tu qui flagrante minacē
Scorpionem incendis cauda chelasq; puris
Quid tm̄ gradiue paras · nā mitis ī alto
Iuppit' occasu p̄mitur · uenerisq; salubre

Ponit vaticinium Arunis ad populum romanum.

Tages fuit ... qui inuenit artem diuinandi ...

Ponit aliud vaticinium ... Nigidii figuli philosophi.

Ponit vaticinium

Exclamatio ad deos.

Iuppiter est bonus planeta ...

Siouis hebet · motusque celer cillenius heret ·
Et celum mars solus habet cur signa meatus
Deseruere suos mundoque obscura feruntur
Ensiferi nimium fulget latus orionis
Imminet armorum rabies · ferrique potestas
Confundet ius omne manu/ scelerique nephando
Nomen erat uirtus · multosque exibit in annos
Hic furor/ et superos quid prodest poscere finem
Cum pax ista ueit domino/ duc roma malorum
Continuam seriem clademque in tempora multa
Extrahe ciuili tantum iam libera bello
Terruerant satis hec pauidam presagia plebem
Set maiora premunt/ nam qualis uertice pindi
Edonis ogigio decurrit plena lieo
Talis et attonitam rapitur matrona per urbem ·
Vocibus his prodens urgentem pectora phebum ·
Quo feror o pean/ qua me super ethera raptam
Constituis terra · uideo pangea niuosis
Cana iugis latosque emi sub rupe philipos
Quis furor hic · o phebe doce quo tela manusque
Romane miscent acies · bellumque sine hoste est ·
Quo diuersa feror · primos me ducis in ortus
Qua mare lagei mutatur gurgite nili ·
Hunc ego fluminea deformis truncus harena
Qui iacet agnosco/ dubiam super equora syrtim
Arentemque feror libiem · quo tristis erinis
Transtulit emathias acies/ nunc desuper alpis
Nubifere colles · atque aeriam pirenem
Abripimur/ patrieque sedes remeamus in urbis ·
Impiaque in medio peraguntur bella senatu ·
Consurgunt acies iterum/ totumque per orbem
Rursus eo · noua da mihi cernere litora ponti ·
Telluremque nouam · uidi iam phebe phylipos ·

Timeit de Signis

Respondet alii quod

Ponit effectum

Timeit de Romanis

2

Hec ait et lapso iacuit deserta furore.

Iamque ire patuere deum manifestaque belli
Signa dedit mundus leges et federa rerum
Prescia monstrifero uertit natura tumultu.
Indixitque nephas. cur hanc tibi rector olimpi
Sollicitis uisum est mortalibus addere curam
Noscant uenturas ut dira per omina clades.
Siue parens rerum cum primum informia regna
Materiamque rudem flamma cedente recepit.
Finxit in eternum causas qua cuncta coercet
Se lege quoque tenens et secula iussa ferentem
Fatorum immoto diuisit limite mundum.
Siue nichil positum est sed fors incerta uagatur
Fertque refertque uices habet mortalia casus.
Sit subitum quodcumque paras sit ceca futuri
Mens hominum fati liceat sperare timenti.
Ergo ubi concipiunt quantis sit cladibus urbi
Constatura fides superum ferale per urbem
Iusticium latuit plebeio tectus amictu
Omnis honos nullos comitata est purpura fasces.
Tunc questus tenuere suos magnusque per omnes
Errabat sine uoce dolor sic funere primo
Attonite tacuere domus cum corpora nondum
Conclamata iacent nec mater crine soluto
Exigit ad seuos famularum brachia planctus
Sed cum membra premit fugiente rigentia uita
Vultusque exanimes oculosque in morte minaces
Necdum est ille dolor sed iam metus incubat amens
Miraturque malum cultus matrona priores
Deposuit mesteque tenent delubra caterue.
Hee lacrimis sparsere deos hee pectora duro
Afflixere solo lacerasque in limine sacro

Attonite fudere comas · votisque vocari
Assuetis crebris feriunt ululantibus aures ·
Nec cuncte summi templo iacuere tonantis
Divisere deos · et nullis defuit aris
Invidiam factura parens · quarum una madentes
Scissa genas planctu · liventes et atra lacertos
Nunc ait o misere contundite pectora matres
Nunc laniate comas · neve hunc differte dolorem
Et summis servate malis · nunc flere potestas
Dum pendet fortuna ducum · cum vicerit alter
Gaudendum est · his se stimulis dolor ipse lacessit ·
Nec non bella viri diversaque castra petentes
Effundunt iustas in numina seva querelas ·
O misere sortis quod non in punica nati
Tempora cannarum fuimus trebieque iuventus ·
Non pacem petimus superi · date gentibus iras ·
Nunc urbes excite feras · coniuret in arma
Mundus · achemeniis decurrat medica susis
Agmina · massageten scithicus non alliget ister ·
Fundat ab extremo flavos aquilone suevos
Albis · et indomitum reni caput · omnibus hostes
Reddite nos populis · civile avertite bellum ·
Hinc dacus premat · inde getes · occurrat hiberis
Alter · ad eoas hic vertat signa pharetras ·
Nulla vacet tibi roma manus · vel perdere nomen
Si placet hesperium superi · collapsus in ignes
Plurimus ad terram per fulmina decidat ether ·
Seve parens utrasque simul partesque ducesque
Dum nondum meruere feri · tantone novorum
Proventu scelerum querunt uter imperet urbi ·
Vix tanti fuerat civilia arma movere
Ut neuter · tales pietas peritura querelas
Egerit · at miseros angit sua cura parentes ·

Oderuntque grauis uiuacia facta senecte
Seruatosque iterum bellis ciuilibus annos.
Atque aliquis magno querens exempla timori
Non alios inquit motus tunc fata parabant
Cum post theotonicos uictor libicosque triumphos
Exul limosa marius caput abdidit ulua.
Stagna auidi texere soli laxeque paludes
Depositum fortuna tuum. mox uincula ferri
Exedere senem longusque in carcere pedor.
Consul et euersa felix moriturus in urbe
Penas ante dabat scelerum. mors ipsa refugit
Sepe uirum frustraque hosti concessa potestas
Sanguinis inuisi. primo qui cedis in ictu
Diriguit ferrumque manu torpente remisit.
Viderat inmensam tenebroso in carcere lucem
Terribilesque deos scelerum mariumque futurum.
Audieratque pauens fas hec contingere non est
Colla tibi. debes multas hic legibus eui
Ante tuam mortes. uanum depone furorem.
Si libet ulcisci delete funera gentis
Hunc cimbri seruate senem. non ille fauore
Numinis ingenti superum protectus ab ira
Vir ferus et romam cupienti perdere fato
Sufficiens. idem pelago delatus iniquo
Hostilem in terram uacuis mapalibus actus
Nuda triumphati iacuit per regna iugurte
Et penos pressit cineres. solatia fati
Cartago mariusque tulit. pariterque iacentes
Ignouere deis. libicas ibi colligit iras.
Vt primum fortuna redit. seruilia soluit
Agmina. conflato seuas ergastula ferro
Exeruere manus. nulli gestanda dabantur
Signa ducis nisi qui scelerum iam fecerat usum.

Etuleratq; in castra nephas p tho fata quis ille
Quis fuit ille dies marius quo menia uictor
Corripuit quantoq; gradu mors seua cucurrit
Nobilitas cu plebe perit lateq; uagatur
Ensis a nullo reuocatu e pectore ferri
Stat cruor i templis multaq; rubentia cede
Lubrica saxa madent nullis sua pfuit etas
Non senis extremu piguit ugentib; annis
Precipitasse die nec pmo i limine uite
Infantis misi nascentia ru pere fata
Crimine quo pui cedem potuere mereri
Set satis est iam posse mori trahit ipse furoris
Inpetus et uisu est lenti quesisse nocente
Innumez pars magna perit rapuitq; cruent
Victor ab ignota uultus ceruice recisos
Dum uacua pudet ire manu spes una salutis
Oscula pollute fixisse trementia dextre
Mille licet gladii mortis noua signa sequant
Degener o pplus vix secula longa decorz
Sic meruisse uiris nedu breue dedecus eui
Et uitam dum silla redit cui funera uulgi
Flere uacet uix te sparsum p uiscera bebi
Innumeras i t carpentis mebra corone
Discerpsisse manus aut te psage maloz
Antoni cuius laceris pendentia canis
Ora ferens miles feste rorantia mense
Inposuit truncos lacerauit fimbria crassos
Seua tribunitio maduerut robora tabo
Te quoq; neglectum uiolate sceuola dextre
Ante ipm penetrale dee semp calentes
Mactauere focos parcaq; fessa senectus
Sanguinis effudit iugulo flamisq; pepercit
Septimus exequitur repetitis fascibus annus

Ille fuit vite maior modus omnia passo:
Que peior fortuna potest atque omnibus uso:
Que melior mensoque homini quid fata paterent.
Iam quot apud sacri cecidere cadavera portum
Aut collina tulit stratas quot porta catervas:
Tum cum pene caput mundi rerumque potestas
Mutavit translata locum romanaque samnis
Ultra caudinas speravit vulnera furcas:
Silla quoque inmensis accessit cladibus ultor,
Ille quod exiguum restabat sanguinis urbi
Hausit dumque nimis iam putrida membra recidit:
Excessit medicina modum nimiumque secuta est:
Qua morbi duxere manus periere nocentes;
Set cum iam soli possent superesse nocentes:
Tum data libertas odiis resolutaque legum
Frenis ira ruit non uni cuncta dabantur
Set fecit sibi quisque nephas semel omnia victor
Iusserat infandum domini per viscera ferrum
Exigit famulus nati maduere paterno
Sanguine certatum est cui cervix cesa parentis
Cederet in fratrum ceciderunt premia fratres;
Busta repleta fuga permixtaque viva sepultis
Corpora nec populum latebre cepere ferarum
Hic laqueo fauces elisaque guttura fregit
Hic se precipiti iaculatus pondere dura
Dissiluit percussus humo mortesque cruento
Victori rapuere suas hic robora busti
Extruit ipse sui nec toto sanguine fuso
Desilit in flammas et dum licet occupat ignes;
Colla ducum pilo trepidam gestata per urbem
Et medio congesta foro cognoscitur illic:
Quicquid ubique iacet scelerum non tracia tanti

Vidit bistonium stabulis pendere tyrannum
Postibus antei libie nec grecia merens
Tot laceros artus pisea fleuit in aula.
Cum iam tabe fluunt confusaque tempore multo
Amisere notas. miserorum dextra parentum
Colligit et pauido subducit cognita furto.
Meque ipsum memini cesi deformia fratris
Ora rogo cupidum uetitisque imponere flammis.
Omnia sillane lustrasse cadauera pacis.
Perque omnes truncos cum qua ceruice recisum
Conueniat quesisse caput. quid sanguine manes
Placatos catuli referam. cum uictima tristis
Inferias marius forsan nolentibus umbris
Pendit inexpleto non fanda piacula busto.
Cum laceros artus equataque uulnera membris
Vidimus. et toto quamuis in corpore ceso
Nil anime letale datum. moremque nephande
Dirum seuitie. pereuntis parcere morti.
Auulse cecidere manus. exectaque lingua
Palpitat et muto uacuum ferit aera motu.
Hic aures. alius spiramina naris adunce
Amputat. ille cauis euoluit sedibus orbes.
Ultimaque effundit spectatis lumina membris.
Vix erat ulla fides tam seui criminis unum
Tot penas cepisse caput. sic mole ruine
Fracta sub ingenti miscentur pondere membra.
Nec magis informes ueniunt ad litora trunci
Qui medio periere freto. quid perdere fructum
Iuuit et a uilem marii confundere uultum.
Ut scelus hoc sille cedesque ostensa placeret
Agnoscendus erat. uidit fortuna colonos
Penestina suos cunctos simul ense receptos.
Unius populum pereuntem tempore mortis.

Tunc flos. flos experie ytalie et sola iuuentus latij ytalie cecidit maculauit omnia misere rome omnia loca ubi erant oues per ... et ... et sunt maniore et ita maculauit quia illic fuerunt occisi omnes illi de peresta per manus illorum sillanorum o quanta milia fuerunt.

Describit mortem aliorum Romanorum

Hic flos experie latij iam sola iuuentus
Concidit et misere maculauit ouilia rome.
Tot simul infesto iuuenes occubere leto.
Sepe fames pelagique furor subiteque ruine
Aut terre celique lues aut bellica clades
Numquam pena fuit densi inter agmina uulgi
Inter sexangues immissa morte cateruas
Victores mouere manus uix cede peracta
Procubuere dubiaque labant ceruice sed illos
Magna premit strages peraguntque cadauera partem
Cedis uiua graues elidunt corpora trunci.
Intrepidus tanti sedit securus ab alto
Spectator sceleris miseri tot milia uulgi
Non piguit iussisse mori congesta recepit
Omnia tyrrenus sillana cadauera gurges.
In flumen cecidere prius in corpora summi
Precipites hesere rates et strage cruenta
Interruptus aquis fluxit prior amnis in equor
Ad molem stetit unda sequens iam sanguinis alti
Vis sibi fecit iter campumque effusa per omnem
Precipitique ruens tyberina in flumina riuo
Herentes adiuuit aquas nec alueus amnem
Nec retinent ripe redditque cadauera campo.
Tandem tyrrenas uix eluctatus in undas
Sanguine ceruleum torrenti diuidit equor.
His ne salus rerum felix his silla uocari
His meruit tumulum medio sibi tollere campo.
Hec rursus patienda manent hoc ordine belli
Ibitur hic stabit ciuilibus exitus armis.
Quamquam agitant grauiora metus multumque coitur
Humani generis maiore in prelia dampno
Exulibus mariis bellorum maxima merces
Roma recepta fuit nec plus uictoria sille

Describit mortem istorum ...

Declarat quoddam dictum

Ostendit qualiter se habuit silla

Ostendit quid factum est de istis corporibus mortuis

Declarat a malis factis ad mala facienda ad finem propositum

Declarat dictum ex parte marianorum et sillanorum.

Prestitit · ut seuas penitus quã tollere partes ·
Hos alio fortuna uocas · olimque potentes
Concurrunt · neuter ciuilia bella moueret ·
Contentus quo silla fuit · sic mesta senectus
Preteritique memor flebat metuensque futuri ·
At non magnanimi percussit pectora bruti
Terror · et in tanta pauidi formidine motus
Pars populi lugentis erat · sed nocte sopora
Parrasis obliquos helice cum uerteret axes ·
Atria cognati pulsat non ampla catonis ·
Inuenit insompni uoluentem publica cura
Fata uirum · casusque urbis · cunctisque timentem
Securumque sui · farique his est uocibus orsus ·
Omnibus expulse terris olimque fugate
Virtutis iam sola fides · quam turbine nullo
Excutiet fortuna tibi · tu mente labentem
Dirige me · dubium certo tu robore firma ·
Namque alii magnum · uel cesaris arma sequantur ·
Dux cato bruto solus erit · pacemne tueris
Inconcussa tenens dubio uestigia mundo ·
An placuit ducibus scelerum populique furentis
Cladibus inmixtum ciuile absoluere bellum ·
Quemque sue rapiunt scelerata in prelia cause ·
Hos polluta domus leges que in pace timende ·
Hos ferro fugienda fames · mundique ruine
Permiscenda fides · nullum furor egit in arma ·
Castra petunt magna uicti mercede · tibi uni
Per se bella placent · quid tot durasse per annos
Profuit inmunem corruptis moribus eui ·
Hoc solum longe pretium uirtutis habebis ·
Accipient alios · facient te bella nocentem ·
Ne tantum superi liceat feralibus armis
Has etiam mouisse manus · nec pila lacertis

Immissa tellus ceca telorum in nube ferantur
Ne tanta incassum virtus eat ingere omnis
Se belli fortuna tibi quis nollet ab isto
Ense mori quamvis alieno vulnere labens
Et scelus esse tuum melius tranquilla sine armis
Otia solus ages sicut celestia semper
Inconcussa suo volvuntur sidera lapsu
Fulminibus propior terre succenditur aer
Imaque telluris ventos tractusque coruscos
Flammarum accipiunt nubes excedit olimpus
Lege deum minimas rerum discordia turbat
Pacem summa tenent quam lete cesaris aures
Accipient tantum venisse in prelia civem
Nam pelatum suis numquam diversa dolebit
Castra ducis magni nimium placet ipse catoni
Si bellum civile placet pars magna senatus
Et duce privato gesturus prelia consul
Sollicitant proceresque alii quibus adde catonem
Sub iuga ponpeii toto iam liber in orbe
Solus cesar erit quod si pro legibus arma
Ferre iuvat patriis libertatemque tueri
Nunc neque popeii brutum neque cesaris hostem
Post bellum victoris habes sic fatur at illi
Archano sacras reddit cato pectore voces
Summum brute nephas civilia bella fatemur
Sed quo fata trahunt virtus secura sequetur
Crimen erit superis et me fecisse nocentem
Sidera quis mundumque velit spectare cadentem
Expers ipse metus quis cum ruat arduus ether
Terra labet mixto coeuntis pondere mundi
Compressas tenuisse manus gentesne furorem
Hesperium ignote romanaque signa sequentur
Deductique fretis alio sub sidere reges

Otia solus agam? procul hunc arcete furorem
O superi motura dachas ut clade getasque
Securo me roma cadat. seu morte parente
Natorum orbatum longum producere funus
Ignes ad tumulos iubet ipse dolor. iuvat ignibus atris
Inseruisse manus constructoque aggere busti
Ipm atras tenuisse faces. non ante revellar
Exanimem quam te complectar roma tuumque
Nomen libertas et inanem persequar umbram.
Sic eat. immites romana piacula divi
Plena ferant nullo fraudemus sanguine bellum.
O utinam celique deis erebique liceret
Hoc caput in cunctas damnatum exponere penas
Devotum hostiles decium pressere caterve
Me gemine figant acies me barbara telis
Reni turba petat cunctis ego pervius astis
Excipiam medius totius vulnera belli.
Hic redimat sanguis populos. hac cede luatur
Quicquid romani meruerunt pendere mores.
Ad iuga cur faciles populi cur seva volentes
Regna pati pereunt? me solum invadite ferro
Me frustra leges et inania iura tuentem.
Hic dabit hic pacem iugulus finemque malorum
Gentibus esperiis post me regnare volenti
Non opus est bello. quin publica signa ducesque
Pompeii sequimur. nec si fortuna favebit
Huic quoque totius sibi ius promictere mundi
Non bene conpertum est. ideo me milite vincat.
Nec sibi se vicisse putet. sic fatus acerbos
Irarum movit stimulos iuvenisque calorem
Excitat in nimios belli civilis amores.
Interea phebo gelidas pellente tenebras
Pulsare sonuere fores quas sancta relicto

Arenga Marcie ad ipsum Catonem

Hortensi merens irrupit marcia busto
Quondam virgo thoris melioris iuncta mariti
Mox ubi connubii pretium mercesque soluta est
Tertia iam soboles alios fecunda penates
Impletura datur geminas ex sanguine matris
Permixtura domos sed postquam condidit urna
Suppremos cineres miserando concita vultu
Effusas laniata comas concussaque pectus
Verberibus crebris cineresque ingesta sepulcri
Non aliter placitura viro sic mesta profatur
Dum sanguis inerat dum vis materna peregi
Iussa cato et geminos excepi feta maritos
Visceribus lassis partuque exhausta revertor
Iam nulli tradenda viro da federa prisca
Inlibata thori da tantum nomen inane
Conubii liceat tumulo scripsisse catonis
Marcia nec dubium longo queratur in evo
Mutarim primas expulsa an tradita thedas
Non me letorum comitem rebusque secundis
Accipis in curas venio partemque laborum
Da mihi castra sequi cur tuta in pace relinquar
Et sit civili propior cornelia bello
Hee flexere virum voces et tempora quamquam
Sint aliena thoris iam fato in bello vocante
Federa sola tamen vanaque carentia pompa
Iura placent sacrisque deos admittere testes
Festa coronato non pendent limine serta
Infulaque in geminos discurrit candida postes
Legitimeque faces gradibusque acclinis eburnis
Stat thorus et picto vestes discriminat auro
Turritaque premens frontem matrona corona
Translata non vetat contingere limina planta
Non timidum nupte leviter tectura pudorem

Lutea demissos

Lutea dimissos velarunt flammea vultus.
Balteus aut fluxos gemmis astrinxit amictus
Colla monile decens humerisque herentia primis
Suppara nudatos cingunt angusta lacertos.
Sicut erat mesti servans lugubria cultus
Quoque modo natos hoc amplexata maritum.
Obsita funerea celatur purpura lana.
Non soliti lusere sales nec more sabino
Excepit tristis convitia festa maritus.
Pignora nulla domus. nulli coiere propinqui.
Iunguntur taciti contentique auspice bruto.
Ille nec horrificam sancto dimovit ab ore
Cesariem. duroque admisit gaudia vultu.
Ut primum tolli feralia viderat arma
Intonsos rigidam in frontem descendere canos
Passus erat. mestamque genis increscere barbam.
Uni quippe vacat studiis odiisque carenti
Humanum lugere genus. nec federa prisci
Sunt tentata thori. iusto quoque robur amori
Restitit. hii mores. hec duri inmota catonis
Secta fuit. servare modum. finemque tenere
Naturamque sequi. patrieque impendere vitam.
Nec sibi sed toti genitum se credere mundo.
Huic epule vicisse famem. magnique penates
Summovisse hyemem tecto. pretiosaque vestis
Hirtam membra super romani more quiritis
Induxisse togam. venerisque huic maximus usus
Progenies. urbi pater est. urbique maritus.
Iustitie cultor. rigidi servator honesti.
In commune bonus. nullosque catonis in actus
Subrepsit. partemque tulit sibi nata voluptas.
Interea trepido discedens agmine magnus
Menia dardanii tenuit campana coloni.

Hec placuit belli sedes. hic summa mouentem
Hostis in occursum sparsas extendere partes
Umbrosis mediam qua collibus apenninus
Erigit italiam. nulloque a uertice tellus
Altius intumuit propiusque accessit olimpo.
Mons inter geminas medius se porrigit undas
Inferni superique maris. collesque coercent
Hic tyrrena uado frangentes equora pise.
Illuc dalmaticis obnoxia fluctibus ancon.
Fontibus hic uastis inmensos concipit amnes
Fluminaque in gemini spargit diuortia ponti
In leuum cecidere latus. uelox que metaurus
Crustumiumque rapax et iunctus sapis ysauro.
Sennaque et adriacas qui uerberat aufidus undas
Quoque magis nullum tellus se soluit in amnem
Eridanus fractas euoluit in equora siluas.
Hesperiam exaurit aquis. hunc fabula primum
Populea fluuium ripas obumbrasse corona.
Hunc habuisse pares phebeis ignibus undas
Cumque diem pronum transuerso limite ducens
Succendit feton flagrantibus ethera loris
Gurgitibus raptis penitus tellure perusta.
Non minor hic nilo si non per plana iacentis
Egypti libicas nilus stagnaret arenas.
Non minor hic ystro. nisi quod dum permanet orbem
Ister casuros in quelibet equora fontes
Accipit. et sithicas exit non solus in undas.
Dexteriora petens montis decliuia tybrim
Unda facit rutubamque cauum. delabitur inde
Uulturnusque celer. nocturneque editor aure
Sarnus. et umbrose liris per regna marice
Uestinis impulsus aquis. radensque salerni
Tecta siler. nullasque uado qui macra moratur

Alnos vicine procurrit in equora lune.
Longior educto qua surgit in aera dorso
Gallica rura videt devexas excipit alpes.
Tunc umbris marsis gratus felixque domitus sabello
Vomere piniferis amplexus rupibus omnis
Indigenas latii populos non deserit ante
Hesperiam quam cum scilleis clauditur undis.
Extenditque suas in templa lacinia rupes
Longior ytalia donec confinia pontus
Solveret incumbens terrasque repelleret equor
At postquam gemino tellus elisa profundo est
Extremi colles siculo cessere peloro.
Cesar in arma furens nullas nisi sanguine fuso
Gaudet habere vias quod non terat hoste vacantes
Hesperie fines vacuosque irrumpat in agros.
Atque ipsum non perdat iter consertaque bellis
Bella gerat non tam portas intrare patentes
Quam fregisse iuvat nec tam patiente colono
Arva premi quam si ferro populetur et igne.
Concessa pudet ire via civemque videri.
Tunc urbes latii dubie varioque favore
Ancipites quamvis primo terrore ruentis
Cessure belli denso tamen aggere firmant
Menia et abrupto circumdant undique vallo
Saxorumque orbes et que superemineat hostem
Tela petant altis murorum turribus aptant.
Pronior in magnum populus pugnaque minaci
Cum terrore fides ut cum mare possidet auster
Flatibus orrisonis hoc equora tota sequuntur
Si rursus tellus pulsu laxata tridentis
Eolii tumidis inmittat fluctibus eurum
Quamvis icta novo ventum tenuere priorem
Equora nubifero polus cum cesserit euro.

Respondet

Vendicat unda nothus fragilis sed utrimque nitentes
Terror erat dubiamque fidem fortuna ferebat.
Gens etrusca fuga trepidi nudata libonis.
Iusque sui pulso iam perdidit umbria thermo.
Nec gerit auspiciis civilia bella paternis
Cesaris audito conversus nomine silla.
Varus ut admote pulsarunt auximon ale
Per diversa ruens neglecto menia tergo
Qua silve qua saxa fugit. depellitur arce
Lentulus esculea. victor cedentibus instat.
Divertitque acies. solus ex agmine tanto
Dux fugit et nullas ducentia signa cohortes.
Tu quoque commisse nudatam deseris arcem
Scipio lucerie quamquam fortissima pubes
His sedeat castris iam pridem cesaris armis
Parthorum seducta metu qua gallica dampna
Supplevit magnus dumque ipse ad bella vocaret
Donavit socero romani sanguinis usum.
At te corfini validis circumdata muris
Tecta tenent pugnax domiti tua classica servat
Oppositus quondam polluto tiro miloni.
Ut procul inmensam campo consurgere nubem
Ardentes que acies percussis sole corusco
Conspexit telis socii decurrite dixit
Fluminis ad ripam undisque inmergite pontem.
Et tu montanis nunc totus fontibus exi
Atque omnes trahe gurges aquas ut spumeus alnos
Discussa compage feras. hoc limite bellum
Hereat. hac hostis lentus terat otia ripa.
Precipitem cohibete ducem victoria nobis
Hic primum stans cesar erit. nec plura locutus.
Devolvit rapidum nequicquam menibus agmen.
Nam prior e campis ut conspicit amne soluto

Rumpi cesar iter. calidi prolatus ab ira
Non satis est muris latebras quesisse pavori.
Obstruitis campos fluuijs arcere paratis
Jnguam non si tumido me gurgite ganges
Summoueat. stabit iam flumine cesar in illo
Post rubiconis aquas. equitum properate caterue
Jte simul pedites. ruiturum ascendite pontem.
Hec ubi dicta leuis totas accepit habenas
Jn campum sonipes. crebroque simillima nimbo
Trans ripam ualidi torserunt tela lacerti.
Jngreditur pulsa fluuium statione uacantem
Cesar. et ad tutas hostis compellitur arces.
Et iam moturas ingentia pondera turres
Erigit. et medijs subrexit uinea muris.
Ecce nephas belli reseratis agmina portis
Captiuum traxere ducem. ciuisque superbi
Constitit ante pedes. uultu tamen alte minaci
Nobilitas recta ferrum ceruice poposcit.
Scit cesar penamque peti ueniamque timeri.
Viue licet nolis et nostro munere dixit
Cerne diem. uictis iam spes bona partibus esto
Exemplumque mei. uel si libet arma retempta
Et nichil hac uenia si uiceris ipse paciscor.
Fatur. et astrictis laxari uincula palmis
Jmperat. heu quanto melius vel cede peracta
Parcere romano potuit fortuna pudori.
Penarum extremum ciui quod castra secutus
Sit patrie magnumque ducem totumque senatum
Jgnoscit. premit ille graues interritus iras
Et secum romamne petes pacisque recessus
Degener. in medios belli non ire furores
Jam dudum moriture paras. rue certus et omnes
Lucis rumpe moras. et cesaris effuge munus.

Nescius interea capti ducis arma parabat
Magnus, ut immixto firmaret robore partes.
Iamque secaturo iussurus classica phebo
Temptandasque ratus moturi militis iras
Alloquitur tacitas veneranda voce cohortes:
O scelerum ultores melioraque signa secuti,
O vere romana manus, quibus arma senatus
Non privata dedit, votis deposcite pugnam.
Ardent hesperii saevis populatibus agri,
Gallica per gelidas rabies effunditur alpes,
Iam tetigit sanguis pollutos caesaris enses.
Di melius, belli tulimus quod damna priores;
Coeperit inde nefas. iam iam me praeside roma
Supplicium poenamque petat, neque enim ista vocari
Proelia iusta decet, patriae sed vindicis iram.
Nec magis hoc bellum est quam cum catilina paravit
Arsuras in tecta faces sociusque furoris
Lentulus exertique manus vaesana cethegi.
O rabies miseranda ducis! cum fata camillis
Te, caesar, magnisque velint miscere metellis,
Ad cinnas mariosque venis. sternere profecto,
Ut catulo iacuit lepidus, nostrasque secures
Passus sicanio tegitur qui carbo sepulcro,
Quique feros movit sertorius exul hiberos.
Quamquam, si qua fides his, te quoque iungere, caesar,
Invideo nostrasque manus quod roma furenti
Opposuit. parthorum utinam post proelia sospes
Et scythicis victor remeasset ab oris crassus,
Ut simili causa caderes, qua spartacus hostis.
Te quoque si superi titulis accedere nostris
Iusserunt, valet in torquendo dextera pilo;
Fervidus haec iterum circa praecordia sanguis
Incaluit: disces non esse ad bella fugaces

Respondet isti ...

Qui pacem potuere pati. licet ille soluti
Defectique uocet ne uos mea terreat etas.
Dux sit in hijs castris senior. dum miles in illis.
Quo potuit ciuem populus perducere liber
Ascendi. supraque michi nisi regna reliqui.
Non priuata cupit romana quisquis in urbe
Pompeium transire parat. hic consul uterque
Hic acies statura ducum. Cesarne senatus
Victor erit. non tam ceco trahis omnia cursu
Teque nichil fortuna pudet. multisque rebellis
Gallia iam lustris etasque impensa labori
Dant animos. Reni gelidis quod fugit ab undis
Oceanumque uocans incerti stagna profundi
Territa quesitis ostendit terga britannis.
An uane tumuere mine. quod fama furoris
Expulit armatam patrijs e sedibus urbem.
Heu demens. non te fugiunt. me cuncta sequuntur.
Qui cum signa tuli toto fulgentia ponto
Ante bis exactum quam cinthia conderet orbem.
Omne fretum metuens pelagi pirata reliquid.
Angustamque domum terrarum in sede poposcit.
Idem per scithici profugum diuortia ponti
Indomitum regem romanaque fata morantem
Ad mortem silla felicior ire coegi.
Pars mundi michi nulla uacat. sed tota tenetur
Terra meis quocumque iacet sub sole tropheis.
Hic me uictorem gelidas ad phasidos undas
Arthos habet. calida medius mihi cognitus axis
Egipto atque umbras nusquam flectente sienne.
Occasus mea iura timent thetimque fugacem
Qui ferit hesperius post omnia flumina betis.
Me domitus cognouit arabs. me marte feroces
Heniochi. notique erepto uellere colchi.
Cappadoces mea signa timent et dedita sacris

Inuenta iudea dei molles que sophone.
Armenios alacis que feros tauros que subegi.
Quod socero bellum preter ciuile reliqui.
Verba duces nullo partes clamore secuntur.
Nec matura petunt promisse classica pugne.

Sensit et ipse metum magnus placuitque referri
Signa nec in tante discrimina mittere pugne.

Iam uictum fama non uisi cesaris agmen.
Pulsus ut armentis primo certamine taurus
Siluarum secreta petit uacuos que pagros
Exul in aduersis explorat cornua truncis.
Nec redit in pastus nisi cum ceruice recepta
Excussi placuere thori. mox reddita uictor
Quoslibet in saltus comitantibus agmina tauris
Inuito pastore trahit. sic uiribus inpar
Tradidit hesperiam. profugusque per apula rura
Brundisii tutas conscendit magnus in arces.
Vrbs est dicteis olim possessa colonis.
Quos creta profugos uexere per equora puppes
Cecropie uictum mentitis thesea uelis.
Hinc latus angusti iam se cogentis in artum
Hesperie tenuem producit in equora linguam
Adriacas flexis claudit que cornibus undas.
Nec tamen hoc artis inmissum faucibus equor
Portus erat si non uiolentos insula choros
Exciperet saxis lassas que refunderet undas.
Hinc illinc montes scopulose rupis aperto
Opposuit natura mari flatus que remouit.
Vt tremulo starent contenta fune carine.
Hinc late patet omne fretum. seu uela ferantur
In portus corcyra tuos. seu leua petatur
Illiris ionias uergens epidamnus undas.
Huc fuga nautarum est. cum totas adria uires
Mouit. et in nubes abiere ceraunia. cumque
Spumoso calaber perfunditur equore saxo.

Concludit orationem
Ponit effectum orationis
Declarat per similitudinem [illegible]
Redit ad propositum
Hic notanda est illa fabula que narratur in ouidio epistolarum [illegible]

Describit missione[m] po[mpeius] pro gente.

Ergo ubi nulla fides rebus post terga relictis.
Nec ad duros martem querere hyberos.
Cum medie iaceant imensis tractibus alpes.
Tum sobole e tanta nati cui firmior etas

Exequitur.

Affatur, mundi iubeo temptare recessus.

Prosequitur q[uomodo] misit filios suos p[er] diversas p[ar]tes mundi pro gente.

Eufratem nilumque moue quo nominis usque
Nostri fama uenit. quas est uulgata per urbes
Post me roma ducem. sparsos per rura colonos
Redde mari cylicas. pharios hinc concute reges.
Tigranemque meum. nec pharnacis arma relinquas
Admoneo. nec tu populos utraque uagantes
Armenia. pontique feras per litora gentes.
Ripheasque manus. et quas tenet equore denso
Pigra palus sithica patiens meotica plaustri.
Sed quid plura moror. totos mea nate per ortus
Bella feras. totoque urbes agitabis in orbe
Perdomitas. omnes redeant in castra triumphi.

Ostendit quomodo misit senatores romanos p[er] diversas p[ar]tes mundi pro gente.

Et uos qui latio signatis nomine fastos
Primus in epyrum boreas agat. inde per arua
Graiorum macetumque nouas acquirite uires.
Dum paces dat tempus hyemps. sic fatur et omnes
Iussa gerunt. soluuntque cauas a litore puppes.

Ponit effectum precepti po[mpeii].

In isto nono capitulo et ...ite sequelam ce[saris] et obsessionem po[mpeii] in isto brundisio superius de scribe.

At numquam patiens. segnis longeque quietis
Armorum. ne quid fatis mutare liceret.
Assequitur. generique premit uestigia cesar.

Verba auctoris sunt ista.

Sufficerent alijs primo tot menia cursu

Annuit ce[sar].

Rapta. tot oppresse depulsis hostibus arces.
Ipsa caput mundi bellorum maxima merces.
Roma capi facilis. sed cesar in omnia preceps.
Nil actum credens cum quid super esset agendum.
Instat atrox. et adhuc quamuis possederit omnem
Italiam. extremo sedeat quod litore magnus

Ponit obsidionem po[mpeii] in isto brundisio factam p[er] ce[sarem].

Communem tamen esse dolet. nec rursus aperto

Vult hostes errare freto. sed mollibus undas
Obstruit et latis deiectis rupibus equor.
Cedit in immensum cassus labor. omnia pontus
Haurit saxa vorax montesque inmiscet arenis.
Ut maris egei medias si celsus in undas
Depellatur eryx. nulle tamen equore rupes
Emineant. vel si convulso vertice gaurus
Decidat in fundum penitus stagnantis averni.
Ergo ubi nulla vado tenuit sua pondera moles.
Tunc placuit cesis innectere vincula silvis.
Roboraque inmensis late religare catenis.
Tales fama canit tumidum super equora xerxem
Construxisse vias. multum cum pontibus ausus
Europamque asie sestonque admovit abydo.
Incessitque freti rapidi super helesponti.
Non eurum zephirumque timens. cum vela ratesque
In medium deferret athon. sic ora profundi
Artantur casu nemorum. tunc aggere multo
Surgit opus. longeque tremunt super equora turres.
Pompeius tellure nova compressa profundi.
Ora videns curis animum mordacibus angit.
Ut reseret pelagus. spargatque per equora bellum.
Sepe notho plene tensisque rudentibus acte
Ipsa maris per claustra rates fastigia mollis
Discussere salo. spatiumque dedere carinis.
Tortaque per tenebras validis balista lacertis
Multifidas iaculata faces. ut tempora tandem
Furtive placuere fuge. nec litora clamor
Nauticus exagitet. neu bucina dividat horas.
Nec tuba premonitos deducat ad equora nautas.
Preceperat sociis. iam ceperat ultima virgo
Phebum laturas ortum precedere chelas.
Cum taciti solvere rates. non anchora voces

Declarat istam obsidionem per similitudinem.

Co

Erix mons est sicilie ubi sepultus fuit ... mons ... est ...

Ostendit hic celsus ad mare egeum et gaurum ad profunditatem ...

Ponit alium modum obsidendi.

Declarat per similitudinem ...

Ad actor ad propositum

Ponit effectum ex parte Pompeii.

Ponit modum evadendi de isto loco scilicet brundisio ...

Describit tempus in quo recessit ipse Pompeius a brundisio.

Mouit. dum spissis ad uellitur uncis harenis;
Dum iuga curuantur mali. dumque ardua pinus
Erigitur. pauidi classis siluere magistri;
Strictaque pendentes deducit carbasa naute.
Nec quatiunt ualidos ne sibilet aura rudentes;
Quin etiam notis hoc te fortuna precantur.
Quam retinere uetas, liceat sibi perdere saltem
Italiam. uix fata sinunt. nam murmure uasto
Inpulsum rostris sonuit mare. fluctuat unda
Totque carinarum permixtis equora sulcis;
Ergo hostes portis quas omnes soluerat urbis
Cum fato conuersa fides. murisque recepti
Precipiti cursu flexi per cornua portus
Ora petunt. pelagusque dolent contingere classes;
Heu pudor. exigua est fugiens uictoria magnus;
Angustus puppes mittebat in equora limes.
Artior euboica. colchida que uerberat unda;
Hic hesere rates gemine. classique paratas
Excepere manus. tractoque in litore bello.
Hic primum rubuit ciuili sanguine nereus;
Cetera classis abit summis spoliata carinis;
Ut pegasea ratis peteret cum phasidos undas.
Cireneas tellus emisit in equore cautes.
Rapta puppe minor subducta est montibus argo.
Uanaque percussit pontum simplegas inanem.
Et statura redit. iam phebum urgere monebat
Non idem eoy color etheris. albaque nondum
Lux rubet. et flammas propioribus eripit astris;
Et iam pleias hebet. flexi iam plaustra boete
In faciem puri redeunt languentia celi.
Maioresque latent stelle. calidumque refugit
Lucifer ipse diem. pelagus iam magne tenebas
Non ea fata ferens. que cum super equore toto

Inuehit contra fortunam ...
Declarat recessum eius ipse dimento.
Nomen impedimentum ... et suorum ...
Inuehit contra ...
Ostendit magnitudinem loci ... recessit ...
Ostendit quomodo aliqui fuerunt impediti ...
Declarat per similitudinem
Nota quod hic ... narratio ... Ouidio ...
Sic se habent ... ad perueniendum ... Cesariani ad perueniendum ...
Ostendit recessum eius et ... tempore ...
Inuehit contra pompeium

Predonem i sequere maris · laxata triumphis ·
Restituit fortuna tuis · cum coniuge pulsus
Et natis totos que trahens in bella penates ·
Vadis ad huc ingens populis comitantibus exul ;
Queritur indigne sedes longinqua ruine ;
Non quia te superi patrio servare sepulcro
Maluerint · pharie busto dampnant harene ;
Parcitur hesperie procul hoc ut in orbe remoto
Abscondat fortuna nephas · romanaque tellus
Inmaculata sui servetur sanguine magni ;

Lucanus fiat questionem

Propulit ut classem velis cedentibus auster
Incubuit mediumque rates tenuere profundum ·
Omnis in ionios spectabat navita fluctus ·
Solus ab hesperia non flexit lumina terra
Magnus · dum patrios portus · dum litora numquam
Ad visus reditura suos · tectumque cacumen
Nubibus · et dubios cernit vanescere montes ;
Inde soporifero cesserunt languida sompno
Membra ducis · diri tunc plena horroris ymago
Visa caput mestum per hyantes iulia terras
Tollere · et accenso furialis stare sepulcro ;
Sedibus elysiis · campoque expulsa piorum ·
Ad stigias inquid tenebras manesque nocentes
Post bellum civile trahor ; vidi ipsa tenentes
Eumenidas quaterent quas vestris lampades armis ;
Preparat innumeras puppes acherontis adusti
Portitor · in multas laxantur tartara penas ·
Vix operi cuncte dextra properante sorores
Sufficiunt · lassant rumpentes stamina parcas ;
Coniuge me letos duxisti magne triumphos ·
Fortuna est mutata thoris · semperque potentes
Detrahere in cladem fato damnata maritos ·

Propulit et cetera. Iste est tercius liber Lucani [illegible]

Describit sompnum ducis pompei et [illegible]

Ponit verbum ipsius Iulie ad ipsum pompeium

Elysii dicuntur campi in inferno ubi requiescunt anime beatorum [illegible]

Verba Iulie ad pompeium [illegible]

Enupsit tepido pellex cornelia busto.
Hereat illa tuis per bella per equora signis.
Dum non securos liceat michi rumpere sompnos
Et nullum vestro vacuum sit tempus amori
Sed teneat cesarque dies et iulia noctes.
Me non lethee coniux oblivia ripe
Inmemorem fecere tui regesque sillentum
Permisere sequi. veniam te bella gerente
In medias acies; numquam tibi magne per umbras
Perque meos manes genero non esse licebit;
Abscindis ferro frustra tua pignora bellum
Te faciet civile meum. sic fata refugit
Umbra per amplexum trepidi delapsa mariti.
Ille dei quamvis cladem manesque minentur
Maior in arma ruit certa cum mente malorum.
Et quid ait vani terremur ymagine visus.
Aut nichil est sensus animis a morte relictum
Aut mors ipsa nichil. titan iam pronus in undas
Ibat et igniferi tantum demerserat orbis
Quantum desse solet lune seu plena futura est
Seu iam plena fuit. tunc obtulit hospita tellus
Puppibus accessus faciles; legere rudentes.
Et posito remis petierunt litora malo.
Cesar ut emissas venti rapuere carinas
Absconditque freti classes et litore solus
Dux stetit hesperio; non illum gloria pulsi
Letificat magni. queritur quod tuta per equora
Terga ferant hostes neque enim iam sufficit ulla
Precipiti fortuna viro nec vincere tanti
Ut bellum differret erat. tunc pectore curas
Expulit armorum pacique intentus agebat
Quoque modo vanos populi conciret amores
Gnarus et irarum causas et summa favoris.

Respondet ... (marginal note beside "Me non lethee")

Ponit effectum (marginal note beside "Ille dei quamvis")

Describit tempus in quo applicuit ad portum ipse pompeius (marginal note beside "Aut mors ipsa nichil")

In isto capitulo ... describit qualiter ... cesar ... ad romam ... (marginal note beside "Cesar ut emissas")

Prosequitur (marginal note beside "Ut bellum differret")

Themasius (marginal note beside "Quoque modo")

Annona motura trahi. namque asserit urbes.
Sola fames. emiturque metus. cum segne potentes
Vulgus alunt. nescit plebs ieiuna timere.
Curio Sicanias transcendere iussus in urbes.
Qua mare tellurem subitis aut obruit undis.
Aut scidit. et medias fecit sibi litora terras.
Vis illic ingens pelagi. semperque laborant
Equora. ne rupti repetant confinia montes.
Bellaque Sardoas etiam sparguntur in horas.
Utraque frugiferis est insula nobilis arvis.
Nec plus Hesperiam longinquis messibus ulle
Nec romana magis complerunt horrea terre.
Ubere vix glebe superat cessantibus austris.
Cum medium nubes borea cogente sub axem
Effusis magnum libe tulit imbribus annum.
Hec ubi sunt provisa duci. tunc agmina victor
Non armata trahens. sed pacis habentia vultum.
Tecta petit patrie. pro si remeasset in urbem.
Gallorum tantum populis arthoque subacta.
Quam seriem rerum longa premittere pompa.
Quas potuit belli facies. ut vincula reno
Occeano que daret. celsos ut gallia currus
Nobilis et flavis sequeretur mixta britannis.
Verba Auctoris — Perdidit o qualem vincendo plura triumphum.
Non illum letis vadentem cetibus urbes.
Sed tacite videre metu. nec constitit usquam
Obvia turba duci. gaudet tamen esse timori
Tam magno populis. et se non mallet amari.
Iamque precipites superaverat anxuris arces.
Et qua pomptinas via dividit uda paludes.
Qua sublime nemus scythice qua regna diane.
Quaque iter est latiis ad summam fascibus albam.
Excelsa de rupe procul iam conspicit urbem.

Arctoo toto non urbem tempore belli
Miratusque sue sic fatur menia rome
Tene deum sedes non ullo marte coacti
Deseruere viri pro qua pugnabitur urbe
Di melius quod non latias eous in horas
Nunc furor incubuit nec iuncto sarmata velox
Pannonio dachisque getes admixtus habenti
Tam pavidum tibi roma ducem fortuna pepercit
Quod bellum civile fuit sic fatur et urbem
Attonitam terrore subit namque ignibus atris
Creditur ut capte rapturus menia rome
Sparsurusque deos fuit hec mensura timoris
Velle putant quodcumque potest non omina festa
Non fictas leto voces simulare tumultu
Vix odisse vacat phebeia palatia complet
Turba patrum nullo cogendi iure senatus
E latebris educta suis non consule sacre
Fulserunt sedes non proxima lege potestas
Pretor adest vacueque loco cessere curules
Omnia cesar erat private curia vocis
Testis adest sedere patres censere parati
Si regnum si templa sibi iugulumque senatus
Exilium petat meliusque plura iubere
Erubuit quam roma pati tamen exit in iram
Viribus an possent obsistere iura per unum
Libertas experta virum pugnaxque metellus
Ut videt ingenti saturnia templa revelli
Mole rapit gressus et cesaris agmina rumpens
Ante fores nondum reserate constitit edis
Usque adeo solus ferrum mortemque timere
Auri nescit amor pereunt discrimine nullo
Amisse leges sed pars vilissima rerum
Certamen movistis opes prohibensque rapina

Victorem clara testatur voce tribunus;
Non nisi p nostrũ vobis parsa patebut
Templa latus, nullasque feres nisi sanguine nostro
Sparsas raptor opes. Certe violata potestas
Invenit ista deos, crassumque in bella secute
Seva tribunicie voverunt prelia dire;
Detege iam ferrum, neque enim tibi turba verenda est
Spectatores scelerum deserta stamus in urbe.
Non feret ex nostro sceleratus premia miles;
Sunt quos prosternas populi, que menia dones.
Pacis ad exauste spolium non cogit egestas.
Bellum cesar habes. His magnam victor in iram
Vocibus accensus, vanam spem mortis honeste
Concipis, haut inquit iugulo se polluit isto
Nostra metelle manus, dignumque te cesaris ira
Nullus honor faciet. Te vindice tuta relicta
Libertas? non usque adeo permiscuit imis
Longus summa dies, ut non si voce metelli
Serventur leges, malint a cesare tolli.
Dixerat, et nondum foribus cedente tribuno
Acrior ira subit; sevos circumspicit enses
Oblitus simulare togam; tunc cotta metellum
Conpulit audaci nimium desistere cepto;
Libertas inquit populi quem regna coercent
Libertate perit, cuius servaveris umbram
Si quidquid iubeare velis. Tot rebus iniquis
Paruimus victi; venia est hec sola pudoris
Degenerisque metus, nullam potuisse negari.
Ocius avertat diri mala semina belli.
Dampna movent populos si quos sua iura tuentur.
Non sibi sed domino gravis est que servit egestas.
Protinus abducto patuerunt templa metello.
Tunc rupes tarpeia sonat, magnoque reclusas

Testatur stridore.

Testatur stridore fores. tunc conditus imo
Eruitur templo multis non tactus ab annis
Romani census populi. quem punica bella
Quem dederant perses. quem victi preda philippi.
Quod tibi roma fuga pyrrus trepidante reliquid
Quo te fabricius regi non vendidit auro.
Quicquid parcorum mores servastis avorum.
Quod dites asie populi misere tributum.
Victorique dedit minoia creta metello.
Quod longinqua cato vexit super equora cypro.
Tunc orientis opes. captorumque ultima regum.
Que pompeianis prelata est gaza triumphis
Egeritur. tristi spoliantur templa rapina.
Pauperiorque fuit tunc primum cesare roma.
Interea magni totum fortuna per orbem
Secum casuras in prelia moverat urbes.
Proxima vicino vires dat grecia bello.
Phocaycas amphissa manus scopulosaque cyrra.
Parnasusque iugo missus utroque.
Boeotii coiere duces quos impiger ambit
Fatidica cephysos aqua cadmeaque dirce.
Piseque manus populisque per equora mittens
Sicaniis alpheus aquas. tunc menalia liquid
Archas et herculeam miles trachinius oeten.
Thesproti driopesque ruunt. quercusque silentes
Chaonio veteres liquerunt vertice selle.
Exhausit totas quamvis delectus athenas
Exigue phebea tenent navalia puppes.
Tresque petunt veram credi salamina carine.
Iam delecta iovi centenis venit in arma
Creta vetus populis. gnosiasque agitare pharetras
Docta. nec eois peior cortina sagiptis.
Tunc qui dardaniam tenet oriton. et vagus altis

Roma preterea venit ... et maximum ... [illegible]

... [illegible] erat ... [illegible]

In isto tertio capitulo est intentio lucani ... gentes que venerunt in suo adiutorio.

Prosequitur et dicit ... de quot partibus ... gentes venerunt.

Est notanda quedam fabula ... dicit boetii ... athenarum ... cadmus ... europa ... [illegible]

Vertit lactantius ... Est hic notanda fabula ... [illegible]

Dispsus filius athamas a noie prisco
Enthelie uersi testantes funera cagmi
Cholchis a adriacas spumas absyrtos in undas
Penei qui rura colunt quorumque labore
Thesalus hemoniam uomer pscindit ilchon
Inde lacessitum primo mare cum rudis argo
Miscuit ignotas temerato litore gentes
Primaque cum uentis pelagique furentibus undis
Conposuit mortale genus fatisque per illam
Accessit mors una ratem tunc linquitur hemus
Tracius et populum pholoe mentita biformem

Pholoe dicitur quedam ciuitas uel quedam silua in qua tempore aliquo fiebant sacrificia.

Deseritur strimon tepido committere nilo
Bistonias assuetus aues et barbara cone
Sarmaticas ubi perdit aquas sparsamque profundo
Multifidi peuces unum caput abluit istri
Mesiaque et gelido tellus perfusa cayco
Idalis et nimium glebis exilis arupe
Quique colunt pithanem et que tua munera pallas
Lugent dampnate phebo uictore chelene

Chelene est quedam populus quam minerua diligebat quedam optime pulsabat citheram qui uocabatur marsia.

Qua celer et rectis descendens marsia ripis
Errantem meandron adit mixtusque refertur
Passaque ab auriferis tellus exire metallis
Pactolon qua culta secat non uilior hermus
Yliace quoque signa manus perituraque castra
Ominibus petiere suis nec fabula troie
Continuit phrigiique ferens se cesar iuli
Accedunt sirie populi desertus horontes
Et felis sic fama ninos uentosa damascus
Gazaque et arbusto palmarum diues idume
Et tiros instabilis preciosaque murice sydon
Has ad bella rates non flexo limite ponti
Certior haut ullis duxit cinosura carinis
Fenices primi fame si creditur ausi

Describit alias gentes uenientes ex aliis partibus mundi [illegible]

Describit alias gentes

Mansuram rudibus vocem signare figuris
Nondum flumineas memphis contexere biblos
Noverat. et saxis tantum volucresque feraeque
Sculptaque servabant magicas animalia linguas.
Describit alias. Deseritur taurique nemus. perseaque tarsos.
Coryciumque patens exesis rupibus antrum
Mallos et extremae resonant navalibus egae.
Itque cylix iusta iam non pirata carina.
Movit et eoos bellorum fama recessus
Ganges de fluminibus paradisi qui exit de paradiso. Qua colligit ganges. toto qui solus in orbe
Hostia nascenti contraria solvere phebo
Audet. et adversum fluctus impellit in eurum.
Nomen quorundam Indorum. Hic ubi pelleus post thethios equora ductor
Constitit et magno vinci se fassus ab orbe est
Quaque ferens rapidum diviso gurgite fontem
Vastis indus aquis mixtum non sentit ydaspem.
Quique bibunt tenera dulces ab arundine sucos.
Et qui tingentes croceo medicamine crinem.
Fluxa coloratis astringunt carbasa gemmis.
Quique suas struxere piras. vivique calentes
Conscendere rogos. pro quanta est gloria genti
Iniecisse manum fatis. vitaque repletos
Quod super donasse deis. venere feroces
Cappadoces. duri populus non cultor amani
Armeniusque tenens volventem saxa niphatem.
Ethera tangentes silvas liquere quoatre.
Ignotum nobis arabes venistis in orbem
Umbras mirati nemorum non ire sinistras.
Tum furor extremos movit romanus horestas
Carmanosque duces quorum iam flexus in austrum
Ether non totam mergi tamen aspicit arton.
Lucet et exigua velox ibi nocte bootes.
Ethiopumque solum quod non premeretur ab ulla

Sigferi regione poli. nisi poplite lapso
Ultima curvati procedit ungula tauri.
Quaque caput rapido tollit cum tigride magnus
Eufrates. quos non diversis fontibus edit
Persis. et incertum tellus si misceat amnes.
Quod potius sit nomen aquis. sed sparsus in agros
Fertilis eufrates pharie vice fungitur unde.
At tygrim subito tellus absorbet yatu.
Occultosque tegit cursus. rursusque renatum
Fonte novo flumen pelagi non abnegat undis
Inter cesareas acies diversaque signa
Pugnaces dubium parthi tenuere favorem
Contenti fecisse duos. tinxere sagiptas
Errantes sithie populi. quos gurgite bactros
Includit gelido vastisque hircania silvis.
Hic lacedemonii moto gens aspera freno
Emochi. sevisque affinis sarmata moschis.
Colcorum qua rura secat ditissima phasis.
Qua creso fatalis alis. qua vertice lapsus
Ripheo thanais diversi nomina mundi
Imposuit ripis. asieque terminus idem
Europe. medie dirimens confinia terre.
Nunc hunc nunc illuc qua flectitur ampliat orbem.
Quaque fretum torrens meotidos egerit undas
Pontus. et herculeis aufertur gloria metis.
Oceanumque negat solas admittere gades.
Hic essidonie gentes. auroque ligatas
Substringens arimaspe comas. hic fortis arius
Longaque sarmatici solvens ieiunia belli
Massagetes quo fugit equo. volucresque geloni.
Non cum memnoniis deducens agmina regnis
Cirus. et effusis numerato milite telis
Descendit perses. fratrisque ultor amoris

Notandum est quod isti populi faciebant tunc temporis domos suas super quatuor rotas [illegible] quas domos portabant quocumque volebant.

Respondet [illegible] quod parthi [illegible]

Describit alios populos venientes

Dicit ditissima rura propter aureum vellus quod erat in colchos insula.

Moschi sunt populi qui [illegible]

Arimaspe est quidam populus qui ferunt [illegible]

Describit istis gentes in comparatione

Cirus non venit in regem persarum cum tot hominibus cum quot venerunt in subsidium pompeii isti populi.

Et quota cum tantis percussit classibus unum
Tot reges habuere ducem coiere nec umquam
Tam uarie cultu gentes tam dissona uulgi
Ora tot immense comites missura ruine
Exciuit populos et dignas funere magni
Exequias fortuna dedit non corniger amon

Reddit ad describendum alias gentes.

Mittere marmaricas cessauit in arma cateruas.
Quicquid ab occiduis libie patet arida mauris
Vsque pharetonias eoa ad litora sirtes
Acciperet felix ne non semel omnia cesar
Vincendum pariter pharsalia prestitit orbem.
Ille ubi deseruit trepidantis menia rome
Agmine nubiferam rapido super euolat alpem.
Cumque alii fame populi terrore pauerent
Phocais in dubiis ausa est seruare iuuentus
Non graia leuitate fidem signataque iura
Et causas non fata sequi tamen ante furorem
Indomitum duramque uiri deflectere mentem
Pacifico sermone parant hostique propinquo
Orant cecropie prelata fronde minerue.
Semper in externis populo communia uestro
Massiliam bellis testatur fata tulisse
Comprensa est latiis quecumque annalibus etas.
Et nunc ignoto si quos petis orbe triumphos
Accipe deuotas externa in prelia dextras
At si funestas acies si dira paratis
Prelia discordes lacrimas ciuilibus armis
Secretumque damus tractentur uulnera nulla
Sacra manu si celicolis furor arma dedisset
Aut si terrigene temptarent astra gigantes.
Non tamen auderet pietas humana uel armis
Vel uotis prodesse ioui sortisque deorum
Ignarum mortale genus per fulmina tantum

Sciret adhuc celo solum regnare tonantem.
Adde quod innumere concurrunt undique gentes. — Ponit aliam confirmationem seu respondet alteri questioni.
Nec sic horret iners scelerum contagia mundus
Ut gladiis egeant civilia bella coactis.
Sit mens ista quidem cunctis ut vestra recusent
Fata nec hoc alius committet prelia miles.
Cui non conspecto languebit dextra parente.
Tela quoque diversi prohibebunt spargere fratres.
Finis adest rerum si non committitis illis — Ponit aliam confirmationem seu respondet alteri questioni.
Arma quibus fas est. nobis hec summa precandi
Terribiles aquilas infestaque signa relinquas
Urbe procul nostrisque velis te credere muris.
Excludique sinas admisso Cesare bellum.
Sit locus exceptus sceleri magnoque tibique — in bello scelerato.
Tutus ut invicte fatum si consulat urbi.
Federa si placeant sit quo veniatis inermes.
Probat et dicit sibi … Vel cum tanta vocent discrimina martis hiberi
Quid rapidum deflectis iter non pondera rerum
Nec momenta sumus numquam felicibus armis
Usa manus patrie primis a sedibus exul.
Et post translatas exuste phocidos arces
Menibus exiguis alieno in litore tuti.
Illustrat quos sola fides si claudere muros — Respondet alii … et dicit … nec pavet hic.
Obsidione paras et vi perstringere portis.
Excepisse faces tectis et tela parati.
Undarum raptos adversis fontibus haustus
Querere et effossam sitientes lambere terram.
Et desit si larga ceres tunc horrida cerni
Fedaque contingi maculato carpere morsu.
Probat — Nec pavet hic populus pro libertate subire
Obsessum peno gessit quod marte saguntum.
Pectoribus rapti matrum frustraque trahentes
Ubera sicca fame medios mittentur in ignes.

Vxor et caro posceret sibi fata marito.
Vulnera miscerent fratres bellumque coacti
Hoc potius ciuile gerent. sic graia iuuentus
Finierat. cum turbato iam prodita uultu
Ira ducis tandem testata est uoce dolorem.
Vana mouet graios nostri fiducia cursus
Quamuis hesperium mundi properemus ad axem
Marsiliam delere uacat. gaudete cohortes
Obuia praebentur fatorum munere bella.
Ventus ut amittit uires nisi robora dense
Occurrant silue. spatio diffusus inani.
Vtque perit magnus nullis obstantibus ignis.
Sic hostes mihi deesse nocet damnumque putamus
Armorum nisi qui uinci potuere rebellent.
Sed si solus eam dimissis degener armis.
Tunc michi tecta patent. iam non excludere tantum
Inclusisse uolunt. at enim contagia belli
Dira fugant. dabitis penas pro pace petita
Et nichil esse meo discetis tutius euo
Qua duce me bellis. sic postquam fatus ad urbem
Haud trepidam conuertit iter. tunc menia clausa
Aspicit et densa iuuenum uallata corona.
Haud procul a muris tumulus surgentis in altum
Telluris paruo diffusum uertice campum
Explicat. hec patiens longo munimine cingi
Visa duci rupes tutisque aptissima castris.
Proxima pars urbis celsam consurgit in arcem
Par tumulo. mediisque sedent conuallibus arua.
Tunc res immenso placuit statura labore
Aggere diuisos uasto committere colles.
Sed prius ut totam qua terra cingitur urbem
Clauderet. a summis perduxit ad equora castris
Longum cesar opus. fontesque et pabula campi

Amplexus fossa · densas tollentia pinnas
Cespitibus crudaque extruxit brachia terra ·

¶ Ponit laudem quondam et d. f. i
2a. tunc omnia late et sunt uba auto
ris que dic ad laudem marsilie sum.

Iam satis hoc graie memorandi contigit urbi
Eternumque decus · quod non est impulsa nec ipso
Strata metu · tenuit flagrantis in omnia belli
Precipitem cursum · raptisque a cesare cunctis
Vincitur una mora · quantum est quod fata tenentur ·
Quodque virum toti properans imponere mundo
Hos perdit fortuna dies · tunc omnia late

¶ Ostendit invasionem parvam silvarum et d. f. ibi 2a lucus erat.

Procumbunt nemora · et spoliantur robore silve ·
Ut cum terra levis mediam virgultaque molem
Suspendant structa laterum compage ligatam
Artet humum pressus ne cedat turribus agger ·

¶ Describit in speciali masionem cuiusdam
silve et d. f. ibi 2a hunc non ruricole p. i. a.
ibi 2a sed barbara ritum.

Lucus erat longo numquam violatus ab evo
Obscurum cingens connexis aera ramis
Et gelidas alte summotis solibus umbras ·

¶ Describit quo ad habitantes
et d. f. p. f. hoc 2a ponit quedam effectum ibi 2a illis et vo
lucres.

Hunc non ruricole panes · nemorumque potentes
Silvani · nimpheque tenent sed barbara ritu
Sacra deum · structe diris altaribus are
Omnisque humanis lustrata cruoribus arbor ·
Siqua fidem meruit · superos mirata vetustas ·

¶ Ponit quedam effectum et d. f. p. f.
hoc 2a reddit ad describendum istum
locum per quasdam proprietates ibi 2a nec ventus

Illis et volucres metuunt insistere ramis ·
Et lustris recubare fere · nec ventus in illas

¶ Reddit ad describendum istum
locum per quasdam proprietates
et d. f. ibi 2a ipse situs

Incubuit silvas · excussaque nubibus atris
Fulgura · non ullis frondem prebentibus auris
Arboribus suus horror inest · tum plurima nigris
Fontibus unda cadit · simulacraque mesta deorum
Arte carent · cesisque extant informia truncis
Ipse situs putrique facit iam robore pallor

¶ Ponit quedam effectum et d. f.
ibi 2a iam fama ferebat.

Attonitos · non vulgatis sacrata figuris
Numina sic metuunt · tantum terroribus addit

¶ Reddit ad describendum proprietates istius
luci seu silve et d. f. ibi 2a non illum
cultu.

Quos timeant non nosse deos · iam fama ferebat
Sepe cavas motu terre mugire cavernas ·

Et procumbentes iterum consurgere taxos.
Et non ardentis fulgere incendia silue.
Roboraque amplexos circumfluxisse dracones.
Non illum cultu populi propiore frequentant.
Set cessere deis. medio cum phebus in axe.
Aut celum nox atra tenet. pauet ipse sacerdos
Accessus. dominumque timet deprehendere luci.
Hanc iubet inmisso siluam procumbere ferro.
Nam uicina operi belloque intacta priori
Inter nudatos stabat densissima montes.
Set fortes tremuere manus. motique uerenda
Maiestate loci. si robora sacra ferirent
In sua credebant redituras membra secures.
Implicitas magno cesar torpore cohortes
Ut uidit. primus raptam uibrare bipennem
Ausus et aeream ferro proscindere quercum.
Effatur merso uiolata in robora ferro
Iam nequis uestrum dubitet subuertere siluam.
Credite me fecisse nefas. tunc paruit omnis
Imperiis non sublato secura pauore
Turba. set expensa superum et cesaris ira.
Procumbunt orni. nodosa impellitur ilex.
Siluaque dodones et fluctibus aptior alnus.
Et non plebeios luctus testata cupressus.
Tum primum posuere comas et fronde carentes
Admisere diem. propulsaque robore denso
Sustinuit se silua cadens. gemuere uidentes
Gallorum populi. muris set clausa iuuentus
Exultat. quis enim lesos impune putaret
Esse deos. seruat multos fortuna nocentes.
Et tantum miseris irasci numina possunt.
Utque satis cesi nemoris quesita per agros
Plaustra ferunt. curuoque soli cessantis aratro

Agricole raptis annū flevere iuvencis.
Dux tm̄ ipaciens hesuri ad menia martis
Versus ad yspanas acies extremaq3 mūdi
Iussit bella geri stellatis assibz agger
Erigitur geminasq3 equātes menia turres
Accipit. hec nullo fixerūt robore terram.
Sed pit' longū causa repserē latenti.
Cum tm̄ nutaret honus telluris inanes
Concussisse sinus querentē erumpere uentū
Credidit. et muros mirata ē stare iuuent'.
Illic tela cadunt excelsas urbis in arces.
Sed maior graio romana ī corpore ferro
Vis inerat. neq3 ei solis excussa lacertis
Lancea. s3 tenso baliste turbine rapta
Haud unum contenta latus transire quiescit.
Sed pandens peq3 arma uiā pq3 ossa relicta
Morte fugit. superest telo post uulnera cursus.
At saxum quotiens ingenti uerberis ictu
Excutitur. qualis rupes quā uertice montis
Abscidit ī pulsu uentorū adiuta uetustas.
Frangit cuncta ruens. nec tm̄ corpora pressa
Exanimat. totos cū sanguine dissipat artus.
Ut tamen hostiles densa testudine muros
Tecta subit uirtus. armisq3 innexa priores
Arma ferunt. galeamq3 extensus protegit umbo.
Que prius ex longo nocuerunt missa recessu
Iam post terga cadunt. nec graiis flectere iactus
Aut facilis labor ē. longinqua ad tela parati
Tormenti mutare modum. s3 pondere solo
Contenti nudis euoluunt saxa lacertis.
Dum fuit armorum series. ut grandine tecti
Innocua percussa sonant. sic omnia tela
Respuit. at postquam uirtus incensa uirorum

Perpetuam rupit defesso milite cratem.
Singulaque ignis cesserunt ictibus arma.
Tunc adoperta levi procedit vinea terra
Sub cuius pluteis et tecta fronte latentes
Moliri nunc yma parant et vertere ferro
Menia. nunc aries suspenso fortior ictu
Incussus densi compagem solvere muri
Temptat et impositis unum subducere saxis.
Sed super et flammis magne fragmine molis
Et sudibus crebris et adusti roboris ictu
Percusse cedunt crates. frustraque labore
Exausto fessus repetit tentoria miles.
Summa fuit grays starent ut menia voti
Ultro acies inferre parant armisque coruscis
Nocturni texere faces. audaxque iuventus
Erupit. non hasta viris non letifer arcus.
Telum flamma fuit rapiensque incendia ventus
Per romana tulit celeri munimina cursu.
Nec quamvis viridi luctetur robore lentas
Ignis agit vires. teda sed raptus ab omni
Consequitur nigri spatiosa volumina fumi.
Nec solum silvas sed saxa ingentia solvit.
Et crude putri fluxerunt pulvere cautes.
Procubuit maiorque iacens apparuit agger.
Spes victis telluris abit placuitque profundo
Fortunam temptare mari. non robore picto
Ornatas decuit fulgens tutela carinas.
Sed rudis et qualis procumbit montibus arbor
Conseritur stabilis navalibus area bellis.
Et iam turrigeram bruti comitata carinam
Venerat in fluctus rhodani cum gurgite classis
Stechados arva tenens. nec non et graia iuventus
Omne suum fatis voluit committere robur.

Margin notes:

Ponit alium modum pugnandi ibi ... Hoc sup(ra)

Ponit modum defendendi ex parte massiliensium.

Describit modum quo massilienses ... istos cesarianos.

Ponit effectum ipsius ignis.

Postquam descripsit bellum factum per terram ... bellum ... per mare ...

Describit ingressum istorum in Rodanum et in mare.

Ostendit preparationes navium ex parte massiliensium.

Grandevosque senes mixtis armavit ephebis.
Accepit non sola viros que stabat in undis
Classis. et emeritas repetunt navalibus alnos.
Ut matutinos spargens super equora phebus
Fregit aquis radios. et liber nubibus ether.
Et posito borea. pacemque tenentibus austris.
Servatum bello iacuit mare. movit ab omni
Quisque suam statione ratem paribusque lacertis
Cesaris hinc puppes. hinc graio remige classis
Tollitur. impulse tonsis tremuere carine.
Crebraque sublimes convellunt verbera puppes.
Cornua romane classis. valideque triremes
Quasque quater surgens extructi remigis ordo
Commovet. et plures que mergunt equora pini.
Multiplices cinxere rates. hoc robur aperto
Oppositum pelago. lunata classe recedunt
Ordine contente gemino crevisse liburne.
Celsior at cunctis bruti pretoria puppis
Verberibus senis agitur. molemque profundo
Invehit. et summis longe petit equora remis.
Ut tantum medii fuerat maris utraque classis
Quod semel excussis posset transcurrere tonsis
In vacuo vasto miscentur in ethere voces.
Remorumque sonus premitur clamore. nec ulle
Audiri potuere tube. tunc cerula verrunt
At in transtra cadunt. et remis pectora pulsant.
Ut primum rostris crepuerunt obvia rostra
In puppim rediere rates. emissaque tela
Aera texerunt. vacuumque cadentia pontum.
Et iam deductis extendunt cornua proris.
Diversæque rates laxata classe recepte.
Ut quotiens estus zephyris eurusque repugnat.
Hinc abeunt fluctus illinc mare. sic ubi puppes

Ponit recessum a portibus navium ex parte cesarianorum et massiliensium.

Ponit seu describit modum bellandi romanorum.

Describit dispositionem belli immediati.

Ponit bellum et pugnam [illegible]

Sulcato varios duxerunt gurgite tractus.
Quod tulit illa ratis remis hec retulit equor.
Sed grais habiles pugnamque capessere pinus
Et temptare fugam nec longo frangere giro
Cursum nec tarde flectenti cedere clavo.
At romana ratis stabilem prebere carinam
Certior et terre similem bellantibus usum.
Tunc in signifera residenti puppe magistro
Brutus ait. pateris ne acies errare profundo.
Artibus et certas pelagi iam consere bellum.
Phocaicas medias rostris oppone carinas.
Paruit obliquas et prebuit hostibus alnos.
Quecumque ratis temptavit robora bruti.
Ictu victa suo percussa capta cohesit.
Ast alias manice ligant teretesque catene.
Seque tenent remis tecto stetit equore bellum.
Iam non excussis torquentur tela lacertis
Nec longinqua cadunt iaculato vulnera ferro.
Miscenturque manus. navali plurima bello
Ensis agit. stat quisque sue de robore puppis
Pronus in adversos ictus. nullique perempti
In ratibus cecidere suis. cruor altus in undis
Spumat. et obducti concreto sanguine fluctus.
Et quas immissi traxerunt vincula ferri
Has prohibent iungi conferta cadavera puppes.
Semianimes alii vastum subiere profundum.
Hauseruntque suo permixtum sanguine pontum.
Hi luctantem animam lenta cum morte trahentes
Fractarum subita ratium periere ruina.
Irrita tela suas peragunt in gurgite cedes.
Et quodcumque cadit frustrato pondere ferri
Exceptum mediis invenit vulnus in undis.
Phocaicas romana ratis vallata carinis

Robore deducto dextrum leuumque tuetur
Equo marte latus. cum iam pugna ab alta
Puppe tagus graiam quam audacius amplustre retentat
Terga simul pariter missis et pectora telis
Transfigitur. medio concurrit pectore ferrum.
Et stetit incertus flueret quo uulnere sanguis.
Donec utrasque simul largus cruor expulit hastas.
Diuisitque animam sparsitque in uulnere letum
Dirigit huc puppem miseri quoque dextra telonis — Describit mortem alterius
Qua nullam melius pelago turbante carine
Audiuere manum. nec lux est notior ulli
Crastina. seu phebum uideat seu cornua lune.
Semper uenturis componere carbasa uentis.
Hic latie rostro compagem ruperat alni.
Pila sed in medium uenere trementia pectus
Auertitque ratem morientis dextra magistri.
Dum cupit in sociam gyareus erepere puppem — Describit mortem alterius
Excipit inmissum suspensa per ylia ferrum.
Affixusque rati telo retinente pependit.
Stant gemini fratres fecunde gloria matris — Describit mortem aliorum
Quos eadem uariis genuerunt uiscera fatis.
Discreuit mors seua uiros. unumque relictum
Agnorunt miseri sublato errore parentes.
Eternis causam lacrimis tenet ille dolorem.
Semper et amissum fratrem lugentibus offert.
Quorum alter mixtis obliquo pectore remis — Describit mortem aliorum
Ausus romane graia de puppe carine
Inicere manum. sed eam grauis insuper ictus
Amputat. illa tamen nisu quo prenderat hesit
Deriguitque tenens strictis immortua neruis.
Creuit in aduersis uirtus. plus nobilis ire
Truncus habet. fortique instaurat prelia leua.
Rapturusque suam procumbit in equora dextram

Hec quoque cum toto manus est abscisa lacerto.
In clipeo telisque carens non conditur yma
Puppe sed expositus fraternaque pectore nudo
Arma tegens crebra perfixus cuspide perstat.
Telaque multorum leto casura suorum
Emerita iam morte tenet. tunc uulnere multo
Effugientem animam lapsos colligit in artus.
Membraque contendit toto quicumque manebat
Sanguine. et hostilem defectis robore neruis
Insilit solo nociturus pondere puppim.
Strage uirum cumulata ratis multoque cruore
Plena per obliquum crebros latus accipit ictus.
At postquam ruptis pelagus compagibus hausit
Ad summos repleta foros descendit in undas.
Vicinumque inuoluens contorto uertice pontum.
Equora discedunt mersa diducta carina.
Inque locum puppis cecidit mare. multaque ponto
Prebuit ille dies uarii miracula fati.
Ferrea dum puppi rapidos manus inserit uncos
Affixit Lygdamum. mersus foret ille profundo
Sed prohibent socii. suspensaque crura retentant.
Scinditur auulsus. nec sicut uulnere sanguis
Emicuit lentus. ruptis cadit undique uenis.
Discursusque anime diuersa in membra meantis
Interceptus aquis. nullius uita perempti
Est tanta dimissa uia. pars ultima trunci
Tradidit in letum uacuos uitalibus artus.
At tumidus qua pulmo iacet. qua uiscera feruent
Heserunt ubi fata diu. luctataque multum
Hac in parte uiri. uix omnia membra tulerunt.
Dum nimium pugnax unius turba carine
Incubuit prono lateri uacuamque reliquit
Qua caret hoste ratem. congesto pondere puppis

Uersa caua texit pelagus nautasque carina.
Brachia nec licuit uasto iactare profundo
Set clauso periere mari. tunc unica diri
Conspecta est leti facies. cum forte natantem
Diuerse rostris iuuenem fixere carine
Discessit medium tam uastos pectus ad ictus
Nec prohibere ualent obtritis ossibus artus
Quo minus era sonent. eliso uentre per ora
Eiectat saniem permixtus uiscera sanguis
Postquam inhibent remis puppes ac rostra reducunt
Deiectum in pelagus perfosso pectore corpus
Uulneribus transmisit aquas. pars maxima turbe
Naufraga iactatis morti obluctata lacertis
Puppis ad auxilium socie concurrit. at illi
Robora cum uetitis prensarent altius ulnis
Nutaretque ratis populo peritura recepto
Inpia turba super medios ferit ense lacertos
Brachia linquentes graia pendentia puppi
A manibus cecidere suis. non amplius unde
Sustinuere graues in summo gurgite truncos.
Iamque omnis fusis nudato milite telis
Inuenit arma furor. remum contorsit in hostem
Alter. at hii totum ualidis aplustre lacertis
Auulsasque rotant excusso remige sedes.
In pugnam fregere rates. sidentia pessum
Corpora cesa tenent. spoliantque cadauera ferro.
Multi inopes teli iaculum letale reuulsum
Uulneribus traxere suis. et uiscera leua
Oppressere manu. ualidos dum prebeat ictus
Sanguis. et hostilem cum torserit exeat hastam.
Nulla tamen plures hoc edidit equore clades
Quam pelago diuersa lues. nam pinguibus ignis
Affixus tedis et tecto sulphure uiuax

Respondet remedium ...
Describit mortem unius ...
Describit mortem aliorum ...
Postquam descripsit plurimum ... et ... describit ...
Reddit ad plurimum ...
Describit plurimum ... igneam

Spargitur at faciles.

Spargitur. at fatales prebere alimenta carine.
Nunc picem nunc liquidas rapuere incendia ceras.
Nec flammas superant unde. sparsisque per equor
Iam ratibus fragmenta ferus sibi vendicat ignis.
Hic recipit fluctus extinguat ut equore flammas.
Hii ne mergantur tabulis ardentibus herent.
Mille modos inter leti mors una timori est
Qua cepere mori. nec cessat naufraga virtus
Tela legunt deiecta mari ratibusque ministrant
Incertasque manus ictu languente per undas
Exercent. nunc rara datur si copia ferri
Utuntur pelago. sevus complectitur hostem
Hostis. et implicitis gaudent subsidere membris
Mergentesque mori. pugna fuit unus in illa
Eximius phoceus animam servare sub undis.
Scrutarique fretum. siquid mersisset arenis
Et nimis affixos unci convellere morsus
Adductum quotiens non senserat ancora funem.
Hic ubi comprehensum penitus deduxerat hostem.
Victor et incolumis summas remeabat in undas.
Sed semper vacuos credit dum surgere fluctus
Puppibus occurrit tandemque sub equore mansit.
Hii super hostiles iecerunt brachia remos.
Et ratium tenuere fugam. non perdere letum
Maxima cura fuit. multus sua vulnera puppi
Affixit moriens. et rostris abstulit ictus
Stantem sublimi tyrrenum culmine prore
Ligdamus excusse baleris tortor habene
Glande petens. solido fregit cava tempora plumbo.
Sedibus expulsi postquam cruor omnia rupit
Vincula perrumpunt oculi. stat lumine rapto
Attonitus. mortisque illas putat esse tenebras.
At postquam membris sensit constare vigorem.

Ponit modos moriendi per ... ignem ... addit scribendo plurimum per tela. ibi ... nec cessat.

Redit ad plurimum telorum

Describit plurimum brachiorum et morte

Describit mortem unius specialiter qui erat summus ...

Describit mortem ipsius phocei ... ibi ... semper

Describit mortem ...

Describit mortem cuiusdam ... tyrreni ... ibi ... Ligdamus

Ponit effectum percussionis

... virtus ...

Vos ait o socii sicut tormenta soletis
Me quoque mittendis rectum componite telis.
Egere quod super est animae tirrene potentes
Bellorum casus in gentem mittite usum.
Hoc habet ex magna defuncti parte cadaver.
Viventis feriere loco. Sic fatus in hostem
Ceca tela manu non tamen irrita mittit
Excipit hec iuvenis generosi sanguinis argus.
Qua iam non medius descendit in ylia venter.
Adiuvitque suo procumbens pondere ferrum.
Stabat diversa victe iam parte carine
Infelix argi genitor non ille iuvente
Tempore phocaicis ulli cessurus in armis.
Victum evo robur cecidit. fessusque senecta
Exemplum non miles erat. qui funere viso.
Sepe cadens longe senior per transtra carine.
Pervenit ad puppim spirantisque invenit artus.
Non lacrime cecidere genis. non pectora tundit.
Distentis toto riguit sed corpore palmis
Nox subit atque oculos vaste obduxere tenebre.
Et miserum cernens agnoscere desinit argum
Ille caput labens et iam languentia colla
Viso patre levat. vox fauces nulla solutas
Prosequitur. tacito tantum petit oscula vultu.
Invitatque patris claudenda ad lumina dextram.
Ut torpore senex caruit. viresque cruentus
Cepit habere dolor. non perdam tempora dixit
Sevis permissa deis. iuguloque senilem
Confodiam. veniam misero concede parenti
Arge quod amplexus extrema quod oscula fugi
Nondum destituit calidus tua vulnera sanguis
Semianimisque iaces. et adhuc potes esse superstes
Sic fatus. capulum quamvis per viscera mersit

Polluerat gladios · tantum alta sub equora tendit

Precipitem saltu leti precedere natum

Festinantem animam morti non credidit uni ·

Inclinat iam fati ducum · nec iam amplius anceps

Belli casus erat · graie pars maxima classis

Mergitur · at alie mutato remige puppes

Victores vexere suos · navalia pauce

Precipiti tenuere fugam · quis in urbe parentum

Fletus erat · quanti matrum per litora planctus ·

Coniux sepe sui confusis vultibus unda ·

Credidit ora viri romanum amplexa cadaver

Accensisque rogis miseri de corpore trunco

Certavere patres · at Brutus in equore victor

Primus cesareis pelagi decus addidit armis ·

At procul extremis terrarum cesar in oris

Martem sevus agit · non multa cede nocentem ·

Maxima sed fati ducibus momenta daturum ·

Iure pari rector castris affranius illis

Ac petreius erat · concordia duxit in equas

Imperium commune vices · tutelaque valli

Pervigil alterno paret custodia signo ·

His preter latias acies erat impiger astur ·

Vectonesque leves · profugique a gente vetusta

Gallorum celte · miscentes nomen yberis ·

Colle tumet modico · lenique excrevit in altum

Pingue solum tumulo · super hunc fundata vetusta

Surgit illerda manu · placidis prelabitur undis

Hesperios inter sicoris non ultimus amnes

Saxeus ingenti quem pons amplectitur arcu

Hibernas passurus aquas · at proxima rupes

Signa tenet magni · nec cesar colle minore

Castra levat · medius dirimit tentoria gurges

Marginal notes (left): Concludit quod fletum fuit pro Romanis ... ibi 2a ... — Ponit effectum ... ibi 2a at brutus. — Concludit ... — Ante petreius ... — Describit gentes que erant ibi ... Gallorum ... — Describit ... primo ... — Ondit castrametacionem ... — Ondit castrametacionem ... ibi 2a ...

At procul etc. Iste est quartus liber lucani qui dividitur in tres partes. quia primo describit victoriam et bonam fortunam quam habuit in principio. 2o describit infortunium et mala que ipse habuit et passus fuit cum suis sequacibus ibi 2a cum dicit. Non eodem belli totum etc. prima pars habet quatuor capitula in primo quorum describit accessum cesaris in yspaniam et castrametacionem cesaris contra petreium et affranium ex alia. In 2o capitulo describit inundacionem aquarum et cum inundacionis aquarum que fuit in exercitu cesaris et quomodo se habuit. In 3o capitulo describit qualiter petreio et affranio volentibus fugere inter quasdam fauces cesar obviavit et ipsos detenuit. In 4o capitulo describit petreium et affranium volentes ... ad illerdam et qualiter fuerunt offensi a cesare ... super colle et tandem cesari se reddiderunt ibi 2a ... ibi 3a pars que ... incipit ... ibi quartum ... cesar ... prima ... quod cesar habuit magnam victoriam in illo bello.

Explicat hic tellus campos effusa patentes
Vix oculo prendente modum camposque coercet
Cinga rapax vetitus fluctus et litora cursu
Oceanum pepulisse suo nam gurgite mixto
Qui prestat terris aufert tibi nomen hiberus
Prima dies belli cessavit marte cruento
Spectandasque ducum vires numerosaque signa
Exposuit piguit sceleris pudor arma furentum
Continuit patrieque et ruptis legibus unum
Donavere diem prono cum cesar olimpo
In noctem subita circumdedit agmina fossa
Dum prime perstant acies hostemque fefellit
Et prope consertis obduxit castra maniplis
Luce nova collem subito conscendere cursu
Qui medius tutam castris dirimebat ylerdam
Imperat huc hostem pariter terrorque pudorque
Impulit et rapto tumulum prior agmine cepit
His virtus ferrumque locum promittit at illis
Ipse locus miles rupes oneratus in altas
Nititur adversoque acies in monte supina
Heret et in tergum casura umbone sequentes
Erigitur nulli telum vibrare vacabat
Dum labat et fixo firmat vestigia pilo
Dum scopulos stirpesque tenent atque hoste relicto
Cedunt ense viam vidit lapsura ruina
Agmina dux equitemque iubet succedere bello
Munitumque latus levo producere giro
Sic pedes ex facili nulloque urgente receptus
Irritus et victor subducto marte pependit
Hactenus armorum discrimina cetera bello
Fata dedit variis incertus motibus aer
Pigro bruma gelu siccisque aquilonibus herens
Ethere constricto pluvias in nube tenebat

Vrebant mōtanea niues· campos qȝ iacentes·
Non duratur[a]e ꝯspecto sole pruine·
Atqȝ oīs ꝓpior mergenti sidera celo
Aruerat tellus hyberno dura sereno·
Set postquā calidū uernus tytana recepit
Sidera respiciens delapse portitor helles·
Atqȝ iterū equatis ad iuste pondera libre·
Temporibȝ uicere dies· tūc sole relicto
Cinthia quo primū cornu dubitanda refulsit
Exclusit boream· flāmas accepit ab euro·
Ille suo nubes quascūqȝ īuenit in axe
Torsit in occiduū nabatheis flatibȝ orbem·
Et quas sentit arabs· et quas gangetica tellus
Exalat nebulas quicquid ꝯcrescere primus
Sol patit̄· quicquid celi fuscator eoi
Intulerat chorus· quicquid defenderat indos·
Incendere diem nubes oriente remote
Nec medio potuere graues incumbere mūdo
Set nimbos rapuere fuga· uacat imbribȝ artos·
Et nothus in solam calpem fluit humidus aer·
Hic ubi iam çephiri fines et summus olimpi
Cardo tenet thetim· uetite trāscurrere densos
Inuoluere globos· congestūqȝ aeris atri
Vix recipit spatium quod separat ab ethere terram·
Iamqȝ polo presse largos densantur in imbres
Spissateqȝ fluunt· nec seruant fulmina flāmas
Quāuis crebra micent extinguit fulgura nimbus·
Hic imperfecto complectitur aera giro
Arcus uix ulla uariatus luce colore
Occeanumqȝ bibit raptosqȝ ad nubila fluctus
Pertulit· et celo diffusum reddidit equor·
Iamqȝ pirenee quas nūquam soluere tytan
Eualuit fluxere niues fractoqȝ madescunt

Saxa gelu· tuncque solutis e fontibus exit
Non habet unda vias· tam largas alveus omnis
A ripis accepit aquas iam naufraga campis
Cesaris arma natant· impulsaque gurgite multo
Castra laborant· alto restagnant flumina vallo·
Nec pecorum raptus faciles· nec pabula mersi
Ulla ferunt sulci· tectarum errore viarum
Fallitur occultis sparsus populator in agris·
Iamque comes semper magnorum prima malorum
Seva fames aderat· nulloque obsessus ab hoste
Miles eget· toto censu non prodigus emit
Exiguam cererem· pro lucri pallida tabes
Non deest prolato ieiunus venditor auro·
Iam tumuli collesque latent· iam flumina cuncta
Condidit una palus· vastaque voragine mersit
Absorpsit penitus nubes· ac tecta ferarum
Depulit· atque ipsas hausit· subitisque frementes
Vorticibus contorsit equos· et repulit estus
Fortior occeani· nec phebum surgere sensit
Nox subiecta polo· rerum discrimina miscet
Deformis celi facies· iunctaeque tenebre·
Sic mundi pars una iacet quam zona nivalis
Perpetueque premunt hyemes· non sidera celo
Ulla videt· sterili non quicquam frigore gignit
Sed glacie medios signorum temperat ignes·
Sic o summe pater mundi sic sorte secunda
Equorei rector facias neptune tridentis·
Et tu perpetuis impendas aera nimbis
Tu remeare vetes quoscumque emiseris estus·
Non habebunt amnes declivem ad litora cursum
Et pelagi referantur aquis· concussaque tellus
Laxet iter fluvius· hos campos renus inundet·
Hos rodanus· vastos obliquent flumina fontes·

Ponit effectum inundationis [illegible] ibi Iamque comes

Ponit effectum [illegible] declarando ista mala [illegible] ibi Iam tumuli

Reddit ad inundationem [illegible] ibi Sic mundi

Concludit quodam corollario ponendo quandam similitudinem

Facit quandam exortationem domino neptuno deo maris

Ripheas huc solue niues huc stagna lacusque
Et pigras ubicumque iacent effunde paludes
Et miseras bellis ciuilibus eripe terras.
Sic paruo fortuna uiri contenta pauore
Plena redit solitoque magis fauere secundi
Et ueniam meruere dei iam rarior aer
Et par phebus aquis densas in uellera nubes
Dispserat et noctes uentura luce rubebant.
Seruatoque loco rerum discessit ab astris
Umor et yma petit quicquid pendebat aquarum.
Tollere silua comas stagnis emergere colles
Incipiunt uisoque die durescere ualles.
Utque habuit ripas sicoris camposque reliquit
Primum cana salix madefacto uimine paruam
Texitur in puppim cesoque inducta iuuenco
Uectoris patiens tumidum super emicat amnem
Sic uenetus stagnante pado fusoque britannus
Nauigat occeano sic cum tenet omnia nilus
Conseritur bibula memphitis cymba papiro.
Hiis ratibus traiecta manus festinat utrimque
Succisum curuare nemus fluuiique ferocis
Incrementa timens non primis robora ripis
Imposuit medios distendit pontem in agros
At nequid sicoris repetitis audeat undis
Spargitur in sulcos et scisso gurgite riuis
Dat penas maioris aque postquam omnia fatis
Cesaris ire uidet celsam petreius ilerdam
Deserit et noti diffisus uiribus orbis
Indomitos querit populos et semper in arma
Martis amore feros et tendit in ultima mundi.
Nudatos cesar colles desertaque castra
Conspiciens capere arma iubet nec querere pontem
Nec uada sed duris fluuium superare lacertis

Paretur · rapitque ruens in prelia miles
Quod fugiens timuisset iter · motos vada receptus · Ponit effectum ostendendo qualiter isti cesariani transiverunt ... et d. f. ibi attollunt campo ·
Membra fovent armis · gelidosque a gurgite cursu
Restituunt artus · donec decresceret umbra
In medio surgente die · iamque agmina summa
Carpit eques dubiique fuge pugneque tenentur ·
Attollunt campo gemine iuga saxea rupes · Describit locum per quem volebant transire petreius et afranius et d. f. ibi [illegible]
Valle cava media · tellus hinc ardua celsos
Continuat colles · tute quos inter opaco
Anfractu latuere vie · quibus hoste potito
Faucibus emitti terrarum in devia martem ·
Inque feras gentes cesar videt / ite sine ullo · Ponit verba cesaris ad suos
Ordine ait · raptumque fuga convertite bellum ·
Et faciem pugne vultusque inferte minaces ·
Nec liceat pavidis ignava succumbere morte ·
Excipiant recto fugientes pectore ferrum ·
Dixit et ad montem tendentem prevenit hostem · Ponit effectum ostendendo quomodo isti venerunt ad montem ·
Illic exiguo paulum distantia vallo
Castra locant · postquam spatio languentia nullo
Mutua conspicuos habuerunt lumina vultus ·
Et fratres natosque suos videre patresque
Deprendere civile nefas · tenuere parumper
Ora metu · tantum nutu motoque salutant
Ense suos / mox ut stimulis maioribus ardens · Ostendit qualiter [illegible] ad alterum
Rupit amor leges · audet transcendere vallum
Miles · in amplexus effusas tendere palmas
Hospitis ille ciet nomen · vocat ille propinquum ·
Admonet hunc studiis consors puerilibus etas
Nec romanus erat qui non agnoverat hostem ·
Arma rigant lacrimis singultibus oscula rumpunt · Ostendit suos pugnam cognovisse [illegible] et d. f. ibi quid pectora
Et quamvis nullo maculatus sanguine miles
Que potuit fecisse timet / quid pectora pulsas · [illegible]
Quid vesane gemis · fletus quid fundis inanes ·

Nec te sponte tua sceleri parere fateris
Usque adeo nec times quem tu facis esse timendum.
Classica dent bellum seuos tu neglige cantus.
Signa ferant cessa iam iam ciuilis erinis
Concidet et cesar generum priuatus amabit.
Nunc ades eterno complectens omnia nexu
O rerum mixtique salus concordia mundi.
Et sacer orbis amor magnum nunc secula nostra
Venturi discrimen habent periere latebre
Tot scelerum populo uenia est erepta nocenti.
Agnouere suos pro numine fata sinistro
Exigua requie tantas augentia clades
Pax erat et castris miles permixtus utrisque
Errabat duro concordes cespite mensas
Instituunt et permixto libamina bacho.
Graminei luxere foci iunctoque cubili
Extrahit insompnes bellorum fabula noctes
Quo primum steterint campo qua lancea dextra
Exierit que gesserunt dum fortia iactant
Et dum multa negant quod solum fata petebant
Est miseris reuocata fides atque omne futurum
Creuit amore nefas nam postquam federa pacis
Cognita petreio seque et sua tradita uenum
Castra uidet famulas scelerata ad prelia dextras
Excitat atque hostes turba stipatus inermes
Precipitat de castris iunctosque amplexibus ense
Separat et multo disturbat sanguine pacem.
Addit ira ferox moturas prelia uoces
Inmemor o patrie signorum oblite tuorum
Non potes hoc cause miles prestare senatus
Assertor uicto redeas ut cesare certe
Ut uincare potes dum ferrum incertaque fata
Quique fluat multo non deerit uulnere sanguis

Ibitis ad dominum dampnataque signa feretis
Ut Cesar que habeat famulos discrimine nullo
Exorandus erit ducibus uenia quoque pacta est.
Nunquam nostra salus pretium mercesque nephande
Proditionis erit. non hoc ciuilia bella
Ut uiuamus agunt. trahimur sub nomine pacis — Probat dictum ducendo ad impossibile eo d. f. ubi 2a hostes nempe
Non calibem penitus fugiente metallo.
Eruerent. nulli ualerent opida muri
Non sonipes in bella ferox. non iret in equor
Turrigeras classis pelago sparsura carinas.
Si bene libertas unquam pro pace daretur.
Hostes nempe meos sceleri iurata nephando — Legat per ypallagem
Sacramenta tenent. at uobis uilior hoc est — Respondet quod ... hoc fecit quadam inuectione ubi 2a pro dira
Vestra fides. quod pro causa pugnantibus equa
Et ueniam sperare licet. pro dira pudoris — Inuehit in dictum pompeium
Federa. nunc toto fatorum ignarus in orbe
Magne paras acies. mundique extrema tenentes
Sollicitas reges. cum forsan federe nostro
Iam tibi sit promissa salus // sic fatur et omnes — Ponit effectum uerborum petreii eo d. f. ponit effectum deinde mortem militum ... exortationem ubi 2a nec te
Concussit mentes. scelerumque reduxit amorem.
Declarat per simile — Sic ubi desuete siluis in carcere clauso
Mansueuere fere. et uultus posuere minaces.
Atque hominem didicere pati si torrida paruus
Venit in ora cruor. redeunt rabiesque furorque.
Admonitaeque tument gustato sanguine fauces.
Feruet et a trepido uix abstinet ira magistro.
Itur in omne nefas. et que fortuna deorum — Ponit effectum ostendendo mala scelera.
Inuidia ceca bellorum in nocte tulisset
Fecit monstra fides. inter mensasque thorosque
Que medio complexu fouerunt pectora cedunt.
Et quamuis primo ferrum strinxere gementes
Ut dextre iusti gladius dissuasor adhesit
Dum feriunt odere suos. animosque labantes

Confirmat ictu· feruet iā castra tumultu·
Et sceler̄ turba rapiunt colla parentu̾·
Ac uelud occulti pereat scelus oīa monstra
Infaciem posuere ducu̾ iuuat eē nocentes·
Tu cesar q̄uis spoliatus milite multo
Agnoscis supos· neq̄ ēi tibi maior iaruis
Emathijs fortuna fuit· nec focidos undis
Marsilie fario nec tn̄ est equore gestu̾·
Hoc siquidē solo ciuilis crimine belli
Dux cause melioris eris/ polluta nephāda
Agmina cede duces iūctis cōmictere castris
Non audent altēq̄ ad menia rursus ylerde
Intendere fugam/ campos eques obuius omēs
Abstulit et siccis iclusit collib; hostem·
Tunc iopes unī prupta cingere fossa
Cesar auet· nec castra pati ↄtingere ripas
Aut circum largos curuari brachia fontes·
Ut leti uidere uiam· ↄu̾sus in iram
Precipitē timor est· miles nō utile clausis
Auxilium mactauit equos· tandēq̄ coactus
Spe posita dāpnare fugam casurus ī hostem
Fertur/ ut effuso cesar decurrere passu
Vidit et ad certam deuotos tendere mortem·
Tela tenent iā miles ait· ferrumq̄ ruenti
Subtrahe· nō ullo ↄstet m̄ sanguine bellum·
Vincitur haud gratis iugulo qui prouocat hostem·
En sibi uilis adest īuisa luce iuuentus
Iam dāpno ptura meo· nō sentiet ictus/
Incubet gladijs/ gaudebit sanguie fuso
Deserat hic feruor mentes cadat ī pectus āmes
Perdant uelle mori/ sic deflagrare minaces
Incassum uetito passus languescere bello
Substituit/ merso dum nox sua lumia phebo·

Inde ubi nulla data est miscende copia martis
Paulatim cadit ira ferox mentesque tepescunt.
Saucia maiores animos ut pectora gestant
Dum dolor est ictusque recens mobile nervis
Conamen calidus prebet sanguis ossaque nondum
Adduxere cutem. si conscius ensis adacti
Stat victor. tenuitque manus. tum frigidus artus
Alligat atque animum subducto robore torpor.
Postquam sicca rigens astrinxit vulnera sanguis.
Iamque inopes unde primum tellure refossa
Occultos latices obstrusaque flumina querunt
Nec solum rastris durisque ligonibus arva
Sed gladiis fodere suis. puteusque cavati
Montis ad irrigui premitur fastigia campi.
Non se tam penitus tam longe luce relicta
Merserit asirii scrutator pallidus auri.
Non tamen aut tectis sonuerunt cursibus amnes
Aut micuere novi percusso pumice fontes
Antra nec exiguo stillant sudantia rore.
Aut impulsa levi turbatur glarea vena.
Sic exhausta super multo sudore iuventus
Extrahitur duris silicum lassata metallis.
Quoque minus possent siccos tollerare vapores
Quesite fecistis aque. nec languida fessi
Corpora sustentant epulis. mensasque perosi
Auxilium fecere famem. si mollius arvum
Prodidit humores. pingues manus utraque glebas
Exprimit ora super. nigro si turbida limo
Colluvies immota iacet. cadit omnis in haustus
Certatim obscenos miles moriensque recepit
Quas nollet victurus aquas rituque ferarum
Distentas siccant pecudes. et lacte negato
Sordidus exhausto sorbetur ab ubere sanguis.

Huic herbas frondesque terit et rore madentes
Distringit ramos et si quos palmite trunco
Arboris aut tenere sucos pressere medulle.
O fortunati fugiens quos barbarus hostis
Fontibus inmixtos stravit per rura veneno.
Hos licet in fluvios saniemque tabemque ferarum
Pallida dicteis cesar nascentia saxis
Infundas aconita palam romana iuventus
Non decepta bibet torrentur viscera flamma.
Ora sicca rigent squamosis aspera linguis
Iam marcent vene nulloque humore rigatus
Aeris alternos angustat pulmo meatus.
Rescissoque nocent suspiria dura palato.
Pandunt ora siti nocturnumque aera captant
Inpulsu ac siccis vultus in nubibus herent.
Quoque magis miseros unde ieiunia solvant
Non super arentem meroen cancrique sub axem
Qua nudi garamantes arant sedere sed inter
Stagnantem sicorim et rapidum deprensus yberum.
Spectat vicinos sitiens exercitus amnes
Iam domiti cessere duces pacisque petende
Auctor dampnatis supplex affranius armis
Semianimes in castra trahens hostilia turmas
Victoris stetit ante pedes servata precanti
Maiestas non fracta malis interque priorem
Fortunam casusque novos gerit omnia victi
Sed ducis et veniam securo pectore poscit.
Si me degeneri stravissent fata sub hoste
Non deerat fortis rapiendo dextera leto.
At nunc causa michi est orande magna salutis
Dignum donanda cesar te credere vita.
Non partis studiis agimur nec sumpsimus arma
Consiliis inimica tuis nos denique bellum

Conpar ad quosdam alios

Redit ad dicta

Inuenit ciuile duces · causeque priori
Dum potuit seruata fides · nil fata moramur
Traximus hesperias gentes · aperimus eoas ·
Securumque orbis patimur post terga relicti
Nec cruor effusus campis tibi bella peregit
Nec ferrum lapseque manus · hostibus unum
Quod uincas ignosce tuis · nec magna petuntur
Ocia des fessis · uitam pariaris inermes
Degere quam tribuis · campis prostrata iacere
Agmina nostra putes · nec enim felicibus armis
Misceri dampnata decet · partemque triumphi
Captos ferre tui · turba hec sua fata peregit ·
Hoc petimus · uictos ne tecum uincere cogas
Dixerat · at cesar facilis uultuque serenus
Flectitur · atque usum belli penamque remittit ·
Ut primum iuste placuerunt federa pacis
Incustoditos decurrit miles ad amnes
Incumbit ripis · permissaque flumina turbat ·
Continuus multis subitarum tractus aquarum
Aera non passus uacuis decurrere uenis
Artauit clausitque animam · nec feruida pestis
Cedit adhuc · sed morbus egens iam gurgite plenis
Uisceribus sibi poscit aquas · mox robora neruis
Et uires rediere uiris · o prodiga rerum
Luxuries numquam paruo contenta paratu
Et quesitorum terra pelagoque ciborum
Ambitiosa fames · laute gloria mense
Discite quam paruo liceat producere uitam ·
Et quantum natura petit · non erigit egros
Nobilis ignoto diffusus consule bachus
Non auro murraque bibunt · sed gurgite puro
Uita redit · satis est populis fluuiusque ceresque ·
Heu miseri qui bella gerunt · tunc arma relinquens

et laute

gemma

Victori miles spoliato pectore tutus
Innocuus quas curat liber in urbes
Spargitur o quantum donata pace potitos
Excussis unquam ferrum uibrasse lacertis
Penituit tollerasse sitim frustraque rogasse
Reddit causam cuiusdam dicti et d. f. ibi 2a. Felix qui potuit — Prospera bella deos. nempe usis marte secundo
Tot dubie restant acies. tot in orbe labores
Ut numquam fortuna labet successibus anceps
Vincendum est totiens terras fundendus in omnes
Est cruor et cesar per tot sua fata sequendus.
Ponit quoddam notabile. — Felix qui potuit mundi nutante ruina
Quo iaceat iam scire loco. non prelia fessos
Ulla uocant. certos non rumpunt classica sompnos.
Iam coniux natique rudes et sordida tecta
Et non deductos recipit sua terra colonos.
Hoc quoque securis honeris fortuna remisit.
Sollicitus menti quod abest fauor. ille salutis
Est auctor. dux ille fuit. sic prelia soli
Felices nullo spectant ciuilia uoto.
Non eadem belli totum fortuna per orbem
Constitit. in partes aliquid sed cesaris ausa est.
Qua maris adriaci longas ferit unda salonas
Et tepidum in molles çephirus excurrit iater
Declarat intentionem suam ostendendo quod antonius [illegible] nebatur in ista insula et d. f. ibi 2a. non pabula. — Illic bellaci confisus gente curetum
Quos alit adriaco tellus circumflua ponto.
Clauditur extrema residens antonius ora
Cautus ab incursu belli. si sola recedat
Expugnat que tuta fames. non pabula tellus
Ostendit quomodo [illegible] victualibus et d. f. ibi 2a. ut primum. — Pascendis summictit equis. non proferit ullam
Flaua ceres segetem spoliabat gramine campum
Miles et tonso miseris iam dentibus aruo
Castrorum siccas de cespite uulserat herbas.
Ostendit propositum suum [illegible] et d. f. ibi 2a. [illegible] fecerit. — Ut primum aduerse socios in litore terre

Basiliam que uidere ducem. noua furta per equor
Exquisita fuge. neque enim decuere carinas
Extendunt. puppesque leuant. sed firma gerende
Mollibus insolito contexunt robora ducti.
Namque ratem uacue sustentant undique cuppe
Quarum porrectis series constricta catenis
Ordinibus geminis obliquas excipit alnos
Nec gerit expositum telis in fronte patenti
Remigium quod sit ab ipsis circumdederit equor
Hec ferit et taciti probent miracula cursus.
Que uela ferat. nec aptis uberat undas.
Tunc freta seruantur. dum se declinibus undis
Estus agat. refluoque mari nudentur arene
Iamque relabenti crescebunt litora ponto.
Missa ratis prono defertur lapsa profundo.
Et gemine comites cunctis super ardua tris
Eminet. et tremulis tabulata innatantia pinis.
Noluit ylirice custos octauius unde
Confestim temptare raptem. celeresque carinas
Continuit. cursu crescat dum preda secundo.
Et temere ingressos repetendum inuitat ad equor
Sicut maris sic dum panidos formidine ceruos
Claudat odorate metuentes aera penne
Aut dum dispositis attollat retia uaris
Venator tenet ora leuis clamosa molossi
Spartanos. cretasque ligat. nec creditur ulli
Silua cani. nisi qui presso uestigia rostro
Colligit. et predam nesciat latrare repertam.
Contentus tremulo monstrasse cubilia loro
Nec mora complentur moles audeque petitis
Insula deficitur ratibus quo tempore per mas
Impulit ad noctem iam lux extrema tenebras
Ut pompeianus fraudes in ectere ponto

Antiqua parat

Antiqua parat arte cilix. passusque uacare
Summa freti medio suspendit uincula ponto
Et laxe fluitare sinit. religatque catenas
Rupis ab ylirice scopulis nec prima nec illa
Que sequitur tardata ratis. set tertia moles
Hesit. et ad cautes adducto fune secuta est
Inpendunt caua saxa mari. ruituraque semper
Stat mirum molles. et siluis equora inumbrat.
Huc fractas aquilone rates summersaque pontus
Corpora sepe tulit. cecisque abscondit in antris.
Restituit raptus tectum mare. cumque cauerne
Euomuere fretum, contorti uerticis unde
Tauromenitanam uincunt feruore caribdim.
Hic opitergimis moles honerata colonis
Constitit. hanc omni puppes statione solute
Circueunt. alii complent ac litora rupes.
Vulteius tacitas sensit sub gurgite fraudes
Dux erat ille ratis. frustra qui uincula ferri
Rumpere conatus poscit spe prelia nulla
Incertus qua terga daret. qua pectora bello
Hoc tamen in casu quantum deprehensa ualebat
Effecit uirtus. inter tot milia capte
Circumfusa rati et plenam uix inde cohortem
Pugna fuit non longa quidem. nam condidit umbra
Nox lucem dubiam. pacemque habuere tenebre.
Tunc sic attonitam uenturaque fata pauentem
Rexit magnanima uulteius uoce cohortem.
Libera non ultra parua quam nocte iuuentus
Consulite extremis angusto in tempore rebus
Vita breuis nulli superest qui tempus in illa
Querende sibi mortis habet. nec gloria leti
Inferior iuuenes admoto occurrere fato.
Omnibus incerto uenture tempore uite

Par animi laus est et quos speraueris annos
Perdere et extreme momentum abrumpere lucis
Accersas dum fata manu. non cogitur ullus —— Ponit conmutationem
Velle mori. fuga nulla patet. stant undique nostris
Intenti ciues iugulis. decernite letum
Et metus omnis abest. cupias quodcumque necesse est. —— Ponit quandam petitionem
Non tamen in ceca bellorum nube cadendum est.
Aut cum permixtas acies sua tela tenebris —— Modificat dictum suum
Inuoluunt. conferta iacent cum corpora campo
In medium mors omnis abiit. perit obruta uirtus
Nos in conspicua sociis hostique carina —— Applicat dictam modificationem ad propositum
Constituere dei. prebebunt equora testes.
Prebebunt terre. summis dabit insula saxis.
Spectabunt gemine diuerso litore partes
Nescio quod nostris magnum et memorabile fatis —— Innuit quod fortunam specificando
Exemplum fortuna paras. quecumque per euum
Exhibuit monimenta fides. seruataque ferro
Militie pietas. transibit nostra iuuentus
Namque suis pro te gladiis incumbere cesar
Esse parum scimus. sed non maiora supersunt
Obsessis tantique pignora demus amoris
Abscidit nostre multum sors inuida laudis —— Ponit quoddam inpedens
Quod non cum senibus capti natisque tenemur
Indomitos sciat esse uiros timeatque furentes
Et morti faciles animos et gaudeat hostis
Non plures hesisse rates. temptare parabunt —— Respondet cuidam questioni
Federibus turpique uolent corrumpere uita
O utinam quo plus habeat mors unica fame
Promittant ueniam. iubeant sperare salutem
Ne nos cum calido fodiemus uiscera ferro
Desperasse putent. magna uirtute merendum est.
Cesar ut amissis inter tot milia paucis —— Respondet alii questioni
Hoc dampnum cladenique uocet. dent fata recessum

E mictatq; licet · uitare ĩstantia nolim
P roiecti uitam comites · totusq; future
M ortis agor stimulis · furor ē agnoscē solis
P ermissum · quos iam tangit uicinia mortis
V icturosq; dei celant · ut uiuere durent
F elix eē mori / sic cũctas sustulit ardor
N obilium mētes iuuenũ · cũ sidera celi
A nte ducis uoces oculis hmntib; omēs
A spicerent · flexoq; urse temone pauerēt ·
I dem cum fortes aĩos pcepta subissent
O ptauere diem / nec segnis uergē ponto
T uc erat astra polus · nã sol ledea tenebat
S idera uicino · cũ lux altissima cancro ē
N ox cũ thesalicas urguebat parua sagictas ·
D etegit orta dies stantes ĩ rupib; ystros ·
P ugnacesq; mari graia cum classe liburnas ·
T eptauere prius suspenso uincere bello ·
F edetib; fieret captis si dulcior ipsa
M ortis uita mora / stabat deuota iuuentus
D apnata iam luce ferox · securaq; pugne
P romisso sibi fine manu · nulliq; tumultus
E xcussere uiris mētes ad sũma paratas ·
I nnũasq; simul pauci terraq; mariq;
S ubstinuere manus · tanta ē fiducia mortis ·
V tq; satis bello uisum est fluxisse cruoris
V ersus ab hoste furor · pmus dux ipse carine
V ulteius iugulo poscens iam fata retecto
E n quis ait iuuenum ē cuius sit dextra cruore
D igna meo · certaq; fide p uulnera nostra
T estetur se uelle mori · nec plura locuto
V iscera nõ unus iam dudum transfigit ensis
C ollaudat cũctos · sz eum cui uulnera pma
D ebebat grato moriens interficit ictu ·

Concurrunt alii totumque in partibus unis Describit mortem aliorum
Bellorum fecere nefas sic semine Cadmi
Emicuit Dircea cohors cecidit que suorum Declarat istam mutuam mortem per similia
Vulneribus dirum thebanis fratribus omen.
Phasidos et campis insomni dente creati
Terrigene missa magicis e cantibus ira
Cognato tantos impleruit sanguine sulcos
Ipsaque inceptis quod primum fecerat herbis
Expavit Medea nefas sic mutua pacti Adaptat ad propositum istam similitudinem
Fata cadunt iuvenes minimumque in morte virorum
Mors virtutis habet pariter sternuntque caduntque
Vulnere letali nec quemquam dextra fefellit
Cum feriat moriente manu nec vulnus adactis
Debetur gladiis percussum est pectore ferrum
Et iugulis pressere manum cum sorte cruenta
Fratribus incurrunt fratres natusque parenti
Haut trepidante tamen toto cum pondere dextra
Exegere enses pietas ferientibus una
Non repetisse fuit iam latis viscera lapsi
Semianimes traxere foris multumque cruoris
Infundere mari despectam cernere lucem.
Victoresque suos vultu spectare superbo
Et mortem sentire iuvat iam strage cruenta Imponit finem isti morti et dicit sibi nullam mortem
Conspicitur cumulata ratis bustisque remittunt
Corpora victores ducibus mirantibus ulli
Esse ducem tanti nullam maiore locuta est Hic iste poeta laudat istos et dicit sibi sed regna
Ore ratem totum discurrens fama per orbem.
Non tamen ignave post hec exempla virorum
Percipient gentes quam sit non ardua virtus
Servitium fugisse manu sed regna timentur Ponit quandam incidens
Ob ferrum et sevis libertas uritur armis
Ignoratque datos ne quisquam serviat enses.
Mors utinam pavidos vite subducere nolles

In isto ꝑ capitulo est intentio auctoris describere ostensionem Curionis qui fuerat pro Cesare in libiam etc. f. ibi 2a Namq;

Set ūtus te sola daret· nō signioꝛ illo
Marte fuit qui tūc libicis exarsit iaruis·
Namq; rates audax lilibeo litore soluit

Prosequitur etc. f. ibi 2a Nominis antiqui.

Curio. nec forti uellis aquilone recepto
Int' semiruptas magne cartagis arces
Et clepeam tenuit stationis litora note
Primaq; castra locat cano procul equore qua se
Bragada lentus agit siccice sulcatoꝛ arene
Inde petit tumulos excelsis undiq; rupes
Anthey q̄ regna uocat nō uana uetustas

Prosequitur ꝑmictendo quasdam dispositiones ad bellum etc. f. 2a Curio letatus pma ꝑ d. ibi 2a Ex maiori p... ibi 2a Hoc quoq; tam uastas.

Nominis antiqui cupientē noscere causas
Cognita p multos docuit rudis icola patres·
Nondum post genitos tellus effecta gigantes
Terribilem libicis partu concepit iantris·
Non tam iusta fuit· terrāʒ glā tiphon·
Aut titus titius briareusq; ferox celoq; pepercit
Quod nō phlegreis antheū sustulit aruis·
Hoc quoq; tā uastas cumulauit munere uires

Ondit creationem Antei et fortitudinem eius que ... etc. f. ibi 2a ... uulgata.

Terra sui fetus q̄ cum tetigere parentē
Iam defecta uigeant renouato robore mēbra
Hec illi spelūca domus latuisse sub alta
Rupe ferunt epulas raptos habuisse leones
Ad sonos nō terga fere pbere cubile
Assueruit· nō silua thoꝛ· uiresq; resumit
In nuda tellure iacens· periere coloni
Aruoꝛ libie· pereūt quos appulit equoꝛ
Auxilioq; diu uirtus nō usa cadendi
Terre spernit opes· inuictus robore cūctis
Quamuis staret erat· tandē uulgata cruenti

Describit accessum herculis ad pugnam cum antheum etc. f. ibi 2a Ille cleonea.

Fama mali terras mōstris equorq; leuātē
Magnanimum alcidē libicas exiuit i oras

Ondit dispositionem ad bellum ipsius herculis et antei etc. f. ibi 2a Conseruerunt manus.

Ille cleonei proiecit terga leonis
Antheus libici pfudit membra licore

Hostes olimpiace seruato more palestre
Ille parum fidens pedibus contingere matrem
Auxilium membris calidas infudit arenas.
Conseruere manus et multo brachia nexu
Colla diu grauibus frustra temptata lacertis
Inmotumque caput fixa cum fronte tenetur
Mirantur que habuisse parem. nec uiribus uti
Alcides primo uoluit certamine totis.
Exausitque uirum quod creber anelitus illi
Prodidit et gelidus fesso de corpore sudor
Tunc ceruix laxata quati tunc pectore pectus
Vrgeri tunc obliqua percussa labore
Crura manu. iam terga uiri cedentia uictor
Alligat et medium compressis ilibus artat
Inguinaque insertis pedibus distendit et omnem
Explicuit per membra uirum. rapit arida tellus
Sudorem. calido complentur sanguine uene.
Intumuere thori. totosque induruit artus.
Herculeosque nouo laxauit corpore nodos.
Constitit alcides stupefactus robore tanto.
Nec sic inachijs quamuis rudis esset in undis
Desertam timuit reparatis anguibus ydram
Conflixere pares. telluris uiribus ille
Ille suis. numquam seue sperare nouerce
Plus licuit. uidet exaustos sudoribus artus
Ceruicemque uiri siccam qua ferret olimpum
Vtque iterum fessis iniecit brachia membris
Non expectatis anteus uiribus hostis
Sponte cadit. maiorque accepto robore surgit
Quisquis inest terris in fessos spiritus artus
Egeritur. tellusque uiro luctante laborat.
Vt tandem auxilium tacte prodesse parentis
Alcides sensit. standumque tibi dixit et ultra

Non credere solo sternique vetabere terre
Herebis pressis inter mea pectora membris
Huc anthee cades. sic fatus sustulit alte
Nitentem in terras iuvenem. morientis in artus
Non potuit nati tellus submictere vires.
Alcides medium tenuit iam pectora pigro
Stricta gelu terrisque diu non credidit hostem.
Hinc enim veteris custos famosa vetustas
Miratrixque sui signavit nomine terras.
Set maiora dedit cognomina collibus istis
Penum qui lacius revocavit ab arcibus hostem
Scipio. nam sedes libica tellure potito
Hec fuit. en veteris cernis vestigia valli
Romana hos primum tenuit victoria campos.
Curio letatus tamquam fortuna locorum
Bella gerat servetque ducum sibi fata priorum
Felici non fausti loco tentoria ponens
Indulsit castris et collibus abstulit omen
Sollicitatque feros non equis viribus hostes.
Omnis romanis que cesserat africa signis
Tunc vari sub iure fuit qui robore quamquam
Confisus lacio regis tamen undique vires
Exciuit libice gentis extremaque mundi
Signa suum comitata iubam non fusior ulli
Terra fuit domino. qua sunt longissima regna
Cardine ab occiduo vicinus gadibus athlas
Terminat a medio confinis sirtibus amon
At qua lata iacet vasti plaga fervida regni
Destinat occeanum zoneque exusta calentis
Sufficiunt spacio populi tot castra secuntur
Autolopes numideque vagi semperque paratus
Inculto getulus equo tunc concolor indo
Maurus et inops mixti garamante perusto

Marmaride uolucres equaturusque sagiptas
Medorum tremulum contorsit missile melon.
Et gens que nudo residens massilia dorso
Ora leui flectit frenorum nescia uirga.
Et solitus uacuis errare mapalibus affer
Venator ferrique simul fiducia non est
Vestibus iratos laxis operire leones.
Nec solum studiis ciuilibus arma parabat.
Priuate sed bella dabat iuba concitus ire
Huc queque quo superos humanaque polluit anno
Lege tribunitia solio depellere auorum
Curio temptarat libiamque auferre tyranno.
Dum regnum te roma facit. memor ille doloris
Hoc bellum sceptri fructum putat esse retenti
Hac igitur regis trepidat iam curio fama.
Et quod cesareis numquam deuota iuuentus
Illa nimis castris. nec reni miles in undis
Exploratus erat. corfinique captus in arce
Infidusque nouis ducibus dubiusque priori
Fas utrumque putat. sed postquam languida segni
Cernit cuncta metu. nocturna munia ualli
Desolata fuga. trepida sic mente profatur
Audendo magnus timor in arma capescam
Ipse prior miles descendat campum in equum
Dum meus est. uariam semper dant otia mentem
Eripe consilium pugna. cum dira uoluptas
Ense subit presso. galee texere pudorem.
Quis conferre duces meminit. quis pendere causas.
Declarat per similitudinem
Qua stetit inde fauet. ueluti fatalis arene
Muneribus non ira uetus concurrere cogit
Productos odere pares. sic fatus apertis
Instruxit campis acies. quem blanda futuris
Deceptura malis belli fortuna recepit

(ille curio) (illum hostem) (curio)
Iam pepulit varum campo. nudataque fedi
(curio)
Terga fuga donec vetuerunt castra recidit.
(illum hostis)
Tristia sed postquam superati prelia vari
(i. curio) (ille iuba)
Sunt audita iube. lectis quod gloria belli
(i. secretive)
Sit rebus furtiva suis. rapit agmina furtim
Obscurat suam premissa silentia famam
(s. timere) (s.)
Hoc solum metuens incauto ab hoste timeri.
(i.)
Mittitur exigua qui prelia prima lacessit
Eliciatque manu numidis a rege secundus
(i. a.) (ille homo)
Ut sibi commissi simulator sabbure belli
Ipse cava regni vires in valle retentat.
(i. cautior) (i. mustela)
Aspidas ut pharias cauda sollertior hostis
(i. deludit)
Ludit. iratas incerta provocat umbra.
Obliquatque caput vanas serpentis in auras
(i. capit)
Effuse tuto comprehendit guttura morsu
Letiferam citra saniem. tunc irrita pestis
Exprimitur. faucesque fluunt pereunte veneno.
(i. finem) (s. curio)
Fraudibus eventum dederat fortuna. feroxque
Non exploratis occulti viribus hostis
(i. exire)
Curio nocturnum castris erumpere cogit
(s. campis)
Ignotisque equitem late discurrere campis.
(s. curio) (i. in mane) (i. ante neime)
Ipse sub aurore primos excedere motus
Signa iubet castris. multum frustraque rogatus
Ut libicas metuat fraudes. infectaque semper
(i. affecte)
Punica bella dolis. leti fortuna propinqui
(i. morti) (s. curionem)
Tradiderat fatis iuvenem bellumque trahebat
(ille)
Auctorem civile suum semper ardua ducit
(i. fracto)
Saxa super cautes brupto limite signa
(s. sunt)
Cum procul e summis conspecti collibus hostes
(milites iube)
Fraude sua cessere parum. dum ille colle relicto
(ille)
Effusam patulis aciem committeret arvis
Ille fugam credens simulate nescius artis
Ut victor medios aciem proiecit in agros.

Margin notes:

Ostendit quomodo se habuit iuba postquam audivit curionem vicisse et fugasse etc. f. ibi 2a. scandalis [illegible] ibi L. aspidas

Declarat per simile. sicut mustela ad capiendum serpentem ita se habuit iuba ad capiendum curionem sed ut se habet mustela ad capiendum serpentem.

Ostendit quomodo p. se gubernaverunt etc. f. ibi 2a. Curio nocturnum.

Reddit causam dicti.

Ostendit qualiter Iuba et Curio venerunt ad fraudem etc. f. ibi 2a. ille fugam.

Ostendit sequelam mutuam curionis etc. f. ibi 2a. tunc primum.

Hunc primum patere doli · numideque fugaces
Undique completis clauserunt montibus agmen ·
Obstupuit dux ipse simul perterritaque turba
Non timidi petiere fugam · non plura fortes
Quippe ubi non sonipes motus clangore tubarum
Saxa quatit pulsu · rigidos vexantia frenos
Ora terens · spargitque iubas · et subrigit aures ·
Incertoque pedum pugnat non stante tumultu
Fexa iacet vix · firmatur sudoribus artus
Oraque proiecta squalent arentia lingua ·
Pectora rauca gemunt · crebris anhelitus urget
Et defecta gravis longe trahit ylia pulsus
Siccaque sanguineis durescit spuma lupatis
Iamque gradum neque verberibus stimulisque coacti
Nec quamvis crebris iussi calcaribus addunt
Vulneribus coguntur equi · nec profuit ulli
Cornipedis rupisse moras · neque impetus illis
Incursus quod fuit · tamen profertur ad hostes
Et spatium iaculis oblato vulnere donat ·
At vagus afer equos ut primum emisit in agmen
Tunc campi tremuere sono · terraque soluta
Quantus bisco motu torquentur turbine pulvis
Aera nube sua texit · texitque tenebras ·
Ut vero in pedites fatum miserabile belli
Incubuit · nullo dubii discrimine martis
Ancipites stetere casus · sed tempora pugne
Mors tenuit · neque enim licuit procurrere contra
Et miscere manus · sic undique septa iuventus
Comminus obliquis et rectis eminus hastis
Obruitur · non vulneribus nec sanguine soli
Telorum nimbo perituri · ac pondere ferri
Ergo acies tante primum spissantur in orbem
At si quis metuens medium concrevit in agmen

Vix impune suos inter convertitur enses
Densaque globus quantum pede prima relato
Constrinxit gyros acies. non arma movendi
Iam locus est pressis. stipataque membra teruntur.
Frangitur armatum colliso pectore pectus.
Non tam leta tulit victor spectacula maurus
Quam fortuna dabat. fluvios non ille cruoris
Membrorumque videt lapsus. ferientia terram
Corpora. compressum turba stetit omne cadaver.
Excitet invisas dire cartaginis umbras
Inferiis fortuna novis. ferat ista cruentus
Anibal et peni tam dira piacula manes
Romanam superi libica tellure ruinam
Pompeio prodesse nefas. votisque senatus
Africa nos potius vincat. sibi curio fusas
Ut vidit campis acies. et cernere tantas
Permisit clades compressus sanguine pulvis.
Non tulit afflictis animam producere rebus
Aut sperare fugam. ceciditque in strage suorum
Impiger ad letum fortis virtute coacta
Quid nunc tibi rostra prosunt turbata forumque
Unde tribunicia plebeius signifer arce
Arma dabas populis quod prodita iura senatus
Et gener atque socer bello concurrere iussi
Ante iaces. quam dira duces pharsalia confert.
Spectandumque tibi bellum civile negatum est.
Has urbi misere vestro de sanguine penas
Ferre datis. luitis iugulo sic arma potentes
Felix roma quidem civesque habitura beatos.
Si libertatis superis tam cura placeret
Quam vindicta placet. libicas en nobile corpus
Pascit aves nullo contectus curio busto
At tibi nos quando non proderit ista silere

A quibus omne cum servum sua fama repellit.
Digna damus iuvenis merite preconia vite.
Protulit aut aliud civem indole roma.
Aut cui plus leges deberent recta sequenti.
Perdita tunc urbi nocuerunt secula. postquam
Ambitus et luxus et opum metuenda facultas
Transverso mentem dubiam torrente tulerunt
Momentumque fuit mutatus curio rerum
Gallorum captus spoliis et cesaris auro.
Ius licet in iugulos nostros sibi fecerit ense
Silla potens. marius que ferox. et cinna cruentus
Cesaree que domus series cui tanta potestas
Concessa est. emere omnes. hic vendidit urbem.

Sic alterna duces bellorum vulnere passos
In macedum terras miscens adversa secundis
Servavit fortuna pares. iam sparserat hemo
Bruma nives. gelidoque cadens athalans olimpo.
Instabatque dies qui dat nova nomina fastis
Quique colit primus ducentem tempora ianum.
Dum tamen emeriti remanet pars ultima iuris
Consul uterque vagos belli per munia patres
Elicit epirum. peregrina ac sordida sedes
Romanos cepit proceres. secretaque rerum
Hospes in externis audivit curia tectis.
Nam quis castra vocet tot strictas iure secures
Tot fasces. docuit populos venerabilis ordo
Non magni partes. sed magnum in partibus esse.
Ut primum mestum tenuere silentia cetum.
Lentulus excelsa sublimis sede profatur.
Indole dignum latia si sanguine prisco
Robur inest animis. non qua tellure coacti
Quamquam procul tectis capte sedeamus ab urbis

Hic exponentem [illegible]

Comparat ipsum ad alios

Et nota athalans [illegible] nominis patronomica [illegible]

Prosequitur et dicit [illegible] ad [illegible] et ponit [illegible] ibi [illegible]

Nota [illegible] quia [illegible] senes [illegible]

Respondet [illegible] diceret [illegible] curia [illegible] curia romana [illegible] ubi sunt romanorum [illegible] ibi est curia romana.

Ponit [illegible] lentulus et dicit ibi [illegible]

Ponit exordium [illegible] iste lentulus et [illegible] ibi [illegible] ibi [illegible] tollite ibi [illegible] vos quorum

Cernite · sed uestre faciem cognoscite turbe ·
Cunctaque iussuri primum hoc decernite patres ·
Quod regnis populisque liquet nos esse senatum ·
Nam uel hyperboree plaustrum glaciale sub urse
Vel plaga qua torrens · claususque uaporibus axis
Nec patitur noctes · nec iniquos crescere soles
Si fortuna ferat rerum nos summa sequetur ·
Imperiumque comes / tarpeia sede perusta
Gallorum facibus ueios habitante camillo ·
Illic roma fuit · non umquam perdidit ordo
Mutato sua iura solo / merentia tecta
Cesar habet · uacuasque domos · legesque silentes
Clausaque iustitio tristi fora · curia solos
Illa uidet patres plena quos urbe fugauit ·
Ordine de tanto quisquis non exulat hic est ·
Ignaros scelerum longaque in pace quietos
Bellorum primus sparsit furor omnia rursus
Membra loco redeunt · en totis uiribus orbis
Hesperiam pensant superi / iacet hostis in undis ·
Obrutus illiricis libies squalentibus aruis
Curio · cesarei cecidit pars magna senatus ·
Tollite signa duces · fatorum impellite cursum ·
Spem uestram prestate deis · fortunaque tantos
Det uobis animos · quantos fugientibus hostem
Causa dabat · nostrum exacto ius clauditur anno ·
Vos quorum finem non est sensura potestas
Consulite in medium patres · magnumque iubete
Esse ducem / leto nomen clamore senatus
Excipit · et magno fatum patrieque suumque
Imposuit / tunc in reges populosque merentes
Sparsus honos · pelagique potens phebeia donis
Exornata rodos · gelidique inculta iuuentus
Taygeti · fama ueteres laudantur athene ·

Massilieque sue donat libera Phocis.
Tunc Sadalam fortemque Cotin fidumque parma
Deiotarum et gelide dominum rascipolim ore
Collaudat libiamque iubent auctore senatu
Sceptrifero parere iube. Pro tristia fata
Et tibi non fide gentis dignissime regno
Fortune ptolomee pudor crimenque deorum
Cingere pelleo pressos diademate crines
Permissum. sevum in populos puer accipis ensem.
Atque utinam in populos. donata est regia lagi.
Accessit magni iugulus regnumque sorori
Ereptum est socerique nephas. iam turba soluto
Arma petit cetu. que cum populique ducesque
Casibus incertis et ceca sorte pararent.
Solus in ancipites metuit descendere martis
Appius eventus finemque expromere rerum
Sollicitat superos multosque obducta per annos
Delphica fatidici reserat penetralia phebi.
Hesperio tantum quantum summotus eoo
Cardine parnasus gemino petit ethera colle
Mons phebo bromioque sacer cui numine mixto
Delphica thebane referunt trieterica bacce
Hoc solum fluctu terras mergente cacumen
Eminuit pontoque fuit discrimen et astris.
Tu quoque vix summam seductus ab equore rupem
Extuleras unoque iugo parnase latebas.
Ultor ibi expulse premeret cum viscera partus
Matris adhuc rudibus pean phitona sagittis
Explicuit cum regna themis tripodasque teneret.
Ut vidit pean vastos telluris yatus
Divinam spirare fidem ventosque loquaces
Exalare solum sacris se condidit antris.
Incubuitque adyto vates ibi factus apollo.

Dicit quomodo appius miles noluit venire ad pugnam.
Describit montem parnasum in quo erat phebus qui dabat omnibus responsionem.
Describit montem ab habitatoribus suis.
Describit montem ipsum a sua altitudine.

Hic querit et d. f. ibi 2a hoc ubi prima et ibi 2a [illegible]

Quis latet hic superum quod numen ab ethere pressum
Dignatur cecas inclusum habitare cavernas.
Quis terram celi patitur deus omnia cursus
Eterni secreta tenens mundique futuri
Conscius ac populis se se proferre paratus.
Contactusque ferens hominis magnusque potensque
Sive canit fatum seu quod iubet ille canendo

Respondet isti interrogationi facte.

Fit fatum forsan terris inserta regendis
Aere libratum vacuo que sustinet orbem
Totius pars magna iovis cirrea per antra
Exit et ethereo trahitur connexa tonanti.

Dat modum respondendi ipsius apollinis et d. f. ibi 2a.

Hoc ubi virgineo conceptum est pectore numen
Humanam feriens animam sonat oraque vatis
Solvit ceu siculis flammis urgentibus ethnam
Undat apex campana fremens ceu saxa vaporat
Conditus inarimes eterna mole tipheus.

Ostendit quibus respondet et quibus non et pro quibus non et quibus respondet et ibi 2a [illegible]

Hoc tamen expositum cunctis nullique negatum
Numen ab humani solum se labe furoris
Vendicat aut illic tacito mala vota susurro
Concipiunt nam fixa cavens mutandaque nulli
Mortales optare vetat iustisque benignus (Ostendit quibus respondet)
Sepe dedit totas sedem mutantibus urbes.

Declarat per exempla quibus iste respondit et d. f. ibi 2a non ullo.

Ut tiriis dedit ille minas impellere belli
Ut salaminiacum meminit mare sustulit iras
Telluris sterilis monstrato fine resolvit
Aera tabificum non ullo secla dono

Comparat istum deum s. apollinem ad alios deos et d. f. ibi 2a nec voce.

Nostra carent maiore deum quam delphica sedes
Quod siluit postquam reges timuere futura.

Ponit effectum istarum non responsionum ex parte puellarum.

Et superos vetuere loqui nec voce negata
Cirree merent vates templique fruuntur
Iustitio nam si qua deus sub pectora venit
Numinis aut pena est mors immatura recepti
Aut pretium quippe stimulo fluctuque furoris

Conpages humana labet · pulsusque deorum
Concentu iuvat fragiles animas / sic tempore longo
Inmotos tripodas vasteque silentia rupis
Appius experii scrutator ad ultima fati
Sollicitat / iussusque sedes laxare verendas
Antistes pavidamque deis inmittere vatem
Castalios circum latices nemorumque recessus
Phemonoen errore vagam · curisque vacantem
Corripuit · cogitque fores inrumpere templi ·
Limine terrifico metuens consistere phebas
Absistere ducem noscendi ardore futura
Cassa fraude parat / quid spes ait inproba veri
Te romane trahit · muto parnasus hiatu
Conticuit · pressitque deum / seu spiritus istas
Destituit fauces · mundique in devia versum
Duxit iter · seu barbarica cum lampade phiton
Arsit · in inmensas cineres abiere cavernas ·
Et phebi tenuere viam · seu sponte deorum
Cirra silet · fatique sat est archana futuri
Carmina longeve vobis commissa sibille ·
Seu peam solitus templis arcere nocentes
Ora quibus solvat nostro non invenit evo ·
Virginei patuere doli · fecitque negatis
Numinibus metus ipse fidem · tum torta priores
Stringit vitta comas · crinesque in terga solutos ·
Candida focaica conplectitur infula lauro ·
Herentem dubiamque premens in templa sacerdos
Impulit / illa pavens aditi penetrale remoti
Fatidicum · prima templorum in parte resistit ·
Atque deum simulans sub pectore ficta quieto
Verba refert · nullo confuse murmure vocis
Instinctam sacro mentem testata furore ·
Haut eque lesura ducem cui falsa canebat

Describit accessum appii ad ipsum apollinem et d. f. ibi conpussus

Ondit quod sacerdos iussus ab ipso appio iuit ad capiendam puellam fenoem.

Ondit existenciam puelle et d. f. ibi c. quid spes. et dic quod ista puella fingebat se hec phebum i corpore et non habebat.

Ponit verba puelle ad appium et d. f. ibi c. virginei patuere.

Redit eum dicti.

Ondit quod appius perpendit de decepcionem illius puelle et d. f. ibi c. illa pavens. et dic quod postquam appius vidit quod ista puella decipiebat eum accepit ipsam et portavit eam versus ad phebum. et statim phebus intravit corpus illius puelle et incepit ipsam molestare in tantum quod ista videbatur demoniaca nec presumit. et prius etiam.

Ponit decepcionem ipsius puelle intrantis ...ne ... templi. et dic quod ista puella timens stetit in prima parte templi et incepit dicere verba simulata ut appius crederet quod ipsa haberet phebum in corpore et tamen non habebat. et incepit velle nuntiare ventura et non dicebat vera quoniam non gerebat mores eius ... in aliis moribus cum phebus erat in ea.

Ponit quedam effectum

Quam tripodas

Quam tripodas phebique fidem. non rupta trementi
Verba sono. nec vox antri conplere capacis
Sufficiens spatium. nullo horrore comarum
Excusse laurus. inmotaque culmina templi.
Securumque nemus. veritam se credere phebo
Prodiderant. Sensit tripodas cessare furensque
Appius. et nobis meritas dabis impia penas
Et superis quos fingis ait. nisi mergeris antris.
Deque orbis trepidi tanto consulta tumultu
Desinis ipsa loqui. Tandem conterrita virgo
Confugit ad tripodas. vastisque adducta cavernis
Hesit. et insueto concepit pectore numen.
Quod non exauste per tot iam secula rupis
Spiritus ingessit vati. tandemque potitus
Pectore cirreo. non umquam plenior artus
Phebados inrupit pean. mentemque priorem
Expulit. atque hominem toto sibi cedere iussit
Pectore. bachatur demens aliena per antrum
Colla ferens. vittasque dei phebeaque serta
Erectis discussa comis per inania templi
Ancipiti cervice rotat. spargitque vaganti
Obstantes tripodas. magnoque exestuat igne
Iratum te phebe ferens. nec verbere solo
Uteris et stimulis. flammasque in viscera mergis.
Accipit et frenos. nec tantum prodere vati
Quantum scire licet. venit etas omnis in unam
Congeriem. miserumque premunt tot secula pectus.
Tanta patet rerum series. atque omne futurum
Nititur in lucem. vocemque petentia fata
Luctantur. non prima dies. non ultima mundi.
Non modus occeani. numerus non derat arene.
Talis in euboico vates cumana recessu
Indignata suum multis servire furorem

Gentibus ex tanta fatorum strage superba
Excessit romana manus. sic plena laborat
Phemonoe phebo. dum te consultor operti
Castalia tellure dei vix invenit appi
Inter fata diu querens tam magna latentem
Spumea tunc primum rabies vesana per ora
Effluit. et gemitus et anhelo clara meatu
Murmura. tum mestus vastis ululatus in antris
Extremeque sonant domita iam virgine voces
Effugis ingentes tanti discriminis expers
Bellorum romane minas. solusque quietem
Heuboica vasta lateris convalle tenebis.
Cetera suppressit. faucesque obstruxit apollo.
Custodes tripodes fatorum archanaque mundi.
Tuque potens veri pean. nullumque futuri
A superis celate diem. suprema ruentis
Imperii. cesosque duces. et funera regum.
Et tot in hesperio collapsas sanguine gentes
Cur aperire times. an nondum numina tantum
Decrevere nephas. et adhuc dubitantibus astris
Pompeii damnare caput. tot fata tenentur.
Vindicis an gladii facinus penasque furorum.
Regnaque ad ultores iterum redeuntia brutos
Ut peragat fortuna taces. tunc pectore vatis
Impacte cessere fores. expulsaque templis
Prosilit. perstat rabies. nec cuncta locute est.
Quem non emisit superest deus. ille feroces
Torquet adhuc oculos. totoque vagantia celo
Lumina. nunc vultu pavido. nunc torva minaci
Stat numquam facies. rubor igneus inficit ora.
Liventesque genas. nec qui solet esse timenti
Terribilis sed pallor inest. nec fessa quiescunt
Corda. sed ut tumidus boree post flamina pontus

Rauca gemit. sic multa levat suspiria vates.
Dumque a luce sacra qua movit fata refertur
Ad vulgare iubar. mediae venere tenebrae.
Immisit stigiam pean in viscera lethen.
Que raperet secreta deum. tunc pectore verum
Fugit et ad phebi tripodas rediere futura.
Vixque refecta cadit. nec te vicinia leti
Territat ambiguis frustratum sortibus appi.
Iure sed incerto mundi subsidere regnum
Chalchidos euboice vana spe rapte parabas.
Heu demens nullum belli sentire fragorem
Tot mundi caruisse malis prestare deorum
Excepta quis morte potest. secreta tenebis
Litoris euboici memorando condite busto
Qua maris angustat fauces saxosa carystos.
Et tumidis infesta colit qua numina ramnus.
Artatus rapido fervet qua gurgite pontus.
Euripusque trahit cursum mutantibus undis
Calchidicas puppes ad iniquam classibus aulim.
Interea domitis cesar remeabat hiberis
Victrices aquilas alium laturus in orbem.
Cum prope fatorum tantos per prospera cursus
Avertere dei. nullo nam marte subactus
Intra castrorum timuit tentoria ductor
Perdere successus scelerum. cum pene fideles
Per tot bella manus satiate sanguine tandem
Destituere ducem. seu mesto classica paulum
Intermissa sono. claususque et frigidus ensis
Expulerat belli furiam. seu premia miles
Dum maiora petit. damnat causamque ducemque.
Et scelere imbutos etiam nunc venditat enses.
Aut magis expertus discrimine cesar in ullo.
Quam non e stabili tremulo sed culmine cuncta

Despiceret staretque super titubantia fultus
Tot raptis truncus manibus gladioque relictus
Pene suo que tot gentes in bella trahebat.
Scit non esse ducis strictos sed militis enses.
Non pavidum iam murmur erat nec pectore toto
Ira latens nam que dubias constringere mentes
Causa solet dum quisque pavet quibus ipse timori est
Seque putat solum regnorum iniusta gravari
Aut retinet. quippe ipsa metus exsolverat audax
Turba suos quicquid multis peccatur inultum est.
Effundere minas liceat discedere cesar
A rabie scelerum quereris terraque marique
His ferrum iugulis animasque effundere viles.
Quolibet hoste paras partem tibi gallia nostri
Eripuit partem duris yspania bellis.
Pars iacet hesperia totoque exercitus orbe
Te vincente perit terris fudisse cruorem
Quid iuvat arctois rodano renoque subactis.
Tot michi pro bellis bellum civile dedisti.
Cepimus expulso patrie cum tecta senatu
Quos hominum vel quos licuit spoliare deorum.
Imus in omne nephas manibus ferroque nocentes
Paupertate pii finis quis queritur armis
Quid satis est si roma parum est iam respice canos
Invalidasque manus et inanes cerne lacertos
Usus abit vite bellis consumpsimus evum.
Ad mortem dimitte senes en improba vota.
Non duro liceat morientia cespite membra
Ponere non anima galeam fugiente ferire
Atque oculos morti clausuram querere dextram.
Coniugis illabi lacrimis unique paratum
Scire rogum liceat morbis finire senectam.
Sit preter gladios aliquid sub cesare fati.

Quid velut ignaros ad que portenta paremur
Spe trahis cuius sceleris sit maxima merces
Nescimus usque adeo soli civilibus armis.
Nil actum est bellis si nondum comperit istas
Omnia posse manus nec fas nec vincula iuris
Hoc audere vetant Renum cum Cesar in undis
Dux erat. hic socius. facinus quos inquinat equat.
Adde quod ingrato meritorum iudice virtus
Nostra perit. quicquid gerimus fortuna vocatur
Nos fatum sciat esse suum. licet omne deorum
Obsequium speres. irato milite Cesar
Pax erit. hec fatus totis discurrere castris
Ceperat. infestoque ducem deposcere vultu
Sic eat o superi. quando pietasque fidesque
Destituunt. moresque malos sperare relictum est.
Finem civili faciat discordia bello.
Quem non ille ducem potuit terrere tumultus.
Fata sed in preceps solitus demittere Cesar.
Fortunamque suam per summa pericula gaudens
Exercere venit. nec dum deseviat ira
Expectat medios properat temptare furores.
Non illis urbes spoliandaque templa negasset
Tarpeiamque Iovis sedem matresque senatus
Passurasque infanda nurus. vult omnia Cesar
A se seva peti. vult premia Martis amari.
Militis indomiti tantum mens sana timetur.
Non pudet heu Cesar soli tibi bella placere
Iam manibus dampnata tuis. hos ante pigebit
Sanguinis. his ferri grave ius erit. ipse per omne
Fasque nefasque rues. lassare et disce sine armis
Posse pati. liceat scelerum tibi ponere finem.
Seve quid insequeris. quid iam nolentibus instas
Bellum te civile fugit. Stetit aggere fulti

Cespitis intrepidus uultu meruitque timeri
Non metuens atque hec ira dictante profatur
Qui modo in absentem uultu dextraque furebas
Miles habes nudum promptumque ad uulnera pectus
Hic fuge si belli finis placet ense relicto
Detegit inbelles animos nil fortiter ausa
Seditio tantumque fugam meditata iuuentus
Ac ducis inuicti rebus lassata secundis
Vadite meque meis ad bella relinquite fatis
Inuenient hec arma manus uobisque repulsis
Tot reddet fortuna uiros quot tela uacabunt
Anne fugam magni tanta cum classe secuntur
Hesperie gentes nobis uictoria turbam
Non dabit inpulsi tantum que premia belli
Auferet et uestri rapta mercede laboris
Lauriferos nullo comitetur uulnere currus
Vos despecta senes exaustaque sanguine turba
Cernetis nostros iam plebs romana triumphos
Cesaris an cursus uestre sentire putatis
Dampnum posse fuge ueluti si cuncta minentur
Flumina quos miscent pelago subducere fontes
Non magis ablatis umquam decrescet equor
Quam nunc crescit aquis an uos momenta putatis
Vlla dedisse michi numquam sic cura deorum
Se premit ut uestre morti uestreque saluti
Fata uacent procerum motus hec cuncta secuntur
Humanum paucis uiuit genus orbis hiberi
Horror et arthoi nostro sub nomine miles
Pompeio certe fugeret duce fortis in armis
Cesareis labienus erat nunc transfuga uilis
Cum duce prelato terras atque equora lustrat
Nec melior michi uestra fides si bella si hoste
Nec duce me gentis quisquis mea signa relinquo

Nec pompeianis tradidit sua partibus arma

i. necessitate

Hic numquam vult meus. sunt ista profecto

s. me et

Cure castra deis · qui committere tantis

Non nisi mutato voluerunt milite bellis ·

Respondet alteri (?) questioni et d. f. ibi 2a. discedite.

Heu quantum fortuna humeris iam pondere fessis

amovet

Amollitur honus · sperantes omnia dextras

dextras

Exarmare datur quibus hic non sufficiat orbis ·

Ponit licentiam.

Iam certe vobis bella gerant · discedite castris ·

o. · milites

Tradite nostra viris signa ignavique quirites ·

Ponit effectum ponendo electionem quorumdam ad mortem et d. f. ibi 2a. tenuit (?)

a. · b.

At paucos quibus hec rabies auctoribus arsit

s. tenet

Non cesar · sed pena tenet · procumbite terra ·

Infidumque caput · feriendaque tendite colla ·

Et tu quo solo stabunt iam robore castra

o. i. novus miles · aspice

Tyro rudis specta penas · disce ferire ·

s. tu

Ponit effectum et d. f. ibi 2a. ipse pavet.

Disce mori · tremuit seva sub voce minantis

Vulgus iners · unumque caput tam magna iuventus

Privatum factura timet · velut ensibus ipsis

ipse cesar · ille dux

Imperet invito moturus milite ferrum ·

Ponit effectum ex parte cesaris.

cesar

Ipse pavet ne tela sibi dextreque negentur

militum

Ad scelus hoc cesar vicit patientia sevi

Spem ducis · et iugulos non tantum praestitit enses ·

milites

Nil magis assuetas sceleri quam perdere mentes

ille

Atque perire timet · tam diri federis ictu

a · pp · ad cesarem

Parta quies · penaque redit placata iuventus ·

In isto 2o ca(pitulo) in quo s(ecundu)m (?) [illegible] Lucanus describit processum [illegible] suis militibus de accessu Brundisii et d. f. ibi 2a. ipse petit · ibi 3a. inde rapit (?) ·

i. diebus

Brundisium decimis iubet hanc attingere castris

ille flu · illius (?)

Et cunctas revocare rates quas avius hydrus

ille flu

Antiquusque taras · secretaque litora leuce

Quas recipit salpina palus · et subdita sipus

romanam · ex parte

Montibus ausoniam qua torquens frugifer horam

subiectus

Dalmatico boree calabroque obnoxius austro

de apulia · ille mons

Apulus adriacas exit garganus in undas ·

Describit accessum ad romam (?)

Ipse petit trepidam tutus sine milite romam

pacis

Iam doctam servire toge · populoque precanti

Silicet in dulgens summum dictator honorem
Contigit et letos se fecit consule fastos.
Namque omnes voces per quas iam tempore tanto
Mentimur dominis hec primum repperit etas
Qua sibi ne ferri ius ullum cesar abesset
Ausonias voluit gladiis miscere secures
Addidit et fasces aquilis et nomen inane
Imperii rapiens signavit tempore digna
Mesta nota nam quo melius pharsalicus annus
Consule notus erit fingit sollempnia campus
Et non admisse diruit suffragia plebis
Decantatque tribus et vana versat in urna
Nec celum servare licet tonat augure surdo
Et lete iurantur aves bubone sinistro
Inde perit primum quondam veneranda potestas
Iuris inops careat tantum ne nomine tempus
Menstruus in fastis distinguit secula consul.
Nec non illiace numen quod presidet albe
Haut meritum lacio sollempnia sacra subacto
Vidit flammifera confectas nocte latinas
Inde rapit cursus et que piger apulus arva
Deseruit rastris et inerti tradidit herbe
Ocior et celi flammis et tigride feta
Transcurrit curvique tenens minoia tecta
Brundisii clausas ventis brumalibus undas
Invenit et pavidas hiberno sidere classes
Turpe duci visum est rapiendi tempora belli
In segnes exisse moras portuque teneri
Dum pateat tutum vel non felicibus equor
Expertes animos pelagi sic robore complet
Fortius hiberni flatus celumque fretumque
Cum cepere tenent quam quos incumbere certos
Perfida nubifero vetat inconstantia veris

Ponit narrationem cum probatione.

Nec maris anfractus lustranda quia litora nobis
Set recti fluctus soloque aquilone secandi
Hic ubi summi currunt carchasia mali
Incubuitque furens et graia ad menia perflet
Ne ponpeiam pheacum et litore toto
Languida iactans comprehendat carbasa funis.
Rumpite que retinent felices uincla proras
Iam dudum nubes et seuas perdimus undas.

Ondit in quo tempore sint recessus et aperti.

Sidera prima poli phebo latente subibant
Exierant et luna suas iam fecerat umbras
Cum pariter soluere rates totosque rudentes
Laxauere sinus et flexo nauita cornu
Obliquat leuo pede carbasa summaque pandens
Suppara uelorum perituras colligit auras.

Ondit exemplum ex post ingressum in mari.

Ut primum leuior propellere lintea uentus
Incipit exiguumque tument mox reddita malo
In mediam cecidere ratem terraque relicta
Non ualet ipsa sequi puppes quas uexerat aura.

Ponit effectum contrarium ex post ventorum ... noctem ...

Equora lenti iacent alto torpore ligata
Pigrius immotis hesere paludibus unde.
Sic stat iners scithicas astringens bosforus undas. — Declarat per simile istum uentorum tranquillitatem.
Cum glacie retinente fretum non impulit hister.
Immensumque gelu tegitur mare comprimit unda
Deprendit quascumque rates nec peruia uelis
Equora frangit eques fluctuque latente sonantes
Orbita migrantis scindit meotida bessi.

Adaptat ad propositum suum.

Seua quies pelagi mestoque ignaua profundo
Stagna iacentis aque ueluti deserta rigente
Equora natura cessant pontusque uetustas
Oblitus seruare uices non commeat estu.
Non horrore tremit non solis imagine uibrat.

Ponit pericula et mala que insurgerunt.

Casibus innumeris fixe patuere carine.
Illic infeste classes et inertia tonsis.

Equora moture gravis hic langore profundi
Obsessis ventura fames nova vota timori
Sunt inventa novo fluctus nimiasque precari
Ventorum vires dum se torpentibus undis
Excutiat stagnis et sit mare nubila nusquam
Undarumque mine celo languente fretoque
Naufragii spes omnis abit sed nocte fugata
Lesum nube diem iubar extulit ymaque sensim
Concussit pelagi movitque ceraunia nautis

Inde rapi cepere rates atque equora classem
Curva sequi que iam vento fluctuque secundo
Lapsa palestinas uncis confixit arenas
Prima duces vidit iunctis consistere castris
Tellus quam volucer genesus quam mollior absus
Circumeunt ripis apso gestare carinam
Causa paludis leni quam fallens egerit unda
At genesum nunc sole nives nunc imbre solute
Precipitant neuter se longo gurgite lassat
Set minimum terre vicino litore novit
Hoc fortuna loco tante duo nomina fame
Conposuit miserique fuit spes irrita mundi
Posse duces parva campi statione diremptos
Admotum dampnare nephas nam cernere vultus
Et voces audire datur multosque per annos
Dilectus tibi magne socer post pignora tanta
Sanguinis infausti sobolem mortemque nepotis
Te nisi niliaca propius non vidit arena
Cesaris attonitam miscenda ad prelia mentem
Ferre moras scelerum partes iussere relicte
Ductor erat cunctis audax antonius armis
Iam tum civili meditatus leucada bello
Illum sepe minis cesar precibusque morantem
Evocat o mundi tantorum causa malorum

Ostendit tempestatem ventorum et c. d. f. ibi 2a. Inde rapi.

Describit egressum ventorum et c. d. f. ibi 2a. Prima ducum.

Ostendit locum in quo castrametatus est cesar.

Ponit quoddam incidens in quadam admiratione.

In isto quinto [illegible] describit [illegible] et de [illegible] et accessum [illegible] et c. d. f. ibi 2a. Ductor erat.

Prosequitur ostendendo quis erat capitaneus istorum militum et c. d. f. ibi 2a. O mundi.

Ponit ubi ipsius [illegible] et c. d. f. ibi 2a. [illegible] ibi 2a. [illegible] non rupta.

Quid superos et fata tenes. sunt cetera cuncti
Acta meo. summam rapti per prospera belli
Te poscit fortuna manum. non rupta vadosis
Sirtibus incerto libie nos dividit estu.
Nunquid inexperto tua credimus arma profundo.
Inque novos traheris casus. ignave venire.
Te cesar non ire iubet. prior ipse per hostes
Percussi medias alieni iuris arenas.
Tu mea castra times. pereuntia tempora fati
Conqueror. in ventos impendo vota fretumque.
Ne retine dubium cupientes ire per equor.
Si bene nota michi est ad cesaris arma iuventus
Naufragio venisse volet. iam voce doloris
Utendum est. non ex equo divisimus orbem.
Epyrum cesarque tenet totusque senatus.
Ausoniam tu solus habes. his terque quaterque
Vocibus excitum postquam cessare videbat.
Dum se dee deis ac non sibi numina credit.
Sponte per incautas audet temptare tenebras
Quod iussi timuere fretum temeraria prono
Expertus cessisse deo fluctusque verendos
Classibus exigua sperat superare carina.
Solverat armorum fessas nox languida curas
Parva quies miseris in quorum pectora sompno
Dat vires fortuna minor. iam castra silebant.
Tertia iam vigiles commoverat hora secundos.
Cesar sollicito per vasta silentia gressu
Vix famulis audenda parat cunctisque relictis
Sola placet fortuna comes. tentoria postquam
Egressus vigilum in sompno cedentia membra
Transilivit questus tacite quod fallere posset
Litora curva legit primisque invenit in undis
Rupibus excessis herentem fune carinam.

Rectorem dominumque ratis secura tenebat.
Haut procul inde domus non ullo robore fulta
Set sterili iunco cannaque intexta palustri
Et latus inversa nondum munita phasello.
Hec cesar bis terque manu quassantia tectum
Limina commovit. Molli consurgit amiclas
Quem dabat alga thoro. Quisnam mea naufragus inquit
Tecta petit aut quem nostre fortuna coegit
Auxilium sperare case. Sic fatus ab alto
Aggere iam tepide sublato fune favillæ
Scintillam tenuem commotos pavit in ignes.
Securus belli predam civilibus armis
Scit non esse casam. O vite tuta facultas
Pauperis angustique lares o munera nondum
Intellecta deum quibus hoc contingere templis
Aut muris potuit nullo trepidare tumultu
Cesarea pulsante manu. Tunc poste recluso
Dux ait. Expecta votis maiora modestis.
Spesque tuas laxa iuvenis. Si iussa secutus
Me vehis hesperiam non ultra cuncta carine
Debebis manibusque inopem duxisse senectam.
Ne cessa prebere deo tua fata volenti
Angustos opibus subitis implere penates.
Sic fatur quamquam plebeio tectus amictu
Indocilis privata loqui. Tunc pauper amiclas.
Multa quidem prohibent nocturno credere ponto.
Nam sol non rutilas deduxit in equora nubes.
Concordesque tulit radios. notum altera phebi.
Altera pars boream diducta luce vocabat.
Orbe quoque exhaustus medio languensque recessit
Spectantes oculos infirmo lumine passus.
Lunaque non gracili surrexit lucida cornu.
Aut orbis medii puros exesa recessus.

Ostendit qualiter cesar ad istum accessit et d. f. ibi 2a cum surgit.

Ostendit responsionem istius et d. f. ibi 2a aspera p. [illegible] ibi 2a omnes.

Arguit lucanus [illegible] paupertate

Ponit verba ce. ad nautam post responsionem hostis et d. f. ibi ponit verba ce. 2a ponit responsionem naute ibi 2a tunc pauper.

Ponit responsionem naute ad ce. et d. f. ibi 2a nam sol.

Docet ostendendo maliciam temporis per signa [illegible] et d. f. ibi 2a [illegible] ibi 2a lunaque.

Docet per aliud signum quod per lunam

Nec duxere recto tenuata cacumina cornu.
Ventorumque notas rubuit. tunc lurida pallens
Ora tulit vultu sub nube tristis ituro.
Ponit hoc pro signo ... — Sed michi nec motus nemorum nec litoris ictus.
Nec placet incertus qui provocat equora delphin. — Ponit aliud signum
Ponit aliud signum — Aut siccum quod mergus amat / quodque ausa volare — Ponit aliud signum
Ardea sublimis pene confisa natanti.
Quodque caput spargens undis velut occupet imbrem — Ponit aliud signum
Instabili gressu metitur litora cornix.
Corrigit dictum suum iste nauta ... — Sed si magnarum poscunt discrimina rerum
Haut dubitem prebere manus. vel litora tangam
Iussa vel hec potius pelagus flatusque negabunt.
Describit ... — Hec fatus solvensque ratem dat carbasa ventis.
Ponit pericula que eis acciderunt ... — Ad quorum motus non solum lapsa per altum
Aera dispersos traxere cadentia sulcos
Sidera sed summis etiam que fixa tenentur
Astra polis sunt visa quati / niger inficit horror — Ponit aliud signum
Terga maris longo per multa volumina tractu
Estuat unda minax flatusque incerta futuri
Turbida testantur conceptos equora ventos.
Ponit verba naute ... — Tunc rector trepide fatur ratis. aspice sevum
Quanta parat pelagus. zephyros intendat an euros
Incertum est. puppim dubius ferit undique pontus.
Nubibus et celo nothus. si murmura ponti
Consulimus chori veniet in mare gurgite tanto
Nec ratis hesperias tanget nec naufragus horas.
Desperare viam et ventos convertere cursus
Sola salus. liceat vexata litora puppe
Prehendere ne longe nimium sit proxima tellus.
Ponit responsionem ... ad ipsum nautam. — Fisus cuncta sibi cessura pericula cesar.
Sperne minas inquit pelagi ventoque furenti
Trade sinum. italiam si celo auctore recusas.
Me pete. sola tibi causa hec est iusta timoris.

Rectorē nō nosse tuū· quē numina nūq̄
Destituunt; de quo male tūc fortunā meret̄:
Cum post uota uenit· medias p'rūpe p'cellas·
Tutela secure mea· celi iste fretiq̄
Non puppis nr̄e labor est· hanc cesar' p'ssā
A fluctu defendet onus· nec longa furori
Uentorū seuo dabitur mora· proderit undis
Ista ratis· nec flecte manū· fuge p'xima uelis
Litora· tūc calabro portu te crede potitū·
Cum iam nō poterit puppi nr̄eq̄ saluti
Altera t'ra dari· quid tanta strage paret̄·
Ignoras· querit pelagi celiq̄ tumultu·
Quod p'stet fortuna m̄· nō plura locuto·
Auulsit laceros· p'cussa puppe rudentes
Turbo rapax fragilemq̄ sup' uolitantia malū·
Uela tulit· sonuit uictis cōpagib; alnus;
Inde ruunt toto cōcita p'icla mundo;
Primus ab oceano caput exeris athlanteo
Core mouens estus· iam te tollente furebat
Pontus· et in scopulos totas erexerat undas;
Occurrit gelidus boreas· pelagusq̄ retundit·
Et dubium pendet uento cui concidat equor·
Sʒ scithici uicit rabies aquilonis· ʒ undas
Torsit· ʒ abstrusas penitus uada fec̄ harenas;
Nec p'fert pontū boreas ad saxa· suūq̄
In fluctus chori frangit mare· motaq̄ possunt
Equora subductis etiam cōcurrere uentis;
Non euri cessasse minas· nō imbrib; atrū
Eolii iacuisse nothū sub carcere saxi·
Crediderim cūctos solita de p'te ruentes
Defendisse suas uiolento turbine t'ras;
Sic pelagus mansisse loco; nō p'ua p'cellis
Equora rapta ferunt; egeas transit i undas

Tremuit; sonat ionio uagus hadria ponto;
Ha quotiens frustra pulsatos equore montes.
Obruit ille dies. quam celsa cacumina pessum
Tellus uicta dedit. non ullo litore surgunt
Tam ualidi fluctus. alioque ex orbe uoluti.
A magno uenere mari. mundumque coercens
Monstriferos agit unda sinus; sic rector olimpi
Cuspide fraterna lassatum in secla fulmen
Adiuuit. regnoque accessit terra secundo.
Cum mare conuoluit gentes. cum litora thetis
Noluit ulla pati. celo contempta teneri;
Nunc quoque tanta maris moles creuisset in astra
Ni superum rector pressisset nubibus undas;
Non celi nox illa fuit. latet obsitus aer
Inferne pallore domus. nimbisque grauatur
Deprimitur. fluctusque in nubibus accipit imbrem;
Lux etiam metuenda perit. nec fulgura currunt
Clara. sed obscurum nimmosus dissilit aer.
Tunc superum conuexa tremunt. atque arduus axis
Insonuit. motaque poli compage laborant.
Extimuit natura chaos. rupisse uidentur
Concordes elementa moras. rursusque redire
Nox manes mixtura deis. spes una salutis
Quod tanta mundi nondum periere ruina.
Quantum leucadio placidus de uertice pontus
Despicitur. tantum naute uidere trementes
Fluctibus e summis preceps mare cumque tumentes
Rursus hiant unde. uix eminet equore malus.
Nubila tanguntur uelis. et terra carina;
Nam pelagus qua parte sedet. non celat harenas
Exhaustum in cumulos. omnisque in fluctibus unda est.
Artis opem uicere metus. nescitque magister
Quam frangat. cui cedat aque. discordia ponti

Succurrit miseris. fluctusque evertere puppim.
Non valet in fluctum. victum latus unda repellens.
Erigit atque omni surgit ratis ardua vento.
Non humilem sasona vadis. non litora curve
Thesalie saxosa pavent. oreque malignos
Ambracie portus. scopulosa ceraunia naute
Summa timent. credit iam digna pericla cesar
Fatis esse suis. tantusne evertere dixit
Me superis labor est. parva quem puppe sedentem
Tam magno petiere mari. si gloria leti
Est pelago donata mei. bellisque negamur.
Intrepidus. quamcumque datis mihi numina mortem
Accipiam. licet ingentes abrupit actus
Festinata dies fatis. sat magna peregi.
Arctoas domui gentes. inimica subegi
Arma metu. vidit magnum mihi roma secundum
Iussa plebe tuli fasces per bella negatos.
Nulla meis aberit titulis romana potestas.
Nesciat hoc quisquam nisi tu que sola meorum
Conscia votorum es. me quamvis plenus honorum
Et dictator eam stigias et consul ad umbras.
Privatum fortuna mori. michi funere nullo
Est opus o superi. lacerum retinete cadaver
Fluctibus in mediis desint mihi busta rogusque.
Dum metuar semper terraque expecter ab omni
Hec fatum decimus dictu mirabile fluctus
Invalida cum puppe levat. nec rursus ab alto
Aggere deiecit pelagi. sed pertulit unda.
Scruposisque angusta vacant ubi litora saxis.
Imposuit terre. pariter tot regna. tot urbes.
Fortunamque suam. tacta tellure recepit.
Sed non tam remeans cesar. iam luce propinqua.
Quam tacita sua castra fuga comitesque fefellit

Circumfusa duci.

Circūfusa duca fleuit. gemitusq; suoꝝ
Et nō ingratis incessit turba querelis·
Quo te dure tulit uirtus temeraria cesar·
Aut q̄ nos uiles animas in fata relinq̄ns
Inuitis spargenda dabas tu mēbra pcellis·
Cum tot in hac anima populoꝝ uita salusq;
Pendeat ꝫ tantus cap̄ hoc sibi fecerit orbis
Seuitia ē uoluisse mori nullus ne tuoꝝ
Emeruit comitū fatis nō posse sup̄stes
Esse tuis· cū te raperet mare· cōpora segnis
Nostra sopor tenuit pudet heu tibi cā petēde
Hec fuit hespie· uisū est cōmittere quēq;
Tam seuo crudele mori· sors ultīa reꝝ
In dubios casus ꝫ prona piclā mortis
Precipitarē solet· mundi iā sūma tenētē
Pmisisse mari· tm̄ quid numina lassas
Sufficit ad sūmam belli fauor iste laborq;
Fortune· q̄ te nr̄is impegit harenis·
Hinc usus placuere deū nō rector ut orbis
Nec dn̄s reꝝ; felix naufragus esses·
Talia iactantes· discussa nocte serenū
Oppssit cū sole dies· fessūq; tumētes
Composuit pelagus uentis patientibꝫ undas·
Nec nō hespij lassatū fluctibꝫ equor
Ut uidere duces· purūq; insurgere celo
Fracturū pelagus borean· soluere carinas·
Quas uentus docteq; pari moderamīe dextre
Pmistas habuere diu· latūq; per equor
Ut terrestre coit cōsertis puppibꝫ agmē;
Sed nox seua modū uenti ueliq; tenorē
Eripuit nautis· excussitq; ordine puppes;
Strimona sic gelidū bruma pellente relinquūt
Poturere te nile grues· primoq; uolatu

Effingunt uarias casu monstrante figuras;
Mox ubi percussit tensas nothus altior alas;
Confusos temere inmixte glomerantur in orbes.
Et turbata perit dispersis littera pennis;
Ut primum redeunte die uiolentior aer
Puppibus incubuit phebeo concitus ortu.
Pretereunt frustra temptati litora lissi.
Nimpheumque tenent. nudas aquilonibus undas
Succedens boree iam portu fecerat auster.
Undique collectis in robur cesaris armis
Summa uidens duri magnus discrimina martis.
Iam castris instare suis. seponere tutum
Coniugii decreuit onus lesboque remota
Te procul a seuo strepitu cornelia belli
Occulere heu quantum mentes dominatur in equas
Iusta uenus dubium trepidumque ad prelia magne
Te quoque fecit amor. quod nolles stare sub ictu
Fortune. quo mundus erat romanaque fata.
Coniux sola fuit. mentem iam uerba paratam
Destituunt blandeque iuuat uentura trahentem
Indulgere more. et tempus subducere fatis;
Nocte sub extrema pulso torpore quietis
Dum fouet amplexu grauidum cornelia curis
Pectus. et auersi petit oscula blanda mariti
Umentes mirata genas percussaque ceco
Uulnere. non audet flentem deprendere magnum
Ille gemens. michi non uita erit dulcior inquit
Cum tedet uite. leto sed tempore coniux.
Uenit mesta dies. et quam nimiumque parumque
Distulimus. iam totus adest in prelia cesar.
Cedendum est bellis. quorum tibi tuta latebra
Lesbos erit. desiste preces temptare. negaui;
Iam michi non longos a me patiere recessus;

Precipites adversi casus properante ruina
Summa cadent. satis est audisse pericula magni;
Meque tuus decepit amor. civilia bella
Si spectare potes. nam me iam marte parato
Securos cepisse pudet. cum coniuge sompnos.
Eque tuo quatiunt miserum cum classica mundum:
Surrexisse sinu. vereor civilibus armis
Pompeium nullo tristem committere dampno
Tutior interea populis. et tutior omni
Rege late. positamque procul fortuna mariti
Non tota te mole premat; si numina nostras
Impulerit acies. maneat pars optima tui.
Sitque mihi si fata premant victorque cruentus
Quo fugisse velim. vix tandem infirma dolores
Cepit. et attonito cesserunt pectore sensus;
Tandem vix potuit mestas proferre querelas.
Nil mihi de fatis thalami superisque relictum est.
Magne queri. nostros non rumpit funus amores.
Nec diri fax summa rogi. sed sorte frequenti
Plebeaque nimis careo dimissa marito;
Hostis in adventum rumpamus federa tede.
Placemus socerum. sic est tibi cognita magne
Nostra fides. credis ne aliquid mihi tutius esse
Quam tibi non olim. casu pendemus ab uno.
Fulminibus me seve iubes tantoque ruine
Absentem prestare caput. secura videtur
Sors tibi. cum facias etiam nunc vota perisse.
Ut nolim servire malis. sed morte parata
Te sequar ad manes. feriat dum mesta remotas
Fama procul terras vivam tibi nempe superstes.
Adde quod assuescas fatis. tantumque dolorem.
Crudelis me ferre doces. ignosce fatenti
Posse pati timeo. quod si sint vota deisque

At minor eventus rerū sciet ultima cōiux;
Sollicitam rupes iam te victore tenebunt.
Et puppem quā fata ferat tam leta timebo;
Nec solvet audita metus mi͛ pspera bella.
Cum vacuis proiecta locis accedam possim
Vel fugiente capi. notescent litora clari
Nominis posita exilio. posita q; ibi cōiuge magni
Quis mitileneas poterit nescire latebras.
Hoc precor extremū si nil tibi victa relinquunt
Tutius arma fuga. cū te cōmiseris undis
Quolibet infaustam potius deflecte carinam;
Litoribus quereris meis. sic fata relictis
Exiluit stratis amens tormentaq; nulla.
Vult differre mora. nō mesta pectora magni
Sustinet amplexu dulci. nō colla tenere;
Extremusq; perit tam longi fructus amoris;
Precipitantq; suos luctus. neuterq; recedens
Sustinuit dixisse vale vitamq; per omnem
Nulla fuit tam mesta dies. nā cetera dāpna
Durata iam mente malis. firmaq; tulerunt;
Labitur infelix. manibusq; excepta suorum
Fertur ad equoreas hac se prosternit harenas.
Litoraq; ipsa tenet. tandemq; illata carine ē;
Non sic infelix patriam. portusq; reliquit
Hesperios. sevi premerent cū cesaris arma;
Fida comes magni vadis duce sola relicto
Pompeiumq; fugit. que nox sibi proxima venit
Insompnis. viduo tū primū frigida lecto
Atq; insueta quies uni. nudumq; marito
Non herente latus. sompno quā sepe gravata
Deceptis vacuū. manibus cōplexa cubile ē.
Atq; oblita fuge. quesivit nocte maritum.
Nam quamvis flāma tacitas urgente medullas.

Non iuuat in toto corpus iactare cubili·
Seruatur pars illa thori· caruisse timebat
Pompeio· sz nō supi· tam leta parabant
Instabat miserī magnū que redderet hora;

Postquā castra duces pugne iā mēte ppinquā
Imposuerē iugis· admotaq3 cominꝰ arma
Parq3 suū uiderē dei· caperē oīa cesar
Menia graioꝝ spnit· martēq3 scdm
Iam nͥ de genero fatis deberē recusat
Funestā mūdo uotis petit onibȝ horā·
In casū que cuncta ferat placet alea fati
Alterutrū mersura caput· ter collibȝ onis
Explicuit turmas· et signa minantia pugnā
Testatus nūquā latie se deēe ruine
Ut uidet ad nullos exciri posse tumultus
In pugnā generū· sz clauso fiderē uallo·
Signa mouet· tectusq3 uia dumosa parua·
Dirachij pces rapiendas tendit ad arces;
Hoc iter equoreo pcepit limite magnus·
Queq3 uocat collem taulantius icola petraz·
Insedit castris· epireaq3 menia fuat·
Defendens tutam· ul̄ solis turribȝ urbez;
Non opus hanc ueterū nec moles structa tuetr̄·
Humanusq3 labor facilis licet ardua tollat·
Cedere ul̄ bellis ul̄ cuncta mouētibȝ annis
Sz munimē hr̄ nullo quassabile ferro
Naturam sedemq3 loci· nam clausa pfundo
Undiq3 pcipiti· scopulisq3 mouentibȝ equor·
Exiguo debet qđ nō est insula colli;
Terribiles ratibȝ sustentant menia cautes;
Ioniūq3 furens rapido cū tollitur austro·
Templa domosq3 quatit· spumatq3 i culmīa pont̄;

Hunc auidam belli rapuit spes inproba mentem
Cesaris. ut uastis diffusum collibus hostem
Cingeret ignarum ducto procul aggere uallo;
Metitur terras oculis; nec cespite tantum
Contentus fragili subitos attollere muros.
Ingentes cautes. auulsaque saxa metallis.
Graiorumque domos. direptaque menia transfert;
Extruitur quod non aries impellere seuus
Quod non ulla queat uiolenti machina belli;
Franguntur montes. planaque per ardua cesar
Ducit opus. pandit fossas. turritaque summis
Disponit castella iugis. magnoque recessu
Amplexus fines. saltus nemorosaque tesqua.
Et siluas. uastaque feras. indagine claudit;
Non desunt campi. non desunt pabula magno;
Castraque cesareo circumdatus aggere mutat;
Flumina tot cursus illic exorta fatigant
Illic mersa suos. opumque ut summa reuisat
Defessus cesar mediis intiacet agris.
Nunc uetus iliacos attollat fabula muros.
Adscribatque deis. fragili circumdata testa
Menia mirentur refugi babilonia parthi;
En quantum tigris. quantum celer ambit orontes.
Assiriis quantum populis telluris eoe
Sufficit in regnum. subitum bellique tumultu
Raptum clausit opus. tanti periere labores;
Tot potuere manus. adiungere seston abydo.
Ingestoque solo. phrixeum elidere pontum
Aut pelopis latis ephiren abrumpere regnis
Et ratibus longe flexum domare malee
Aut aliquem mundi quamuis natura negasset
In melius mutare locum; coit area belli;
Hic alitur sanguis. terras fluxurus in omnes;

Hic et thessalie clades libieque tenentur,
Exestuat angusta rabies ciuilis harena;
Prima quidem surgens operum structura fefellit
Pompeium. ueluti medie qui tutus in aruis
Sicanie rapidum nescit latrare pelorum;
Aut uaga cum thetis. rutupinaque litora feruent.
Vnda caledonios fallit turbata britannos;
Vt primum uasto septas uidet aggere terras.
Ipse quoque a tuta deducens agmina petra
Diuersis spargit tumulis. ut cesaris arma
Laxet. et effuso claudentem milite tendat;
Ac tantum septi uallo sibi uendicat agri.
Parua micenee quantum sacrata diane
Distat ab excelsa nemoralis aricia roma;
Quoque modo rome prelapsus menia tibris
In mare descendit. si nusquam torqueat amnem;
Classica nulla sonant. iniussaque tela uagantur
Et fit sepe nefas. iaculum temptante lacerto;
Maior cura ducis miscendis abstrahit armis;
Pompeium. exhauste prebenda ad gramina terre.
Que currens obtriuit eques. gradibusque citatis
Vngula frondentem discussit cornea campum;
Belliger attonsis sonipes defessus in aruis.
Aduectos cum plena ferant presepia culmos
Ore nouas poscens moribundus labitur herbas.
Et tremulo medios abrumpit poplite giros;
Corpora dum soluit tabes. et digerit artus.
Traxit iners celum fluide contagia pestis.
Obscuram in nubem. tali spiramine nessus
Emittit stigium nebulosis aera saxis.
Antraque letiferi rabiem tiphonis anhelant.
Inde labant populi. celoque paratior unda
Omne pati uirus. durauit uiscera ceno;

Iam riget atra cutis· distentaque lumina rumpit·
Ingneaque in uultus· et sacro feruida morbo
Pestis abit fessumque caput se ferre recusat;
Iam magis atque magis preceps agit omnia fatum
Nec medii dirimunt morbi uitamque necemque·
Sed languor cum morte uenit; turbaque cadentum
Aucta lues dum mixta iacent incondita uiuis
Corpora· nam miseros ultra tentoria ciues
Spargere funus erat· tamen hos minuere labores·
A tergo pelagus· pulsusque aquilonibus aer·
Litoraque et plene peregrina messe carine;
At liber terre spatiosis collibus hostis·
Aere non pigro nec inertibus angitur undis·
Sed patitur seuam ueluti circumdatur arta
Obsidione famem· nondum turgentibus altam
In segetem culmis· cernit miserabile uulgus
In pecudum cecidisse cibos· et carpere dumos
Et foliis spoliare nemus· letumque minantes
Uellere ab ignotis dubias radicibus herbas·
Que mollire queunt flamma· que frangere morsu·
Queque per abrasas utero demittere fauces·
Plurimaque humanis ante hoc incognita mensis
Diripiens miles· saturum tamen obsidet hostem;
Ut primum libuit ruptis euadere claustris
Pompeio· cunctasque sibi permittere terras·
Non obscura petit latebrose tempora noctis·
Et raptum furto soceri cessantibus armis
Dedignatur iter· latis exire ruinis
Querit· et impulsu turres constringere uallo·
Perque omnes gladios· et qua uia cede paranda est;
Opportuna tamen ualli pars uisa propinqui
Qua minima castella uacant· et confraga densis
Arboribus dumeta tegunt· huc puluere nullo

Aditus agmen agit subitus qua ad menia uenit;
Tot simul e campis latie fulsere uolucres.
Tot cecidere tube. nec quid uictoria ferro.
Deberet. pauor attonitos confecerat hostes
Quod solum ualuit uirtus iacuere perempti
Debuerant quo stare loco; qui uulnera ferrent
Iam deerant. nimbumque agens tot tela peribat
Tum piceos uolunt inmisse lampadis ignes;
Tum quasse nutant turres. lapsusque minantur
Roboris impacti crebros uomit agger adictus;
Iam pompeiane celsi super ardua ualli
Exierant aquile. iam mundi iura patebant;
Quem non mille simul turmis nec cesare toto
Afferret fortuna locum. uictoribus unus
Eripuit. uetuitque capi. seque arma tenente.
Ac nondum strato. magnum uicisse negauit.
Sceua uiro nomen; castrorum in plebe merebat
Ante feras rodani gentes. ibi sanguine multo
Promotus. latiam longo gerit ordine uitem
Pronus ad omne nefas. et qui nesciret in armis
Quam magnum uirtus crimen ciuilibus esset;
Hic ubi querentes socios iam marte relicto
Tuta fuge cernit. quo uos pauor inquit abegit
Impius et cunctis ignotus cesaris armis.
Terga datis morti. cumulo uos deesse uirorum
Non pudet. et bustis. interque cadauera queri.
Non ira saltem iuuenes pietate remota
Stabitis. e cunctis per quos erumperet hostis
Nos sumus electi; non paruo sanguine magni
Iste dies ierit. peterem felicior umbras
Cesaris in uultu. testem hunc fortuna negauit.
Pompeio laudante cadam; confringite tela
Pectoris incursu. iugulisque retundite ferrum;

Iam longinqua petit pulvis sonitusque ruine.
Securasque fragor concussit Cesaris aures.
Vincimus o socii. veniet qui vindicet arces
Dum morimur; moveat tantum nox illa furorem;
Quantum non primo succedunt classica cantu;
Mirantesque virum. atque avidi spectare secuntur
Scituri iuvenes. numero deprensa locoque
An plus quam mortem virtus daret; ille ruenti
Aggere consistit. primumque cadavera plenis
Turribus evolvit. subeuntesque obruit hostes
Corporibus. totaeque viro dant tela ruine;
Roboraque et moles hosti. seque ipse minatur;
Nunc sude nunc duro contraria pectora conto
Detrudit muris. et valli summa tenentes
Amputat ense manus. caput obterit ossaque saxo;
Ac male defensum fragili compage cerebrum
Dissipat; alterius flamma crines genasque
Succendit; strident oculis ardentibus ignes;
Ut primum cumulo crescente cadavera muros
Admovere solo. non segnior extulit illum
Saltus. et in medias iecit super arma catervas.
Quam per summa rapit celerem venabula pardum;
Tunc densos inter cuneos compressus et omni
Vallatus bello. vincit quem respicit hostem;
Iamque hebes et crasso non asper sanguine mucro.
Percussum Sceve frangit non vulnerat hostem
Perdidit ensis opus. frangit sine vulnere membra;
Illum tota premit moles. illum omnia tela;
Nulla fuit non certa manus. non lancea felix;
Parque novum fortuna videt concurrere. bellum
Atque virum; fortis crebris sonat ictibus umbo.
Et galee fragmenta cave compressa perurunt
Tempora. nec quicquam nudis vitalibus obstat

Iam preter stantes in summis ossibus hastas;
Quid nunc vesani iaculis levibus ne sagittis
Perditis hesuros numquam uitalibus ictus.
Hunc aut tortilibus uibrata phalarica neruis
Obruat. aut uasti muralia pondera saxi;
Hunc aries ferro balistaque limine porte
Promoueat stat non fragilis pro cesare murus.
Pompeiumque tenet; iam pectora non tegit armis.
Ac ueritus credi clipeo. leuaque uacasse
Aut culpa uixisse sua. tot uulnera belli
Solus obit; densamque ferens in pectore siluam
Iam gradibus fessis. in quem cadat eligit hostem
Sic libicis densis elephas oppressus ab armis.
Omne repercussum squalenti missile tergo
Frangit. et herentes mota cute discutit hastas
Viscera tuta latent penitus. citraque cruorem
Confixe stant tela fere. tot facta sagittis
Tot iaculis unam non explent uulnera mortem.
Dictea procul ecce manu cortinis harundo
Tenditur in sceuam. que uoto certior omni.
In caput atque oculi leuum descendit in orbem;
Ille moras ferri neruorumque uincla rupit.
Adfixam uellens oculo pendentem sagittam.
Intrepidus. ferrumque suo cum lumine calcat;
Pannonis haut aliter post ictum seuior ursa
Cum iaculum parua libis amentauit habena
Se rotat in uulnus. telumque irata receptum
Impetit. et secum fugientem circuit hastam.
Perdiderat uultum rabies; stetit imbre cruento
Informis facies. letus fragor ethera pulsat
Victorum. maiora uiris e sanguine paruo
Gaudia non faceret conspectum in cesare uulnus;
Ille tegens alta suppressum mente furorem.

Mitis a uultu penitus uirtute remota
Parcite ait o ciues. procul hinc auertite ferrum;
Collatura mee nil sunt iam uulnera morti;
Non eget ingestis sed uulsis pectore telis;
Tollite et in Magni uiuentem ponite castris;
Hoc uestro prestate duci; sit Sceua relicti
Cesaris exemplum potius quam mortis honeste;
Credidit infelix simulatis uocibus Aulus.
Nec uidit recto gladium mucrone tenentem.
Membraque captiui pariter laturus et arma:
Fulmineum mediis excepit faucibus ensem;
Incaluit uirtus. atque una cede refectus:
Soluat ait penas Sceuam quicumque subactum
Sperauit; pacem gladio si querit ab isto
Magnus: adorato submittat Cesare signa;
An similem uestri segnemque ad fata putatis:
Pompei uobis minor est causeque senatus
Quam mihi mortis amor; simul hec affatur et altus
Cesareas puluis testatur adesse cohortes;
Dedecus hic belli Magno crimenque remisit:
Ne solum tote fugerent te Sceua caterue
Subducto qui Marte ruis; nam sanguine fuso
Vires pugna dabat; labentem turba suorum
Excipit. atque humeris defectum imponere gaudent.
Ac uelut inclusum perfosso in pectore numen
Et uiuam magne speciem uirtutis adorant.
Telaque confixis certant euellere membris:
Exornantque deos. ac nudum pectore Martem
Armis Sceua tuis. felix hoc nomine fame:
Si tibi durus Hiber. aut si tibi terga dedisset
Cantaber exiguis: aut longis Teutonus armis;
Non tu bellorum spoliis ornare Tonantis
Templa potes. non tu letis ululare triumphis;

Infelix quanti dominum uirtute parasti;
Nec magnum hac magnum castrorum parte repulsus
Intra claustra piger dilato marte quieuit:
Quam mare lassatur cum se tollentibus euris
Frangentem fluctus scopulum ferit aut latus alti
Montis adest seramque sibi parat unda ruinam;
Hic uicina petens placido castella profundo
Incursu gemini martis rapit armaque late
Spargit et effuso laxat tentoria campo.
Mutandeque iuuat permissa licentia terre;
Sic pleno padus ore tumens super aggere tutas
Excurrit ripas et totos concutit agros.
Succubuit si qua tellus cumulumque furentem
Undarum non passa ruit tunc flumine toto
Transit et ignotos aperit sibi gurgite campos;
Illos terra fugit dominos his rura colonis
Accedunt donante pado; uix prelia cesar
Senserat elatus specula que prodidit ignis;
Inuenit impulsos presso iam puluere muros;
Frigidaque ut ueteris deprendit signa ruine;
Accendit pax ipsa loci mouitque furorem
Pompeiana quies et uicto cesare sompnus;
Ire uel in clades properat dum gaudia turbet;
Torquato ruit inde minax; qui cesaris arma
Segnius haud uidit quam malo nauta tremente
Omnia subducit circee uela procelle.
Agminaque interius muro breuiore recepit:
Densius ut parua disponeret arma corona;
Transierat primum cesar munimina ualli:
Cum super e totis inmisit collibus agmen:
Effugitque acies obseptum magnus in hostem;
Non sic eneis habitans in uallibus horret
Enchelladum spirante notho cum tota cauernas

Egerit a torrens in campos defluit ethna.
Cesaris ut miles glomerato pulvere vidit
Ante aciem. ceci trepidus sub nube timoris.
Hostibus occurrit fugiens. inque ipsa pavendo
Fata ruit; totus mitti civilibus armis
Usque vel in pace potuit cruor; ipse furentes
Dux tenuit gladios; felix ac libera legum
Roma fores. iurisque tui: vicisset in illo
Si tibi silla loco; dolet heu. semperque dolebit.
Quod scelerum cesar prodest tibi summa tuorum
Cum genero pugnasse pio; pro tristia fata;
Non utice libie clades. hispania munde
Flesset et infando pollutus sanguine nilus
Nobilius phario gestasset rege cadaver;
Nec iuba marmaricas nudus pressisset harenas;
Penorumque umbris placuisset sanguine fuso
Scipio. nec sancto caruisset vita catone;
Ultimus esse dies potuit tibi roma laborum;
Exire e mediis potuit pharsalia fatis;
Deserit averso possessam numine sedem
Cesar. et emathias lacero petit agmine terras;
Arma secuturum soceri quacumque fugasset
Temptavere sui comites deducere magnum
Hortatu patrias sedes. atque hoste carentem
Ausoniam peteret; numquam me cesaris inquit
Exemplo reddam patrie. numquamque videbit
Me nisi dimisso redeuntem milite roma;
Hesperiam potui motu surgente tenere:
Si vellem patriis aciem committere templis.
Ac medio pugnare foro; dum bella relegem
Extremum scithici transcendam frigoris orbem.
Ardentesque plagas; victor tibi roma quietem
Eripiam qui ne premerent te prelia fugi:

Ne potius nequo bello patiaris in isto.
Hec cesar putet esse suam; sic fatur mortis
Phebeios conduxit ibi. tieque secutus
Dena qua uastos aperit cantauia saltus.
Contigit emathiam. bello quam fata parabant;
Thesaliam qua parte diem brumalibus horis
Attollit titan. rupes ossea coheret;
Cum per summa poli phebum trahit altior estas.
Pelion opponit radijs nascentibus umbras.
At medios ignes celi. rapidique leonis
Solsticiale caput. nemorosus summouet otris;
Excipit aduersos zephiros et iapiga pindus.
Et maturato precidit uespere lucem;
Nec metuens imi boream habitator olimpi
Lucentem totis ignorat noctibus acton
Hos inter montes media qui ualle premuntur
Perpetuis quondam latuere paludibus agri;
Flumina dum campi retinent. nec peruia tempe
Dant aditus pelago. stagnumque implentibus unum.
Crescere cursus erat. postquam discessit olimpo
Herculea grauis ossa manu. subiteque ruinam
Sensit aque nereus. melius mansura sub undis
Emathis equoreis regnum pharsalos achillis
Eminet. et prima reteia litora pinu
Que tetigit philace. theleosque. et dorion ira
Flebile pieridum trachin; pretioque nefande
Lampados herculeis fortis melibea pharetris;
Atque olim larissa potens. ubi nobile quondam
Nunc super argos arant; ueteres ubi fabula thebas
Monstrat echionias; ubi quondam pentheos exul
Colla caputque ferens supremo tradidit igni.
Questa quod hoc solum nato rapuisset agaue;
Ergo abrupta palus multos discessit in amnes;

Purus in occasus parvi sed gurgitis Eas
Ionio fluit inde mari; nec fortior undis
Labitur avecte pater Isidis. et tuus Eneu
Pene gener. crassis oblimat Achinadas undis.
Et Meleagrea maculatus sanguine Nessi
Evenus Calidona secat; ferit amne citato
Maliacas Sperchius aquas; et flumine puro
Irrigat Amphrisos famulantis pascua Phebi.
Quique nec humentes nebulas. nec rore madentem
Aera. nec tenues ventos suspirat Anaurus;
Et quisquis pelago per se non cognitus amnis.
Peneo donavit aquas; et gurgite rapto
Apidanus numquamque celer nisi mixtus Enipheus;
Accipit Asopus cursus. Phenixque Melasque.
Solus in alterius nomen cum venerit unde
Defendit Titharesus aquas; lapsusque superne.
Gurgite Penei pro siccis utitur arvis;
Hunc fama est Stigiis manare paludibus amnem.
Et capitis memorem. fluvii contagia vilis
Nolle pati. superumque sibi servare timores;
Ut primum emissis patuerunt amnibus arva.
Pinguis Bebricio discessit vomere sulcus;
Mox Lelegum dextra pressum descendit aratrum;
Eolide Dolopesque solum fregere coloni;
Et Magnetes equis. Minie gens cognita remis;
Illic semiferos Ixionidas Centauros
Feta Pelotroniis nubes effudit in antris;
Aspera te Pholoes frangentem Monice saxa;
Teque sub Ethεο torquentem vertice vulsas
Rethe ferox: quas vix Boreas everteret ornos;
Hospes et Alcide magni Philo teque per amnem
Improbe Lerneas vector passure sagittis;
Teque senex Chiron gelido qui sidere fulgens

Impetis hemonio

Impetus hemonio maiorem scorpion arcu;
Hac tellure feri micuerunt semina martis;
Primus ab equorea percussis cuspide saxis
Thesalicus sonipes bellis feralibus omen
Exiluit. primus chalibem frenosque momordit.
Spumauitque nouis lapide domitoris habenis;
Prima fretum scindens pegaseo litore pinus
Terrenum ignotas hominem proiecit in undas.
Primus thessalice rector telluris ionus
In formam calide percussit pondera masse;
Fudit et argentum flammis. aurumque moneta
Fregit. et inmensis coxit fornacibus era;
Illic quod populos scelerata impegit in arma.
Diuitias numerare datum est; hic maxima serpens
Descendit phiton cirreaque fluxit in antra;
Unde et thessalice ueniunt ad phitia laurus;
Impius hic prolem superis inmisit aleus.
Inseruit celsis prope se cum pelion astris.
Sideribusque uias incurrens abstulit ossa;
Hec ubi disposita fatis tellure locarunt
Castra duces: cunctos belli presaga futuri
Mens agitat. summique grauem discriminis horam
Aduentare palam est. propius iam fata moueri;
Degeneres trepidant animi. peioraque uersant;
Ad dubios pauci presumpto robore casus
Spemque metumque ferunt; turbe sed mixtus inerti.
Sextus erat: magno proles indigna parente;
Cui mox scilleis exul grassatus in undis.
Polluit equoreos siculus pirata triumphos;
Qui stimulante metu fati prenoscere cursus
Impatiensque more: uenturisque omnibus eger.
Non tripodas delii non phitia consuluit antra;
Nec quesisse libet primis quid frugibus altrix

D exionis dodona sonat; quis noscere fibra
Fata queat quis prodat aves quis fulgura celi
Servet et assyria scrutetur sidera cura;
Aut siquid tacitum sed fas erat; ille supernis
Detestanda deis saevorum archana magorum
Noverat et tristes sacris feralibus aras.
Umbrarum ditis que fidem miseroque liquebat
Scire parum superos; vanum saevumque furorem
Adiuvat ipse locus vicinaque menia castris
Hemonidum ficti quas nulla licentia monstri
Transierit quarum quicquid non creditur ars est;
Thessala quin etiam tellus herbasque nocentes
Rupibus ingenuit sensuraque saxa canentes
Archanum ferale magos; ubi plurima surgunt
Vim factura deis et terris hospita colchis.
Legit in hemoniis quas non advexerat herbas;
Impia tot populis tot surdas gentibus aures
Celicolum dire convertunt carmina gentis;
Una per ethereos exit vox illa recessus.
Verbaque ad invitum perfert cogentia numen.
Quod non cura poli celique volubilis umquam
Avocat; infandum tetigit cum sidera murmur.
Tunc babilon persea licet secretaque memphis
Omne vetustorum solvat penetrale magorum.
Abducit superos alienis thessalis aris;
Carmine thessalidum dura in precordia fluxit
Non fatis adductus amor; flammisque severi
Illicitis arsere senes; nec noxia tantum
Pocula proficiunt aut cum turgentia suco
Frontis amature subducunt pignora fete;
Mens hausti nulla sanie polluta veneni.
Excantata perit; quos non concordia mixti
Alligat ulla thori blandeque potentia forme.

Traxerunt torti magica uertigine fili;
Cessauere uices rerum· dilataque longa
Hesit nocte dies; legi non paruit ether·
Torpuit et preceps audito carmine mundus;
Axibus et rapidis impulsos iuppiter urgens·
Miratur non ire polos; nunc omnia complent
Imbribus et calido producunt nubila phebo;
Et tonat ignaro celum ioue; uocibus isdem
Humentes late nebulas nimbosque solutis
Excussere comis; uentibus cessantibus equor
Intumuit; rursus uetitum sentire procellas
Conticuit turbante notho; puppesque ferentes
Inuentum tumuere sinus; de rupe pependit
Abscisa fixus torrens; amnisque cucurrit
Non qua pronus erat; nilum non extulit estas;
Meander direxit aquas· rodanumque morantem
Precipitauit arar; et summisso uertice montes
Explicuere iugum; nubes suscepit olimpus;
Solibus et nullis scithice cum bruma rigeret
Dimaduere niues; impulsam sidere tetim
Repulit hemonium defenso litore carmen;
Terra quoque immoti concussit ponderis axem·
Et medium urgens titubauit nisus in orbem;
Tante molis onus percussum uoce recessit·
Prospectumque dedit circumlabentis olimpi·
Omne potens animal leti genitumque nocere·
Et pauet hemonias· et mortibus instruit artes;
Has auide tigres et nobilis ira leonum·
Ore fouent blando; gelidos his explicat orbes
Inque pruinoso coluber distenditur aruo;
Uiperei coeunt abrupto corpore nodi·
Humanoque cadit serpens afflata ueneno;
Quis labor hic superum cantus herbasque sequendi·

Spernendique timor? cuius commercia pacti
Obstrictos habuere deos? parere necesse est.
An iuvat? ignota tantum pietate merentur?
An tacitis valuere minis? hoc iuris in omnes
Est illis superos? an habent hec carmina certum
Imperiosa deum, qui mundum cogere quicquid
Cogitur ipse potest? illic et sidera primum
Precipiti deducta polo, Phebeque serena
Non aliter diris verborum obsessa venenis
Palluit, et nigris terrenisque ignibus arsit.
Quam si fraterna prohiberet imagine tellus
Insereretque suas flammis celestibus umbras;
Et patitur tantos cantu depressa labores.
Donec suppositas propior despumet in herbas;
Hos scelerum ritus hec dire carmina gentis.
Effera damnarat nimie pietatis Erictho.
Inque novos ritus pollutam duxerat artem;
Illi namque nefas urbis summittere tecto
Aut laribus ferale caput; desertaque busta
Incolit, et tumulos expulsis obtinet umbris
Grata deis Erebi; cetus audire silentum
Nosse domos Stigias archanaque Ditis operti
Non superi non vita vetat; tenet ora profane
Feda situ macies; celoque ignota sereno.
Terribilis Stigio facies pallore gravatur;
Impexis onerata comis; si nimbus et atre
Sidera subducunt nubes: tunc Thessala nudis
Egreditur bustis nocturnaque fulmina captat;
Semina fecunde segetis calcata perussit;
Et non letiferas spirando perdidit auras;
Nec superos orat nec cantu supplice numen
Auxiliare vocat, nec fibras illa litantis
Novit; funereas aris imponere flammas

Gaudet et accenso rapuit que thura sepulchro;
Omne nefas superi prima iam voce precantis
Concedunt carmenque timent audire secundum;
Viventes animas et adhuc sua membra regentes
Infodit busto; fatis debentibus annos
Mors invita subit; perversa funera pompa
Retulit a tumulis; fugere cadavera letum;
Fumantes iuvenum cineres ardentiaque ossa;
E mediis rapit illa rogis; ipsamque parentes
Quam tenuere facem; nigroque volantia fumo
Feralis fragmenta thori vestesque fluentes
Colligit in cineres et olentes membra favillas;
Ast ubi servantur saxis quibus intimus humor
Ducitur et tracta durescunt tabe medulle
Corpora tunc omnes avide desevit in artus;
Inmergitque manus [illegible] oculis gaudetque gelatos
Effodisse orbes [illegible] et sicce pallida rodit
Excrementa manus; laqueum nodosque nocentes
Ore suo rupit; pendentia corpora carpsit
Abrasitque cruces; percussaque viscera nimbis
Vulsit et incoctas admisso sole medullas;
Insertum manibus chalybem nigramque per artus
Stillantis tabi saniem virusque coactum
Sustulit et nervo morsus retinente pependit.
Et quodcumque iacet nuda tellure cadaver
Ante feras volucresque sedet nec carpere membra
Vult ferro manibusque suis morsusque luporum
Expectat siccis raptura e faucibus artus;
Nec cessant a cede manus si sanguine vivo
Est opus erumpat iugulo qui primus aperto.
Nec refugit cedes vivum si sacra cruorem
Extaque funeree poscunt trepidantia mense;
Vulnere si ventris non qua natura vocabat

Extrahitur partus calidis ponendus in aris;
Et quotiens seuis opus est ac fortibus umbris.
Ipsa facit manes; hominum mors omnis in usu est;
Illa gene florem primeuo corpore uulsit;
Illa comam leua morienti abscidit ephebo;
Sepe etiam caris cognato in funere dira
Thessalis incubuit membris. atque oscula figens.
Truncauitque caput compressaque dentibus ora
Laxauit, siccoque herentem gutture linguam
Premordens gelidis infudit murmura labris;
Archanumque nefas stigias mandauit ad umbras;
Hanc ut fama loci pompeio prodidit: alta
Nocte poli titan medium quo tempore ducit
Sub nostra tellure diem. deserta per arua
Carpit iter; fidi scelerum suetique ministri
Effractos circum tumulos ac busta uagati.
Conspexere procul prerupta in caute sedentes.
Qua iuga deuexus pharsalica porrigit hemus;
Illa magis magicisque deis incognita uerba
Temptabat, carmenque nouos fingebat in usus;
Namque timens ne mars alium uagus iret in orbem.
Emathis et tellus tam multa cede careret.
Sollicitos cantu dirisque uenefica sucis
Conspersos uetuit transmittere bella philippos.
Tot mortes habitura suas usuraque mundi
Sanguine. cesorum truncare cadauera regum
Sperat. et hespie cineres aduertere gentes.
Ossaque nobilium. tantosque adquirere manes;
Hic ardor solusque labor. quid corpore magni
Proiecto rapiat. quos cesaris inuolet artus;
Quam prior affatur pompei ignaua propago;
O decus hemonidum populis que pandere fata
Queque suo uentura potes deuertere cursu.

Te precor ut certum liceat michi noscere fines
Quem belli fortuna paret; non ultima turbe
Pars ego romane magni clarissima proles
Vel dominus rerum vel tanti funeris heres;
Mens dubijs perculsa pavet rursusque parata est
Certos ferre metus; hoc casibus eripe iuris
Ne subiti cecique ruant; vel numina torque
Vel tu parce deis et manibus exprime verum.
Elisias resera sedes ipsamque vocatam
Quos petat e nobis mortem michi coge fateri;
Non humilis labor est dignum quod querere cures.
Vel tibi quo tanti preponderet alea fati;
Inpia letatur vulgato nomine fame
Thessalis ac contra si fata minora moveres
Pronum erat o iuvenis quos velles inquit in actus
Invitos prebere deos; conceditur arti.
Unam cum radijs presserunt sidera mortem
Inseruisse moras et quamvis fecerit omnis
Stella senem medios herbis abrumpimus annos;
At simul a prima descendit origine mundi
Causarum series atque omnia fata laborant.
Si quicquam mutare velis unoque sub ictu
Stat genus humanum tunc thessala turba fatemur
Plus fortuna potest; sed si prenoscere casus
Contentus faciles aditus multique patebunt;
Ad verum tellus nobis etherque chaosque.
Equoraque et campi rodopeaque saxa loquntur;
Sed pronum cum tanta nove sit copia mortis
Emathijs unum campis attollere corpus.
Ut modo defuncti tepidique cadaveris ora
Plena voce sonent ne membris sole perustis
Auribus incertum feralis strideat umbra;
Dixerat et noctis geminatis arte tenebris

Mestum tecta caput squalenti nube perrat
Corpora cesorum tumulis proiecta negatis.
Continuo fugere lupi, fugere revulsis
Unguibus inpaste volucres. dum thessala vatem
Eligit et gelidas leto scrutata medullas.
Pulmonis rigidi stantes sine vulnere fibras
Invenit et vocem defuncto in corpore querit.
Fata peremptorum pendent iam multa virorum
Quem superis revocasse velit. si tollere totas
Temptasset campis acies et reddere bello.
Cessissent leges herebi. monstroque potenti
Extractus stigio populus pugnasset averno.
Electum tandem traiecto gutture corpus
Ducit et inserto laqueis feralibus unco
Per scopulos miserum trahitur per saxa cadaver
Victurum montisque cavi quem tristis erictho
Dampnarat sacris alta sub rupe locatur.
Haut procul a ditis cecis depressa cavernis
In preceps subsedit humus. quam pallida pronis
Urget silva comis et nullo vertice celum
Suspiciens. phebo non pervia taxus opacat.
Marcentes intus tenebre. pallensque sub antris
Longa nocte situs numquam nisi carmine factum
Lumen habet. non tenareis sic faucibus aer
Sedit iners. mestum mundi confine latentis
Ac nostri. quo non metuunt emittere manes
Tartarei reges. nam quamvis thessala vates
Vim faciat fatis. dubium quod traxerit illuc
Aspiciat stigias an quod descenderit umbras.
Discolor et vario furialis cultus amictu
Induitur. vultusque aperitur crine remoto.
Et coma vipereis substringitur horrida sertis.
Ut pavidos iuvenis comites ipsumque trementem

Conspicit exanimi defixum lumina uultu
Ponite ait trepida conceptos mente timores.
Iam noua iam uera reddetur uita figura
Ut quamuis pauidi possint audire loquentem;
Si uero stigiosque lacus ripamque sonantem
Ignibus ostendam: si me presente uideri
Eumenides possent: uillosaque colla colubris
Cerberus excutiens et uincti terga gigantis.
Quis timor ignaui metuentes cernere manes.
Pectora tunc primum feruenti sanguine supplet
Vulneribus laxat nouis taboque medullas
Abluit et uirus large lunare ministrat;
Huc quicquid fetu genuit natura sinistro
Miscetur; non spuma canum quibus unda timori est.
Viscera non lincis. non durus nodus hiene:
Defuit. et cerui pasti serpente medulla;
Non puppem retinens euro tendente rudentes
In mediis echenais aquis. oculique draconum;
Queque sonant feta tepefacta sub alite saxa;
Non arabum uolucer serpens. innataque rubris
Equoribus custos pretiose uipera conche;
Aut uiuentis adhuc libice membrana ceraste.
Aut cinis conpositi phenicis in ara;
Quo postquam uiles et habentes nomina pestes
Contulit infando saturatis carmine frondes.
Et quibus os dirum nascentibus inspuit herbas
Addidit: et quicquid mundo dedit ipsa ueneni;
Tunc uox letheos cunctis pollentior herbis
Excantare deos: confundit murmura primum
Dissona et humane multum discordia lingue;
Latratus habet illa canum. gemitusque luporum;
Quod trepidus bubo. quod strix nocturna queruntur.
Quod strident ululantque fere. quod sibilat anguis

Exprimit et planctus illise cautibus unde
Silvarumque sonum fractæque tonitrua nubis;
To[...] rerum vox una fuit; mox cetera cantu
Explicat hemonio penetratque in tartara linguas
Eumenides stigiumque nefas, peneque nocentum
Et chaos innumeros avidum confundere mundos
Et rector terre, quem longa in secula torquet
Mors dilata deum, styx et quos nulla meretur
Thessalis elisii, celum matremque perosa
Persephone, nostre ecates pars ultima, per quam
Manibus et mihi sunt tacite commercia lingue
Ianitor et sedis laxe, qui viscera sevo
Spargis nostra cani, repetitaque fila sorores
Tracture, tu qui flagrantis portitor unde
Iam lassate senex ad me redeuntibus umbris
Exaudite preces; si vos satis ore nefando
Pollutoque voco, si numquam hec carmina fibris
Humanis ieiuna cano; si pectora plena
Sepe dedi, lavi calido prosecta cerebro
Si quisquis vestris caput extaque lancibus infans
Imposuit victurus erat, parete precanti;
Non in tartareo latitantem poscimus antro
Assuetamque diu tenebris, modo luce fugata
Descendentem animam; primo pallentis hiatu
Heret adhuc orci; licet has exaudiat herbas
Ad manes veniet semel, ducis omnia nato
Pompeiana canat nostri modo militis umbra
Si bene de vobis civilia bella merentur;
Hec ubi fata caput spumantiaque ora levavit
Aspicit astantem proiecti corporis umbram
Exanimes artus invisaque claustra timentem
Carceris antiqui, pavet ire in pectus apertum
Visceraque et ruptas letali vulnere fibras;

Ah miser cui extremum mortis munus inique
Eripitur non posse mori; miratur erictho
Has fatis licuisse moras irataque morti
Verberat immotum vivo serpente cadaver;
Perque cavas terre quas egit carmine rimas
Manibus illatrat regnique silentia rumpit;
Tesiphone vocisque mee secura megera
Non agitis sevis herebi per inane flagellis
Infelicem animam ego vos iam nomine vero
Eliciam stigiasque canes in luce superna
Destituam per busta sequar per funera custos
Expellam tumulis abigam vos omnibus urnis;
Teque deis ad quos alio procedere vultu
Ficta soles hecate pallenti tabida forma
Ostendam faciemque herebi mutare vetabo;
Eloquar inmenso terre sub pondere que te
Contineant hennea dapes quo federe mestum
Regem noctis ames; que te contagia passam
Noluerit revocare ceres; tibi pessime mundi
Arbiter inmittam ruptis titana cavernis
Et subito feriere die paretis an ille
Conpellendus erit quo numquam terra vocato
Non concussa tremit qui gorgona cernit apertam
Verberibusque suis trepidam castigat erinen
Indespecta tenet vobis qui tartara cuius
Vos estis superi stigias qui peierat undas
Protinus adstrictus caluit cruor atraque fovit
Vulnera et in venas extremaque membra cucurrit;
Percusse gelido trepidant sub pectore fibre,
Et nova desuetis subrepens vita medullis
Miscetur morti; tunc omnis palpitat artus;
Tenduntur nervi nec se tellure cadaver
Paulatim per membra levat, terraque repulsum est

Exceptique simul; distento lumina rictu
Nudantur; nondum facies viventis in illo
Iam morientis erat. remanet pallorque rigorque
Et stupet illatus mundo; sed murmure nullo.
Ora astricta sonant. vox illi linguaque tantum
Responsura datur. dic inquit thessala. magna
Quod iubeo mercede mihi. nam vera locutum
Inmunem toto mundi prestabimus evo
Artibus hemoniis. tali tua membra sepulcro.
Talibus exuram stigio cum carmine silvis.
Ut nullos cantata magos exaudiat umbra;
Sit tanti vixisse iterum. nec verba nec herbe
Audebunt longe somnum tibi solvere lethes
A me morte dati; tripodas vatesque deorum
Sors obscura tenet; certus discedat ab umbris
Quisquis vera petit. direque oscula mortis
Fortis adit; ne parce precor. da nomina rebus;
Da loca da vocem. qua mecum fata loquantur;
Addidit et carmen quo quicquid consulit umbram.
Scire dedit; mestum fletu manante cadaver.
Tristia non equidem parcarum stamina dixit.
Aspexi tacite revocatus ab aggere ripe;
Quod tamen e cunctis mihi noscere contigit umbris;
Effera romanos agitat discordia manes;
Impiaque infernam rapuere arma quietem;
Elisias alii sedes. ac tartara mesta
Diversi liquere duces; quid fata pararent
Hi fecere palam; tristis fletibus umbris
Vultus erat. vidi decios natumque patremque
Lustrales bellis animas, flentemque camillum
Et curios sillam. de te fortuna querentem;
Deplorat libicas perituram scipio terris
Infaustam sobolem; maior cartaginis hostis;

Non fuituri mereret cito fata nepotis;
Solum te consul depulsis prime tirannis
Brute pias inter gaudentem vidimus umbras;
Abruptis catilina minax fractisque catenis
Exultat. mariique truces. nudique cethegi;
Vidi ego letantes populariа nomina drusos;
Legibus immodicos. ausosque ingentia gracchos;
Eternis calibis nodis. et carcere ditis.
Constricte. plausere manus; camposque piorum
Poscit turba nocens; regni possessor inertis
Pallentes aperit sedes; abruptaque saxa
Asperat. et durum vinclis adamanta; paratque
Penam victori; refer hec solatia tecum
O iuvenis. placido manes patremque domumque
Expectare sinu. regnique in parte serena
Pompeio servare locum; nec gloria parve
Sollicitat vite. veniet que misceat omnes
Hora duces; properate mori; magnoque superbi
Quamvis e parvis animo descendite bustis;
Et romanorum manes calcate deorum.
Que tumulum nili que tiberis abluat unda
Queritur. et ducibus tantum de funere pugna:
Tu fatum ne quere tuum; cognoscere parce
Me reticente dabunt. tibi certior omnia vates
Ipse canet siculis genitor pompeius in arvis;
Ipse quoque incertus quo te vocet unde repellat;
Quas iubeat vitare plagas que sidera mundi;
Europam miseri libiamque asiamque timente;
Distribuet tumulos vestris fortuna triumphis;
O miseranda domus toto nichil orbe videbis
Tutius emathia; sic postquam fata peregit.
Stat vultu mestus tacito. mortemque reposcit;
Carminibus magicis opus est. herbisque. cadaver

L

Ut cadat et nequeunt animam sibi reddere fata.
Consumpto iam iure semel; tunc robore multo
Extruit illa rogum; venit defunctus ad ignes;
Accensa iuvenem positum strue liquit ericzho.
Tandem passa mori; sextoque ad castra parentis
It comes; et celo lucis ducente colorem
Dum ferrent tutos intra tentoria gressus
Iussa tenere diem densas nox prestitit umbras;

Segnior oceano quam lex eterna vocabat
Luctificus titan numquam magis ethera contra
Egit equos cursumque polo rapiente retorsit
Defectusque pati voluit rapteque labores
Lucis et attraxit nubes non pabula flammis
Sed ne thessalico purus luceret in orbe;
At nox felicis magno pars ultima vite.
Sollicitos vana decepit imagine somnos
Nam pompeiani visus sibi sede theatri
Innumeram effigiem romane cernere plebis
Attollique suum letis ad sidera nomen
Vocibus et plausu cuneos certare sonantes;
Qualis erat populi facies clamorque faventis
Olim cum iuvenis primique etate triumphi
Post domitas gentes quas torrens ambit hiberus
Et quecumque fugax sertorius impulit arma
Vespere pacato pura venerabilis eque.
Sedit adhuc romanus eques; seu fine bonorum
Anxia venturis ad tempora leta refugit.
Sive per ambages solitas contraria visis
Vaticinata quies magni tulit omnia planctus.
Seu vetito patrias ultra tibi cernere sedes.
Sic romam fortuna dedit; ne rumpite somnos
Castrorum vigiles; nullas tuba verberet aures;

Crastina dira quies et imagine mesta diurna
Undique funestas acies feret undique bellum;
Unde pares somnos populi noctemque beatam
O felix si te vel sic tua roma videret;
Donassent utinam superi patrieque tibique
Unum magne diem quo fati certus uterque
Extremum tanti fructum caperetis amoris;
Tu velut ausonia vadis moriturus in urbe;
Illa rati semper de te sibi conscia voti
Hoc scelus haut umquam fatis herere putavit
Sic se dilecti tumulum quoque perdere magni;
Te mixto flesset luctu iuvenisque senesque
Iniussusque puer lacerasset crine soluto
Pectora femineum ceu bruti funere vulgus;
Nunc quoque tela licet paveant victoris iniqui
Nuntiet ipse licet cesar tua funera flebunt
Sed dum tura ferunt dum laurea serta tonanti;
O miseri quorum gemitus edere dolorem
Qui te non pleno pariter planxere theatro;
Vicerat astra iubar cum mixto murmure turba
Castrorum fremuit fatisque trahentibus orbem
Signa petit pugne; miseri pars maxima vulgi
Non totum visura diem tentoria circum
Ipsa ducis queritur; magnoque accensa tumultu
Mortis vicine properantes admovet horas;
Dira subit rabies sua quisque ac publica fata
Precipitare cupit; segnis pavidusque vocatur
Ac nimium patiens soceri pompeius et orbis
Indulgens regno qui tot simul undique gentes
Iuris habere sui vellet pacemque timeret;
Nec non et reges populique queruntur eoi
Bella trahi patriaque procul tellure teneri;
Hoc placet o superi cum vobis vertere cuncta

Propositum est nobis nostris erroribus addere ruinam·
Claudibus iterum· nocituraque poscunt arma;
In pompeianis uotum est pharsalia castris;
Cunctorum uoces· romani maximus auctor
Tullius eloquii· cuius sub iure togaque
Pacificas seuus tremuit catilina secures:
Ptulit iratus bellis cum rostra forumque
Optaret· passus tam longa silentia miles;
Abdidit inualido robur facundia cause;
Hoc pro tot meritis solum te magne precatur
Vti se fortuna uelis; proceresque tuorum
Castrorum· regesque tui cum supplice mundo
Affusi· uinci socerum patiare rogamus;
Humano generi tam longo tempore bellum
Cesar erit· merito pompeium uincere lente
Gentibus indignum est· a transcurrente subactis;
Quo tibi feruor abit· aut quo fiducia fati·
De superis ingrate times· causamque senatus
Credere diis dubitas· ipse tua signa reuellent
Prosilientque acies; pudeat uicisse coactum·
Si duce te iusso· si nobis bella geruntur·
Quid mundi gladios a sanguine cesaris arces·
Vibrant tela manus; uix signa morantia quisquam
Expectat; propera ne te tua classica linquant;
Scire senatus auet· miles te magne sequatur·
An comes; ingemuit rector sensitque deorum
Esse dolos· et fata sue contraria menti;
Si placet hoc inquit cunctis· si milite magno·
Non duce tempus eget· nil ultra fata morabor·
Inuoluat populos una fortuna ruina
Sitque hominum magne lux ista nouissima parti;
Testor roma tamen magnum quo cuncta perirent·
Accepisse diem; potuit tibi uulnere nullo·

Stare labor

Stare labor belli potuit sine cede subactum
Captivumque ducem violate tradere paci.
Quis furor o ceci scelerum civilia bella
Gesturi metuunt ne non cum sanguine vincant.
Abstulimus terras exclusimus equore toto
Ad primeaturas segetum ieiuna rapinas
Agmina compulimus votumque effecimus hosti
Ut mallet sterni gladiis mortemque suorum
Permiscere meis. Pars magna peracta est
His quibus effectum est ne pugnam tyro paveret
Si modo virtutis stimulis ireque calore
Signa petunt; multos in summa pericula misit
Venturi timor ipse mali; fortissimus ille est
Qui promptus metuenda pati si comminus instent
Et differre potest; placet hec tam prospera rerum
Tradere fortune gladiis permittere mundi
Discrimen pugnare ducem quam vincere malunt;
Res mihi romanas dederas fortuna regendas;
Accipe maiores et ceco marte tuere;
Pompeii nec crimen erit nec gloria bellum;
Vincis apud superos votis me cesar iniquis;
Pugnatur; quantum scelerum quantumque malorum
In populos lux ista foret; quot regna iacebunt;
Sanguine romano quam turbidus ibit enipeus;
Prima velim caput hoc funesti lancea belli.
Sine momento rerum partisque ruina
Casurum est feriat, neque enim victoria magno
Letior; aut populis invisum hac clade peracta
Aut hodie pompeius erit miserabile nomen.
Omne malum victi quod sors feret ultima rerum
Omne nefas victoris erit; sic fatur et arma
Permittit populis frenosque furentibus ira
Laxat et ut victus violento navita choro.

Et regimen ventis ignavumque arte relicta
Puppis onus trahitur; trepido confusa tumultu
Castra fremunt. animique truces sua pectora pulsant
Ictibus incertis; multorum pallor in ore
Mortis venture faciesque simillima facto;
Advenisse diem qui fatum rebus in evum
Conderet humanis. et queri roma quid esset
Illo marte palam est sua quisque pericula nescit.
Attonitus maiore metu; quis litora ponto
Obruta quis summis cernens in montibus equor.
Etheraque in terras deiecto sole cadentem
Tot rerum finem timeat sibi. non vacat ullos
Pro se ferre metus. et urbi magnoque timetur;
Nec gladiis habuere fidem. nisi cautibus asper
Exarsit mucro. tunc omnis lancea saxo
Erigitur. tendunt nervis melioribus arcus,
Cura fuit lectis pharetras implere sagittis;
Auget eques stimulos. frenorumque aptat habenas;
Si liceat superis hominum conferre labores
Non aliter phlegra rapidos tollente gigantes
Martius incaluit siculis incudibus ensis.
Et rubuit flammis iterum neptunia cuspis.
Spiculaque extenso pean phitone recoxit.
Palleas gorgoneos diffudit in egida crines;
Pallenea iovi mutavit fulmina ciclops.
Non tamen abstinuit venturos prodere casus
Per varias fortuna notas; nam thessala rura
Inque oculos hominum fregere fulgura nubes
Cum peterent. totus venientibus obstitit ether.
Adversasque faces immensoque igne columpnas
Et trabibus mixtis avidos typhonas aquarum
Detulit. atque oculos ingesto fulgure clausit;
Excussit cristas galeis capulosque solutis

Perfudit gladios · erectaque pila liquavit ·
Ethereoque nocens fumavit sulphure ferrum;
Nec non innumero cooperta examine signa
Vixque revulsa solo · maiori pondere pressum
Signiferi mersere caput; rorantia fletu
Usque ad thessaliam romana et publica signa;
Admotus superis discussa fugit ab ara
Taurus · et emathios preceps se iecit in agros;
Nullaque funestis inventa victima · sacris;
At tu quos scelerum superos quas rite vocasti ·
Eumenidas cesare · stigia que numina regni ·
Infernumque nefas · et mersos nocte furores ·
Impia tam seve gesturus bella litasti ·
Iam dubium · monstris ne deum nimioque pavori
Crediderint; multis cum occurrere visus olimpo
Pindus · et abruptis mergi cum vallibus hemus;
Edere nocturnas belli pharsalia voces;
Ire posseam rapidus boetida sanguis ·
Inque vicem vultus tenebris mirantur opertos ·
Et pallere diem · galeisque incumbere noctem;
Defunctos volitare patres · et sanguinis umbras :
Ante oculos volitare suos · sed mentibus unum
Hoc solamen erat · quod non turba nefandi
Conscia · que patrum iugulos que pectora fratrum
Sperabat · gaudet monstris · mentisque tumultum
Atque omen scelerum subitos putat esse furores;
Quid mirum populos quos lux extrema manebat
Limphato trepidasse metu · presaga malorum
Si data mens homini est · tyriis qui gadibus hospes
Adiacet · armeniumque bibit romanus araxem :
Sub quocumque die quocumque est sidere mundi :
Meret · et ignorat causas · animumque dolentem
Corripit · emathiis quid perdat nescius arvis;

Euganeo si uera fides memorantibus augur
Colle sedens aponus terris ubi fumifer exit
Atque antenorei dispergitur unda timaui.
Uenit summa dies. geritur res maxima dixit.
Impia concurrunt pompei et cesaris arma;
Seu tonitrus. ac tela iouis presaga notauit.
Ethera seu totum discordi obsistere celo.
Solis in obscuro pugnam pallore notauit;
Prospexitque polos. seu lumen in ethere mestum.
Dissimilem certe cunctis quos explicat. egit
Thessalicum natura diem; si cuncta perito
Augure mens hominum celi noua signa notasset.
Spectari toto potuit pharsalia mundo;
O summos hominum. quorum fortuna per orbem
Signa dedit. quorum fatis celum omne uacauit
Hec et apud seras gentes. populosque nepotum
Siue sua tantum uenient in secula fama.
Siue aliquid magnis nostri quoque cura laboris
Nominibus prodesse potest. cum bella legentur.
Spesque metusque simul perituraque uota mouebunt.
Attonitique omnes ueluti uenientia fata.
Non transmissa legent. et adhuc tibi magne fauebunt;
Miles ut aduerso phebi radiatus ab ictu
Descendens totos perfudit lumine colles.
Non temere inmissus campis. stetit ordine certo
Infelix acies; cornus tibi cura sinistri
Lentule cum prima que tum fuit optima bello
Et quarta legione datur. tibi numine pugnax
Aduerso domiti dextri frons tradita martis;
At medii robur belli. fortissima densant
Agmina. que cilicum terris deducta tenebat
Scipio miles in hoc. libico dux primus in orbe;
At iuxta fluuios. et stagna undantis enipei

Cappadoci montana cohors et largus habens
Ponticus ibat eques; sed campi plurima medii
Tetrarche reges que tenent magnique tiranni;
Atque omnis latio que servit purpura ferro
Illuc et libie numidas et creta cidonas
Misit et ichireis cursus fuit inde sagittis;
Inde truces galli solitum prodistis in hostem;
Illic pugnaces commovit hyberia cetras;
Eripe victori gentes et sanguine mundi
Fuso magne semel totos consume triumphos;
Illo forte die cesar statione relicta.
At segetum raptus moturus signa repente
Conspicit in planos hostem descendere campos;
Oblatumque videt votis sibi mille petitum
Tempus in extremos quo mitteret omnia casus;
Eger quippe more flagrans que cupidine regni.
Ceperat exiguo tractu civilia bella
Ut lentum damnare nefas; discrimina postquam
Adventare ducum supremaque prelia vidit.
Casuram fatis sensit nutare ruinam.
Illa quoque in ferrum rabies promtissima paulum
Languit et casus audax spondere secundos
Mens stetit in dubio quam nec sua fata timere.
Ne magni sperare sinunt, formidine mersa
Prosilit hortando melior fiducia vulgo.
O domitor mundi rerum fortuna mearum
Miles adest totiens optate copia pugne.
Nil opus est votis iam fatum accersite ferro;
In manibus vestris quantus sit cesar habetis.
Hec est illa dies mihi quam rubiconis ad undas
Promissam memini cuius spe movimus arma.
In quam distulimus vetitos remeare triumphos.
Hec eadem est hodie que pignora queque penates

Reddat et emeritos faciat uos a marte colonos
Hec fato que teste probet quis iustius arma
Sumpserit; hec acies uictum factura nocentem
Si pro me patriam ferro flammisque petistis
Nunc pugnate truces gladiisque exsoluite culpam.
Nulla manus belli mutato iudice pura est.
Nec mihi res agitur; sed uos ut libera sitis
Turba precor gentes ut ius habeatis in omnes
Ipse ego priuate cupidus me reddere uite
Plebeiaque toga modicum componere ciuem
Omnia dum uobis liceant: nichil esse recuso
Inuidia regnate mea; nec sanguine multo
Spem mundi petitis. grais delecta iuuentus
Gymnasiis aderit. studioque ignaua palestre
Et uix arma ferens; aut mixte dissona turbe.
Barbaries. non illa tubas. non agmine moto:
Clamorem latura suum; ciuilia pauce
Bella manus facient; pugne pars magna leuabit
His orbem populis. romanumque obteret hostem,
Ite per ignauas gentes famosaque regna
Et primo ferri motu prosternite mundum.
Sitque palam quas tot duxit pompeius in urbem
Curribus unius gentes non esse triumphi;
Armenios ne mouet romana potentia cuius
Sit ducis: aut emptum minimo uult sanguine quisque
Barbarus hesperiis magnum preponere rebus;
Romanos odere omnes. dominosque grauantur
Quos nouere magis; sed me fortuna meorum
Commisit manibus quorum me gallia testem
Tot fecit bellis; cuius non militis ensem
Agnoscam. celumque tremens cum lancea transit
Dicere non fallor quo sit uibrata lacerto.
Quod si signa ducem numquam fallentia uestrum

Conspicio faciesque truces oculosque minaces
Uicistis: videor fluvios spectare cruoris.
Calcatosque simul reges sparsumque senatus.
Corpus et immensa populos in cede natantes;
Sed mea fata moror: qui vos in tela furentes
Uocibus his teneo; veniam date bella trahenti
Spe trepido aut umquam vidi tam magna daturos
Tam prope me superos. camporum limite parvo
Absumus a votis; ego sum cui marte peracto
Que populi regesque tenent donare licebit.
Quo ne poli motu quo celi sidere verso
Tessalice tantum superi permittitis ore.
Aut merces hodie bellorum aut pena parata est;
Cesareas spectate cruces spectate cathenas.
Et caput hoc positum rostris effusaque membra;
Septorumque nefas et clausi prelia campi;
Cum duce sillano gerimus civilia bella.
Uestri cura movet. nam me secura manebit
Sors quesita manu; fodientem viscera cernet
Me mea qui nondum victo respexerit hoste;
Dii quorum curas abduxit ab ethere tellus
Romanusque labor vincat quicumque necesse
Non putat in victos sevum distringere ferrum
Quique suos cives quod signa adversa tulerunt
Non credit fecisse nefas; pompeius in arto
Agmina vestra loco vetita virtute moveri
Cum tenuit quanto satiavit sanguine ferrum;
Uos tamen hoc oro iuvenes ne cedere quisquam
Hostis terga velit civis qui fugerit esto;
Sed dum tela micant non vos pietatis imago
Ulla nec adversa conspecti fronte parentes
Commoveant vultus gladio turbate verendos;
Sive quis infesto cognata in pectora ferro

Ibit. seu nullum violabit vulnere pignus.
Ignotum vulgo tamquam scelus inputet hostis;
Sternite iam vallum. fossasque inplete ruina.
Exeat ut plenis acies non sparsa maniplis.
Parcite nec castris. vallo tendatis in illo
Unde acies peritura venit; vix cuncta locuto
Cesare quemque suum munus trahit. armaque rapti
Sumpta ceresque viris. capiunt presagia belli;
Calcatisque ruunt castris. stant ordine nullo
Arte ducis nulla. permittunt omnia fatis;
Si totidem magni soceros. totidemque petentes
Urbis regna sue funesto in marte locasset.
Non tam precipiti ruerent in prelia cursu;
Vidit ut hostiles in rectum exire catervas
Pompeius. nullasque moras permittere bello.
Sed superis placuisse diem: stat corde gelato
Attonitus; tantoque duci sic arma timere
Omen erat; premit inde metus. totumque per agmen
Sublimi provectus equo: quem flagitat inquit
Vestra diem virtus finis civilibus armis.
Quem quesistis: adest. totas effundite vires
Extremum ferri superest opus. unaque gentes
Hora trahit; quisquis patriam. carosque penates
Qui subolem. ac thalamos. desertaque pignora querit.
Ense petat. medio posuit deus omnia campo.
Causa iubet melior superos sperare secundos
Ipsi tela regent per viscera Cesaris ipsi
Romanas sancire volent hoc sanguine leges;
Si socero dare regna meo mundumque pararent.
Precipitare meam fatis potuere senectam.
Non iratorum populis urbique deorum est.
Pompeium servare ducem, quam vincere possent
Omnia contulimus. subiere pericla clari

Sponte uiri sacreque antiquus imagine miles;
Si curios his fata darent reducesque camillos.
Temporibus decios ue capud fatale uouentes.
Hinc starent primo gentes oriente coacte
Innumereque urbes. quantas in prelia numquam
Exciuere manus; toto simul utimur orbe;
Quicquid signiferi conprensum limite celi
Sub nothon. et borean hominum sumus. arma mouemus
Nonne superfusis collectum cornibus hostem
In medium dabimus. paucas uictoria dextras
Exigit; at plures tantum clamore cateruae
Bella gerent; cesar nostris non sufficit armis.
Credite pendentes e summis menibus urbis
Crinibus effusis hortari in prelia matres;
Credite grandeuum uetitumque etate senatum
Arma sequi. sacros pedibus prosternere canos;
Atque ipsam domini metuentem occurrere romam;
Credite qui nunc est populus. populumque futurum.
Permixtas afferre preces; hec libera nasci.
Hec uult turba mori; si quis post pignora tanta
Pompeio locus est cum prole et coniuge supplex.
Imperii salua si maiestate liceret.
Voluerer ante pedes; magnus nisi uincitis exul.
Ludibrium soceri. uester pudor. ultima fata
Deprecor ac turpes extremi cardinis annos.
Ne discam seruire senex. tam mesta locutum
Voce ducis flagrant animi. romanaque uirtus.
Erigitur. placuitque mori si uera timeret;
Ergo utrimque pari procurrunt agmina motu;
Irarum metus hos. regni spes excitat illos;
He facient dextre quicquid non expleat etas
Ulla. nec humanum reparet genus omnibus annis
Ut uacet a ferro; gentes mars iste futuras

Obruet. ac populos. evi venientis in orbem.
Erepto natale feret. tunc omne latinum.
Fabula nomen erit. gabios veiosque coramque.
Pulvere vix tecte poterunt monstrare ruine
Albanosque lares. laurentinosque penates.
Rus vacuum. quod non habitet nisi nocte coacta
Invitus questusque numam iussisse senator.
Non etas hec carpsit edax. monimentaque rerum
Putria destituit. crimen civile videmus.
Tot vacuas urbes. generis quo turba redacta est.
Humani. toto populi qui nascimur orbe.
Nec muros implere viris nec possumus agros.
Urbs nos una capit. vincto fossore coluntur.
Hesperie gentes. stat tectis putris avitis
In nullos ruitura domus. nulloque frequentem
Cive suo romam. sed mundi fece repletam.
Cladis eo dedimus. ne tanto tempore bellum
Iam posset civile geri. pharsalia tanti
Causa mali. cedant feralia nomina canne.
Et dampnata diu romanis allia fastis.
Tempora signavit leviorum roma malorum.
Hunc voluit nescire diem. pro tristia fati.
Aera pestiferum tractu. morbosque fluentes.
Insanamque famem. permissasque ignibus urbes.
Meniaque in preceps laturos plena tremores.
Hii possent explere viri. quos undique traxit
In miseram fortuna necem. dum munera longi
Explicat eripiens evi. populosque ducesque
Constituit campis. per quos tibi roma ruenti
Ostendit quam magna cadis. quo latius orbem
Possedit. citius per prospera fata cucurrit.
Omne tibi bellum gentes dedit omnibus armis.
Te geminum titan procedere vidit in axem;

Haut multum terre spatium restabat eoe.
Ut tibi nox. tibi tota dies. tibi curreret ether.
Omniaque errantes stelle romana viderent;
Sed retro tua fata tulit par omnibus annis
Emathie funesta dies; hac luce cruenta
Effectum. ut latios non orreat india fasces
Nec vetitos errare dahas in menia ducat.
Sarmaticumque premat succinctus consul aratrum.
Quod semper sevas debet tibi parthia penas.
Quod fugiens civile nefas redituraque numquam
Libertas ultra tigrim renumque recessit
Ac totiens nobis iugulo quesita vagatur
Germanum sithicumque bonum; nec respiciat ultra
Ausoniam; vellem populis incognita nostris.
Vulturis ut primum levo fundata volatu
Romulus infami complevit menia luco;
Usque ad thessalicas servisse roma ruinas;
De brutis fortuna queror; quid tempora legum
Egimus. aut annos a consule nomen habentes.
Felices arabes medique eoaque tellus.
Quam sub perpetuis tenuerunt fata tirannis;
Ex populis qui regna ferunt. sors ultima nostra est.
Quos servire pudet; sunt nobis nulla profecto
Numina. cum ceco rapiantur secula casu
Mentimur regnare iovem; spectabit ab alto
Ethere thessalicas teneat cum fulmina cedes.
Scilicet ipse petit pholoen. petit ignibus ethen
Inmeriteque nemus rodopes. pinusque mimantes
Casius. hoc potius feriat caput; astra thieste.
Impulit et subitis damnavit noctibus argos.
Tot similes fratrum gladios patriique gerenti
Thessalie dabit ille diem. mortalia nulli
Sunt curata deo; cladis tamen huius habemus

Vindictam quantam terris dare numina fas est.
Bella pares superis facient ciuilia diuos
Fulminibus manes radiisque ornabit et astris.
Inque deum templis iurabit roma per umbras;
Ut rapido cursu fati suprema morantem
Consumpsere locum parua tellure dirempti.
Inde manus spectant uultusque agnoscere querunt
Quo sua pila cadant aut que sibi fata minentur
Facturi que monstra forent, uidere parentes
Frontibus aduersis fraternaque comminus arma.
Nec libuit mutare locum; tamen omnia torpor
Pectora constrinxit. gelidusque in uiscera sanguis
Percussa pietate coit; toteque cohortes
Pila parata diu tensis tenuere lacertis;
Dii tibi non mortem que cunctis pena paratur.
Sed sensum post fata tue dent crastine mortis.
Cuius torta manu commisit lancea bellum.
Primaque thessaliam romano sanguine tinxit;
O preceps rabies. cum cesar tela teneret
Inuenta est prior ulla manus. tunc stridulus aer.
Elisus lituis, conceptaque classica cornu;
Tunc ause dare signa tube. tunc ethera tendit
Extremique fragor conuexa irrumpit olimpi.
Unde procul nubes. quo nulla tonitrua durant.
Excepit resonis clamorem uallibus emus.
Peliacisque dedit rursus geminare cauernis;
Pindus agit fremitus pangeaque saxa resultant;
Etheeque gemunt rupes; uocesque furoris
Expauere sui tota tellure relatas;
Spargitur innumerum diuersis missile uotis;
Vulnera pars optat. pars terre figere tela.
Ac puras seruare manus; rapit omnia casus;
Atque incerta facit quos uult fortuna nocentes;

At quota pars cladis iaculis ferroq; uolanti
Exacta est. odiis solus ciuilibus ensis
Sufficit. et dextras romana in uiscera ducit;
Pompeii densis acies stipata cateruis.
Iunxerat in seriem nexis umbonibus arma;
Uixq; habitura locum dextras ad tela mouendi.
Constiterat gladiosq; suos compressa timebat;
Precipiti cursu uesanum cesaris agmen
In densos agitur cuneos. perq; arma. per hostem;
Querit iter. qua torta graues lorica cathenas
Opponit. tutoq; latet sub tegmine pectus
Hac quoq; peruentum est ad uiscera; totq; per arma
Extremum est quod quisque ferit; ciuilia bella.
Una acies patitur. gerit altera frigidus inde
Stat gladius. calet omne nocens a cesare ferrum;
Nec fortuna diu rerum tot pondera uertens.
Abstulit ingentes fato torrente ruinas;
Ut primum toto diduxit cornua campo
Pompeianus eques. belliq; per ultima fudit.
Sparsa per extremos leuis armatura maniplos.
Insequitur. seuasq; manus inmittit in hostem;
Ille quaeq; suo miscet gens proelia telo.
Romanus cunctis petitur cruor. inde sagicte
Inde faces et saxa uolant. spatioq; solute
Aeris. et calido liquefacte pondere glandes;
Tunc et iturei. mediq; arabesq; soluto
Arcu turba minax. nusquam rexere sagittas.
Sed petitur solus qui campis imminet aer.
Inde cadunt mortes; sceleris sed crimine nullo
Externum maculant calibem; stetit omne coactum
Circa pila nefas; ferro subtexitur ether.
Noxq; super campos telis conserta pependit.
Cum cesar metuens ne frons sibi prima laboret.

Incursu tenet obliquas post signa cohortes.
Inque latus belli qua se uagus hostis agebat.
Inmisit subitum non motis cornibus agmen;
Inmemores pugne nulloque pudore timoris
Precipites fecere palam ciuilia bella
Non bene barbaricis umquam commissa cateruis;
Ut primum sonipes transfixus pectora ferro
In caput effusi calcauit membra regentis.
Omnis eques cessit campis; glomerataque pubes
In sua conuersis preceps ruit agmina frenis;
Perdidit inde modum cedes. ac nulla secuta est
Pugna. sed hinc iugulis. hinc ferro bella geruntur;
Nec ualet hec acies tantum prosternere quantum
Inde perire potest. utinam pharsalia campis
Sufficiat cruor iste tuis. quem barbara fundunt
Pectora; non alio mutentur sanguine fontes;
Hic numerus totos tibi uestiat ossibus agros;
Aut si romano compleri sanguine mauis.
Istis parce precor; uiuant galateque syrique
Cappadoces. gallique extremique orbis hiberi
Armenii cilices. nam post ciuilia bella
Hic populus romanus erit; semel ortus in omnes
It timor. et fatis datus est pro cesare cursus.
Uentum erat ad robur magni mediasque cateruas;
Quod totos errore uago perfuderat agros.
Constitit hic bellum. fortunaque cesaris hesit;
Non illic regum auxiliis collecta iuuentus.
Bella gerit. ferrumque manus mouere rogate;
Ille locus fratres habuit. locus ille parentes.
Hic furor. hic rabies. hic sunt tua crimina cesar.
Hanc fuge mens partem belli tenebrisque relinque.
Nullaque tantorum discat me uate malorum.
Quam multum bellis liceat ciuilibus etas;

Ah potius pereant lacrime. pereantque querele;
Quicquid in hac acie gessisti roma tacebo;
Hic cesar rabies populi. stimulusque furoris.
Ne qua parte sui pereat scelus. agmina circum
It vagus. atque ignes animis flagrantibus addit.
Inspicit et gladios. qui toti sanguine manent.
Qui niteant primo tantum mucrone cruenti.
Que presso tremat ense manus. quis languida tela.
Quis contenta ferat; quis prestet bella iubenti;
Quem pugnare iuvet; quis vultum cive perempto
Mutet. obit latis proiecta cadavera campis.
Vulnera multorum totum fusura cruorem;
Opposita premit ipse manu; quacumque vagatur.
Sanguineum quatiens veluti bellona flagellum.
Bistonas aut maioris agitans. si verbere sevo
Palladia stimulet turbatos egide currus;
Nox ingens scelerum. cedes oriuntur et instar
Inmense vocis gemitus. et pondere lapsi
Pectoris arma sonant. confractique ensibus enses;
Ipse manu subicit gladios. ac tela ministrat.
Adversosque iubet ferro confundere vultus.
Promovet ipse acies; impellit terga suorum;
Verbere converse cessantes excitat haste.
In plebem vetat ire manus monstratque senatum;
Scit cruor imperii quis sit. que viscera regni.
Unde petat romam; libertas ultima mundi
Quo steterit ferienda loco; permixta secundo
Ordine nobilitas. venerandaque corpora ferro
Urgentur; cedunt lepidos. ceduntque metellos.
Corvinosque simul. torquataque nomina regum;
Sepe duces. summosque hominum te magne remoto;
Illic plebeia contectus casside vultus.
Ignotusque hosti quod ferrum brute tenebas:

O decus imperii. spes o suprema senatus.
Extremum tanti generis per secula nomen.
Ne rue per medios nimium temerarius hostes.
Nec tibi fatales admoueris ante philippos
Thessalia periture tua. nil proficis istic
Cesaris intentus iugulo. nondum attigit arcem
Iuris. et humanum columen quo cuncta premuntur.
Egressus. meruit fatis tam nobile letum.
Viuat et ut bruti procumbat uictima regnet;
Hic patrie perit omne decus; iacet aggere magno
Patricium campis commixtum plebe cadauer;
Mors tamen eminuit clarorum in strage uirorum.
Pugnacis domitii. quem clades fata per omnes
Ducebant; nusquam magni fortuna sine illo
Succubuit. uictus totiens a cesare salua
Libertate perit; tunc mille in uulnera letus
Labitur ac uenia gaudet caruisse secunda;
Viderat in crasso uersantem sanguine membra
Cesar. et increpitans iam magni deseris arma
Successor domiti. sine te iam bella geruntur
Dixerat; ast illi suffecit pectora pulsans
Spiritus in uocem. morientiaque ora resoluit;
Non te funesta scelerum mercede potitum
Sed dubium fati cesar generoque minorem
Aspiciens. stigias magno duce liber ad umbras
Et securus eo; te seuo marte subactum
Pompeioque graues penas nobisque daturum
Dum moriar sperare licet; non plura locutum.
Vita fugit. denseque oculos pressere tenebre;
Inpendisse pudet lacrimas in funere mundi
Mortibus innumeris. ac singula fata sequentem
Querere letiferum per cuius uiscera uulnus
Exierit. quis fusa solo uitalia calcet.

Ore quis aduerso

Ore quis adverso demisso faucibus ense
Expulerit moriens animam quis corruat ictu
Qui steterit dum membra cadunt qui pectore tela
Transmittant aut quos campis adfixerit hasta
Quis cruor emissus perrupit aera venis
Inque hostis cadat arma sui quis pectora fratris
Cedat aut notum possit spoliare cadaver
Abscisum longe mittit caput ora parentis
Quis laceret nimiaque probet spectantibus ira
Quem iugulat non esse patrem mors nulla querela
Digna sua est nullosque hominum lugere vacamus
Non istas habuit pugne pharsalia partes
Quas alie clades illic per fata virorum
Per populos hic roma perit quod militis illic
Mors hic gentis erat sanguis ibi fluxit acheus
Ponticus assirius cunctos herere cruores
Romanus campis que vetat consistere torrens
Maius ab hac acie quam quod sua secula ferrent
Vulnus habent populi plus est quam vita salusque
Quod perit in toto mundi prosternimur evo
Vincitur his gladiis omnis que serviet etas
Proxima quid soboles aut quid meruere nepotes
In regnum nasci pavide num gessimus arma
Teximus aut iugulos alieni pena timoris
In nostra cervice sedet post prelia natis
Si dominum fortuna dabas et bella dedisses
Iam magnum transisse deos romanaque fata
Senserat infelix vix tota clade coactus
Fortunam dampnare suam stetit aggere campi
Eminus unde omnes sparsas per thessala rura
Aspiceret clades que bello obstante latebant
Tot telis sua fata peti tot corpora fusa
Ac se tam multo pereuntem sanguine vidit

Nec sicut mos est miseris trahere omnia secum
Mersa iuvat gentesq; sue miscere ruine.
Ut latie post se vivat pars maxima turbe.
Sustinuit dignos etiam nunc credere votis.
Celicolas. voluitq; sui solatia casus.
Parcite ait superi cunctas prosternere gentes.
Stante potest mundo romaq; superstite magnus.
Esse miser. si plura iuvant mea vulnera coniux
Est michi. sunt nati. dedimus tot pignora fatis.
Civili ne parum est bello. si meq; meosq;
Obruat. exigue clades sumus orbe remoto.
Omnia quid laceras. quid perdere cuncta laboras.
Iam nichil est fortuna meum. sic fatur et arma
Signaq; et afflictas omni iam parte catervas.
Circuit. et revocat matura in fata ruentes.
Seq; negat tanti. nec deerat robur in enses
Ire duci iuguloq; pati vel pectore letum.
Sed timuit strato miles ne corpore magni
Non fugeret. supraq; ducem procumberet orbis.
Cesaris aut oculis voluit subducere mortem
Nequicquam infelix. socero spectare volenti
Prestandum est ubicumq; caput. sed tu quoq; coniux
Causa fuge. vultusq; tui fatisq; negatum
Te presente mori. tunc magnum concitus aufert
A bello sonipes. non tergo tela paventem
Ingentesq; animos extrema in fata ferentem.
Non gemitus. non fletus erat. salvaq; verendus
Maiestate dolor. qualem te magne decebat
Romanis prestare malis. non impare vultu
Aspicis emathiam. nec te videre superbum
Prospera bellorum. nec fractum adversa videbunt
Quamq; fuit leto per tres infida triumphos
Tam misero fortuna minor. iam pondere fati

Deposito securus abis. nunc tempora leta
Respexisse vacat; spes numquam implenda recessit;
Quid fueris nunc scire licet; fuge proelia dira;
Ac testare deos nullum qui perstet in armis
Iam tibi magne mori; ceu flebilis affrica dampnis
Et ceu munda nocens. phariaque a gurgite clades.
Sic et thessalice post te pars maxima pugne;
Non iam pompeij nomen populare per orbem.
Nec studium belli. sed par quod semper habemus
Libertas et cesar erunt. teque inde fugato
Ostendit moriens sibi se pugnasse senatus;
Nonne iuvat pulsum bellis cessisse. nec istud
Perspectasse nefas. spumantes cede catervas
Respice. turbatos incursu sanguinis amnes.
Et soceri miserere tui; quo pectore romam
Intrabit. factus campis felicior istis.
Quicquid in ignotis solus regionibus exul
Quicquid sub phario positus patiere tiranno
Crede deis. longo fatorum crede favori;
Vincere peius erat; prohibe lamenta sonare;
Flere veta populos. lacrimas luctusque remitte.
Tantum mala pompeij quantum prospera mundus adoret;
Aspice securus vultu non supplice reges.
Aspice possessas urbes. donataque regna.
Egiptum libiamque et terras elige morti;
Vidit prima tue testis larissa ruine
Nobile nec victum fortunis caput. omnibus illa
Civibus effudit totas per menia vires
Obvia ceu leto. promictunt murmura flentes.
Pandunt templa. domos. socios se cladibus optant.
Scilicet immenso superest ex nomine multum;
Teque minor solo. cunctis impellere gentes
Rursus in arma petes. rursus in fata redire.

Sed quid opus victo poplis aut urbibus uti:
Victori prestate fidem; tu cesar in alto
Cedis adhuc cumulo patrie per viscera vadis.
At tibi iam poplos donat gener. avehit illum
Pompeium sonipes. gemitus lacrimeque secuntur.
Plurimaque in sevos populi convicia divos;
Nunc tibi magne vera fides quesiti favoris
Contigit. ac fructus. felix se nescit amari;
Cesar ut hesperio vidit satis arva natare
Sanguine. parcendum ferro manibusque suorum
Iam ratus. ut viles animas perituraque frustra
Agmina permisit vite. sed castra fugatos
Ne revocent. pellatque quies nocturna pavorem.
Protinus hostili statuit succedere vallo.
Dum fortuna calet. dum conficit omnia terror.
Non veritus grave ne fessis. aut marte subactis.
Hoc foret imperium; non magno hortamine miles
In predam ducendus erat; victoria nobis
Plena viri dixit; superest pro sanguine merces.
Quam monstrare meum est. neque enim donare vocabo.
Quod sibi quisque dabit; cunctis en plena metallis
Castra patent; raptum hesperiis gentibus aurum.
Hic iacet. eoasque premunt tentoria gazas;
Tot regum fortuna simul magnique coacta
Expectat dominos; propera precedere miles
Quos sequeris. quascumque tuas pharsalia fecit
A victis rapiantur opes; nec plura locutus.
Impulit amentes. aurique cupidine cecos.
Ire super gladios. supraque cadavera patrum.
Et cesos calcare duces; que fossa quis agger
Sustinuit precium belli. scelerumque petentes.
Scire ruunt quanti fuerint mercede nocentes.
Invenere quidem spoliato plurima mundo.

Bellorum in spoliis congeste pondera masse.
Sed non impleuere cupientes omnia mentes.
Quicquid fodit hiber. quicquid tagus extulit auri.
Quodque legit diues summis arimaspus harenis
Ut rapiant; paruo scelus hoc uenisse putabunt.
Cum sibi tarpeias uictor desponderit arces.
Cum spe romane promiserit omnia prede.
Decipitur quod cuncta rapit; capit impia plebes
Cespite patritio somnos; uacuumque cubile
Regibus infandus miles premit. inque parentum
Inque thoris fratrum posuerunt membra nocentes.
Quos agitat uesana quies. somnique furentes
Thessaliam miseri uersant in pectore pugnam;
Inuigilat cunctis seuum scelus. armaque tota
Mente agitant. capuloque manus absente mouentur;
Ingemuisse putem campos terramque nocentem
Inspirasse animas infectumque aera totum
Manibus. et superam stigia formidine noctem;
Exigit a meritis tristes uictoria penas.
Sibilaque et flammas infert sopor. umbra perempti
Ciuis adest. sua quemque premit terroris imago.
Ille senum uultus. iuuenum uidet ille figuras;
Hunc agitant totis fraterna cadauera somnis;
Pectore in hoc pater est; omnes in cesare manes;
Haut alios nondum scitica purgatus in ara
Eumenidum uidit uultus pelopeus orestes.
Nec magis attonitos animi sensere tumultus.
Cum fureret penteus. aut cum desisset agaue;
Hunc omnes gladii quos aut pharsalia uidit.
Aut uictrix uisura dies stringente senatu.
Illa nocte premunt. hunc infera monstra flagellant;
Et quantum pene misero mens conscia donat.
Quod stiga. quod manes. ingestaque tartara somnis.

Pompeio vivente videt; tamen omnia passo
Postquam clara dies pharsalica dampna retexit.
Nulla loci facies revocat feralibus arvis
Herentes oculos; cernit propulsa cruore
Flumina. et excelsos cumulis equantia colles
Corpora. sidentes in tabem spectat acervos.
Et magni numerat populos; epulisque paratur
Ille locus. vultus ex quo faciesque iacentum
Agnoscat. iuvat emathiam non cernere terram.
Et lustrare oculis campos sub clade latentes;
Fortunam superosque suos in sanguine cernit;
Ac ne leta furens scelerum spectacula perdat.
Invidet igne rogi miseris. celoque nocenti
Ingerit emathiam; non illum penus humator
Consulis. et libica succense lampade canne.
Conpellunt hominum ritus ut servet in hoste.
Sed meminit nondum saciata cedibus ira.
Cives esse suos; petimus non singula busta
Discretosque rogos. unum da gentibus ignem.
Non interpositis urantur corpora flammis;
Aut generi si pena iuvat. nemus extrue pindi.
Erige congestas oetheo robore silvas.
Thessalicam videat pompeius ab equore flammam;
Nil agis hac ira; tabes ne cadavera solvat
An rogus. haut refert. placido natura receptat
Cuncta sinu; finemque sui sibi corpora debent.
Hos cesar populos si nunc non usserit ignis.
Uret cum terris. uret cum gurgite ponti.
Communis mundo superest rogus; ossibus astra.
Misturus; quocumque tuam animas fortuna vocabit
Hec quoque sunt anime; non altius ibis in auras.
Non meliore loco stigia sub nocte iacebis;
Libera fortune mors est; capit omnia tellus

Que genuit, celo tegitur qui non habet urnam;
Tu cui dant penas inhumato funere gentes
Quid fugis hanc cladem? quid olentes deseris agros.
Has trahe cesar aquas; uel si potes utere celo.
Sed tibi tabentes populi pharsalica rura
Eripiunt. camposque tenent uictore fugato;
Non solum emonii funesta ad pabula belli
Bistonii uenere lupi. tabemque cruente.
Cedis odorati pholoen liquere leones;
Tunc ursi latebras. obscena tecta domosque
Deseruere canes. et quicquid nare sagaci
Aera non sanum motumque cadauer sensit;
Iamque diu uolucres ciuilia castra secute
Conueniunt; uos que nilo mutare soletis
Threicias hiemes. ad mollem serius austrum
Istis aues; numquam tanto se uulture celum
Induit. aut plures presserunt aera penne.
Omne nemus misit uolucres. omnisque cruenta
Alite sanguineis stillauit roribus arbor;
Sepe super uultus uictoris. et impia signa.
Aut cruor aut alto defluxit ab ethere tabes.
Membraque deiecit iam lassis unguibus ales.
Sic quoque non omnis populus peruenit ad ossa.
Inque feras discerptus abit; non intima curant
Uiscera. nec totis auide sorbere medullas.
Degustant artus; latie pars maxima turbe.
Fastidita iacet. quam sol nimbique diesque
Longior. emathiis resolutam miscuit aruis;
Thesalia infelix quo tanto crimine tellus
Lesisti superos. ut te tot mortibus unam
Tot scelerum fatis premerent. quod sufficit euum
Inmemor. ut donet belli tibi dampna uetustas.
Que seges infecta surget non decolor herba:

Quo non romanos uiolabis uomere manes.
Ante noue uenient acies. scelerique secundo
Prestabis. nondum siccos hoc sanguine campos.
Omnia maiorum uertamus busta licebit.
Et stantes tumulos. et qui radice uetusta
Effundere suas uictis compagibus urnas.
Plus cinerum emonie sulcis telluris aratur.
Pluraque ruricolis feriuntur dentibus ossa;
Nullus ab emathio religasset litore funem
Nauita. nec terram quisquam mouisset aratro.
Romani bustum populi. fugerentque coloni
Umbrarum campos. gregibus dumeta carerent.
Nullusque auderet pecori permittere pastor.
Vellere surgentem de nostris ossibus herbam.
Ac uelud impatiens hominum uel solis iniqui
Limite uel glatie nudaque atque ignota iaceres.
Si non prima nefas belli sed sola tulisses;
O superi liceat terras odisse nocentes;
Quid totum premitis. quid totum absoluitis orbem.
Hesperie clades. et flebilis unda pachini
Et mutina. et leucas. puros fecere philippos;

Iam super herculeas fauces nemorosaque tempe
Hemonie deserta petens dispendia silue
Cornipedem exhaustum cursu. stimulisque negantem
Magnus agens. incerta fuge. uestigia turbat
Implicitasque errore uias; pauet ille fragorem
Motorum uentis nemorum. comitumque suorum.
Qui post terga redit trepidum leuumque timentem
Exanimat. quamuis summo de culmine lapsus.
Nondum uile sui pretium scit sanguinis esse;
Seque memor fati tante mercedis habere
Credit adhuc iugulum. quantum pro cesaris ipse

Siue

Auulsa ceruice decollit daret; deserta sequentem
Non patitur tutis fatum celare latebris
Clara uiri facies; multi pharsalia castra
Cum peterent nondum fama prodente ruinas.
Occursu stupuere ducis uertigine rerum
Attoniti; cladisque sue uix ipse fidelis
Auctor erat; grauis est magno quodcumque malorum
Testis adest; cunctis ignotus gentibus esse
Mallet et obscuro tutus transire per urbes
Nomine; sed longas penas fortuna fauoris
Exigit a misero. que tanto pondere fame
Res premit aduersas fatisque prioribus urget;
Nunc festinatos nimium sibi sentit honores.
Actaque lauriferae damnat sillana iuuente
Nunc et choricias classes et pontica signa
Deiectum meminisse piget; sic longius euum
Destruit ingentes animos et uita superstes
Imperio. nisi summa dies cum fine bonorum
Affuit. et celeri preuenit tristia leto
Dedecori est fortuna prior; quisquamne secundis
Tradere se fatis audet nisi morte parata.
Litora contigerat. per que peneius amnis
Emathia iam clade rubens exibat in equor;
Inde ratis trepidum uentis ac fluctibus impar
Flumineis uix tuta uadis. euexit in altum;
Cuius adhuc remis quatitur corcyra. sinusque
Leucadii. cilicum dominus terreque liburne
Exiguam uector pauidus correpsit in alnum;
Conscia curarum secreta in litora lesbi
Flectere uela iubet, qua tunc tellure latebas
Mestior in mediis quam si cornelia campis
Emathie stares; tristes presagia curas
Exagitant; trepida quatitur formidine somnum.

Thessaliam nox omnis habet. tenebrisque remotis
Ruptis in abrupte scopulos extremaque curtes
Litora prospiciens fluctus micantia longe
Semper prima videns venientis vela carine.
Querere nec quicquam de fato coniugis audet.
En ratis ad vestros que tendit carbasa portus
Quid ferat ignoras; sed iam tibi summa pavoris.
Nuntius armorum tristis. rumorque sinister.
Victus adest coniunx. quid perdis tempora luctus?
Cum possis iam flere times; tum puppe propinqua
Quo siluit. crimenque deum crudele notavit.
Deformem pallore ducem. vultusque prementem
Canitie. atque atro squalentes pulvere vestes
Obvia nox misere celum lucemque tenebris
Abstulit. atque animam clausit dolor omnia nervis
Membra relicta labant. riguerunt corda diuque
Spe mortis decepta iacet. iam fune ligato
Litoribus lustrat vacuas Pompeius harenas.
Quem postquam propius famule videre fideles
Non ultra gemitus tacitos incedere fatis
Permisere sibi. frustraque attollere terra
Semianimem conantur eram. quam pectore magnus
Ambit. et adstrictos refovet complexibus artus.
Ceperat in summum revocato sanguine corpus
Pompei sentire manus. mestamque mariti
Posse pati faciem. prohibet succumbere fatis
Magnus. et immodicos castigat voce dolores.
Nobile cur robur fortune vulnere primo
Femina tantorum titulis insignis avorum
Frangis. habes aditum mansure in secula fame.
Laudis in hoc sexu non legum iura nec arma
Unica materia est coniunx miser. erige mentem
Et tua cum fatis pietas decernet. et ipsum

Qd sum uictus ama · nc sum tibi glia maior ·
A me qd fasces et qd pia turba senatus
T antaq3 discessit regū manꝰ · incipe magnū
S ola sequi · d̄formis adhuc uiuente marito
S ūmus et augeri uetitus dolor · ultima debet

E sse fides lugere uirū · tu nulla tulisti
B ello dāpna meo · uiuit post plia mag ·
S3 fortuna perit qd defles illud amasti ·
V ocib3 his correpta uiri · uix egra leuauit
M embra solo · tales gemitu rūpente q̄relas ·
O utinam ī thalamos inuisi cesaris issem
I nfelix cōiux · et nulli leta marito
B is nocui mundo · me pnuba duxe erinis ·
C rassorq3 umbre · deuotaq3 manib3 illis
A ssyrios in castra tuli ciuilia casus ·
P recipites q3 dedi poplos · cunctosq3 fugaui
A causa meliore deos · o maxime coniux
O thalamis indigne meis · h iuris habebat
I n tantū fortuna caput · cur impia nupsi
S i miserū factura fui · nc accipe penas
S3 quas sponte luam · quo sit t mollius equor ·
C erta fides regum · totus q3 paratior orb
S parge mari comitē · mallem felicib3 armis
D ependisse caput · nc clades denīq3 lustra
M agne tuas · ubicūq3 iaces ciuilib3 armis
N ostros ulta thoros ades huc atq3 exige penas
I ulia crudelis · placataq3 pelice cesa
M agno parce tuo · sic fata iterūq3 refusa
C oniugis in gremiū · cunctorū lumina soluit
I n lacrimis · duri flectunt pectora magni ·
S iccaq3 thessalie confundit lumina lesbos ·
T ūc mitilenēū pleno iam litore uulgus
A ffatur magnū · si maxima glia nobis

Semper erit tanti pignus seruasse mariti.
Tu quoque deuotos sacro tibi federe muros
Oramus sotiosque lares dignare uel una
Nocte tua; fac magne locum quem cuncta reuisant
Secula. quem ueniens hospes romanus adoret.
Nulla tibi subuersa dabis magis menia uicto.
Omnia uictoris possunt sperare fauorem.
Hec iam crimen habent; quid quod iacet insula ponto.
Cesar eget ratibus. procerum pars magna coibit
Certa loci. noto reparandum est litore fatum;
Accipe templorum cultus. aurumque deorum
Accipe si terris si puppibus ista iuuentus
Aptior est tota quantum ualet utere lesbo
Accipe ne cesar rapiat tu uictus habeto.
Hoc solum crimen merite bene detrahe terre.
Ne meam uidere fidem. felixque sequutus
Et damnasse miser; tali pietate uirorum
Letus in aduersis. et mundi nomine gaudens
Esse fidem nullum toto michi dixit in orbe
Gratius esse solum. non paruo pignore uobis
Ostendi. tenuit nostros hac obside lesbos
Affectus. hic sacra domus. carique penates
Hic mihi roma fuit. non ullo in litore puppim
Ante dedi fugiens. sciens cum cesaris iram
Iam seuam meritum fuga tam contingere lesbon.
Non timuit tantam ueniam committere uobis
Materiem. sed iam satis est fecisse nocentes.
Fata mihi totum mea sunt agitanda per orbem;
Heu nimium felix eterno nomine lesbos.
Siue doces populos regesque admittere magnum.
Seu prestas mihi sola fidem. nam querere certum est
Fas quibus in terris. ubi sit scelus; accipe numen
Si quid adhuc mecum est uotorum extrema meorum.

Da similes lesbo populos· qui marte subacti
Non intrare suos infesto cesare portus
Non exire vetent; dixit mestamque carine
Imposuit comitem; cunctos mutare putares
Tellurem· patriamque solum· sic litore toto
Plangitur· infeste tenduntur in ethera dextre·
Pompeiumque minus cuius fortuna dolorem
Moverat· ast illam quam toto tempore belli
Ut civem videre suam· discedere cernens
Ingemuit populus quam vix si castra mariti
Victoris peteret· siccis dimittere matres
Non poterant oculis; tanto devinxit amore
Hos pudor· hos probitas· castique modestia vultus·
Quod summissa animis· nulli gravis hospita turbe·
Stantis adhuc fati vixit quasi coniuge victo;
Iam pelago medios titan demissus ad ignes
Nec quibus abscondit· nec si quibus exerit orbem
Totus erat; vigiles pompei pectore cure
Nunc socias adeunt romani federis urbes
Et varias regum mentes· nunc invia mundi
Arva· super nimios soles· austrumque iacentis;
Sepe labor mestus curarum odiumque futuri·
Proiecit fessos incerti pectoris estus;
Rectoremque ratis de cunctis consulit astris·
Unde notet terras· que sit mensura secandi
Equoris in celo· syriam quo sidere servet·
Aut libiam quotus in plaustro bene dirigat ignis;
Doctus ad hec fatur taciti servator olimpi
Signifero quecumque fluunt labentia celo
Numquam stante polo miseros fallentia nautas
Sidera non sequimur; sed qui non mergitur undis
Axis inocciduus gemina clarissimus arcto
Ille regit puppes; hic cum mihi semper in altum

Surget et instabit summis minor ursa cheruchis
Bosphoron et scithie curvantem litora ponti
Spectamus. quicquid descendit ab arbore summi
Arctofilax. propiorque mari cinosura feretur.
In sirie portus tendit ratis; inde canopos
Excipit. australi celo contenta vagari
Stella timens borea; illa quoque perge sinistra
Trans pharon. in medio tanget ratis equore sirtes;
Sed quo vela dari quo nunc pede carbasa tendi
Nostra iubes. dubio contra cui pectore magnus;
Hec solum toto respondit in equore serva.
Ut sit ab emathys semper tua longius horis.
Puppis. et hesperiam pelago celoque relinquas.
Cetera da ventis. comitem pignusque recepi
Depositum. tunc certus eram que litora vellem;
Nunc portum fortuna dabit. sic fatur at ille
Iusto vela modo pendentia cornibus equis
Torsit. et in levum puppim dedit; utque secaret
Quas samii cautes et quas chios asperat undas.
Hos dedit in proram. tenet hos in puppe rudentes;
Equora senserunt motus. aliterque secante
Iam pelagus rostro. nec idem spectante carina.
Mutavere sonum; non sic moderator equorum
Dexteriore rota levum cum circuit axem
Cogit in offense curvus accedere mete;
Ostendit terras titan et sidera texit;
Sparsus ab emathia fugit quicumque procella.
Assequitur magnum. primusque a litore lesbi
Occurrit natus. procerum mox turba fidelis;
Nam neque deiecto fatis acieque fugato
Abstulerat magno reges fortuna ministros;
Terrarum dominos. et sceptra eoa tenentes
Exul habet comites. iubet ire in avia mundi

Deiotarũ· qui sparsa ducis uestigia legit;
Quando ait emathijs amissus cladib; orbis
Qua romanꝰ erat· supest fidissime regũ
Eoam tẽptare fidem· ppl'osq; bibentes
Eufraten· et adhuc securũ a cesare tygrim;
Ne pigeat magno querentẽ fata remotas
Medorꝝ penetrare domos· scithicosq; recessus·
Et totum mutare diem· noctesq; supbo
Arsacide pferre meas; si fedꝰa nobis
Prisca manẽt m̃ placitũ iurata tonantem
Per uros adstricta magos· implete pharetras·
Armeniosq; arcus geticis intendite neruis;
Si uos o parthi peterẽ cũ caspia regna·
Et sequerer duros eterni martis alanos·
Passus achemenijs late discurrere campis·
In tutam trepidos nũq; babilona coegi;
Arua sup cirichaldeiq; ultima regni·
Qua rapidus ganges et qua niseus hydaspes
Accedunt pelago phebi surgentis ab igne
Iam propior quã psis eram; tñ oĩa uincens
Sustinui nr̃is uos tm̃ deesse triũphis;
Solusq; e numero regũ telluris eoe
Ex equo me parthus adit· nec munere magni
Stant semel arsacide; qs eñ post uulnera cladis
Assirie iustas latij conpescuit iras·
Tot meritis obstricta meis nc̃ parthia ruptis
Excedat claustris uetitam p sec̃la ripam·
Zeumaq; pelleũ; ponpeio uincite parthi·
Uinci roma ualet; regem parere iubenti
Ardua nõ piguit; positisq; īsignib; aule
Egreditur famuli raptos īdutus amictus;
In dubijs tutum est īopem simulare tiranno;
Quanto g͛ mundi dnĩs securius euum

Vectus paupr agit, dimisso in litore rege
Ipse per icarie scopulos effesumque relinquens
Et placidi colophona maris. spumantia parue
Radit saxa sami; spirat de litore choo.
Aura fluens; gnidon inde fugit. claramque relinquit
Sole rodon. magnosque sinus telemesidos unde
Conpensat medio pelagi. pamphilia puppi
Occurrit tellus. nec se committere muris
Ausus adhuc ullis. te primum parua phaselis
Magnus adit. nam te metui uetat incola rarus.
Exhausteque domus poplis; maiorque carine
Quam tua turba fuit; tendens hinc carbasa rursus
Iam taurum tauroque uidet dipsunta cadentem;
Crederet hoc magnus pacem cum prestitit undis
Et sibi consultum. cilicum per litora tutus
Parua puppe fugit; sequitur pars magna senatus
Ad profugum collecta ducem; paruisque sinedris
Quo portu mittitque rates recipitque selinus.
In procerum cetu tandem mesta ora resoluit
Vocibus his magnus; comites que belli fugeque
Atque instar patrie. quamuis in litore nudo
In cilicum terra nullis circumdatus armis
Consultem rebusque nouis exordia queram.
Ingentes prestate animos. non omnis in aruis
Emathiis cecidi. nec sic mea fata premuntur
Ut nequeam releuare caput. cladesque receptas
Excutere. an libice marium potuere ruine
Erigere in fasces. et plenis reddere fastis.
Me pulsum leuiore manu fortuna negabit.
Mille mee graio uoluuntur in equore puppes.
Mille duces; sparsit potius pharsalia nostras
Quam subruit opes. sed me uel sola tueri
Fama potest rerum toto quas gessimus orbe.

Et nomen quod

Et nomen quod mundus amat. Vos pendite regna
Viribus atque fide. Lybiam. Parthosque Pharonque
Quenia romanis decrevit succurrere rebus;
Nunc ego curarum proceres archana mearum
Expromam. mentisque mee quo pondera versant
Etsi nil hac illi nobis suspecta tiranni est.
Ardua quippe fides robustos exigit annos;
Hinc anceps dubii terret solertia Mauri
Namque memor generis Cartaginis impia proles
Imminet Hesperie. multusque in pectore vano est
Hanibal. obliquo maculat qui sanguine regnum.
Et numidas contingit avos; iam supplice Nilo
Intumuit. movitque loco romana secundo;
Quare agite eoum comites properemus in orbem;
Dividit Eufrates ingentem gurgite mundum.
Caspiaque immensos secludunt claustra recessus.
Et polus Assirias alter noctesque diesque
Vertit. et abruptum est nostro mare. discolor unda.
Oceanusque sinus. regnandi sola voluptas;
Celsior in campis sonipes. et fortior arcus;
Nec pueri aut senior letales tendere nervos
Segnis. et a nulla mors est incerta sagitta.
Primi pelleis arcu fregere sarisas
Bactraque Medorum sedem. murisque superbam
Assirias Babilona domos. nec pila timentur
Nostra nimis parthis. audentque in bella venire.
Experti scithicas crasso pereunte pharetras;
Spicula nec solo spargunt fidentia ferro.
Stridula sed multo saturantur tela veneno.
Vulnera parva nocent. fatumque in sanguine summo est
O utinam non tanta michi fiducia senis
Esset in arsacidis. satis nimis emula nostris
Fata movent medos. multumque ingente dolore;

Estimo quod populos alia tellure reuulsos·
Extractos que suis immiscetur sedibus ortus;
Quod si nos eoa fides a barbara fallunt
Federa· uulgati supra commercia mundi
Naufragium fortuna ferat; non regna precabor
Que feci· sat magna feram solatia mortis
Orbe iacens alio· nichil hic in membra cruente
Nil socerum fecisse pie· sed cuncta reuoluens
Uite fata mee· semper uenerabilis illa
Orbis parte fui; quantus meotida supra
Quantus apud tanaim toto conspectus eoo;
Quas magis in terras nostrum felicibus actis
Nomen abit· aut unde redit maiore triumpho·
Roma faue ceptis; quid enim tibi letius umquam
Prestiterint superi· quam si ciuilia partho
Milite bella geras· tantas consumere gentes·
Et nostris miscere malis· cum cesaris arma
Concurrent medis· aut me fortuna necesse est
Uindicet· aut crassi; sic fatus· murmure sensit
Consilium dampnasse uiros; quos lentulus omnis
Uirtutis stimulis a nobilitate dolendi
Precessit· dignasque tulit modo consule uoces;
Sicine thessalice mentem fregere ruine·
Una dies mundi dampnauit fata· secundum
Emathiam lis tanta datur· iacet omne cruenti
Uulneris auxilium· solos tibi magne reliquit
Parthorum fortuna pedes quid transfuga mundi
Terrarum totos tractus celumque perosus
Auersosque polos alienaque sidera queris·
Caldeos culture deos a barbara sacra·
Parthorum famulus· quid causa obtenditur armis
Libertatis amor· miserum quid decipis orbem
Si seruire potes· te quem romana regentem

Horruit auditu. que captos ducere reges
Vidit ab hircanis indoque a litore siluis.
Deiectum fatis humilem fractumque uidebit.
Extolletque animos latii uesanus in orbem.
Se simul et romam pompeio supplice mensus.
Nil animis fatisque tuis effabere dignum;
Exiget ignorans latie commercia lingue.
Ut lacrimis se magne roges; patimurne pudoris
Hoc uulnus clades ut parthia uindicet ante
Hesperias quam roma suas. ciuilibus armis
Elegit te nempe ducem. quid uulnera nostra
In scithicos spargis populos. cladesque latentes
Quid parthos transire doces. solatia tanti
Perdit roma mali. nullos admittere reges
Sed ciuis seruire suo; iuuat ire per orbem
Ducentem seuas romana in menia gentes.
Signaque ab eufrate cum crassis capta sequentem.
Qui solus regum fato celante fauorem
Defuit emathie nunc tantas ille lacesset
Auditi uictoris opes. aut iungere fata
Tecum magne ualet non hec fiducia gentis;
Omnis in arctois populus quicumque pruinis
Nascitur. indomitus bellis et mortis amator.
Quicquid ad eoos tractus mundique teporem
Ibitur. emollit gentes clementia celi.
Illic et laxas uestes et fluxa uirorum
Velamenta uides; parthus per medica rura
Sarmaticos inter campos. effusaque plano
Tigridis arua solo. nulli superabilis hosti est
Libertate fuge; sed non ubi terra tumebit
Aspera conscendet montis iuga. nec per opacas
Bella geret tenebras incerto debilis arcu.
Nec franget nando uiolenti uerticis amnem

Nec tota in pugna perfusus sanguine membra
Exiget estivum calido sub pulvere solem.
Non aries illis, non ulla est machina belli.
Haud fossas implere valent. Parthoque sequenti
Murus erit quodcumque potest obstare sagitte.
Pugna levis, bellumque fugax, turmeque vagantes.
Et melior cessisse loco quam pellere miles.
Illita tela dolis, nec martem comminus usquam
Ausa pati virtus, sed longe tendere nervos.
Et quo ferre velint permittere vulnera ventis.
Ensis habet vires, et gens quecumque virorum est
Bella gerit gladiis. nam medos prelia prima
Exarmant, vacueque iubent remeare pharetre.
Nulla manus illis, fiducia tota veneni est.
Credis magne viros quos in discrimina belli
Cum ferro misisse parum est temptare pudendum
Auxilium tanti est toto dimissus ut orbe
Ut terra moriere tua. tibi barbara tellus
Incumbat. te parva tegant ac vilia busta.
Invidiosa tamen crasso querente sepulchrum.
Sed tua sors melior, quoniam mors ultima pena est.
Nec metuenda viris. at non cornelia letum
Infando sub rege timet. non barbara nobis
Est ignota venus, que ritu ceca ferarum
Polluit innumeris leges et federa tede
Coniugibus, thalamique patent secreta nefandi
Inter mille nurus. epulis vesana meroque
Regia non ullis exceptos legibus horret
Concubitus. tot femineis complexibus unum
Non laxat nox tota marem. iacuere sorores
In fratrum thalamis, sacrataque pignora matris.
Dampnat apud gentes sceleris non sponte peracti
Edipodionias infelix fabula thebas.

Parthoꝝ dn̄s quotiens sic sanguiē mixto
Nascitur arsacides. cui fas implere parētez
Quid rear esse nefas. proles tam clara metelli
Stabit barbarico cōiux millesima lecto.
Quāquā nō ulli plus regia magne uacabit
Seuitia stimulante uenus. titulisq; uiroꝝ;
Nam quo plura iuuent parthū portenta fuisse
Hanc sciet et crassi. ceu pridem d̄bita fatis
Assiriis trahitur cladis captiua uetuste;
Hereat eoe uulnus miserabile sortis;
Non solum auxiliū funesto ab rege petisse
Sz gessisse ꝑus bellum ciuile pudebit;
Nam qđ apđ populos crimē socerīq; tuūq;
Maius erit quā qđ uob̄ miscentib; arma
Crassoꝝ uindicta perit. incurrere cuncti
Debuerant in bactra duces. et ne qua uacarent
Arma. uł arctoum dacis renīq; cateruis
Impii nudare latus. dum ꝑfida susis
In tumulos prolapsa ducū babilonq; iaceret;
Assirie paci finem fortuna ꝑcamur.
Et si thessalia bellum ciuile peractum ē.
Ad parthos qui uincit eat. gens unica mundi ē
De qua cesareis possem gaudere triūphis.
Nō tibi cum ꝑmū gelidū transibis araxem
Umbra senis mesta scithicis cōfixa sagictis
Ingeret has uoces. tu quē post funera nr̄a
Ultorem cinerū nude sperauim⁹ umbre
Ad fedus pacemq; uenis. tūc plurima cladis
Occurrent monim̄ta tibi q̄ menia trunci
Lustrarunt ceruice duces. ubi nomīa tanta
Obruit eufrates. et nostra cadauera tigris
Detulit ī terras ac reddidit. ire ꝑ ista
Si potes. in media socerū quoq; magne sedentē

Thesalia placere potes; quin respicis orbem
Romanum; si regna times proiecta sub austro.
Infidumque iubam; petimus pharon; arvaque lagi;
Sirtibus hinc libicis tuta est egiptus; at inde
Gurgite septeno rapidus mare summovet amnis.
Terra suis contenta bonis non indiga mercis.
Aut iovis an solo tanti est fiducia nilo.
Sceptra puer ptolomeus habet tibi debita magne
Tutele commissa tue; quis nominis umbram
Horreat; innocua est etas; nec iura fidemque
Respectumque deum veteris speraveris aule
Nil pudet assuetos sceptris; mitissima sors est
Regnorum sub rege novo; non plura locutus
Impulit huc animos quantum spes ultima rerum
Libertatis habet; victa est sententia magni;
Tum cilicum liquere solum; cyproque citatas
Inmisere rates; nullas cui pretulit aras
Unda dee memor paphie; si numina nasci
Credimus; aut quemquam fas est cepisse deorum.
Hec ubi deseruit pompeius litora; totos
Emensus cypri scopulos; quibus exit in austrum;
Inde maris vasti transverso vertitur estu;
Nec tenuit casium nocturno lumine montem;
Infimaque egipti pugnaci litora velo
Vix tetigit; qua dividui pars maxima nili
In vada decurrit pelusia septimus amnis;
Tempus erat; quo libra pares examinat horas
Non uno plus equa die; noctique rependit
Lux minor hiberne; verni solatia dampni;
Conperit ut regem casio se monte tenere.
Flectit iter; nec phebus adhuc; nec carbasa languent;
Iam rapido speculator eques per litora cursu
Hospitis adventu pavidam conplerat aulam;

Consilij uix tempus erat· tamē oīa monstra
Pellee coiere domus· quos int̄ aquoreus
Iam placidus senio· fractisq; modestior ānis;
Hunc genuit custos nili crescentis iarua
Menphis uana sacris; illo cultore deo₄:
Lustra sue phebes nō unus uixerat apis;
Cōsilij uox pma fuit; meritūq; fidemq;
Sacraq; defuncti iactauit pignora patris;
Sz melior suadē malis a nosse tirandos
Ausus ponpeiū leto dāpnare photinus:
Ius a fas multos faciunt ptolomee nocentes:
Dat penas laudata fides· cū sustinet inqt
Quos fortuna perit p̄mit; fatis accede deisq;
Et cole felices· miseros fuge sidera t̃ral
Ut distant· a flāma mari sic utile recto;
Sceptro₄ uis tota pit· si pendē iusta
Incipit; euertitq; arces respectus honesti;
Libertas scelerū ē· que regna iuisa tuetur;
Sublatusq; modus gladij· facere omīa seue
Non ipune licet· nisi cum facis; exeat aula
Qui uult esse pius; uirtus a sūma potestas
Non coeunt; semp metuet quē seua pudēbūt;
Non impune tuos magnus cōtēpserit ānos·
Qui te nec uictos arcere a litore nostro
Posse putat· neu te sceptris priuauerit hospes·
Pignora sunt propiora tibi· nilūq; pharonq;
Si regnare piget dāpnate redde sorori;
Egiptum certe latijs tueāmr ab armis·
Quicqd nō fuerit magni dū bella geruntur
Nec uictoris erit toto iam pulsus ab orbe
Postq̄ꝫ nulla manet rerum fiducia· querit
Cum qua gente cadat· rapitur ciuilib; armis
Nec soceri tantū arma fugit· fugit ora senatus·

Cuius thessalicas saturat pars magna uolucres
Et metuunt gentes quas uno ī sanguīe mixtas
Deseruit· regesq; timet· quoꝝ oīa mersit·
Thessalieq; reus· nulla tellure receptus·
Sollicitat nrm̄ quē nō dum pdidit orbem·
Iustior ī magnū nob' ptholomee querele
Causa data est; qđ sepositam semp q; qetā
Crimine belloꝝ maculas· pharon· aruaq; nrā
Uictori suspecta facis· cur sola cadenti
Hec placuit tellus· inquā pharsalica fata
Conferres· penasq; tuas· iam crimē habem⁹
Purgandum gladio, qđ nob' sceptra senat⁹
Te suadente dedit uotis tua fouim⁹ arma;
Hoc ferrū qđ fata iubent proferre paraui
Non tibi· s; uicto· feriam tua uiscera magne·
Malueram soceri· rapim̄ quo cuncta ferunt᷑;
Tene mͥ dubitas an sit uiolare necesse
Cum liceat· q̄ te nri fiducia regni
Huc agit infelix· poplm̄ nō cernis inermem
Aruaq; ux refugo fodientē mollia nilo·
Metiri sua regna decet· uiresq; fateri;
Tu ptolomee potes magni fulcire ruinā
Sub qua roma iacet· bustū cineresq; mouere
Thessalicos audes· bellumq; ī regna uocare·
Ante aciem emathiam nullis accessim⁹ armis·
Pompei nūc castra placent q̄ deserit orbis·
Nunc uictoris opes & cognita fata lacessis·
Aduersis nō deesse decet· s; leta secutos;
Nulla fides umq̄ miseros elegit amicos;
Assensere oms sceleri· letatur honore
Rex puer insueto· qđ iam sibi tanta iubere
Pmittant famuli; sceleri delectus achillas
Pfida qua tellus casijs excurrit harenis

Et uada testantur iunctas egyptia sirtes·
Ergo iam sotijs monstri cladisq; carmā
Instruit o sup̄i· nilus ne et barbara memphis
Et pelusiaci tam mollis turba canopi
Hos aīmos· sic p̄munt ciuilia mundū·
Sic romana iacent· ullus ne ī cladib; istis
Est locus egypto· pharius q; admictitur ensis·
Hanc certe seruate fidem ciuilia bella
Cognatas p̄state manus· externaq; mōstra
Pellite· si meruit tam claro nōē magnus
Cesaris ēē nefas· tanti ptolomee ruinam
Nominis haud metuis· celoq; tonante profanas
Inseruisse manus ī pura e semiuir audes·
Non domitor mundi· nec tēr capitolia curru
Inuectus· regumq; potens· uindex q; senatus·
Victoris q; gener· pharo satis ēē tiranno
Quod romanus erat poterat; qd uiscera nr̄a
Scrutaris gladio· nescis puer improbe nescis
Quo tua sit fortuna loco· iam iure sine ullo
Nili sceptra tenes· cecidit ciuilib; armis
Quo tibi regna dedit· iam uento uela negarat
Magnus· et auxilio remorum infanda petebat
Litora· quē contra nō longa uecta biremi
Appulerat scelerata manus· magnoq; patere
Fingens regna phari· celsa ō puppe carine
In paruam iubet ire ratem· litusq; malignum
Incusat bimaremq; uadis frangentib; estū·
Qui uetit extinas tīs appellere classes;
Quod nisi fatorū leges· intentaq; iussu
Ordinis eterni misere uicinia mortis
Damnatū leto traherent ad litora magnū·
Non ulli comitū sceleris p̄sagia deerant;
Quippe fides si pura foret· si regia magno

Sceptrorum auctori vera pietate pateret.
Venturum tota Pharium cum classe tyrannum.
Sed cedit fatis. sociosque relinquere iussus.
Obsequitur. letumque iuvat praeferre timori.
Ibat in hostilem praeceps Cornelia puppim.
Hoc magis impatiens egresso desse marito.
Quod metuit clades. remane temeraria coniux.
Et tu nate precor. longeque a litore casus
Expectate meos. et in hac cervice tyranni
Explorate fidem. dixit. sed surda vetanti.
Tendebat geminas ardens Cornelia palmas.
Quo sine me crudelis abis. iterum ne relinquor
Thessalicis summota malis. numquam omine leto
Distrahimur miseri. poteras non flectere puppim
Cum fugeres alio. latebrisque relinquere Lesbi.
Omnibus a terris si nos arcere parabas.
An tantum in fluctibus placeo comes. hec ubi frustra
Effudit. prima pendet tamen anxia puppe.
Atonitoque metu nec quoquam avertere visus.
Nec magnum spectare potest. stetit anxia classis
Ad ducis eventum metuens non arma nefasque.
Sed ne summissis precibus Pompeius adoret
Sceptra sua donata manu. transire parantem
Romanus Pharia miles de puppe salutat
Septimius. qui pro superum pudor. arma satelles
Regia portabat posito deforme pilo.
Immanis. violentus. atrox nullaque ferarum
Mitior in cedes. quis non fortuna putasset
Parcere te populis quod bello nec dextra vacaret
Thessaliaque procul tam noxia tela fugasses.
Disponis gladios. ne quo non fiat in orbe
Heu facinus civile tibi. victoribus ipsis
Dedecus. numquam superi caritura pudore

Fabula; romanus regis sic paruit ensis
Pelleusque puer gladio tibi collo recidit
Magne tuo; qua posteritas in secula mictet
Septimium fama: scelus hoc quo nomine dicent
Qui bruti dixere nefas· iam venerat hore
Terminus extreme· phariamque ablatus in alnum:
Perdiderat iam iura sui; tunc stringere ferrum
Regia monstra parant; ut vidit comminus enses:
Involuit vultus· atque indignatus apertum
Fortune prebere caput; tunc lumina pressit·
Continuitque animam· ne quas effundere voces
Vellet· et eternam fletu corrumpere famam;
At postquam mucrone latus funestus achillas
Perfodit· nullo gemitu consensit ad ictum·
Respexitque nefas· servatque inmobile corpus·
Seque probat moriens· atque hec in pectore volvit;
Secula romanos numquam tacitura labores
Attendunt· evumque sequens speculatur ab omni
Orbe ratem· phariamque fidem nunc consule fame·
Fata tibi longe fluxerunt prospera vite;
Ignorant populi in morte probaris·
An scieris adversa pati; ne cede pudori·
Auctoremque dole fati· quacumque feriris
Crede manum soceri; spargant lacerentque licebit·
Sum tamen o felix superi· nullique potestas
Hoc auferre deo· mutantur prospera vita·
Non fit morte miser· videt hanc cornelia cedem·
Pompeiusque meus· tanto patientius oro
Claude dolor gemitus· natus coniunxque peremptum
Si mirantur amant; talis custodia magno
Mentis erat· ius hoc animi morientis habebat;
At non tam patiens cornelia cernere sevum
Quam perferre nefas miserandis ethera complet

Vocibus o coniux ego te scelerata peremi
Letifere tibi causa more fuit avia lesbos.
Et prior in nili pervenit litora cesar.
Nam cui ius aliis sceleris. sed quisquis in istud
A superis inmisse caput vel cesaris ire
Vel tibi prospiciens. nescis crudelis ubi ipsa
Viscera sint magni. properas atque ingeris ictus
Qua votum est victo. penas non morte minores
Pendat et ante meum videat caput. haut
Libera bellorum que matrum sola per undas
Et per castra comes nullis absterrita fatis
Victum quod reges etiam timuere recepi;
Hoc merui coniux in tuta puppe relinqui.
Perfide parcebas te fata extrema petente
Vita digna fui moriar nec munere regis;
Aut mihi precipitem naute permittite saltum.
Aut laqueum collo tortosque aptare rudentes.
Aut aliquis magno dignus comes exigat ensem.
Pompeio prestare potest quod cesaris armis
Imputet. o sevi properantem in fata tenentis:
Vivis adhuc coniux et iam cornelia non est
Iuris magne sui. prohibent accersere mortem.
Servor victori. sic fata interque suorum
Lapsa manus rapitur trepida fugiente carina;
At magnum cum terga sonent et pectora ferro.
Permansisse decus sacre venerabile forme.
Iratamque deis faciem. nichil ultima mortis
Ex habitu vultuque viri mutasse fatentur
Qui lacerum videre caput. nam sevus in ipso
Septimius sceleris maius scelus invenit actu.
Ac retegit sacros scisso velamine vultus
Semianimis magni spirantiaque occupat ora
Collaque in obliquo ponit languentia transtro.

Tunc nervos venasque secat nodosaque frangit
Ossa diu · nondum artis erat caput ense rotare ;
At postquam trunco cervix abscisa recessit ·
Vendicat hoc pharius dextra gestare satelles
Degener atque opere miles romane secunde
Pompeii diro sacrum caput ense recidis
Ut non ipse feras · o summi fata pudoris
Impius ut magnum nosset puer · illa verenda
Regibus hirta coma · et generosa fronte decora
Cesaries comprensa manu est · phariooque veruto
Dum vivunt vultus · atque os in murmura pulsant
Singultus anime · dum lumina nuda rigescunt ·
Suffixum caput est · quo numquam bella iubente ·
Pax fuit · hoc leges campumque et rostra movebat ·
Hac facie fortuna tibi romana placebas ·
Nec satis infando fuit hoc vidisse tyranno ·
Vult sceleris superesse fidem ; tunc arte nefanda
Summota est tabes capiti · raptoque cerebro
Exsiccata cutis · putrisque effluxit ab alto
Humor et infuso facies solidata veneno est
Ultima lagee stirpis perituraque proles
Degener · inceste sceptris cessure sororis ·
Cum tibi sacrato macedon servetur in antro ·
Et regum cyneres extructo in monte quiescant ·
Cum ptolomeorum manes seriemque pudendam
Piramides claudant · indignaque mausolea
Litora pompeium feriunt · truncusque vadosis
Huc illuc iactatur aquis · adeo ne molesta
Totum cura fuit socero servare cadaver ·
Hac fortuna fide magni tam prospera fata
Pertulit · hac illum summo de culmine rerum
Morte petit · cladesque omnes exegit in uno
Seva die · quibus immunes tot prestitit annos ·

Ponpeius cui fuit unquam mixta videret
Leta malis felix nullo turbante deorum
Et nullo parcente miser semel inpulit illum
Dilata fortuna manu pulsatur arenis
Carpitur in scopulis hausto per vulnera fluctu
Ludibrium pelagi nullaque manente figura
Una nota est magno capitis iactura revulsi
Ante tamen pharias victor quam tangat arenas
Ponpeio raptim tumulum fortuna paravit
Ne iaceat nullo vel ne meliore sepulcro
E latebris pavidus decurrit ad equora cordus
Questor ab ydalio cynereae litore cypri
Infaustus magni fuerat comes ille per umbras
Ausus ferre gradum victum pietate timorem
Conpulit ut medius quesitum corpus in undis
Duceret ad terram traheretque ad litora magnum
Lucis mesta parum per densas cynthia nubes
Prebebat cano sed discolor equore truncus
Conspicitur tenet ille ducem conplexibus artis
Eripiente mari nunc victus pondere tanto
Expectat fluctus pelagoque iuvante cadaver
Impellit postquam sicco iam litore sedit
Incubuit magno lacrimasque effudit in omne
Vulnus et ad superos obscuraque sidera fatur
Non pretiosa petit cumulato thure sepulcra
Ponpeius fortuna tuus non pinguis ad astra
Ut ferat e membris eous fumus odores
Ut romana suum gestent pia colla parentem
Preferat ut veteres feralis ponpa triumphos
Ut resonent cantu tristi fora totus ut ignem
Proiectis merens exercitus ambiat armis
Da vilem magno plebei funeris archam
Que lacerum corpus siccos effundat in ignes

Robora non desint misero nec sordidus ustor.
Sit satis o superi quod non cornelia fuso
Crine iacet subiciatque facem complexa maritum
Imperat extremo sed abest a funere busti
Infelix coniunx nec adhuc a litore longe est
Sic fatus parvos iuvenis circumspicit ignes.
Corpus vile suis nullo custode cremantes.
Inde rapit flammas. semustaque robora membris
Subducens. quecumque es ait. neglecta nec ulli
Cara tuis sed pompeio felicior umbra.
Quod iam compositum violat manus hospita busti
Da veniam. si quid sensus post fata relictum est
Cedis et ipsa rogo. pateris que hec dampna sepulcri.
Teque pudet sparsis pompeii manibus uri.
Sic fatus. plenusque sinus ardente favilla.
Pervenit ad truncum. qui fluctu pene relatus
Litore pendebat. summas dimovit harenas.
Et collecta procul lacere fragmenta carine
Exigua trepidus posuit scrobe nobile corpus
Robora nulla premunt. nulla strue membra recumbunt.
Admotus magnum non subditus accipit ignis.
Ille sedens iuxta flammas. o maxime dixit
Ductor et hesperii maiestas nominis una.
Si tibi iactatu pelagi si funere nullo
Tristior iste rogus. manes animamque potentem
Officiis averte meis. iniuria fati
Hoc fas esse iubet. ne ponti belua quicquam.
Ne fera. volucres. ne sevi cesaris ira
Audeat. exiguam quantum potes accipe flammam
Romana succense manu. fortuna recursus
Si det in hesperiam. non hac in sede quiescent
Tam sacri cineres. sed te cornelia magne
Accipiet. nostraque manu transfundet in urnam.

Interea propio signemus litora saxo.
Ut nota sit busto. si quis placare peremptum
Forte volet. plenos et reddere mortis honores.
Inveniat trunci cineres. et norit harenas
Ad quas magne tuum referat caput; hec ubi fatus
Excitat invalidas admoto fomite flammas.
Carpitur et lentum magnus distillat in ignem
Tabe fovens bustum sed iam percusserat astra
Aurore premissa dies; ille ordine rupto
Funeris attonitus latebras in litore querit
Quam metuis demens isto pro crimine penam
Quo te fama loquax omnis accepit in annos
Condita laudabit magni socer impius ossa
I modo securus venie fassusque sepulcrum.
Posce caput; cogit pietas imponere finem
Officio. semiusta rapit resolutaque nondum
Ossa satis nervis. et inustis plena medullis.
Equorea restinguit aqua. congestaque in unum
Parva clausit humo; tunc ne levis aura retectos
Auferret cineres. saxo compressit harenam;
Nautaque ne bustum religato fune moveret.
Inscripsit sacrum semiusto stipite nomen.
Hic situs est magnus; placet hoc fortuna sepulcrum
Dicere pompei. quo condi maluit illum
Quam terra caruisse socer. temeraria dextra
Cur obicis magno tumulum. manesque vagantes
Includis. situs est. qua terra extrema refuso
Pendet in oceano. romanum nomen et omne
Imperium magno est tumuli modus; obrue saxa
Crimine plena deum; si tota est herculis oete.
Et iuga tota vacant bromio nyseia. quare
Unus in egypto magni lapis est. omnia lagi
Rura tenere potest. si nullo cespite nomen

Heserit. populi

Heserit populi cineres mq timor
Magne metu nullas mihi calcem harenas;
Quod si tam sacro dignaris nomine saxum.
Adde actus tantos monimentaque maxima rerum;
Adde truces lepidi motus alpinaque bella.
Armaque sertori revocato consule victa.
Et currus quos egit eques. commercia tuta
Gentibus; et pavidos cylicas maris. adde subactam
Barbariem. gentesque vagas. et quidquid in euro
Regnorum borea atque iacet. dic semper ab armis
Civilem repetisse togam ter curribus actis
Contentum patrie multos donasse triumphos.
Quis capit hec tumulus? surgit miserabile bustum
Non ullis plenum titulis. non ordine tanto
Fastorum; solitumque legi super alta deorum
Culmina. et extructos spoliis hostilibus arcus
Haut procul est pompeia nomen harena.
Depressum tumulo quod non legat advena rectus.
Quod nisi monstratum romanus transeat hospes.
Noxia civili tellus egyptia fato.
Haut equidem inmerito cumane carmine vatis
Cautum. ne nili pelusia tangeret hora
Hesperius miles. ripasque estate tumentes.
Quid tibi seva precor pro tanto crimine tellus.
Vertat aquas nilus quo nascitur orbe retentus.
Et steriles egeant hibernis imbribus agri.
Totaque in ethiopum putres solvaris arenas
Nos in templa tuam romana recepimus isim.
Semideosque canes. et sistra adiucienda luctus
Et quem tu plangens hominem testaris osyrim.
Tu nostros egipte tenes in pulvere manes.
Tu quoque cum sevo dederis iam templa tyranno
Nondum pompeii cineres o roma petisti.

Exul adhuc iacet umbra ducis. si secla priora
Victoris timuere minas. nunc excipe saltem
Ossa tui magni si nondum sub ruta fluctu
Inuisa tellure sedent. quis busta timebit.
Quis sacris dignam mouisse uerebitur umbram:
Imperet hoc nobis utinam scelus et uelit uti
Nostro roma sinu. satis immunisque beatus.
Si michi contigat manes transferre reuulsos
Ausoniam. si tale ducis uiolare sepulcrum;
Forsitan ut sulco sterilem cum poscere finem
A superis aut roma uelit feralibus austris.
Ignibus aut nimiis aut terre tecta mouenti.
Consilio iussuque deum transibis in urbem
Magne tuam. summusque feret tua bu - sta sacerdos;
Nam quis ad exustam cancro torrente sienem
Ibit et imbrifera siccas sub pliade thebas
Spectator nili. quis rubra stagna profundi
Aut arabum portus mercis mutator eoe
Magne petet. quem non tumuli uenerabile saxum
Et quis in summis forsan turbatus harenis
Auertet manesque tuos placare licebit.
Et casio preferre ioui. nil ista nocebunt
Fame busta tue; templis auroque sepultus
Vilior umbra fores; nunc est pro numine summo:
Hoc tumulo fortuna iacens augustior aris
Victoris libico pulsatur in equore saxum;
Tarpeis qui sepe deis sua thura negarunt.
Inclusum tusco uenerantur cespite fulmen.
Proderit hoc olim quod non mansura futuris
Ardua marmoreo surrexit pondere moles.
Pulueris exigui sparget non longa uetustas
Congeriem. bustumque cadet. mortisque peribunt
Argumenta tue. ueniet felicior etas.

Qua sit nulla fides saxi monstrātibꝫ illud
Atqꝫ erit egiptus poplis fortasse nepotum
Tam mēdax magni tumulo · quā creta tonātis;

At nō i pharia manes iacuere fauilla.
Nec cinis exiguus tanti cōpescuit ūbraꝫ;
Prosiluit busto semiustaqꝫ mēbra r̄linquens.
Degeneremqꝫ rogū · sequit̄ cōuexa tonantis.
Qua niger astriferis cōnectit̄ axibꝫ aer.
Q̄dqꝫ iacet trās int̄ lune meatus
Semidei manes habitant · quos ignea uirtus
Innocuos uita patientes etheris imi
Fecit · aeternos aīam colligit i orbes;
Non illuc auro positi nec thure sepulti
Perueniunt; illic postqꝫ se lumine uero
Impleuit · stellasqꝫ uagas miratur · et astra
Fixa polis · uidit quanta sub nocte iaceret
Nostra dies · risitqꝫ sui ludibria trunci;
+ Cesaris · ac sparsas uolitauit i equore classes. + Hic sup emathie campos et signa cruenti
Et scelerum uindex in sc̄o pectore bruti
Sedit · et inuicti posuit se mente catonis;
Ille ubi pendebant casus dubiumqꝫ manebat
Quē mundi dn̄m facerent ciuilia bella ·
Oderat et magnū · quāuis comes isset i arma;
Auspitiis raptus patrie · ductuqꝫ senatus;
At post thesalicas clades iam pectore toto
Pōpeianus erat · patriam tutore carentem
Excepit · populi trepidantia mēbra refouit ·
Ignauis manibꝫ proiectos reddidit enses ·
Nec regnū cupiens gessit ciuilia bella:
Nec seruire timens · nil cā fecit in armis
Ille sua · tote post magni funera partes
Libertatis erant · quas ne per litora fusas

Colligerat rapido uictoria cesaris actu.
Corcire secreta petit. ac mille carinis
Abstulit emathie secū fragmēta ruine;
Quis ratibz tantis fugientia crederet ire
Agmina. quis pelagus uictis artasse carinas.
Dorica tūc maleam. et aptā tēnaron umbris
Inde cythera petit. boreaq; urgente carinas
Creta fugit. dictea legit cedentibz undis
Litora. tūc ausum classi p̄cladere portus.
Impulit. ac seuas meruit phicunta rapinas
Sparsit. et hinc placidis alto dilabit̄ auris.
Litus palinure tuū; neq; eni equore tantū
Ausonio monumēta tenes. portusq; quietos
Testatus libie phrigio placuisse magro.
Cum procul ex alto tendentes uela carine
Ancipites tenuere animos. sotios ne malorū
An ueherent hostes. p̄ceps fec̄ omne timendū
Uictor. an in nulla nō creditur esse carina.
Ast ille puppes luctus planctusq; ferebant.
Et mala uel duri lacrimas motura catonis;
Nam postq̄ frustra p̄cibz cornelia nautas.
Priuigniq; fugam tenuit. ne forte repulsus
Litoribz phariis remearet ī equora truncus.
Ostenditq; rogum nō iusti flamma sepulcri.
Ergo indigna fui dix̄ fortuna marito
Accendisse rogū. gelidosq; effusa p̄ artus
Incubuisse uiro. laceros exurere crines
Membraq; disp̄si pelago cōponere magni.
Uulneribz cunctis largos infundere fletus.
Ossibz et tepida uestes implere fauilla.
Quicq̄d ab extincto licuisset tollere busto
In templis sparsura deū. sine funeris ullo
Ardet honore rogus. manꝰ hoc egyptia forsan

Obtulit offitiũ graue manib; o bene mũdi
Crassor cyneres· põpeio cõtigit ignis
Inuidia maiore deũ; simil' ne malor
Sors in sẽp erit· nũq̃ dare busta licebit
Coniugib; nũquã plenas plangent ad urnas·
Q'd porro tumulis opus ē· aut ulla req̃ris
Instrumẽta dolor· nõ toto pectore portas
Inpia põpeiũ· nõ imis heret ymago
Uisceribz queratur cyneres uictura sup'stes·
Nõ tamẽ hic longe qui fulget luce maligna
Ignis· adhuc aliquid phario de litore surgens·
Ostendit michi magne tui; iam flãma resedit·
Pompeiũq; ferens uanescit solis ad ortus
Fumus· et inuisi tendit ut michi carbasa uenti
Nõ michi nũc tellus põpeio si qua triũphos
Uicta dedit· nõ alta terens capitolia currus
Gratior· elapsus felix de pectore magnus
Linquere si qua fides pelusia litora nolo
Hunc uolumus quẽ nil hĩt· terreq; nocenti
Nõ herere queror· crimĩ cõmĩdat harenas
Tu pete bellor casus· et signa p orbem
Sexte paterna moue· nãq; hec mandata reliq̃
Põpeius nobis in nr̃a condita cura;
Me cũ fatalis leto dapnauerit hora·
Excipite o nati bellum ciuile· nec ũquã
Dum terris aliquis uẽi de stirpe manebit
Cesarib; regnare uacet· uel sceptra· uel urbes
Libertate sua ualidas impellite fama
Nominis· has uob partes· hec arma relinquo·
Inueniet classes qs qs põpeius in undas
Uenerit· et nr̃e nullis nõ gentib; heres
Bella dabit· tamen indomitos memoresq; patrũ
Iuris habere animos· uni parere decebit

Si faciet partes pro libertate catonem;
Exsolui tibi magne fidem mandata peregi.
Insidie valuere tue deceptaque vixi:
Ne mihi commissas auferrem perfida noctes;
Iam nunc te per inane chaos per tartara coniux
Si sunt ulla sequar; quam longo tradita leto
Incertum est penas anime vivacis ab ipsa
Ante feram; potuit cernens tua vulnera magne
Non fugere in mortem. planctu contusa peribit
Effluet in lacrimis; numquam veniemus ad enses
Aut laqueos; aut precipites per inania iactus.
Turpe mori post te solo non posse dolore;
Sic ubi fata. caput ferali obduxit amictu.
Decrevitque pati tenebras. puppisque cavernis
Delituit. sevumque arte complexa dolorem.
Perfruitur lacrimis. et amat pro coniuge luctum.
Illam non fluctus stridens que rudentibus eurus.
Movit. et exsurgens ad summa pericla clamor;
Votaque sollicitis faciens contraria nautis.
Conposita in mortem iacuit. favitque procellis;
Prima ratem cypros spumantibus accipit undis
Inde tenens pelagus sed iam moderatior eurus
In libicas egit sedes. et castra catonis;
Tristis ut in multo mens est presaga timore.
Aspexit patrios comites a litore magni
Et fratrem medias preceps confertur in undas;
Dic ubi sit germana parens. stat summa caputque
Orbis an occidimus. romanaque magnus ad umbras
Abstulit hec fatur. quem contra talia frater.
O felix quem sors alias dispersit in undas.
Quique nefas audis oculos germane nocentes
Spectato genitore fero. non cesaris armis
Occubuit dignoque perit auctore ruine.

Rege sub inpuro nylotica regna tenente.
Hospitiis fretus superis a munere tanto
In paruos cecidit donati uictima regni;
Nunc ego magnum iam lacerantes pectora patris.
Nec credens pharium tantum potuisse tyrannum:
Litore in iliaco socerum iam stare putaui;
Sed me nec sanguis nec tantum uulnera patris
Affecere senis quantum gestata per urbem
Ora ducis que transfixo sublimia pilo.
Vidimus; hec fama est oculis uictoris iniqui
Seruari scelerisque fidem quesisse tyrannum;
Nam corpus pharie canes auideque uolucres
Distulerint aut furtiuus quem uidimus ignis
Soluerit ignoro quecumque iniuria fati
Abstulit hos artus superis hec crimina dono.
Seruata de parte queror. cum talia magnum
Audisse non ingemuit lacrimasque dolorem
Effudit iustaque furens pietate profatur;
Precipitate rates a sicco litore naute.
Classis in aduersos erumpat remige uentos.
Ite duces mecum nunquam ciuilibus armis
Tanta fuit merces inhumatos condere manes.
Sanguine semiuiri magnum satiare tyrannum
Non ego pelleas arces adytisque receptum
Corpus alexandri pigra mareotide mergam.
Non mihi pyramidum tumulis euulsus amasis.
Atque alii reges nilo torrente natabunt.
Omnia dent penas nuda tibi magne sepulcra,
Euoluam busto iam numen gentibus isim.
Et tectum lino spargam per uulgus osirim.
Et sacer in magni cineres mactabitur apis
Suppositisque deis uram caput. has mihi penas
Terra dabit linquam uacuos cultoribus agros;

N ecmilus cum crescat erat · solusq; tenebris
E gyptu͂ poplis genitor sup̄isq; fugatis ;
D ixerat · ⁊ classe͂ sevus rapiebat ad undas ·
S ; cato laudatu͂ iuvenis cōpescuit iram ;
I nterea totis audito funere magni
L itoribꝫ sonuit p̄cussus plantibꝫ ether ·
E xemploq; carens ⁊ nulli cognitus evo
L uctus erat · mortē poplos deflere potētis ;
S ; magis ut visa ē lacrimis exhausta solutas
I nvultus effusa comas cornelia puppi
E grediens · rursus geminato verbe plangit ·
U t primu͂ in solie p̄venit litora terre ·
C olligit vestes · miseriq; īsignia magni ·
A rmaq; ⁊ imp̄ssas auro quas gesserit oli͂
E xuvias · pictasq; togas · velamina su͂mo
T er cōspecta iovi · funestoq; intulit igni ;
I lle fuit misere magni cinis ; accipit om͂is
E xemplu͂ pietas · ⁊ toto clitore busta
S urgunt thesaliis reddentia manibꝫ ignē ·
S ic ubi depastis su͂mictere gramina cāpis
E t renovare parans hibernas apulus herbas
I gne fovet terras · simul ⁊ gargani arva
U ulturis · ⁊ calidi lucent buceta matini ·
N ō tam̄ ad magni p̄venit gratius umbras
O m͂e qđ in sup̄os audet convitia vulgus ·
P ōpeiu͂q; deis obicit · quā pauca catonis
U erba · s; a pleno venientia pectore veri ·
C ivis obit inquid multu͂ maioribꝫ ī par ·
N osse modu͂ iuris · s; in hoc tam̄ utilis evo ·
C ui nō nulla fuit iusti reverētia · salva
L ibertate potens · ⁊ solus plebe parata
P rivatus servire sibi · rectorq; senatus ·
S ; regnantis erat · nil belli iure poposcit ·

Que dari voluit voluit sibi posse negari;
Inmodicas possedit opes sed plura retentis
Intulit invasit ferrum sed ponere norat.
Pretulit arma toge sed pacem armatus amavit.
Iuvit sumpta ducem iuvit dimissa potestas;
Casta domus luxuque carens corruptaque numquam
Fortuna domini clarum et venerabile nomen
Gentibus et multum nostre quod proderat urbi;
Olim vera fides silla marioque receptis
Libertatis obit; pompeio rebus adempto
Nunc et ficta perit non iam regnare pudebit
Nec color imperii nec frons erit ulla senatus.
O felix cui summa dies fuit obvia victo
Et cui querendos pharium scelus obtulit enses
Forsitan in soceri potuisset vivere regno
Scire mori sors prima viris sed proxima cogi;
Et mihi si fatis aliena in iura venimus
Fac talem fortuna iubam non deprecor hosti
Servari dum me servet cervice recisa
Vocibus his maior quam si romana sonarent
Rostra ducis laudes generosam venit ad umbram.
Mortis honos fremit interea discordia vulgi
Castrorum bellique piget post funera magni;
Cum tarcon motus linquendi signa catonis
Sustulit hunc rapta fugientem classe secutus
Litus in extremum tali cato voce notavit;
O numquam pacate cylix iterum ne rapinas
Vadis in equoreas magnum fortuna removit
Iam pelago pyrata redis tum respicit omnes
In cetu motuque viros quorum unus aperta
Mente fuge tali compellat voce regentem;
Nos cato da veniam pompeii duxit in arma
Non belli civilis amor partesque favore

Fecimus; ille iacet quem paci praetulit orbis.
Causaque nostra perit. patrios permitte penates
Desertamque domum dulcesque revisere natos;
Nam quis erit finis si nec Pharsalia pugnae
Nec Pompeius erit. perierunt tempora vitae;
Mors eat in tutum. iustas sibi nostra senectus
Prospiciat flammas; bellum civile sepulcra
Vix ducibus praestare potest; non barbara victos
Regna manent. non armenium mihi seva minatur
Aut scithicum fortuna iugum; sub iura togati
Civis eo. quisquis magno vivente secundus.
Hic mihi primus erit. sacris praestabitur umbris
Summus honor. dominum quem clades cogit habebo;
Nullum magne ducem. te solum in bella secutus.
Post te fata sequar; neque enim sperare secunda
Fas mihi. ne liceat. fortuna cuncta feruntur.
Caesaris; emathium sparsit victoria ferrum,
Clausa fides miseris. et toto solus in orbe
Qui velit ac possit victis praestare salutem;
Pompeio scelus est bellum civile perempto.
Quo fuerat vivente fides; si publica iura
Si semper patriam sequeris cato. signa petamus
Romanusque consul habet; sic ille profatus
Insiluit puppim iuvenum comitante tumultu

Actum romanis fuerat de rebus et omnis
Indiga servitii fervebat litore plebes.

Erupere ducis sacro de pectore voces
Ergo pari voto gessisti bella iuventus
Tu quoque pro dominis. et pompeiana fuisti
Non romana manus. quod non in regna laboras.
Quod tibi non ducibus vivis morerisque. quod orbem
Adquiris nulli. quod iam tibi vincere tutum est.
Bella fugis. quaerisque iugum cervice vacanti.
Et nescis sine rege pati. nunc causa pericli
Digna viris; vestro potuit pompeius abuti

Sanguine nec patrie iugulos ensesque negatis.
Cum prope libertas. unum fortuna reliquit
Iam tribus e dominis. pudeat plus regia nili
Contulit in leges et parthi militis arcus;
Ite o degeneres. ptolomei munera et arma
Spernite; quis uestras ulla putet esse nocentes
Cede manus. credet faciles sibi terga dedisse.
Credet ab emathiis primos fugisse philippis.
Vadite securi. meruistis iudice uitam
Cesare non armis non obsidione subacti;
O famuli turpes. domini post fata prioris
Itis ad heredem. cur non maiora mereri
Quam uitam ueniamque libet. rapiatur in undas
Infelix coniunx magni. prolesque metelli.
Ducite pompeios. ptolomei uincite munus;
Nostra quoque inuiso quisquis feret ora tyranno.
Non parua mercede dabit. sciet ista iuuentus
Ceruicis pretio bene se mea signa secutam;
Quin agite. a magna meritum cognoscite parte.
Ignauum scelus est tantum fuga. dixit. et omnes
Haut aliter medio reuocauit ab equore puppes
Quam simul effetas linquunt examina ceras.
Atque oblita sui non miscent nexibus alas.
Sed sibi queque uolat. nec iam degustat amarum
Desidiosa thimum. frigii sonus increpat eris.
Actonite posuere fugam. studiumque laboris.
Florigeri repetunt et sparsi mellis amorem.
Gaudet in hibleo securus gramine pastor.
Diuitias seruasse case; sic uoce catonis
Inculcata uiris iusti patientia martis;
Iamque actu belli non doctas ferre quietem
Constituit mentes. serieque agitare labori.
Primum litoreis miles lassatur harenis.

Proximus in muros et menia cyrenarum
Est labor. exclusus nulla se vindicat ira
Penaque de victis sola est vicisse catoni
Inde petit placitum libicis contermina mauris
Regna iube. sed iter mediis natura vetabat
Sirtibus. has audax sperat sibi cedere virtus.
Sirtes. vel primam mundo natura figuram
Cum daret in dubio pelagi terreque reliquit
Nam neque subsedit penitus. quo stagna profundi
Acciperet. nec se defendit ab equore tellus
Ambigua sed lege loci iacet invia sedes.
Equora fracta vadis. abruptaque terra profundo
Et post multa sonant proiecti litora fluctus.
Sic male deseruit. nullosque exegit in usus
Hanc partem natura sui. vel plenior alto
Olim sirtis erat pelago. penitusque natabat.
Sed rapidus titan ponto sua lumina pascens.
Equora subduxit zone vicina peruste.
Et nunc pontus adhuc phebo siccante repugnat.
Mox ubi dampnosum radios admoverit evum
Tellus syrtis erit. nam iam brevis unda superne
Innatat. et late periturum deficit equor.
Ut primum remis actum mare propulit omne
Classis onus. densis fremuit niger imbribus auster
In sua regna furens. temptatum classibus equor
Turbine defendit. longeque a syrtibus undas
Egit. et illato confregit litore pontum.
Tum quarum recto deprehendit carbasa malo
Eripuit nautis. frustraque rudentibus ausis
Vela negare notho. spatium vicere carine
Atque ultra proram tumuit sinus. omnia siqui
Providus antenne suffixit lintea summe
Vincitur. et nudis avertitur armamentis.

Sors melior classi· que fluctibus incidit altis
Et certo iactata mari· quecumque levate
Arboribus cesis· flatum effundere frementem·
Abstulit has liber ventis contraria volvens
Estus· et obnixum victor detrusit in austrum
Has vada destituunt· atque interrupta profundo
Terra ferit puppes· dubioque obnoxia fato
Pars sedet una ratis· pars altera pendet in undis·
Tunc magis impactis brevibus mare· terraque sepe
Obvia consurgens quamvis elisus ab austro
Sepe· tamen cumulos fluctus non vincit harene·
Eminet in tergo pelagi procul omnibus arvis
Inviolatus aqua sicci iam pulveris agger·
Stant miseri naute· terreque herente carina·
Litora nulla vident· sic partem intercipit equor·
Pars ratium maior regimen· clavumque secuta est
Tuta fuga· nautasque loci sortita peritos
Torpentem tritones adit· illesa paludem·
Hanc ut fama deus· quem toto litore pontus
Audit· ventosa perflantem murmura concha·
Hanc et pallas amat· patrio que vertice nata
Terrarum primam libiem· nam proxima celo est·
Ut probat ipse calor tetigit· stagnique quieta
Vultus vidit aqua· posuitque in margine plantas·
Et se dilecta tritonida dixit ab unda
Quam iuxta lethes tacitus prelabitur amnis·
Infernis ut fama trahens oblivia venis·
Atque insopiti quondam tutela draconis
Hesperidum pauper spoliatis frondibus ortus·
Invidus annoso· qui famam derogat evo·
Qui vates ad vera vocat· et aurea silva·
Divitiisque graves et fulvo germine rami·
Virgineusque chorus nitidi custodia luci·

Et numquam somno dampnatus lumina serpens.
Robora complexus rutilo curvata metallo.
Abstulit arboribus pretium nemorique laborem
Alcides. passusque inopes sine pondere ramos
Retulit argolico fulgentia poma tyranno.
Hiis igitur depulsa locis. eiectaque classis
Syrtibus haut ultra garamantidas attigit undas.
Sed duce pompeio libies meliores in horis
Mansit. at inpatiens virtutis herere catonis
Audet in ignotas agmen committere gentes
Armorum fidens. et terra cingere syrtim
Hec eadem suadebat hyemps. que clauserat equor.
Et spes imber erat nimios metuentibus ignes.
Ut neque sole viam. nec duro frigore sevam
Inde polo libies. hinc bruma temperet annus.
Atque ingressurus steriles sic fatur harenas.
O quibus una salus placuit mea castra secutis.
Indomita cervice mori. conponite mentes
Ad magnum virtutis opus. summosque labores.
Vadimus in campos steriles. exustaque mundi
Qua nimius titan. et rare in fontibus unde.
Siccaque letiferis squalent serpentibus arva.
Durum iter ad leges. patrieque ruentis amorem
Per mediam libiem veniant. atque invia temptent.
Si quibus in nullo positum est evadere voto.
Si quibus ire sat est. neque enim michi fallere quemquam
Est animus. tectoque metu producere vulgus.
Hii mihi sint comites. quos ipsa pericula ducent
Qui me teste pati vel que tristissima pulcrum
Romanumque putant. atque sponsore salutis
Miles eget. capiturque anime dulcedine. vadat
Ad dominum meliore via. dum primus harenas
Ingrediar. primusque gradus in pulvere ponam.

Ne calor ethereus feriat. an cui plena ueneno
Occurrat serpens. fatoque pericula uestri
Pretemptate meo. sitiat quicumque bibentem
Viderit. aut umbras nemorum quicumque petentem.
Estuet. aut equitem peditum precedere turmas
Deficiat. si quo fuerit discrimine notum
Dux an miles eam. serpens sitis ardor harene
Dulcia uirtuti. gaudet patientia duris.
Letius est quotiens magno sibi constat honestum.
Sola potest libie turbam prestare malorum
Vt deceat fugisse uiros. sic ille calentes
Incendit uirtute animos et amore laborum.
Inreducemque uiam deserto limite carpit
Et paruo sacrum nomen clausura sepulcro
Inuasit libie securi fata catonis.
Tertia pars rerum libie. si credere fame
Cuncta uelis. at si uentos celumque sequaris.
Pars erit europe. nec enim plus litora nili
Quam sithicus tanais. primis a gadibus absunt.
Vnde europa fugit libiem. et litora flexo
Occeano fecere locum. sed maior in unam
Orbis erit asiam. nam cum communiter iste
Effundant zephirum. boree latus illa sinistrum
Contingens. dextrumque nothi descendit in ortum.
Eurum sola tenens. libice quod fertile terre est
Vergit in occasus. sed hec non fontibus ullis
Soluitur arctoos raris aquilonibus imbres
Accipit. et nostris reficit sua rura serenis.
In nullas uitiatur opes. non ere nec auro
Excoquitur. nullo glebarum crimine pura
Sic penitus terra est. tantum maurusia genti
Robora diuitie. quarum non nouerat usum.
Sed citri contenta comis uiuebat et umbris.

Innemus ingnotum nostre venere secures
Extremoque epulas mensasque petimus orbe.
At quecumque vagam syrtim complectitur hora
Sub nimio proiecta die · vicina perusti
Etheris exurit messes · et pulvere bachum
Enecat · et nulla putris radice tenetur.
Temperies vitalis abest · et nulla sub illa
Cura iovis terra est · natura deside torpet
Orbis · in inmotis annum non sentit harenis.
Hoc tam segne solum · raras tamen exerit herbas.
Quas nasamon gens dura legit qui proxima ponto
Nudus rura tenet · quem mundi barbara damnis
Syrtis alit · nam litoreis populator harenis
Imminet · et nulla portus tangente carina.
Novit opes · sic cum toto commertia mundo
Naufragiis nasamones habent · hac ire catonem
Dura iubet virtus · illic secura iuventus
Ventorum · nullasque timens tellure procellas.
Equoreos est passa metus · nam litore sicco
Quam pelago syrtis violentius accipit austrum.
Et terre magis ille nocens · non montibus ortum
Adversis frangit libies · scopulisque repulsum
Dissipat · aliquidas e turbine solvit in auras.
Nec ruit in silvas · annosaque robora torquens
Lassatur · patet omne solum · liberque meatu
Eoliam rabiem totis exercet harenis.
Et non imbriferam contorto pulvere nubem
In flexum violentus agit · pars plurima terre
Tollitur · et numquam resoluto vertice pendet.
Regna videt nasamon pauper errantia vento.
Discussasque domos · volitantque a culmine rapte
Et detecto garamante case · non altius ignes
Rapta vehunt · quantumque licet consurgere fumo

Et inuolat

Et violare fidem. tantum tenet aera pulvis.
Tunc quoque Romanum solito violentius agmen
Aggreditur. nullusque potest consurgere miles
Instabilis. raptis etiam quas calcat harenis.
Concuteret terras. orbemque a sede moveret.
Si solida Libie compage. et pondere duro
Clauderet exesis austrum scopulosa cavernis.
Sed quia mobilibus facilis turbatur harenis.
Nusquam luctando stabilis manet. imaque tellus
Stat. quia summa fugit. galeas et scuta virorum
Pilaque contorsit violento spiritus actu
Intentusque tulit magni per inania celi.
Illud in extremo forsan longeque remota
Prodigium tellure fuit. delapsaque celo
Arma timent gentes. hominumque erepta lacertis
A superis dimissa putant. sic illa profecto
Sacrifico cecidere Nume. que iuventus
Patritia cervice movet. spoliaverat auster
Aut boreas populos. ancilia nostra ferentes.
Sic orbem torquente notho Romana iuventus
Procubuit. timuitque rapi. constrinxit amictus
Inseruitque manus terre. nec pondere solus
Sed nisu iacuit. vix sic inmobilis austro.
Qui super ingentes cumulos involvit harene.
Atque operit tellure viros. vix tollere miles
Membra valet. multo congesti pulveris herens.
Alligat. et stantes affuse magnus harene
Agger. et inmoti terra surgente tenentur.
Saxa tulit penitus discussas proruta muris.
Effunditque procul. miserante sorte malorum
Qui nullas videre domos. videre ruinas.
Iamque iter omne latet. nec sunt discrimina terre
Ulla. nisi etheree medio velud equore flamme.

Sideribȝ mouere uias. nec sidera tota
Ostendit libice finitor circulus ore.
Multaqȝ deuexo terrarum margine celat.
Utqȝ calor soluit quē torserat aera uentus.
Exarsitqȝ dies. manant sudoribȝ artus
Iam plaga quā nullas supi mortalibȝ ultra
A medio fecere die calcatur. & humor
In nothū oīs abit. manant sudoribȝ artus
Arentiora sit. cōspecta ē parua maligna
Unda procul uena. quā uix e puluerē miles
Corripiens patulū galee cōfudit in orbē.
Porrexitqȝ duci. squalebant puluere fauces
Cunctorū. minimūqȝ tenēs dux ipse liquoris
Inuidiosus erat. mene inq degener unum
Miles in hac turba uacuū uirtute putasti.
Usqȝ adeo mollis. primisqȝ caloribȝ impar.
Sum uisus. quanto pena tu dignior ista es
Qui populo sitiente bibas. sic concitus ira.
Excussit galeam. suffecitqȝ omnibȝ unda.
Uentū erat ad templū libicis qd gentibȝ unum
Inculti garamantes abent. stat corniger amon
Iuppiter. ut memorāt. sȝ nō aut flumīa uibrās
Aut simil' nro. sȝ tortis cornibȝ amon
Non illic libice posuerunt dicia gentes
Templa. neqȝ eois splendent donaria gemmis.
Quāuis ethiopū populis. arabūqȝ beatis
Gentibȝ atqȝ indis unus sit iuppiter amon
Pauper adhuc deus ē. nullis uiolata per euū
Diuitijs delubra tenens. morūqȝ priorū.
Numē romano templū defendit ab auro.
Esse locis supos testatur silua p omnem
Sola uirens libien. nā qcqd puluere sicco
Separat ardentem tepida berenicida lepti.

Ignorat frondes · solus nemus abstulit amon ·
Silvarum fons causa loco · qui putria terre
Alligat · a domitas unda conectit harenas ·
Hic quoque nil obstat phebo · cum cardine summo ·
Stat librata dies · truncum vix protegit arbos
Tam brevis in medium radiis compellitur umbra ·
Deprehensum est hunc esse locum · qua circulus alti
Solsticii medium signorum percutit orbem ·
Non obliqua meant · nec tauro scorpius exit
Rectior · aut aries · donat sua tempora libre ·
Aut astrea iubet lentos descendere pisces ·
Par geminis chiron · et idem quod charchinus ardens ·
Humidus eglocheron · nec plus leo tollitur urna ·
At tu quecumque es libico gens igne dirempta
In nothon umbra cadit · que nobis exit ad arcton ·
Te segnis cynosura subit · tu sicca profundo
Mergi plaustra putes · nullumque in vertice summo
Sidus habes immune maris · procul axis uterque
Et fuga signorum medio rapit omnia celo ·
Stabant ante fores populi quos miserat eoos
Cornigerique iovis monitu nova fata petebant ·
Sed latio cessere duci · comitesque catonem
Orabant exploret libicum memorata per orbem
Numina · de fama tam longi iudicet evi ·
Maximus hortator scrutandi voce deorum
Eventus labienus erat · sors obtulit inquit
Et fortuna vie · tam magni numinis ora ·
Consiliumque dei · tanto duce possumus uti
Per sirtes · bellique datos cognoscere casus ·
Nam cui crediderim superos archana daturos
Dicturosque magis · quam sancto vera catoni ·
Certe vita tibi · semper directa supernas
Ad leges · sequerisque deum · datur ecce loquendi

Cum ioue liber eris. inquire in fata nefandi
Caesaris et patrie uenturos excute mores.
Iure suo populis uti legumque licebit.
In bellum ciuile perit? tua pectora sacra
Voce reple. dure saltem uirtutis amator
Quere quid est uirtus et posce exemplar honesti.
Ille deo plenus tacita quem mente gerebat
Effudit dignas adytis e pectore uoces.
Quid queri labiene iubes. an liber in armis
Occubuisse uelim potius quam regna uidere.
An sit uita nichil. sed longa. an differat etas.
An noceat uis ulla bono. fortunaque perdat
Opposita uirtute minas. laudandaque uelle
Sit satis. et numquam successu crescit honestum.
Scimus. et hec nobis non altius inseret amon.
Heremus cuncti superis. temploque tacente.
Nil facimus non sponte dei. nec uocibus ullis
Numen eget. dixitque semel nascentibus auctor
Quicquid scire licet. steriles nec elegit harenas
Ut caneret paucis. mersitque hoc in puluere uerum.
Estque dei sedes nisi terra et pontus et aer.
Et uirtus. superos quid querimus ultra.
Iuppiter est quodcumque uides. quodcumque moueris.
Sortilegos egeant dubii. semperque futuris
Casibus ancipites. me non oracula certum.
Sed mors certa facit. pauido fortique cadendum est.
Hoc satis est dixisse iouem. sic ille profatus.
Seruataque fide templi discedit ab aris.
Non exploratum populis amona relinquens.
Ipse manu sua pila gerit. precedit anheli
Militis ora pedes. monstrat tollerare labores.
Non iubet. et nulla uehitur ceruice supinus
Carpentoque sedens. somni parcissimus ipse est.

Vltimꝰ haustoꝛ aque· cum timoē fonte repto
Indiga cogatur latias potare iuuentus·
Stat dum lixa bibit· ueris magna paratur
Fama bonis· a si successu nuda remoto
Inspicit̃ uirtus· qcq̄d laudamus in illo·
Maioꝛ fortuna fuit· quis marte secundo
Quis tm̄ meruit populoꝝ sanguine nom̄·
Hunc ego p syrtes· libieq; extrema triumphū
Ducere maluerim· quā p capitolia curru
Scandere pōpei· quā frangere colla iugurthe·
Ecce parens uerus patrie dignissimꝰ aris
Roma tuis· p quē nunquā iurare pudebit·
Et quē si steteris umq; ceruice soluti·
Nūc olim factura deū es· iam spissioꝛ ignis·
Et plaga quam nullam supi mortalib; ultra
A medio fecere diē· calcatur unda
Largius aque· s; quē s̃pentū turba tenebat
Rarioꝛ· inuentus medijs fons unus harenis
Vix capiente loco· stabant ī margine sicce
Aspides· in medijs sitientes dipsades undis·
Ductoꝛ ut aspexit perituros fonte relicto·
Alloquitur· uana specie conterrite leti
Ne dubita miles tutos haurire liquoꝛes·
Noxia s̃pentū est emisso sanguīe pestis·
Moꝛsu uirus h̄nt· a fatum ī dente minant̃·
Pocula morte carent· dix dubiuq; ueneni
Hausit· a in tota libie fons unus harena
Ille fuit de quo primꝰ sibi sumere aquaꝫ·
Et libicus tantis ex sidet pestib; aer
Fertilis in mortes· aut qd secreta nocenti
Miscuerit huic natura solo· nō cura laboꝛq;
Noster scire ualet· nisi qd uulgata p oꝛbem
Fabula pro uera decepit secula causa·

Finib; extremis libies ubi feruida tellus
Accipit oceanū dimisso sole calentem
Squalebant late phorcinidos arua meduse
Nam nemorū protecta coma nō mollia sulco
Sz domine uultu cōspectis aspa saxis.
Hoc primū natura nocens ī corpore seuas
Eduxit pestes. illis e faucib; angues
Stridula fuderunt uibratis sibila linguis
Feminee cui more come p terga solute
Ipsa flagellabant gaudentis colla meduse.
Surgunt aduersa subrecte fronte colubre.
Vipereūq; fluit depexo crine uenenum.
Hoc h̄t infelix cunctis impune medusa
Quod spectarī licet. nam rictus oraq; monstri
Quis timuit nam qui recto se lumine uidit
Passa medusa mori ē. rapuit dubitantia fata
Preuenitq; metus. aīa periere retenta
Membra. nec emisse riguere sub ossib; umbre.
Heumenidū crines. solos mouere furores.
Cerberus orpheo leniuit sibila cantu.
Amphitriomades uidit cū uinceret ydram.
Hoc monstrū timuit genitor numēq; s'm
Phorcus aquis. cetoq; parens. ipseq; sorores
Gorgones. hoc potuit celo pelagoq; minari
Torporem insolitū. mundoq; abducere terram.
E celo uolucres subito cū pondere lapse.
In scopulis hesere. fere uicina colentes
Ethiopū tote riguerunt marmore gentes.
Nullum animal uisus patiens. ipsiq; retrorsum
Effusi faciem. uitabant gorgones angues.
Illa sub hespijs. stantem titana colūpnis
In cautes athlanta dedit. celoq; timente
Olim. plegreos stantes serpente gigantes

Vertit in hos montes. bellumq[ue] imane deor[um]
Pallados e medio co[n]fecit pector[e] gorgon.
Quo postq[ua]m p[ar]tu danes. adiuite nimbo
Ortum. pharrasie vexerunt p[rae]scea penne
Archados. auctoris cithere liquideq[ue] palestre.
Et subitus prepes cyllenida sustulit harpen.
Harpen alt[er]ius monstri. iam cede rubentem.
Ione dilecte fuso custode iuvence
Auxilium volucri pallas tulit innuba fratri
Pacta caput monstri. t[er]req[ue] in fine libisse
P[er]sea phebeos co[n]verti iussit ad ortus.
Gorgonos averso sulcantem regna volatu.
Et clipeum leve fulvo dedit ere nitentem
In quo saxificam iussit spectare medusam
Quam sopor eternam tracturus morte quietem
Obruit. haud totam. vigilat p[ar]s magna comar[um]
Defenditq[ue] caput protectis crinib[us] ydri.
Pars iacet in medios vultus. oculisq[ue] tenebras.
Ipsa regit pallas trepidum. dextraq[ue] timendum
P[er]seos aversi. cyllenida dirigit harpen.
Lata colubriferi rumpens confinia colli.
Quos habuit vultus armati vulnere ferri
Caesa caput gorgon. quanto spirasse veneno
Ora rear. quantumq[ue] oc[u]los effundere mortis.
Nec pallas spectare pot[uit]. vultusq[ue] gelassent
Perseos aversi. si non tritonia densos
Sparsisset crines. texissetq[ue] ora colubris.
Aliger in celum. sic rapta gorgone fugit
Ille quidem pensabat iter. propriusq[ue] secabat
Aera. si medias europe ascenderet urbes.
Pallas frugiferas iussit non ledere terras.
Et parce populis. quis enim non prepete tanto
Ethera respiceret. zephiro convertit ales.

Id quoque sub Libien· que nullo concita cultu·
Sideribus phebeque vacat· puint orbita solis·
Exurit solum· nec terra celsior ulla
Nox cidit in celū luneque meatibus obstat
Sic flexus oblita vagi per recta cucurrit
Signa· nec in borean aut in nothon efficit umbra·
Illa tamen sterilis tellus· fecundaque nulli
Arva bono· virus stillantis tabe meduse
Concipiunt· dirosque fero de sanguine rores·
Quos calor adiuvit· putrique incoxit arene·
Hic que prima caput movit de pulvere pestis
Haspida somniferam· tumida cervice levavit
Plenior huic sanguis· et crassi gutta veneni
Decidit· in nulla plus est serpente coactum·
Ipsa caloris egens gelidum non transit in orbem
Sponte sua· niloque tenus metitur harenas·
Sed quis erit nobis lucri pudor· inde petuntur
Huc libice mortes· et fecimus haspida mercem·
At non stare suum miseris passura cruorem
Squamiferos ingens emorrois explicat orbes·
Natus et ambigue coleret qui sirtibus arva
Chersidros· tractique via fumante chelidri·
Et semper recto lapsurus limite cencris·
Pluribus ille notis variatam tingitur alvum·
Quam pius tinctus tebanus maculis ophites·
Concolor exustis· atque indiscretus harenis
Hammodites· spinaque vagi torquente ceraste·
Et sytales sparsis etiam nunc sola pruinis
Exuvias positura suas· et torrida dipsas·
Et gravis in geminum vergens caput amphisibena·
Et natrix violator aque· iaculique volucres·
Et contentus iter cauda sulcare pharias·
Oraque distendendens avidus fumantia prester·

Ossaque dissolvens cum corpore tabificus seps
Sibilaque effundens cunctas terrentia pestes
Ante venena nocens late sibi submovet omne
Vulgus et in vacua regnat basiliscus harena
Vos quoque qui cunctis innoxia numina terris
Serpitis aurato nitidi fulgore dracones
Letiferos ardens facit Africa ducitis altum
Aera cum pennis armentaque tota secuti
Rumpitis ingentes amplexi verbere tauros
Nec tutus spatio est elephas datis omnia leto
Nec vobis opus est ad noxia fata veneno
Has inter pestes duro Cato milite siccum
Emetitur iter tot tristia fata suorum
Insolitasque videns parvo cum vulnere mortes
Signiferum iuvenem Tyrreni sanguinis Aulum
Torta caput retro dipsas calcata momordit
Vix dolor aut sensus dentis fuit ipsaque leti
Frons caret invidia neque quicquam plaga minatur
Ecce subit virus tacitum carpitque medullas
Ignis edax calidaque incendit viscera tabe
Ebibit humorem circum vitalia fusum
Pestis et in sicco linguam torrere palato
Cepit et fera defessos iret qui sudor in artus
Non fuit atque oculos lacrimarum vena refugit
Non decus imperii non mesti iura Catonis
Ardentem tenuere virum quin spargere signa
Auderet totisque furens exquireret agris
Quas poscebat aquas sitiens in corde venenum
Ille vel in Tanaim missus Rodanumque Padumque
Arderet Nilumque bibens per rura vagantem
Accessit morti Libie fatique minorem
Famam dipsas habet terris adiuta perustis
Scrutatur venas penitus squalentis harene

Nunc redit ad syrtes et fluctus accipit ore.
Equoreusque placet, sed non ei sufficit humor.
Nec sentit fatique genus mortemque veneni,
Sed putat esse sitim, ferroque aperire tumentes
Sustinuit venas atque os implere veneno
Iussit signa rapi propere Cato, discere nulli
Permissum est hoc posse sitim, sed tristior illo.
Mors erat ante oculos, miserique in monte Sabelli
Spes stetit exiguus, quem flexo dente tenacem
Avulsitque manu piloque affixit harenis.
Parva modo serpens, sed qua non ulla cruente
Tantum mortis habet, nam plage proxima circum
Fugit rupta cutis, pallentiaque ossa retexit.
Iamque sinu laxo est nudum sine corpore vulnus.
Membra natant sanie, sure fluxere, sine ullo
Tegmine poples erat, femorum quoque musculus omnis
Liquitur, et nigra distillant inguina tabe.
Dissiluit stringens uterum membrana, fluuntque
Viscera, nec quantum toto de corpore debet
Effluit in terras, sevum sed membra venenum
Decoquit, in minimum mors contrahit omnia virus
Vincula nervorum et laterum textura cavumque
Pectus et obstrusum fibris vitalibus omne.
Quicquid homo est aperit pestis, natura profana
Morte patet, manant humeri, fortesque lacerti.
Colla caputque fluunt, calido non ocius austro
Nix resoluta cadit, nec solem cera sequetur
Parva loquor, corpus sanie stillasse perustum.
Hoc et flamma potest, sed quis rogus abstulit ossa.
Hec quoque discedunt, putrisque secuta medullas
Nulla manere sinunt rapidi vestigia fati.
Cinyphias inter pestes tibi palma nocendi est.
Eripiunt omnes animam, tu sola cadaver.

Ecce subit facies leti diversa fluentis.
Nasidium marsi cultorem torridus agri
Percussit prester. illi rubor igneus ora
Succendit. tenditque cutem pereunte figura
Miscens cuncta tumor. toto iam corpore maior.
Humanumque egressa modum super omnia membra
Efflatur sanies. late tollente veneno.
Ipse latet penitus congesto corpore mersus.
Nec lorica tenet distenti corporis auctum.
Spumeus accenso non sic exundat aeno
Undarum cumulus. nec tantos carbasa choro
Curvavere sinus tumidos iam non capit arctus
Informis globus et confuso pondere truncus.
Iactatum volucrum rostris. epulas daturum.
Haut impune feras. non ausi tradere busto
Nondum stante modo crescens fugere cadaver.
Sed maiora parant libice spectacula pestes.
Inpressit dentes emorrois aspra tullo
Magnanimo iuveni. miratorique catonis.
Utque solet pariter totis effundere signis.
Coricij pressura croci. sic omnia membra
Emisere simul rutilum pro sanguine virus.
Sanguis erant lacrime. quecumque foramina novit
Humor ab hijs largus manat cruor. ora redundant.
Et patule nares. sudor rubet. omnia plenis
Membra fluunt venis. totum est pro vulnere corpus.
At tibi leve miser. fixus precordia pressit
Niliaca serpente cruor. nulloque dolore
Testatus morsus. subita caligine mortem
Accipis. et somno stigias descendis ad umbras.
Non tam veloci corrumpunt pocula leto
Stipite quod diro virgas mentita sabeas
Toxica fatilegi carpunt matura sabei.

Ecce procul sterili seuus se robore trunci
Torsit et inmisit iaculum uocat africa serpens
Perque caput pauli transiectaque tempora fugit
Nil ibi uirus agit rapuit cum uulnere fatum
Deprehensum est que funda rotat quam lenta uolarent
Quam segnis scythice strideret arundinis aer
Quid prodest miseri basiliscus cuspide mauri
Transactus uelox currit per tela uenenum
Inuaditque manum quam protinus ille retecto
Ense ferit totoque simul demittit ab armo
Exemplarque sui spectans miserabile leti
Stat tutus pereunte manu quis fata putaret
Scorpion aut uires mature mortis habere
Ille minax nodis et recto uerbere seuus
Teste tulit celo uicti decus orionis
Quis calcare tuas metuat salpiga latebras
Et tibi dant stigie ius in sua fila sorores
Sic nec clara dies nec nox dabat atra quietem
Suspecta est miseris in qua tellure iacebant
Nam neque congeste struxere cubilia frondes
Nec culmis creuere thori sed corpora fatis
Expositi uoluuntur humo calidoque uapore
Alliciunt gelidas nocturno tempore pestes
Innocuosque diu rictus torpente ueneno
Inter membra fouent nec que mensura uiarum
Quis ue modus norunt celo duce sepe querentes
Reddite di clamant miseris que fugimus arma
Reddite thessaliam patimur cur segnia fata
In gladios iurata manus pro cesare pugnant
Dipsades et peragunt ciuilia bella ceraste
Ire libet qua zona rubens atque axis inustus
Solis equis iuuat ethereis ascribere causis
Quod peream celoque mori nil africa de te

Nec de te natura queror: tot monstra ferentem
Gentibus ablatum dederas serpentibus orbem
Inpatiensque solum Cereris cultore negato
Dampnasti atque homines voluisti deesse venenis.
In loca serpentum nos venimus: accipe penas
Tu quisquis superum commertia nostra perosus
Hinc torrente plaga dubiis hinc syrtibus orbes
Abrumpens medio posuisti limite mortes.
Per secreta tui bellum civile recessus
Vadit et archani miles tibi conscius orbis
Claustra petit mundi. Forsan maiora supersunt
Ingressis: coeunt ignes stridentibus undis
Et premitur natura poli. Sed longius istinc
Nulla iacet tellus quam fama cognita nobis.
Tristia regna Iube quaeremus forsitan istas
Serpentum terras: habet hoc solatia celum:
Vivit adhuc aliquid. Patrie non arva requiro
Europamque alios soles Asiamque videntem.
Qua te parte poli qua te tellure reliqui
Affrica? Tyriis etiam modo bruma rigebat.
Exigua nec via legem convertimus anni.
Imus in adversos axes evolvimur orbe.
Terga damus ferienda notho. Nunc forsitan ipsa est
Sub pedibus iam Roma meis. Solatia fati
Hoc petimus: veniant hostes Cesarque sequatur
Qua fugimus. Sic dura suos patientia questus
Exonerat. Cogit tantos tollerare labores
Summa ducis virtus qui nuda fusus harena
Excubat atque omni fortunam provocat hora.
Omnibus unus adest fatis quacumque vocatus
Advolat atque ingens meritum maiusque salute
Contulit in letum vires puditque gementem
Illo teste mori. Quod ius habuisset in illum

Nulla lues casus alieno in pectore vincit
Spectatorque decet nil magnos posse dolores
Vix miseris serum tanto lassata periclo
Auxilium fortuna dedit gens unica terras
Incolit a sevo serpentum innoxia morsu
Marmaride psilli par lingua potentibus herbis
Ipse cruor tutus nullumque admittere virus
Vel cantu cessante potest natura locorum
Iussit ut in munes mixtis serpentibus essent
Profuit in mediis sedem posuisse venenis
Pax illis cum morte data est fiducia tanta est
Sanguinis in terram parvus cum decidit infans
Ne qua sit externe veneris mixtura timentes
Letifica dubios explorant aspide partus
Ut Iovis volucer calido cum protulit ovo
Inplumes natos solis convertit ad ortus
Qui potuere pati radios et lumine recto
Sustinuere diem celi servantur in usus
Qui phebo cessere iacent sic pignora gentis
Psillus habet si quis tactos non horruit angues
Si quis donatis lusit serpentibus infans
Nec solum gens illa sua contenta salute
Excubat hospitibus contraque nocentia monstra
Psillus adest populis qui tunc romana secutus
Signa simul iussit statui tentoria ductor
Primum quas valli spatium comprehendit harenas
Expurgat cantu verbisque fugantibus angues
Ultima castrorum medicatus circuit ignis
Hic ebolum stridet peregrinaque galbana sudant
Et tamaris non leta comis eoaque costas
Et panacia potens et tessala centaurea
Phenecedanonque sonat flammis ericina tapsos
Et larices fumoque gravem serpentibus urunt

Habrotanum et longe nascentis cornua cervi.
Sic nox tuta viris. at siqua peste diurna
Fata trahit. tunc sunt magice miracula gentis.
Psillorumque ingens et rapti pugna veneni.
Nam primum tacta designat membra saliva.
Que cohibet virus. retinetque in vulnere pestem.
Plurima tunc volvit spumanti carmina lingua
Murmure continuo. nec dant suspiria cursus
Vulneris. haut minimum patiuntur fata taceri.
Sepe quidem pestis nigris inserta medullis
Excantata fugit. sed si quod tardius audit
Virus. et elicitum iussumque exire repugnat.
Tunc super incumbens pallentia vulnera lambit.
Ora venena trahens. et siccat dentibus artus.
Extractamque tenens gelido de corpore mortem
Expuit. et cuius morsu superaverit anguis
Iam promptum est psillis. vel gustu nosse venenum.
Hoc igitur tandem melior romana iuventus
Auxilio late squalentibus errat in arvis.
Bis positis phebe flammis. bis luce recepta
Vadit harena vagum surgens fugiensque catonem.
Iamque illi magis atque magis durescere pulvis
Cepit. et in terram libie spissata redire.
Iamque procul rare nemorum se tollere frondes.
Surgere congesto non culta mapalia culmo.
Quanta dedit miseris melioris gaudia terre
Cum primum sevos contra videre leones.
Proxima leptis erat. cuius statione quieta
Exegere hyemem nimbis flammisque carentem.
Cesar ut emathia satiatus clade recessit.
Cetera curarum proiecit pondera soli
Intentus genero. cuius vestigia frustra
Terris sparsa legens. fama duce tendit in undas.

Threicias que legit fauces et amore notatum
Equor et heroas lacrimoso litore turres.
Qua pelago nomen nepheleias abstulit helle.
Non asiam brevioris aque disterminat usquam
Fluctus ab europa. quamvis bizantion arcto
Pontus et austriferam dirimat calcedona cursu.
Euxinumque ferens parvo ruat ore propontis.
Sigeasque petit fame miratur harenas.
Et symoontis aquas. et graio nobile busto
Retheon. et multis debentes vatibus umbras
Circuit. exauste nomen mirabile terre.
Magnaque phebei querit vestigia muri.
Iam silue steriles. et putri robore trunci
Assaraci pressere domos. et templa deorum
Iam lassa radice tenent. ac toti teguntur
Pergama dumetis. etiam periere ruine.
Aspicit hesonis scopulos. silvasque patentes
Anchise thalamos. quo iudex sederit antro.
Unde puer raptus celo. quo vertice nays
Luserit hoenone. nullum est sine nomine saxum.
Inscius in sicco serpentem pulvere rivum
Transierat. qui xanthus erat. securus in alto
Gramine ponebat gressus. phrix incola manes
Hectoreos calcare vetat. discussa iacebant
Saxa. nec ullius faciem servantia sacri.
Hectoreas monstrator ait non respicis aras.
O sacer et magnus vatum labor. omnia fato
Eripis. et populis donas mortalibus evum.
Invidia sacre cesar ne tangere fame.
Nam siquid latiis fas est promittere musis.
Quantum smirnei durabunt vatis honores.
Venturi meque teque legent. pharsalia nostra
Vivet. et a nullo tenebris dampnabimur evo.

Ut ducis impleuit uultus ueneranda uetustas.
Erexit subitas congestu cespitis aras.
Uotaque thuricremos non irrita fudit in ignes.
Di cinerum phrigias colitis quicumque ruinas.
Eneeque mei quos nunc lauinia sedes
Seruat et alba lares et quorum lucet in aris
Ignis adhuc phrigius nullique aspecta uirorum
Pallas in abstruso pignus memorabile templo.
Gentis yulee uestris clarissimus aris
Dat pia thura nepos et uos in sede priore
Rite uocat date felices in cetera cursus.
Restituam populos grata uice menia reddent
Ausonide frigibus romanaque pergama surgent.
Sic fatus repetit classes et tota secundis
Uela dedit chauris auidusque urgente procella
Yliacas pensare moras asiamque potentem
Preuehitur pelago que rodon spumante relinquit.
Ostendit pharus egyptia litora flammis.
Septima nox zephiro numquam laxante rudentes
Sed prius orta dies nocturnam lampada texit.
Quam tutis intraret aquas ibi plena tumultu
Litora et incerto turbatas murmure uoces
Accipit ac dubiis ueritus se credere muris
Abstinuit tellure rates scelerata satelles
Regis dona ferens medium prouectus in equor
Colla gerit magni phario uelamine tecta.
Ac prius infanda commendat crimina uoce
Terrarum domitor romane maxime gentis.
Et quod adhuc nescis genero secure perempto.
Rex tibi pelleus belli pelagique labores
Donat et emathiis quod solum defuit armis
Exhibet absenti bellum ciuile peractum est.
Thessalicas querens magnus reparare ruinas

Ense iacet nostro tanto te pignore cesar
Emimus hoc tecum percussum est sanguine fedus
Accipe regna phari nullo quesita cruore
Accipe niliaci ius gurgitis accipe quicquid
Pro magni cervice dares dignumque clientem
Castris credе tuis cui tantum fata licere
In generum voluere tuum nec vile putaris
Hoc meritum nobis facili quod cede peractum est
Hospes avitus erat depulso sceptra parente
Reddiderat quid plura feram tu nomina tanti
Invenies operi vel famam consule mundi
Si scelus est plus te nobis debere fateris
Quod scelus hoc non ipse facis sic fatus opertum
Retexit tenuitque caput iam languida morte
Effigies habitum noti mutaverat oris
Non primo cesar dampnavit munera visu
Avertitque oculos vultus dum crederet hesit
Utque fidem vidit sceleris tutumque putavit
Iam bonus esse socer lacrimas non sponte cadentes
Effudit gemitusque expressit pectore leto
Non aliter manifesta putans abscondere mentis
Gaudia quam lacrimis meritumque immane tyranni
Destruit et generi mavult lugere revulsum
Quam debere caput qui duro membra senatus
Calcarat vultu qui sicco lumine campos
Viderat emathios uni tibi magne negare
Non audet gemitus o sors durissima fati
Huncine tu cesar scelerato marte petisti
Qui tibi flendus erat non mixti federa tangunt
Te generis nec nata iubet merere nepos que
Credis apud populos pompei nominis amantes
Hoc castris prodesse tuis fortasse tyranni
Tangeris invidia captique in viscera magni

Hoc alij licuisse doles · quererisque perisse
Unum in quo tantum belli · raptumque querere sibi
Victoris generum · quisquis te flere coegit
Impetus a vera longe pietate recessit ·
Scilicet hoc animo terras · atque equora lustras ·
Necubi suppressus pereat gener · o bene rapta
Arbitrio mors ista tuo quam magna remisit
Crimina romano tristis · fortuna pudori ·
Quod te non passa est miserari perfide magnum
Viventis · nec non hijs · fallere vocibus audet
Acquiritque fidem simulati fronte doloris ·
Aufer ab aspectu nostro funesta satelles
Regis dona tui · peius de cesare vestrum
Quam de pompeio meruit scelus · unica belli
Premia civilis · victis donare salutem
Perdidimus · quod si phario germana tyranno
Non invisa foret · potuissem reddere regi
Quod meruit · fratrique tuum pro munere tali
Misissem cleopatra caput · secreta quid arma
Movit et inseruit nostro sua tela labori
Ergo in thesalicis pelleo fecimus arvis
Ius gladio · vestris quesita licentia regnis ·
Non tuleram magnum mecum romana regentem ·
Te ptholomee feram · frustra civilibus armis
Miscuimus gentes · si qua est hoc orbe potestas
Altera quam cesar · si tellus ulla duorum est ·
Vertissem latias a vestro litore proras ·
Fame cura vetat · ne non dampnasse cruentum
Sed videar timuisse pharon · nec fallere vos me
Credite victorem · nobis quoque tale paratum
Litoris hospitium · ne sic mea colla gerantur
Thesalie fortuna facit · maiora profecto
Quam metui poterant discrimine gessimus arma ·

Exilium generique minas romamque timebat.
Pena fuge ptholomeus erat. sed parcimus annis
Donamusque nefas. sciat hac pro cede tyrannus
Nil venia plus posse dari. vos condite busto
Tanti colla ducis. sed non ut crimina solum
Vestra tegat tellus. iusto date thura sepulcro.
Et placate caput. cineresque in litore fusos
Colligite. atque unam sparsis date manibus urnam.
Sentiat adventum soceri. vocesque querentis
Audiat umbra pias. dum nobis omnia prefert.
Vitam vult phario mavult debere clienti.
Leta dies rapta est populis. concordia mundo
Nostra perit. caruere deis mea vota secundis.
Ut te complexus positis felicibus armis
Affectus a te veteres. vitamque rogarem
Magne tuam. dignaque satis mercede laborum
Contentus par esse tibi. tunc pace fideli
Fecissem. ut victus posses ignoscere divis.
Fecisses. ut roma michi. nec talia fatus
Invenit comitem fletus. nec turba querenti
Credidit. abscondunt gemitus. et pectora leta
Fronte tegunt. hylaresque nefas spectare cruentum
O bona libertas cum cesar lugeat audent.

[U]t primum terras pompei colla secutus
Attigit. et diras calcavit cesar harenas.
Pugnavit fortuna ducis fatumque nocentis
Egypti regnum lagi romana sub arma
Iret. an eriperet mundo mephiticus ensis
Victoris victique caput. tua profuit umbra
Magne tui socerum rapuere a sanguine manes
Inde pharethoniam fertur securus in urbem
Pignore tam sevi sceleris sua signa secutus.

Sed fremitu

Sed fremitu vulgi fasces et iura querentes
Inferri romana suis. discordia sensit
Pectora et ancipites animos. magnumque perisse
Non sibi. tenui vultu semper celante pavores
Intrepidus. superum sedes et templa vetusti
Numinis. antiquas macedonum testantia vires
Circuit. et nulla captus dulcedine rerum.
Non auro cultuque deum. non menibus urbis.
Effossum tumulis cupide descendit in antrum
Illic pellei proles vesana philippi
Felix predo iacet terrarum vindice fato
Raptus. sacratis totum spargenda per orbem
Membra viri posuere adytis. fortuna pepercit
Manibus. et regni duravit ad ultima fatum.
Nam sibi libertas umquam si redderet orbem.
Ludibrio servatus erat. non utile mundo
Editus exemplum. terras tot posse sub uno
Esse viro. macedonum fines latebrasque suorum
Deseruit. victasque patrem despexit athenas.
Perque asie populos fatis urgentibus actus
Humana cum strage ruit. gladiumque per omnes
Exegit gentes. ignotos miscuit amnes.
Persarum eufraten. indorum sanguine gangen.
Terrarum fatale malum. fulmenque. quod omnes
Percuteret populos. pariter et sidus iniquum
Gentibus. oceano classes inferre parabat.
Exteriore mari. non illi flamma. nec unde
Nec sterilis libie. nec syrticus obstitit hamon.
Isset in occasus mundi. devexa secutus
Ambissetque polos. nilumque a fonte bibisset
Occurrit suprema dies. naturaque solum
Hunc potuit finem vesano ponere regi.
Qui secum invidia. qua totum ceperat orbem

Abstulit in partes nulloque herede relicto
Totius fati lacerandas prebuit urbes.
Occidit babillone sua parthoque verendus
Proh pudor eoi propius timuere sarissas
Quam nunc tela timent populi licet usque sub arcto
Regnemus zephirique domos terrasque premamus
Flagrantis post terga nothi cedemus in ortu
Arsacidum domino non felix parthia crassis
Exigue secura fuit provincia pelle
Iam pelusiaco veniens a gurgite nili
Rex puer inbellis populi sedaverat iras.
Obside quo pacis pellea tutus in aula
Cesar erat. cum se parva cleopatra biremi
Corrupto custode phari laxare catenas
Intulit emathijs ignaro cesare tectis
Dedecus egipti latij feralis herinis
Romano non casta malo. quantum inpulit argos
Yliacasque domos facie spartana nocenti.
Hesperios auxit tantum cleopatra furores.
Terruit illa suo si fas capitolia sistro
Et romana petit inbelli signa canopo.
Cesare captivo pharios ductura philippos.
Leucadioque fuit dubius sub gurgite casus.
An mundum ne nostra quidem matrona teneret.
Hoc animi nox illa dedit que prima cubili
Miscuit incestam ducibus ptholomyda nostris.
Quis tibi vesani veniam non donet amoris
Antoni durum cum cesaris auserit ignis
Pectus. et in media rabie medioque furore.
Et pompeianis habitata manibus aula
Sanguine thesalice cladis perfusus adulter
Admisit venerem curis. et miscuit armis
Illicitosque thoros. et non de coniuge partus.

Proh pudor oblitus magni tibi iulia fratres
Obscena de matre dedit partesque fugatas
Passus in extremis libice crescere regnis
Tempora niliaco turpis dependet amori
Dum donare pharum dum non sibi vincere mavult
Quem forme confisa sue cleopatra sine ullis
Tristis adit lacrimis simulatum compta dolorem
Qua decuit veluti laceros dispersa capillos
Et sic orsa loqui si qua est o maxime cesar
Nobilitas pharii proles clarissima lagi
Exul in eternum sceptris depulsa paternis
Si tua restituit veteri me dextera regno
Complector regina pedes tu gentibus equum
Sydus ades nostris non urbes prima tenebo
Femina niliacas nullo discrimine sexus
Reginam scit ferre pharos lege summa perempti
Verba patris qui iura michi communia regni
Et thalamos cum fratre dedit puer ipse sororem
Sic modo liber amat sed habet sub iure photini
Affectus ensesque suos nil ipsa paternum
Iuris nil repeto tanto culpaque pudore
Solve domum remove funesta satellitis arma
Et regem regnare iube quantos ne timores
Mente gerit famulus magni cervice revulsa
Iam tibi sed procul hoc avertant fata minatur
Sat fuit indignum cesar mundoque tibique
Pompeium facinus meritique fuisse photini
Nequicquam duras temptasset cesaris aures
Vultus adest precibus faciesque incesta perorat
Exigit infandam corrupto iudice noctem
Pax ubi parta duci donisque ingentibus empta est
Excepere epule tantarum gaudia rerum
Explicuitque suos magno cleopatra tumultu

Nondum translatos romana in secla luxus.
Ipse locus templi quod vix corruptior etas
Extruit instar erat. laqueataque tecta ferebant
Divitias. crassumque trabes absconderat aurum.
Nec summis crustata domus. sectisque nitebat
Marmoribus. stabatque sibi non segnis achates.
Purpureusque lapis. totaque effusus in aula
Calcabatur onix. hebenus mareotica vastos
Non operit postes. sed stat pro robore vili.
Auxilium non forma domus. ebur atria vestit.
Et suffecta manu foribus testudinis inde
Terga sedent. crebro maculas distincta smaragdo
Fulget gemma thoris. et iaspide fulva supellex.
Hic thorus asirio cuius pars maxima fuco
Strata micant tyrio. quorum pars maxima fuco.
Cocta diu virus non uno duxit aeno.
Pars auro plumata iacet. pars ignea cocto
Ut mos est pharijs miscendi licia telis.
Tunc famule numerus turbe. populusque minister.
Discolor hos sanguis. alios distinxerat etas.
Hec libicos pars. tam seuos gerit altera crines
Ut nullis reni se dicat cesar in undis
Tam nitidas vidisse comas. pars sanguinis usti
Torta caput. refugisque gerens a fronte capillos.
Et non infelix ferro mollita iuventus
Atque exsecta virum. stat contra fortior etas
Vix ulla fuscante tamen lanugine malas.
Discubuere thoris reges. maiorque potestas
Cesar. et immodice formam fucata nocentem
Nec sceptris contenta suis. nec fratre marito
Plena maris rubri spolijs. colloque comisque
Divitias cleopatra gerit. cultuque laborat.
Candida sydonio perlucent pectora filo.

Quod nilotis aquis compressum pectine serum
Solvit et extenso laxavit stamina velo.
Dentibus hic niveis sectos adantide silva
Imposuere orbes. quales ad cesaris ora
Nec capto venere iuba. pro cecus et amens
Ambitiose furor. civilia bella gerenti
Divitias aperire suas. incendere mentem
Hospitis armati. non sit licet ille nefando
Marte paratus opes mundi quesisse ruina.
Pone duces priscos. et nomina pauperis evi.
Fabricios. curiosque graves. hic ille recumbat
Sordidus etruscis adductus consul aratris
Optabit patrie talem duxisse triumphum.
Infudere epulas auro quod terra. quod aer.
Quod pelagus. nilusque dedit. quod luxus inani
Ambitione furens toto quesivit in orbe
Non mandante fame. multas volucresque ferasque.
Egypti posuere deos. manibusque ministrat
Niliacas cristallus aquas. gemmeque capaces
Excepere merum. sed non mareotidos uve.
Nobile sed paucis senium cui contulit annis
Indomitum meroe cogens spumare falernum.
Accipiunt sertas nardo florente coronas.
Et numquam fugiente rosa. multumque madenti
Infundere come. quod nondum evanuit aura
Cynnamon. externe nec perdidit aera terre.
Advectumque recens vicine messis amomum.
Discit opes cesar spoliati perdere mundi.
Et gessisse pudet genero cum paupere bellum.
Et causas farus martis cum gentibus optat
Postquam epulis bachoque modum lassata voluptas
Imposuit. longis cesar producere noctem
Inchoat alloquiis. summaque in sede iacentem

Lanigerum placidis compellat achorea dictis.
O deuote senex sacris. quodque arguit etas
Non neglecte deis. pharie primordia gentis
Terrarumque situs. uulgique edissere mores
Et ritus. formasque deum quecumque uetustas
Insculptum est adytis profer. noscique uolentes
Prode deos. si cecropio tua sacra platonem
Maiores docuere tui. quis dignior umquam
Hoc fuit auditu. mundique capacior hospes.
Fama quidem generi pharias me duxit ad urbes.
Sed tamen et uestri. media inter prelia semper
Stellarum celique plagis. superisque uacaui.
Nec meus eudoxi uincetur fastibus annus.
Sed cum tanta meo uiuat sub pectore uirtus.
Tantus amor ueri nichil est quod discere malim.
Quam fluuii causas per secula tanta latentes.
Ignotumque caput. spes sit michi certa uidendi
Niliacos fontes. bellum ciuile relinquam.
Finierat. contraque sacer sic orsus achoreus.
Fas michi magnorum cesar secreta parentum
Edere. ad hoc eui populis ignota prophanis.
Sit pietas aliis miracula tanta silere
Ast ego celicolis gratum reor ire per omnes
Hoc opus. et sacras populis notescere leges.
Sideribus. que sola fugam moderantur olimpi.
Occurruntque polo diuersa potentia prima
Mundi lege data est. sol tempora diuidit eui.
Mutat nocte diem. radiisque potentibus astra
Ire uetat. cursusque uagos statione moratur.
Luna suis uicibus thetim. terrenaque miscet.
Frigida saturno glacies. et zona niualis
Cessit. habet uentos. incertaque fulmina mauors.
Sub ioue temperies. et numquam turbidus aer.

At fecunda venus cunctarum semina rerum
Possidet · inmense cyllenius arbiter unde est
Hunc ubi pars celi tenuit · qua mixta leonis
Sidera sunt cancro · rapidos qua syrius ignes
Exerit · et variarum mutator circulus anni
Egoceron cancrumque tenet · cui subdita nili
Ora latent · que cum dominus percussit aquarum
Igne superiecto · tunc nilus fonte soluto
Exit · ut occeanus lunaribus incrementis
Iussus adest · auctusque suos non ante coartat
Quam nox estivas a sole receperit horas
Vana fides veterum · nylo quod crescat in arva
Ethiopum prodesse nives · non arctos in illis
Montibus aut boreas testis tibi sole perusti
Ipse color populi · calidique vaporibus austri ·
Adde quod omne caput fluvii · quodcumque soluta
Precipitat glacies · ingresso vere tumescit
Prima tabe nivis · nilus neque suscitat undas
Ante canis radios · nec ripis alligat amnem
Ante parem nocti libra sub iudice phebum ·
Ille etiam leges aliarum nescit aquarum ·
Nec tumet ybernus · cum longe sole remoto
Officiis caret unda suis · dare iussus iniquo
Temperiem celo · mediis estatibus exit ·
Sub torrente plaga · ne terras dissipet ignis
Nilus adest mundo · contraque incensa leonis
Ora tumet · cancroque suam torrente syenem
Imploratus adest · nec campos liberat undis ·
Donec in autumpnum declinet phebus et umbras ·
Extendat meroe · quis causas reddere possit ·
Sic iussit natura potens decurrere nilum ·
Sic opus est mundo · zephyros quoque vana vetustas
Hiis ascripsit aquis · flatus stati tempora quorum

Continuique dies · et taecta longa potestas ·
Vel quod ab occiduo depellunt tot nubila celo
Trans nothon · et fluvio cogunt incumbere nimbos ·
Vel quod aquas totiens rumpentis litora nili
Assiduo feriunt · coguntque resistere fluctus
Ille mora cursus · adversique obice ponti
Exuat in campos · sunt qui spiramina terris
Esse putent · magnosque cave telluris hyatus
Commeat · ac penitus tacitis discursibus unda
Frigore ab arctoo medium revocata sub axem
Cum phebus pressit meroen · tellusque perusta
Illuc duxit aquas · trahitur gangesque padusque
Per tacitum mundi · tunc omnia flumina nilus
Uno fonte vomens · non uno gurgite perfert ·
Rumor ab occeano · qui terras alligat omnes
Exundante procul violentum erumpere nilum ·
Equoreosque sales longo mitescere tractu ·
Nec non occeano pasci phebumque polumque
Credimus · hunc calidi tetigit cum brachia cancri
Sol rapit · atque unde plus quam digerat aer
Tollitur · hoc noctes referunt · niloque refundunt ·
Ast ego si tantam vis est michi solvere litem
Quasdam cesar aquas post mundi sera peracti
Secula · concussis terrarum erumpere venis ·
Non id agente deo quasdam compage sub ipsa
Cum toto cepisse reor · quas ille creator
Atque opifex rerum certo sub iure cohercet ·
Que tibi noscendi nili romane cupido est ·
Et pharius persisque fuit · macedumque tyrannis ·
Nullaque non etas voluit conferre futuris
Notitiam · sed vincit adhuc natura latendi ·
Summus alexander regum · quem memphis adorat ·
Invidit nilo · misitque per ultima terre

Ethiopum lectos. illos rubicunda perusti
Zona poli tenuit. nilum videre calentem
Venit ad occasus mundique extrema Sesostris
Et pharios currus regum cervicibus egit.
Ante tamen vestros amnes rodanumque padumque
Quam nilum de fonte bibit. vesanus in ortus
Cambises longi populos pervenit ad evi.
Defectus epulis. et pastus cede suorum
Ignoto te nile redit. non fabula mendax
Ausa loqui de fonte tuo est. ubicumque videris
Quereris. et nulli contingit gloria genti
Ut nilo sit nota suo. tua flumina prodam
Qua deus undarum celator nile tuarum
Te michi nosse dedit. medio cum surgis ab axe
Ausus in ardentem ripas attollere cancrum.
In boream is rectus aquis medioque boetem.
Cursus in occasum flexus torquetur et ortum.
Nunc arabum populis. libicis nunc equus arenis
Teque vident primum quaerunt tamen hii quoque seres.
Ethiopumque feris. alieno gurgite campos.
Et te terrarum nescit cui debeat orbis.
Archanum natura caput non prodidit ulli.
Nec licuit populis parvum te nile videre.
Amovitque sinus. et gentes maluit ortus
Mirari quam nosse tuos. consurgere in ipsis
Ius tibi solsticiis. aliena crescere bruma.
Atque hiemes afferre tuas. solique vagari
Concessum est per utrosque polos. hic queritur ortus
Illic finis aque. late tibi gurgite rupto
Ambitur nigris. meroes fecunda colonis
Leta comis ebeni. que quamvis arbore summa
Frondeat. estatem nulla sibi mitigat umbra.
Linea tam rectum mundi ferit illa leonem.

Inde plagis phebi dapnum non passus aquarum
Preveheris steriles que diu metiris harenas
Nunc omnes vires unum collectus in amnem.
Nunc vagus et surgens facilem tibi cedere ripam.
Rursus multifidas revocat piger alveus undas
Qua dirimunt arabum populis egyptia rura
Regni claustra phile. mox te deserta secantem
Qua dirimunt nostrum rubro commercia ponto
Mollis lapsus agit. quis te tam leve fluentem
Moturum totis violenti gurgitis iras
Nile putet. sed cum lapsus abrupta viarum
Excepere tuos. et precipites cataracte.
At nusquam vetitis illas obsistere cautes
Indignaris aquis. spuma tunc astra lacessis.
Cuncta tremunt undis. ac multo murmure montis
Spumeus invictis albescat fluctibus amnis.
Hinc abathon quam nostra vocat veneranda vetustas
Terra potens. primos sensit percussa tumultus.
Et scopuli. placuit fluvii. quos dicere venas.
Quod manifesta novi primum dare signa timoris.
Hinc montes natura vagis circumdedit undis.
Qui libie te nile negent. quos inter in alta
Et convalle iacens. iam mollibus unda receptis
Prima tibi campos permittit apertaque menphis
Rura. modumque vetat crescendi ponere ripas.
Sic velut in tuta secura pace trahebant
Noctis iter medie. sed non vesana photini
Mens imbuta semel tam sacra cede vacabat
A scelerum motu. magno nil ipse perempto
Iam putat esse nefas. habitant sub pectore manes.
Ultricesque umbre. dant in nova monstra furorem.
Dignatur viles isto quoque sanguine dextras
Quod fortuna parat victos perfundere patres

Peneque ciuilis belli uindicta senatus
Pena data est. procul famulo. hoc auertite fata
Crimen. ut hoc bruto ceruix absente secetur.
In scelus it farium romani pena tyranni
Exemploque perit. struunt audax irrita fatis
Nec parat occulte cedem committere fraudi.
Inuictumque ducem detecto marte lacessit
Tantum animi delicta dabant ut colla ferret
Cesaris. et socerum iungi tibi magne iubebat.
Atque hec dicta monet famulos perferre fideles
Ad pompeiane socium sibi cedis achillam.
Quem puer imbellis cunctis prefecerat armis.
Et dederat ferrum nullo sibi iure retento
In cunctos in seque simul. tu mollibus inquit
Nunc incumbe thoris. et pingues exige sompnos.
Inuasit cleopatra domum. nec prodita tantum est
Sed donata pharos. cessas occurrere solus
Ad domine thalamos. nupsit soror impia fratri.
Nam latio iam nupta duci est. interque maritos
Discurrens egypton habet. romamque meretur.
Expugnare senem potuit cleopatra uenenis.
Crede miser puero. quem nox si iunxerit una
Et semel amplexus incesto pectore passus
Hauserit obscenum titulo pietatis amorem.
Meque tuumque caput per singula forsitan illi
Oscula donabit. crucibus flammisque luemus
Si fuerit formosa soror. nil undique restat
Auxilii. rex hinc coniux. hinc cesar adulter.
Et sumus ut fateor tam seua iudice sontes.
Quem non e nobis credit cleopatra nocentem.
A quo casta fuit. per te quod fecimus una
Perdidimusque nefas. perque ictum sanguine magni
Fedus ades. subito bellum molire tumultu.

Irrue· nocturnas rupimus funere tedas·
Crudelemque thoris dominam mactemus in ipsis·
Cum quocumque uiro· nec nos deterreat ausis
Hesperij fortuna ducis· que substulit ipsum
Impositque orbi· communis gloria nobis·
Nos quoque sublimes magnus facit· aspice litus·
Spem nostri sceleris· pollutos consule fluctus
Quid liceat nobis· tumulumque e puluere paruo
Aspice pompei· non omnia membra tegentem·
Quem metuis par huius erat· non sanguine clari·
Quid refert nec opes populorum ac regna mouemus·
At scelus ingentes fati sumus· attrahit illos
In nostras fortuna manus· en altera nobis
Victima nobilior· placemus cede secunda·
Hesperias gentes· iugulus michi cesaris haustus
Hoc prestare potest pompeij cede nocentes
Et populus romanus amat· quid nomina tanta
Horremus uiresque ducis· quibus ille relictus
Miles erit· nox hec peraget ciuilia bella
Inferiasque dabit populis et mittet ad umbras
Quod debetur adhuc mundo caput· ite feroces
Cesaris in iugulum· prestet lagea iuuentus
Hoc regi· romana sibi· tu parce morari·
Plenum epulis madidumque mero· uenerique paratum
Inuenies· aude· superi tot uota catonum
Brutorumque tibi tribuent· non lentus achillas
Suadenti parere nefas· haud clara mouendis
Vt mos signa dedit castris· nec prodidit arma
Vllius clangore tube· temere omnia seui
Instrumenta rapit belli· pars maxima turbe
Plebis erat latie· sed tanta obliuio mentis
Cepit in externas corrupto milite mores
Vt duce sub famulo· iussuque satellitis irent

Quos erat indignum phario parere tiranno
Nulla fides pietasque viris qui castra secuntur
Venalesque manus. ibi fas ubi proxima merces.
Ere merent paruo iugulumque in cesaris ire
Non sibi dant. proh fas. ubi non ciuilia bella
Inuenit imperij fatum miserabile nostri.
Thessalie subducta acies in litore nili
More furit patrio. quid plus te magne recepto
Ausa foret lagea domus. dat scilicet omnis
Dextera quod debet superis. nullique uacare
Fas est a romano latus. sic scindere corpus
Dis placitum. non in soceri generique fauorem
Discedunt populi. ciuilia bella satelles
Mouit. et in partes romanum uenit achillas
Et nisi fata manus a sanguine cesaris arcent
Hec uincent partes. aderat maturus uterque.
Et districta epulis ad cunctas aula patebat
Insidias. poteratque cruor per regia fundi
Pocula cesareus mensesque incumbere ceruix.
Sed metuunt belli trepidos in nocte tumultus.
Ne cedes confusa manu. permissaque fatis
Te pholomee trahat. tanta est fiducia ferri
Non rapuere nefas. summi contempta facultas
Est operis. uisum famulis reparabile dampnum
Illam mactandi dimittere cesaris horam.
Seruatur penas in aperta luce daturus.
Donata est nox una duci. uixitque fotini
Munere phebeos cesar delatus in ortus.
Lucifer a casia prospexit rupe diemque
Misit in egyptum primo quoque sole calentem.
Cum procul a muris acies non sparsa maniplis.
Nec uaga conspicitur. sed iustos qualis ad hostes
Recta fronte uenit. passuri comminus arma

Latiumque ruunt· at cesar membris urbis
Diffusus foribus clause se protegit aule·
Degeneres passus latebras· nec tota uacabat
Regia compresso· minima collegerat arma
Parte domus· tangit animos ireque metusque
Et timet incursus· indignaturque timere
Sic fremit in paruis fera nobilis abdita claustris·
Et frangit rapidos premorso carcere dentes·
Non secus in siculis fureret tua flamma cauernis
Obstrueret summam siquis tibi mulciber ethnam·
Audax thesalici qui nuper rupe sub hemi
Hesperie cunctos proceres· aciemque senatus·
Pompeiumque ducem causa sperare uetante
Non timuit· fatumque sibi promisit iniquum·
Expauit seruile nefas· intraque penates
Obruitur telis· quem non uiolasset alanus·
Non scitha· non fixo· qui ludit in hospite maurus·
Hic cui romani spatium non sufficit orbis·
Paruaque regna putat tyrus cum gadibus indos
Ceu puer imbellis· ceu captis femina muris
Querit tuta domus· spem uite in limine clauso
Ponit· et incerto lustrat uagus atria cursu·
Non sine rege tamen· quem ducit in omnia secum·
Sumpturus penas· et grata piacula mortis·
Missurusque tuum si non sint tela· nec ignes
In famulos ptholomee caput· sic barbara colchis
Creditur ultorem metuens regnique· fugeque
Ense suo fratris simul ceruice parata
Expectasse patrem· cogunt tamen ultima rerum
Spem pacis temptare ducem· missusque satelles
Regis ut senos absentis uoce tiranni·
Corriperet famulos· quo belli auctore mouerent·
Sed neque ius mundi ualuit· neque federa sancta

Gentibz. orator regis. pacis qz sequester
Extimat in nr̄o scelerū ponenda tirōr
Tot mōstris egypte nocens. nō thessala tellus
Vastaqz regna iube. nō pontus. et īpia signa
Pharnacis. et gelido circūfluus orbis hybero
Tantū ausus scelerū. nō syrtis barbara quantū
Delicie fecere tue. premit undiqz bellum.
Inqz domū iam tela cadunt. quassantqz penates.
Nō aries uno moturus limina pulsu.
Fracturusqz domū. nō ulla ē machina belli.
Nec flāmis mandatur opus. sz ceca iuuentus
Consilij uastos ambit diuisa penates.
Et nusquā totis incursat uiribz agmen
Fata uetant. muriqz uicem fortuna tuetur.
Nec nō et ratibz tēptatur regia. qua se
Protulit in medios audaci margine fluctus
Ambitiosa domus. sz adest defensor ubiqz
Cesar. et hos aditus gladijs. hos ignibz arcet.
Obsessusqz gerit tanta est cōstantia mentis
Expugnantis opus. piceo iubz unguine tinctas
Lampas inmicti iunctis in bella carinis.
Nec piger ignis erat. p stuppea uincula. perqz
Manantes cera tabulas. et tēpore eodem
Transtraqz nautarū. sūmiqz arsere cheruchi.
Iam prope semiuste merguntur in equora classes.
Iamqz hostes et tela natant. nec puppibz ignis
Incubuit solis. sz que uicina fuere
Tecta mari. longis rapuere uaporibz ignē
Et cladem fouere nothi. percussaqz flāma
Turbine. nō alio motu p tecta cucurrit.
Quā solet ethereo lampas decurrere sulco.
Materiaqz carens. atqz ardens aere toto.
Illa lues paulū reuocauit clausa ab aula

Urbis maurilui poplos · nec tempore cladis
Prodidit in somnos · sed ceca nocte carinis
Insiluit cesar · semper feliciter usus
Precipiti cursu bellorum · et tempore rapto ·
Tunc claustrum pelagi cepit pharon · insula quondam
In medio stetit illa mari · sub tempore vatis
Protheos · at nunc est pelleis proxima muris ·
Illa duci geminos bellorum prestitit usus ·
Abstulit excursus · et fauces equoris hosti
Cesar · et auxiliis · ut vidit libera ponti
Hostia non fatum meriti · penasque photini
Distulit ulterius · sed qua non debuit ira ·
Non cruce · non flammis · rapuit non dente ferarum ·
Heu facinus · gladio cervix male cesa pependit ·
Magni morte perit · nec non subrepta paratis
A famulo ganimede dolis pervenit ad hostes
Cesaris arsinoe que castra carentia rege
Ut proles lagea tenet · famulumque tyranni
Terribilem iniusto transegit achillea ferro ·
Altera magne tuis iam victima mittitur umbris ·
Nec satis hoc fortuna putat · procul absit · ut ista
Vindicte sit summa tue · non ipse tyrannus
Sufficit in penas · non omnis regia lagi ·
Dum patrii veniant in viscera cesaris enses
Magnus inultus erit · sed non auctore furoris
Sublato cecidit rabies · nam rursus in arma
Auspiciis ganimedes eunt · ac multa secundo
Prelia marte gerunt · potuit discrimine summo
Cesaris una dies in famam et secula mitti ·
Solis in exiguo spatio stipantibus armis ·
Dum parat in vacuas martem transferre carinas
Dux latius · tota subito formidine belli
Cingitur · hinc dense pretexunt litora classes ·

Hinc tergo insultant pedites· uia nulla salutis
Non fuga non uirtus uix spes quoque mortis honeste·
Non acie fusa· non magne stragis aceruo
Uincendus tunc cesar erat· sed sanguine nullo·
Captus sorte loci· pendet dubius· ne timeret
Optaret ne mori· respexit in agmine denso
Sceuam· perpetue meritum iam nomine fame·
Ad campos epidamne tuos· ubi solus apertis
Obsedit muris· calcantem menia magnum :-

Finito libro sit laus gloria christo
Uiuat in celis mag(iste)r nicolaus nomine felis :-
Qui librum istum furatur a domino maledicatur.
Non uideat christum quicumque furabitur istum·
Detur pro penna scriptori pulcra puella :-

Proponit primus liber inchoati uocat atque
Causas exponit· cursus properantis ad urbem·
Cesare in medios· hic narrat in urbe timores
Quatriplices questus· libri pars prima secundi
Continet· eidem pars proxima uerba catonis
Et bruti· dicit quo federe marcia nupsit·
Hostis in occursus· dicit pars tertia magnum·
Opposuisse manus· uocat pro cesaris ira
Conuertuntur arcesque caput ceronibus istar·
Asta in iuncta tribuit· qui nimius hosti·
Explicat quod fuit· quo uiso magnus ad omnis·
Urnas ipse suas· ortantes magna minatur·
Hinc pars quarti uocat pompeium properasse
Brundusium· tandemque in montis medeus maris hostia claudi·
Expectans puppesque duas in morte relinquit·
Tertius exponit primo quod iulia dixit·
Quod magnus fuerit audax· quod curio missus·
Altera pars libri· dicit quod cesar in urbem
Intrat opesque dedit· roma nolente metello
Militibus· magis quod notat quod signa secuntur·
Ultima quod credens ypsumas· cesar ad horas·
Marsiliam strenit· hic sed uicit in equore brutus·
Atquartum libri narrat pars prima quod uicit
Cesar ad ylerdanos· ad duces quod iussa relusos·
Mortem ulterius· cum militibus altera pars dat
Ultima quod uarum pepulit campoque fugatur·
Curio· stando in urbe cecidit· astringe suorum
In prima quinta pompeio roma regenda
Est data· multa timens pro se responsa recepit
Appius· exponit pars proxima seditionem
Sconcetam penam· mare transit ut urbe electa·
Cesar qui questus· quod non antonius ultra·
Iuerat expertus· fuit ipse pericula ponti·
Ultima quod posita· mansit cornelia lesbo
Post hec sexta notat· quod cesar uictus ab hoste
Fugit in emathiam· quam ius clausisse pompeium hic·
Desalmia quod sit gentemque profanam
Describit dum perhat· sextum non digna poterat·
Continetur in x° libro lucani· xvas. lv :-

Item primo lucanus per se
Item graecismus cum toto
Item prima pars summae cum tertia
Item libri ovidii octo in volumine
Item boetius de consolatione
Item boetius de disciplina cum petro comestore in volumine
Item tractatus super quaestiones obligatoria in uno volumine
Item summa raimundi cum aurea sanctorum et columba
Item logica alberti cum papiro
Item commentum in primo topicorum
Item nova poetria
Item laborintus non ligatus
Item suppositiones ampliationes appellationes in volumine
Item confirmationes et regule super primum secundum tertium
Item genus deus
Item minor constructio
Item glosa minoris constructionis
Item primo nomina librorum quos laurentius habet post mortem magistri
Item primo lucanus per se
Item graecismus cum toto
Item prima pars cum tertia
Item libri ovidii bene octo
Item boetius de consolatione philosophiae
Item tractatus quaestiones super marini in uno volumine
Item quaestiones obligatoria insolubilia super marini in volumine
Item commentum in primo topicorum
Item tractatus petri
Item parva logicalia super ampliationes appellationes in volumine
Item super consequentiis logicae alberti media et papirus
Item boetius de disciplina scholarium et confirmationes in volumine
Item summa raimundi cum aurea sanctorum

Qui te fecerit deus

Anno incarnationis 1289 dictus ... [illegible] ad sepulchrum ... [illegible]

Robertus etc. Iustitiario Calabrie et comitatus [illegible] fideli suo gratiam etc. Et si nostri subiectos nos, collata causa
subsidii, in materia iurgiorum, non solum per ordinaria iuris remedia libenter prosequimur, sed etiam ad id officium
ex ordine [illegible]. Sane pro parte hominum castri Cambacesie nostrorum fidelium nobis fuit nuper supplicatum devote
quod, cum ipsi territorium dicti castri Cambacesie in iurisdictione tua sit, quasi contiguum territorio
castri [illegible], nec tamen indiscreta eorundem territoriorum possessio seu forma communitas ex qua nonnun-
quam lites, iurgia et dissidia prodierunt aliquando nobis exponentes ipsos seu homines dicti castri [illegible] scandali et
dissensionis materiam parant, territorium predicti castri Cambacesie a territorio prefati castri [illegible] dividi
discerni et distingui, ac per lapides et alios notabiles terminos limitari secundum iustitiam digneremur.
Nos itaque supplicationi huiusmodi, cum pacem sapiat, benignius annuentes, maxime cum in communione
regulariter nemo de iure teneatur invitus, fidelitati tue [illegible] et mandamus quatenus vocatis
coram te syndicis utriusque dictorum castrorum ac aliis qui fuerint evocandi, [illegible] finibus territorii
castri Cambacesie [illegible], de quibus una cum iudice et actorum notario [illegible] per manum [illegible] tibi datis inquisitionem
te facere iubemus et volumus diligenter, sic illud a territorio prefati castri [illegible], dividere discernere et
distinguere, ac per lapides seu alios notabiles terminos limitare [illegible] quod neutra partium reputare debeat
rationabiliter se gravatam. Deinde autem utriusque hominibus predictorum castrorum sub certa pena precipias, ut divisionem
distinctionem et limitationem easdem teneant observantes, illos terminos transgredi non presumant. Iuribus
curie nostre et cuiuslibet alterius semper salvis. Reservato tamen eidem nostre curie quod si altera partium ex divisione
distinctione et limitatione predictis [illegible] rationabiliter asserunt se gravatam, liceat eidem nostre curie huiusmodi divi-
sionem, distinctionem seu limitationem corrigere et ordinare [illegible] provisionis remedio emendare. Predictam autem
divisionem [illegible] nolumus, ut [illegible]. Cum quilibet [illegible] nulli partium ex eis preiudicium generetur. De
predictis quoque divisione, distinctione et limitatione per te exinde faciendis, et de executione [illegible]
fieri facias quatuor consimilia [illegible], quorum uno penes te retento, et duobus partibus, uno videlicet uni-
cuique earum partium assignatis, quartum magistris rationalibus magne curie nostre [illegible]
[illegible] castri [illegible] iurisdictioni [illegible]

Hominibus castri Cambacesie super divisione [illegible] territorii

Hinc

Hinc [illegible]

Robertus etc. Iust. Cancellarius et comitatus [illegible] fidelibus [illegible] feudorum [illegible]
[illegible] ex ordine [illegible] iuris [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] homagium ac [illegible] ex more [illegible] loco
[illegible] ab vassallis [illegible] respondeatur de [illegible]
[illegible]
[illegible] fideliter [illegible] quondam [illegible]
[illegible] supplicante [illegible] vassallis
heredes successores [illegible] in valle de
[illegible] Casalis [illegible] rationabiliter
[illegible] simili modo tenere
[illegible] supplicans [illegible] successionem suppli
[illegible] mandaremus [illegible] successione [illegible]
[illegible] heredibus
[illegible] solvere [illegible]
[illegible] Casalis [illegible]
[illegible] Casalis [illegible]
[illegible] solvere [illegible]
[illegible] rationabili
[illegible]
[illegible] supplicationis [illegible] mandamus [illegible]
[illegible] vassallis [illegible] supplicans [illegible]
[illegible] rationabiliter tenere et possidere [illegible] heredibus
[illegible] vassallis [illegible]
[illegible] fidelitatem [illegible] mandamus
[illegible] fidelis [illegible] salvis [illegible]
[illegible] rationalis magne curie [illegible]
[illegible] in archivo [illegible]
[illegible] Capue [illegible] anno domini [illegible] die [illegible] Iulii [illegible]
[illegible]

Robertus etc. Iust. Cancellarius et comitatus [illegible] fidelibus [illegible] mandamus [illegible]
[illegible] notarii quos habet [illegible] feudalium
[illegible] et membra [illegible]
[illegible] quoque [illegible]
ac feudali [illegible] bonorum [illegible] quod [illegible]
[illegible] notarii [illegible] fidelis [illegible]
[illegible]
[illegible] castellum de [illegible] Casalis [illegible]
[illegible] Capue [illegible] anno domini [illegible] die [illegible] Iulii [illegible]
[illegible]

[illegible]

Iuramus fidei [illegible]
Ardua quippe fides [illegible] annos
Nulla fides pietas [illegible] in [illegible] fine [illegible]
[illegible]

p(ro) cert(is) m(er)cator(ibus) castri maris de Gulfo

Robertus etc. Iusticiario Terre Laboris et comitatus Molisii presenti et futuris fidelibus nostris etc. Pro parte [illegible] de
Malignis, Iohannis de Amer, Odoardi de Placito, Jacobi Guchachi et Petri Bonis, quorum ex mercatoribus
qui fuerunt ab olim in Castro maris de Gulfo de Sicilia [illegible] fidelium nostrorum [illegible] querele
[illegible] porrecta coram nobis, [illegible] habeatur eos pro vita et substantatione eorum dato vel promisso
[illegible] et cuilibet reliquorum quinquaginta [illegible] grana quinque pondus generalis pro die ad aliam nostras et ducales
licteras exhibere, tu in presenti iustitie [illegible] assignationis facte per Curiam nostram mercatoribus [illegible]
[illegible] et [illegible] societatis de Florencia super pecunia proventuum dicti officii tui, de qua ipsis mercatoribus
huiusmodi eorum provisio solum debet provisione ipsa pro preterito tempore quo dicto presenti officio et mandata
solucio ipsis asseris te non posse huiusmodi ex eadem pro supplicatione subnexa ut pro dicto preterito tempore
ac mandata presentibus solum eis provisione eandem [illegible] nos igitur supplicationem
huiusmodi provisionis continentie, volumus et fidelitati tue mandamus quatenus eisdem [illegible] de huiusmodi
provisione ipsis stabilita ut dictum est, in [illegible] presentis iustitie de toto eo quod debetur eis ex ipsa de
qua dicto presenti iustitiariatus officio usque [illegible] pro parte ipsis vel eorum alicui ut premittitur satisfiat in
[illegible] simul et semel et deinde mandata tu in presentis [illegible] nos aliter [illegible] futuri iustitie de
pecunia proventuum dicti officii tui presentis vel futura per manus nostras [illegible] [illegible]
satisfactionem debitam impendas [illegible] et [illegible] dictarum aliarum nostrarum [illegible]
[illegible] per nos in aliis [illegible] expedire [illegible] ordinatione de omnibus [illegible] pecunia
ad nostram Cameram destinanda [illegible] quacumque assignatione facta per nos dictis mercatoribus
super [illegible] proventuum pecunia [illegible] obsistere [illegible] ipsarum [illegible] per nos in [illegible]
[illegible] per presentes [illegible] per cautela. Datum Neapoli in Camera nostra anno domini M°
CCC°XXV° die ultimo Iunii VIII Ind. Regnorum nostrorum anno XVII

[illegible]

linea

Fingemnit rector [illegible]

[illegible] habere [illegible] vellet

[illegible] tenerer

Et [illegible] ratio [illegible]

[illegible] nates [illegible] ad [illegible]

[illegible] potuere [illegible] et [illegible] recto

[illegible] in [illegible]

[illegible] phebo [illegible] per [illegible]

[illegible] per [illegible] nasci [illegible]

[illegible] magni [illegible] proles

[illegible] cadunt [illegible] sceleris sed [illegible] nullo

[illegible] nobis nulla [illegible]

[illegible]

[illegible] in [illegible] libro

[illegible] amicis

[illegible] et in media [illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible]

[illegible] nec nox [illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible] amore

[illegible]

Hec adest eterno [illegible]

[illegible] fluat [illegible]

[illegible] ciuibus [illegible]

[illegible] collina [illegible]

[illegible]

[illegible] ab [illegible]

[illegible] retinui

[illegible] et [illegible] gloria [illegible]

[illegible]

[illegible]

